



«Жастардың қоғамдық пайдалы қызметке тартылуы»

Әлеуметтік зерттеулердің нәтижелері
бойынша талдамалық есеп

**Жастардың қоғамдық пайдалы қызметке тартылуы /
Вовлеченность молодежи в общественно полезную деятельность /**
Аюпова Р.Р., Башарина Т.В., Аубакирова Ш.К., Казтаева С.С. – Астана:
«Молодежь» ҒЗО, 2016. – 181 с.

Бұл баяндама Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің тапсырысымен жүргізілген: «Жастардың қоғамдық пайдалы қызметке тартылуы» әлеуметтік зерттеу нәтижелеріне негізделген. Жастар арасында әлеуметтік белсенділік деңгейін, қоғамдық пайдалы қызметке тартылу деңгейін, қоғамдық пайдалы қызметке қатысу және қатыспау себептерін, сондай-ақ жастар арасында еріктілікті дамыту турасында жүргізілген зерттеулердің нәтижелерін ұсынады.

Данный доклад основан на результатах социологического исследования на тему «Вовлеченность молодежи в общественно полезную деятельность», проведенного по заказу Министерства образования и науки Республики Казахстан. Представляет собой результаты исследования уровня социальной активности среди молодежи, уровня вовлеченности в общественно полезную деятельность, причин участия и неучастия в общественно полезной деятельности, а также исследования развития волонтерства в молодежной среде.

«Жастар» ғылыми-зерттеу ортылығы
010000, Қазақстан Республикасы
Астана қ., Б. Момышұлы даңғылы, 19а
Тел.: +7 /7172/ 79 25 45

Мазмұны

1 тарау. Зерттеу бағдарламасы	4
1.1 Зерттеудің өзектілігі және негіздемесі	4
1.2 Зерттеудің мақсаты мен міндеттері	6
1.3 Зерттеу гипотезалары	6
1.4 Негізгі түсініктерді интерпретациялау	6
1.5 Зерттеудің технологиялық бөлігі	8
2 тарау. Жастардың әлеуметтік белсенділік деңгейі.....	11
2.1 Азаматтық белсенділік.....	11
2.2 Жастардың қоғамдық-саяси белсенділігі.....	22
2.3 Қазақстандық жастардың патриотизм деңгейі.....	28
Тарау бойынша қорытындылар	34
3 тарау. Жастардың қоғамдық пайдалы қызметке тартылу деңгейі.....	36
3.1 Қоғамдық пайдалы қызмет әлеуметтік құбылыс іспеттес.....	36
3.2 Жастардың еріктілер қозғалысына көзқарасы.....	44
3.3 Жастардың қоғамдық пайдалы қызметке қатысу және қатыспау себептері.....	50
Тарау бойынша қорытындылар	55
4 тарау. Жастар саясаты бағдарламалары мен жобаларына жастардың тартылуы және хабардар болуы	57
Тарау бойынша қорытындылар	59
Қорытынды	60
Қосымшалар.....	62

I тарау. ЗЕРТТЕУ БАҒДАРЛАМАСЫ

1.1 Зерттеудің өзектілігі және негіздемесі

Қазақстан жастары – бұл елді әлеуметтік модернизациялаудың басты қозғаушы күші. Елбасы Н.Ә. Назарбаев қоғамдық-саяси үрдістерді, материалдық және рухани байлықтар өндірісін қалыптастыруда жастардың маңыздылығын ұдайы атап отырады. Заманауи жағдайда «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясын жүзеге асыру, Жалпыға бірдей Еңбек Қоғамын қалыптастыруда жас адамдардың өз-өзін жетілдіруге, өзінің құзіреттілігін дамытуға белсенді қол жеткізуге талпынысы ерекше болуы шарт.

Қазіргі уақытта жастар үшін қоғамдық-пайдалы қызмет өздерінің әлеуметтік белсенділігін және азаматтық көзқарасын білдірудің негізгі формасы болып табылады.

Қоғамдық-пайдалы қызмет адами тәрбиелеу қызметін атқарып, жастар ортасында азаматтық, қайырымдылық, әділеттілік, адамгершілік, ықыластылық сияқты фундаменталды құндылықтарды қайта енгізіп, азаматтық сипатқа ие болады. Бұл өз-өзінде өте алуан түрлі қызметтерді қамтып, өзара көмек көрсету және өз-өзіне көмек етудің, кең қауымдастыққа еш ақысыз ерікті түрде атқарылатын ресми түрде қызмет көрсету және азаматтық қатысудың өзге де түрлерін қамтитын дәстүрлі нысандарынан тұрады. Осымен қатар, қоғамдық-пайдалы қызмет – бұл жас адамдар арасында сананың және әрекет етудің нақты стереотиптерін қалыптастыратын құндылықтар бағыттауларын қалыптастырушы көзі болып табылады.

Алайда, америкалық ғалым Р. Инглхарттың басқаруымен жүргізілген халықаралық ғылыми-зерттеу жобасының нәтижелері бойынша (6 толқын нәтижелері бойынша WVS: 2010-2014) қазақстандық жастар қоғамдық шараларда қатысудың төмен деңгейін көрсетеді деген қорытынды жасаған. Атап айтсақ, 18-29 жасындағы 86,7 % жас қазақстандықтар өнер, музыкамен байланысы бар ұйымдар, білім беру үйірмелеріне қатыспайды екен. Жастардың тек 5,3 % гуманитарлық және қайырымдылық ұйымдарға қатысады. Жастардың спорттық және салауатты өмір салты шараларына қызығушылығы зор екені байқалады. Қатысушылардың жиынтық пайызы бұл көрсеткіш бойынша 18,3 % құрады¹.

Осындай көрсеткіштерді отандық жастар қоғамдық пікіртерім сауалнамалар нәтижелері де көрсетіп отыр. «Сіз соңғы жыл ішінде кез келген ұйымның, топтың немесе жеке өзіңіз басқа адамдардың немесе

¹ <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>

қауымдастықтың игілігі үшін тегін жұмыс жасап көрдіңіз бе?» деген сұраққа жауап берген жастардың 80 % астамы жоқ деген жауап беріп отыр.²

Сонымен қатар «Ұлттық еріктілік желісі» ЗТҰ зерттеу нәтижелері бойынша еріктілер қызметіне ұзақ уақыт бойы араласып келгендер үлесі де азшылықты көрсетіп отыр. Жауап берушілердің басым көпшілігі 78,9 % еріктілер қозғалысына қатысу тәжірибесі 1 жылға дейін ғана. Осымен бірге, 2 жылдан 5 жылдан аса (18,9%) осындай қызмет тәжірибесі бар еріктілердің болуы жастар арасында еріктілердің қызметі танымалдылыққа ие болып келе жатыр деген тұжырым жасауға мүмкіндік береді. Осыдан еріктілердің қызметі танымалдылыққа ие болғанына қарамастан, жас қазақстандықтар арасында ерікті түрде қоғамдық қызмет практикасы кең таралмағанын аңғартады, бұл Қазақстандағы азаматтық секторының дамуына тежегіш фактор болып табылады.³

Демек, аталмыш зерттеудің өзектілігі алдымен жастардың қоғамдық-пайдалы қызметке қатысуы азаматтық ұстанымды дамытудың және қалыптастырудың, жастар арасында патриотизмді тәрбиелеудің басты инструменті болуымен ерекшеленеді.

Жастардың әлеуметтік-саяси санасының қалыптасу үдерісін, оның заманауи Қазақстан жағдайында рөлін ой елегінен өткізіп – жастар тек өзгерістер әлеуеті ғана емес, сондай-ақ әлеуметтік және саяси тұрақсыздықтың факторы болуы мүмкін екенін атап өту қажет. Ауыспалы кезеңдегі тұрақсыздық жастардың әлеуметтік-саяси санасының саласында бірқатар проблемалардың көкейкестілігін аңғартады.

Жастардың проблемаларын шешу жолдары, оның ішінде әлеуметтік-саяси санасының саласындағы, жастар саясатының бүкіл жүйесін жетілдірдіруде, сондай-ақ қазақстандық қоғамы дамуының фундаменталды проблемаларын шешу кезінде де.

Бүгін әлеуметтік-экономикалық даму проблемаларын шешумен қатар адами құндылықтарды қалыптастырудың жаңа тұжырымдамасы қажет. Заңнамалық және тәрбиелік сипаттағы шараларды қабылдау қажет, нәтижесінде ынталандырудың жаңа механизмі қалыптасуы тиіс, ол жастардың қоғамдық пайдалы қызметке қатысуын, оның тартылуын және қоғамдық маңызға ие проблемаларға қызығушылығын арта түсіріп, ынталандыруы тиіс.

Социологиялық зерттеу барысында 14 жастан 29 жасқа дейінгі жастар арасында, сондай-ақ сарапшылар арасында талдау жасау үшін мәліметтер жиналды. Сарапшылар ретінде жоғары оқу орындары, колледж өкілдері, оның ішінде декандардың тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасарлары, коммерциялық емес жастар ұйымдары, мәдениет үйлері, жастар саясаты

² «Қазақстан Республикасында еріктілікті дамыту» кешенді әлеуметтік зерттеу нәтижелері бойынша талдамалық есеп - «Молодежь» ҒЗО, 2014г.

³ «Успешный опыт работы по развитию волонтерства в Казахстане» - Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің қолдауымен «Национальная волонтерская сеть» ОЮЛ талдамалық есебі, 2015г.

орталықтары, жастар істері бойынша комитеттері мен жастар ресурстық орталықтарының өкілдері тартылды.

1.2 Зерттеудің мақсаты мен міндеттері

Аталмыш зерттеудің мақсаты қазақстандық жастардың қоғамдық пайдалы қызметке араласу деңгейін бағалау болып табылады.

Қойылып отырған мақсатқа қол жеткізу үшін келесі басты *зерттеу міндеттері* анықталып отыр:

- жастардың әлеуметтік белсенділік деңгейін анықтау;
- жастардың қоғамдық пайдалы қызметінің бір түрі ретінде еріктілікке көзқарасын зерттеу;
- жастардың азаматтық белсенділіктің түрлі формаларына, әлеуметтік практикаларға көзқарасын зерттеу;
- жастардың қоғамдық пайдалы қызметке араласу себептерін зерттеу;
- жастардың құндылықтар ұстанымдарын және бағыттауларын анықтау;
- жастарды дамытуға және қолдауға бағытталған жастар саясаты саласындағы жобалар мен бағдарламалар туралы жастардың хабардар болуын зерттеу, оларға көзқарасын анықтау;
- Қазақстан жастарының жастар саясаты саласындағы жобалар мен бағдарламаларға араласуын зерттеу;
- Мемлекеттік жастар саясатын одан әрі жетілдіру мақсатында мүдделі органдар мен ұйымдар үшін ұсыныстар әзірлеу.

1.3 Зерттеу гипотезасы

Соңғы бірнеше жылда жастар арасында қоғамдық пайдалы қызметке қатысу көрсеткіші өсе түсті, бұл көрсеткішке жастар арасында әлеуметтік желілердің танымалдылығы және ақпаратқа қолжетімділіктің ашық болуы ықпал етті. Сонымен қатар жастардың қоғамдық пайдалы қызметке қатысуы сұхбатқа түсудің жаңа түрі іспеттес болуда. Жастар қоғамдық пайдалы қызметке қатысуды жалғастыра.

Еріктілік жастардың қоғамдық пайдалы қызметке қатысудың ең танымал құралы болып табылады.

Жастардың қоғамдық пайдалы қызметке тартылудың негізгі себебі жеке өзін-өзі дамыту, шығармашылық бастамаларды жүзеге асыру, құрдастарымен пікіралмасу және т.т. болуы мүмкін.

Жастардың қоғамдық пайдалы қызметке тартылуы жастар арасында патриотизм деңгейін, жастардың азаматтық белсенділігін және олардың жауапкершілігін арттырады.

1.4 Негізгі түсініктерді интерпретациялау

Қоғамдық пайдалы қызмет (ҚПК) – әр адамның және жалпы қоғамның тұтынуларын қанағаттандыру үшін қажет адамдардың материалдық және

рухани игіліктерін жасауға бағытталған саналы, мақсаты белгіленген және заңға қайшы келмейтін әрекет.

Ерікті жұмыс – бұл ерікті түрде, еш мәжбүрлеусіз атқарылған жұмыс.

Әлеуметтік белсенділік – адамның шығармашылықта, іскери шешімдер, тілдесу кезінде, тәрбиеде көрініс табатын материалдық және рухани байлықтарды жинақтау негізінде әлемде қоғамдық маңызды өзгертулерді іске асыру қабілеті. Әлеуметтік белсенділік адамның қоғамда өзін-өзі анықтаудың талабы болып табылады және мұны педагогикалық практиканы ұйымдастыру кезінде ескерген маңызды.

Сондай-ақ, адамның саналы әрекеті, ол өзін қоршаған қоғамдық шарттарын өзгертеді, өзінің бойында өзі қалайтын тұлғаның қасиеттерін тәрбиелейді. Әлеуметтік белсенділік тарихи үдерістің жүрісін өзгерте алатын іскер, белсенді субъект ретінде индивидті қалыптастырудың қажет талабы болып табылады. Ол тұлғаның жан-жақты дамуының қажетті алғышарты болып табылады. Ол түрлі формаларда көрініс табады. Әлеуметтік белсенділіктің негізгі салалары саяси, еңбек, ғылыми, эстетикалық салалар болып табылады.

Жас адамдардың түрлі әлеуметтік тұтынулар мен мүдделерін қанағаттандыруға және жүзеге асыру үшін дербес қоғам және мемлекет өміріне қатысуға ұмтылысы әлеуметтік белсенділіктің түрлі нысандарына пайда болуына апарды.

Жастар – Қазақстан Республикасының 14 жастан 29 жасқа дейінгі жастағы азаматтар. Жастар – бұл ерекше әлеуметтік-жастылық топ, ол жас ерекшелік шеңберімен және өзінің мәртебесімен қоғамда ерекшеленеді: балалық шақтан жасөспірім жасқа дейін әлеуметтік жауапкершілікке ауысқанша. Кейбір ғалымдар жастарды қоғам әлеуметтік тұрғыдан аяққа тұруға мүмкіндік берілетін жас адамдардың жиыны деп түсінеді, оларға жеңілдіктермен қамтамасыз етеді, бірақ социум өмірінің кейбір салаларына қатысу мүмкіндігін шектейді.

Жастар әлеуметтік практикалары күнделікті өмірде қоғамдық маңызды шешімдерді қабылдауға, қабылданған шешімдердің нәтижелеріне жауапты болуға, сондай-ақ демократиялық әдістер арқылы әлеуметтік қоршаған ортаға ықпал ету құқығына қосылуы мүмкін жас адамдардың мүдделері мен құқықтарын жүзеге асыруға бағытталған әрекеттер мен қалыптасқан әдеттердің жиынтығы іспеттес.

Құндылықтар бағыттаулары – адам санасында стратегиялық өмірлік мақсаттар мен жалпы дүниетаным бағдары ретінде қабылданатын құндылықтардың шағылысуы.

Еріктілік немесе еріктілік қызмет – бұл өзара көмек көрсету және өзіне көмек көрсетудің дәстүрлі нысандары, ресми түрде қызмет көрсету және азаматтық қатысудың өзге түрлері қосылатын кең әрекеттер, олар кең қоғамдастықтың игілігі үшін еш сыйақыны есепке алмай ерікті түрде жүзеге асырылады. Еріктілер, заңның көзқарасы бойынша – бұл қайырымдылық қызметті қайтарымсыз атқару түрінде жұмыстарды, қызмет көрсетуді (еріктілік қызмет) жүзеге асыратын жеке тұлғалар.

Азаматтық белсенділік – бұл ел азаматының азаматтық қоғамды қалыптастыруға және онда ыңғайлы өмір сүруге бағытталған кез келген заңды белсенділігі.

Жастардың азаматтық белсенділігі – жастардың және жастар әлеуметтік топтарының азаматтық қоғамды өзгертуге және дамытуға бағытталған қызметі.

Жастардың саяси белсенділігі – бұл ұлттық және халықаралық саясат саласында жүзеге асырылатын әлеуметтік белсенділіктің формасы; саяси өмірдегі адами көзқарастың фундаменталды элементтің бірі. Қоғамдық саяси белсенділік ұдайы түрде қоғамдық-саяси қозғалыстардың, партиялардың, бейбітшілік және экологиялық бірлестіктердің, құқық қорғау ұйымдарының, азаматтардың өзін-өзі ұжымдық жетілдіру құрылымдары (қысым жасайтын бастамашыл топтар, қоғамдық сараптама кеңестері және т. т.) жұмысына қатысу кезінде толық көрініс табады. Ашық көріністі саяси сипаттағы электоралды белсенділік кезінде көруге болады.

Қоғамдық ұйым – жалпы мүдделерді қорғауға және біріккен адамдардың жарғылық мақсаттарына жету үшін құрылған мүшелікке негізделген қоғамдық бірлестік.

1.5 Зерттеудің технологиялық бөлігі

Таңдау жиынтығының көлемі

Таңдау жиынтығының көлемі 2 000 сұраққа жауап берушіні құрайды. Социологиялық зерттеуді жүргізу аймағы Қазақстан Республикасының бүкіл аймақтарын – республикалық маңызға ие Астана мен Алматы қалаларын және Қазақстанның 14 облысын қамтиды. Зерттеу барысында стратификацияланған көпсатылы таңдау әдісі қолданылды. Алдымен, елдің 14 аймағы бойынша облыстар мен республикалық маңызға ие тұрғындардың санына қарай талдау жасалды. Содан соң әр облыс бойынша қалалық және ауылдық тұрғындардың көлемі есептелінді.

Аталмыш зерттеу барысында зерттелетін бірліктерді таңдау бірнеше сатыда жүргізілді: мүмкіндік дизайн таңдауы қолданылды. Мүмкіндік дизайн таңдауы бойынша кез келген адам (14 жастан 29 жасқа дейінгі) жиынтық шегінде талдауға қатысуға таңдалып алынуға тең мүмкіндікке ие болады. Стратификацияланған көпсатылы таңдау әдісі қолданылды. Атап айтсақ, негізгі страт болып келесілер таңдалды:

1 саты. Облыстар бойынша таңдау – облыстар мен республикалық маңызға ие қалалардың 14 жастан 29 жасқа дейінгі тұрғындар санына қарай, елдің 16 аймағы –Астана мен Алматы қалалары, 14 облыс орталықтары бойынша таңдау көлемі анықталды.

2 саты. Қала-ауыл принципі бойынша таңдау – әр облыста қалалық және ауылдық таңдаудың көлемі есептелді.

3 саты. Сөре нүктесін таңдау – таңдалынып алынған әр елдімекеннің шегінде кездейсоқ түрде бағыттың сөре нүктесі мен сұраққа жауап берушілер саны белгіленеді.

4 саты. Үйлерді анықтау – сөре нүктесінен бастап бағыт бойынша «сол қол» ережесі бойынша жылжып отырып, үйлер таңдалады.

5 саты. Жауап берушілерді квотаға сәйкес таңдау – жекелеген үйде сұраққа жауап берушілер екі тетік бойынша таңдалады: жыныстық, жас ерекшелігіне сәйкес квота – сұраққа жауап берушінің жасы 14 жастан кем емес және 29 жастан аспауы тиіс, сондай-ақ жынысы жағынан репрезентативті таңдау болуы шарт (сұраққа жауап беретін әйелдер мен ерлердің саны әр облыс, қала және село бойынша Статистика комитетінің деректеріне сәйкес есептелініп алынды).

1 кесте. Жоба бойынша таңдау ерекшелігі, адам

	Барлық тұрғындар			Қала тұрғындары			Ауыл тұрғындары		
	Екі жыныс	Ерлер	Әйелдер	Екі жыныс	Ерлер	Әйелдер	Екі жыныс	Ерлер	Әйелдер
Қазақстан Республикасы	2000	1004	996	1136	567	569	863	441	422
Ақмола облысы	78	40	38	36	19	17	42	22	20
Ақтөбе облысы	101	50	51	63	31	32	38	19	19
Алматы облысы	215	110	105	50	26	24	165	84	81
Атырау облысы	68	34	34	31	16	15	37	19	18
Батыс-Қазақстан облысы	72	37	35	35	18	17	37	19	18
Жамбыл облысы	121	61	60	48	25	23	73	38	35
Қарағанды облысы	150	76	74	118	60	58	32	16	16
Қостанай облысы	96	48	48	50	25	25	46	23	23
Қызылорда облысы	89	46	43	37	19	18	52	27	25
Манғыстау облысы	73	37	36	34	17	17	39	20	19
Оңтүстік-Қазақстан облысы	341	173	168	149	76	73	194	98	94
Павлодар облысы	79	40	39	55	28	27	24	12	12
Солтүстік-Қазақстан облысы	56	29	27	25	13	12	31	16	15
Шығыс-Қазақстан облысы	146	75	71	91	46	44	55	28	17
Астана қ.	104	50	54	104	50	54	-	-	-
Алматы қ.	211	98	113	211	98	113	-	-	-

* ҚР Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің 2015 жылғы мәліметтері бойынша

Таңдау репрезентативті болып табылады, яғни белгіленген параметрлер бойынша жауап берушілердің құрамы бас ерекшелікте (Статистика комитетінің 2015 жылғы арналған мәліметтері бойынша) берілген тиісті пропорцияларға жақындатылған. Сонымен бірге орташа деректердің таңдау ерекшелігінің бас ерекшелігінен ауытқуы $\pm 3,5\%$ аспайды.

Жүргізілген зерттеуде қолданылған сауалнама техникасы - бұл face-to-face интервью, яғни интервьюер жеке сауалнама алып, жауап берушінің үйінде өзіндік толтыру элементтерін қоса пайдаланып, оның ауызша жауаптарын сауалнамаға енгізу арқылы жүргізеді.

Алынған деректерді тексеру үшін, атап айтсақ интервьюерлердің жұмыс сапасын тексеру мониторингін және сауалнаманы жалған толтырудан сақтану үшін толтырылған сауалнаманың жалпы көліменен 30% зерттеуге

қатысқан жауап берушілерден телефон арқылы және жаяу жүріп жауап алу арқылы кеңістікке бақылау жүргізілді.

Социологиялық зерттеу шеңберінде сараптамалық пікіртерім жүргізілді, оған 112 сарапшы қатыстырылды.

Сарапшылар ретінде колледж, жоғары оқу орындарының өкілдері, оның ішінде декандардың тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасарлары, коммерциялық емес жастар ұйымдары, мәдениет үйлері, жастар саясаты орталықтары, жастар істері бойынша комитеттері мен жастар ресурстық орталықтарының өкілдері.

Ақпарат жинау әдісі

Ақпарат жинау әдісі 14 жастан 29 жасқа дейінгі жастарды жаппай сұрау «face-to-face» әдісі. Жаппай сұрау әдісі шеңберінде ақпарат жинау сұраққа жауап берушілердің тұрғылықты мекенжайы бойынша жүргізілді (пәтердегі сауалнама деп аталатын), немесе нақты оқу/жұмыс/жұмыспен камту орталықтарында (жедел іздестіру үшін және мақсатты топ мүшелерімен бірден тілдесу үшін). Таңдалып алынған әдіс ағымдағы зерттеудің мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келеді.

Ақпаратты өңдеу әдісі

Бастапқы деректерді енгізу, оларды өңдеу, сондай-ақ біркөлемді, екікөлемді кестелерді шығару, корреляциялық және кластерлік талдаулар SPSS орыс тіліндегі компьютерлік бағдарламасының 21 версиясы арқылы есептелінді.

Ақпаратты талдау әдістері

Бастапқы социологиялық ақпаратты талдаудың негізгі әдісі келесілер болып табылады:

- 1) біркөлемді, екікөлемді деректерді талдау;
- 2) корреляциялық талдау;
- 3) кластерлік талдау.

Зерттеу кезеңі: қазан, 2016 жыл.

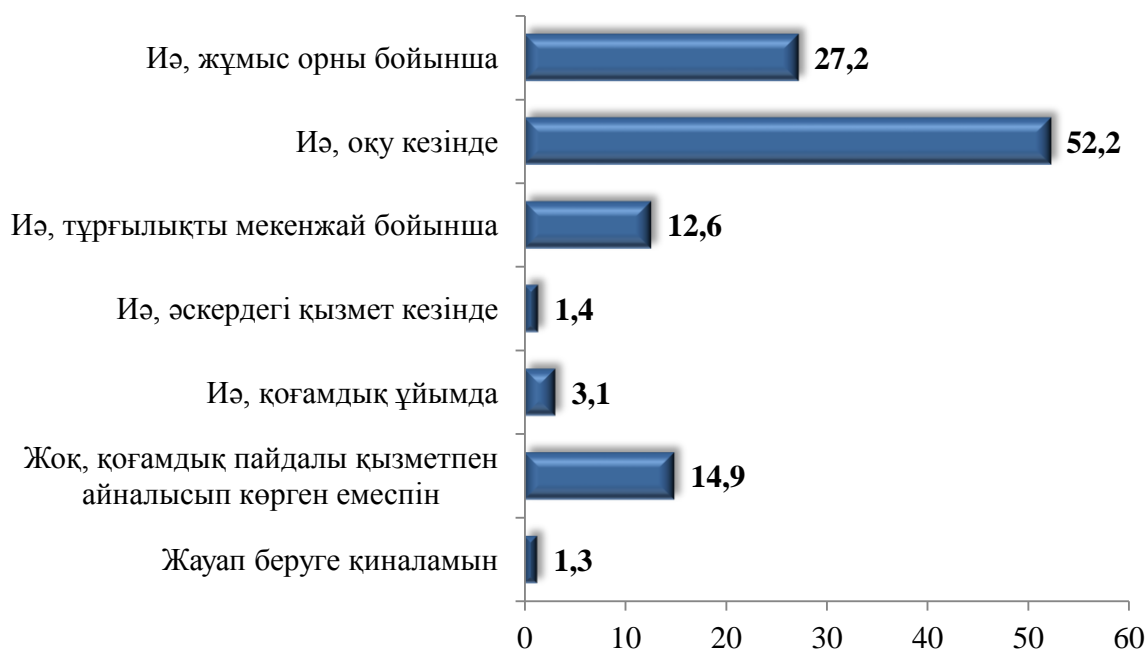
2 тарау. Жастардың әлеуметтік белсенділік деңгейі

2.1 Жастардың азаматтық белсенділігі

Сауалнама нәтижелері жауап берген жастардың көпшілігі сыйақысы төленбеген қандай да бір қоғамдық жұмысты атқарғандарын көрсетіп отыр. Жауап берушілердің 52,2% оқу кезінде қоғамдық жұмысқа араласқандарын белгіледі, жауап берушілердің ширегінен көбі (27,2%) қоғамдық жұмыспен жұмыс орнында айналысқанын көрсетіп отыр, жауап берушілердің тағы 12,6% өздерінің тұрып жатқан орындарында сыйақысыз қызметті орындағандарын алға тартты (1 диаграмма).

Қоғамдық жұмыстардың қатысушысы ретінде (сыйақысыз) ешқашан жұмыс істемеген жас қазақстандық жауап берушілердің 14,9% құрады.

1 диаграмма. «Сіз ешқандай сыйақы, төлемақы төленбейтін қоғамдық жұмысқа қатысып көрдіңіз бе, мысалы, жалпықалалық сенбіліктегі тазалық жұмысы, жалғызбасты зейнеткерлер мен мүгедектерге көмек көрсету, ағаш отырғызу және т.т.?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Еш сыйақы төленбеген қоғамдық жұмысқа жас адамдардың қатысуы аймақтар бойынша келесідей көрініс тапты.

Манғыстау және Қызылорда облыстарында жұмыс орындары бойынша қоғамдық жұмысқа қатысқан жауап берген жастардың үлесі көп (мысалы, жалпықалалық сенбіліктегі жұмыс) – сәйкесінше 43,8% және 47,2% (1 кесте).

Ақтөбе, Атырау, Қарағанды және Солтүстік-Қазақстан облыстарында тұратын жауап беруші жастардың 65% қоғамдық жұмыстарға оқу кезінде араласқан болып шықты. Қоғамдық жұмыстың кең таралған формасы – бұл оқушыларды (студенттер мен мектеп оқушыларын) қалалық, ауылдық шараларға қатыстыру екені баршаға мәлім.

Батыс-Қазақстан, Қарағанды және Оңтүстік-Қазақстан облыстарының жастары өзге аймақтарға қарағанда жиі тұрғылықты мекенжайы бойынша

қоғамдық жұмыстарға тартылған болып шықты. Нақты айтқанда бұл еріктілік принципі бойынша жұмыс істейтін және қоғамдық жұмыстарды атқаруға саналы түрде дайын қатысушылар категориясы.

Ақысы төленбейтін қоғамдық жұмыстарды атқардыңыз ба деген сұраққа жиі жоқ деп жауап берген аймақтарды жеке атап өту қажет – бұл Жамбыл (22,3%), Қостанай (24,0%), Павлодар (21,5%), Оңтүстік-Қазақстан (25,9%) облыстары және Астана қ. (21,2%).

1 кесте. «Сіз ешқандай сыйақы, төлемақы төленбейтін қоғамдық жұмысқа қатысып көрдіңіз бе, мысалы, жалпықалалық сенбіліктегі тазалық жұмысы, жалғызбасты зейнеткерлер мен мүгедектерге көмек көрсету, ағаш отырғызу және т.т.» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , облыстар арасынан)

	Иә, жұмыс орны бойынша	Иә, оқу кезінде	Иә, тұрғылықты мекенжай бойынша	Иә, қоғамдық ұйымда	Жоқ, ҚПҚ айналысып көрген емеспін
Ақмола	28,2	57,7	6,4	2,6	7,7
Ақтөбе	30,7	67,3	12,9	2,0	2,0
Алматы	21,4	43,7	14,0	4,2	10,7
Атырау	11,4	67,0	3,4	5,7	15,9
Шығыс-Қазақстан	26,7	50,0	12,3	0,7	11,0
Жамбыл	33,9	50,4	13,2	7,4	22,3
Батыс-Қазақстан	33,3	45,8	19,4	1,4	2,8
Қарағанды	29,3	67,3	22,7	4,0	10,0
Қостанай	29,2	40,6	6,3	5,2	24,0
Қызылорда	47,2	42,7	7,9	4,5	7,9
Манғыстау	43,8	43,8	-	-	19,2
Павлодар	32,9	44,3	15,2	1,3	21,5
Солтүстік-Қазақстан	23,2	71,4	1,8	1,8	1,8
Оңтүстік-Қазақстан	16,2	46,7	19,3	0,9	25,9
Астана қ.	32,7	58,7	12,5	4,8	21,2
Алматы қ.	28,0	54,5	8,1	2,8	12,3

Соңғы жыл ішінде жастар қатысқан қоғамдық жұмыстардың ең таралған түрі – бұл сенбіліктер және жақын маңдағы аймақтарды тазалау, бұл жауапты жауап берушілердің жартысынан көбі белгілеген (49,7%). Басқа қоғамдық жұмыстар қатысымы жиілігі жағынан есе жібереді. Жауап беруші жастардың 17,7% соңғы жылда ауыр жағдайға тап болған адамдарға қаражат, киім-кешек, қаражат жинауға, 12,7% - кірберістерді, үйлерді, балалар алаңдарын, қоршаған аумақтарды ұжымдасып аббаттандыруға қатысқан, жауап берушілердің тағы 12,4% сайлау науқанын өткізуге атсалысты.

Жауап беруші жас адамдардың екіден бір бөлігінен азы соңғы жылда қоғамдық қызметке араласпадым деп жауап берді (24,0%).

2 кесте. «Соңғы жылда Сіз қандай іс-шараларға қатыстыңыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
Сенбілік, жақын маңдағы аймақтарды жинастыру іс-шаралары	49,7
Ауыр жағдайға тап болған адамдарға қаражат, киім-кешек жинау	17,7
Ағаштар отырғызу және басқа да көгалдандыру жұмыстарына қатысу	14,3
Кірберістерді, үйлерді, балалар алаңдарын, қоршаған аумақтарды ұжымдасып аббаттандыру	12,7
Сайлау науқанын өткізуге атсалысу	12,4
Аула мерекелері, байқаулар және өзге де мәдени іс-шаралар	9,0
Тұрғын үй немесе подъезд тұрғындарының жиналысы	8,7
Қоғамдық ұйымдардың қызметіне араласу	8,6
Аула сайыстары мен өзге де спорттық іс-шаралары	5,7
Тұрғындар күшімен кіреберістерді жөндеу	4,0
Ауладағы орындықтар, балалар алаңдарын және т.т. бірлесіп жөндеу	3,3
Бірлескен шараларды материалдық қамтамасыз ету немесе көмек көрсету	2,8
Тәртіпті және қауіпсіздікті бірлесіп қамту	2,8
Елдің, өңірдің, елді мекеніңіздің өміріндегі оқиғаларға қатысты ұйымдастырылған митингтерге, наразылық шерулерге, ереуілдерге қатысу	2,0
Саяси партиялардың, қозғалыстардың, кәсіподақ ұйымдарының қызметіне араласу	2,0
Кіреберістегі баспалдақ алыңында кезекшілік ұйымдастыру	1,5
Төтенше жағдайлардың салдарын бірлесіп жою	1,2
Басқа (балалар үйіне көмек, донор ретінде қан тапсыру, қартайған адамдарға жәрдемдесу, қараусыз қалған жануарларға көмектесу және т.т.)	0,5
Жоқ, соңғы жыл ішінде мұндай шараларға қатысқан жоқпын	24,0
Жауап беруге қиналамын	1,0

Жүргізілген пікіртерімнің нәтижелері бойынша, жауап беруші жас адамдардың басым көпшілігі қандай да бір қоғамдық ұйымның мүшесі болып табылмайтынын алға тартты – 70,0%. Жауап бергендердің тек үштен бір бөлігі ғана (29,7%) өздерінің қоғамдық ұйымдардың мүшесі ретінде белгілеген, және тек жастар ғана емес – кәсіподақ (7,2%), экологилық, спорттық, туристік ұйымдар (6,7%), қайырымдылық бастамалар, акциялар (5,8%), қайырымдылық ұйымдар (4,0%). Жастар саяси бірлестіктердің құрамында жауап берушілердің 2,1% тұрады, тағы 1,3% саяси емес сипаттағы жастар бірлестіктердің қатарында тіркелген (3 кесте).

3 кесте. «Сіз төменде көрсетілген қоғамдық ұйымдардың (бірлестіктердің) қайсысында мүше ретінде тіркелгенсіз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
Кәсіподақтар	7,2
Экологиялық ұйымдар, спорттық, туристік, саятшылық, автомобилистік үйірмелер / бірлестіктер	6,7
Қайырымдылық бастамалар / акциялар	5,8
Қайырымдылық ұйымдар	4,0
Мәдени, табиғатты қорғау қозғалыстары, бастамашыл топтар, клубы по интересам	3,5
Жастар саяси бірлестіктері	2,1
Құқық қорғау ұйымдары	1,9
Бастамашыл топтар, ата-аналар бірлестіктері (мектепке дейінгі, оқушылар, мүгедектер)	1,8
Аумақтық қоғамдық өзін-өзі басқару, тұрғын үй топтарын аббаттандыру бойынша жергілікті бастамашыл топтар	1,8
Тұрғын үй комитеттері, үйлер, кіребірстер бойынша жауаптылар	1,7
Әйелдер ұйымдары	1,5
Саяси емес сипаттағы бейресми жастар бірлестіктері	1,3
Кәсіби қауымдастықтар/ шығармашылық одақтар	1,3
Тұтынушылардың құқығын қорғау қоғамдары	0,8
Діни қауымдар, ұйымдар, қозғалыстар	0,6
Ұлттық-патриоттық мағынадағы қозғалыстар	0,4
Этникалық қауымдар, ұлттық диаспоралар, жерлестік бірігулер	0,4
Мүгедектер қоғамы	0,3
Ешбір ұйымның қызметіне қатысқан емеспін	70,0
Жауап беруге киналамын	3,0

Осыған дейін белгілі болғандай социологиялық зерттеу шеңберінде 14 жастан 29 жасқа дейінгі жастағы жастар арасында жүргізілген республикалық пікіртерімнен басқа сондай-ақ сарапшылардың арасында сауалнама жүргізілді. Сараптамалық пікіртерімнің қатысушыларына қазақстандық жастардың түрлі шараларға қатысу деңгейін бағалау ұсынылған болатын. Сарапшылардың пікірінше, қоғамдық пайдалы сипатқа ие жастар арасында ең танымал шаралар болып сенбіліктер, жақын маңдағы аймақтарды жинастыру іс-шаралары (жауап беруші сарапшылардың 78,6% «жиі» жауап нұсқасын белгіледі) және ағаштар және басқа да жасыл көшеттерін отырғызуға қатысу жатады екен (жауап беруші сарапшылардың 74,1% «жиі» жауап нұсқасын белгіледі) (4 кесте).

Сондай-ақ жастар, жауап беруші сарапшылардың пікірінше, жиі сайлау науқанын өткізуге атсалысады (56,3%) және ауыр жағдайға тап болған адамдарға қаражат жинауға қатысады (52,7%).

Қазақстандық жастар арасында, жауап беруші сарапшылардың пікірінше, оқиғаларға қатысты ұйымдастырылған митингтерге, наразылық шерулерге, ереуілдерге, бірлескен шараларды материалдық қамтамасыз ету, төтенше жағдайлардың салдарын бірлесіп жою және іздестіру жасақтарын қалыптастыру сияқты шараларға қатысу сирек кездеседі.

4 кесте. «Сіздің пікіріңізше, Қазақстан жастары арасында қандай іс-шаралар танымалдылыққа ие және кең түрде таралған? Қандай іс-шараларға жастар жиі, сирек қатысады немесе мүлде қатыспайды?» деген сұраққа сарапшылық баға (%)

	Жиі	Сирек	Ешқашан	Еш нәрсе естіген емеспін	Жауап беруге қиналамын
1) Сайлау науқанын өткізуге қатысу	56,3	36,6	2,7	3,6	0,9
2) Кіреберістерді, үйлерді, балалар алаңдарын, қоршаған аумақтарды ұжымдасып абаттандыру	24,1	52,7	15,2	6,3	1,8
3) Қиын жағдайға тап болған адамдарға қаражат, киім-кешек жинау	52,7	42,0	0,9	2,7	1,8
4) Елдің, өңірдің, Сіздің елдімекеннің өміріндегі оқиғаларға қатысты митингтер, наразылық шерулер, ереуілдерге қатысу	11,6	30,4	24,1	21,4	12,5
5) Қоғамдық ұйымдардың қызметіне қатысу	35,5	50,9	6,4	4,5	2,7
6) Саяси партиялардың, қозғалыстардың, кәсіподақ ұйымдарының қызметіне араласу	33,3	46,8	5,4	9,9	4,5
7) Сенбіліктер, жақын маңдағы аймақтарды жинастыру іс-шаралары	78,6	17,0	1,8	2,7	-
8) Ағаш және басқа да жасыл көшеттер отырғызу	74,1	25,0	-	0,9	-
9) Аула сайыстары және басқа да спорттық шаралар	49,1	41,1	6,3	3,6	-
10) Аула мерекелері, байқаулар және басқа да мәдени шаралар	34,8	43,8	7,1	12,5	1,8
11) Бірлескен шараларды материалды қамтамасыз ету немесе көмек көрсету	20,0	46,4	10,9	15,5	7,3
12) Төтенше жағдай салдарын бірлесіп жою	26,1	36,0	8,1	18,0	11,7
13) Тәртіпті және қауіпсіздікті бірлесіп қамтамасыз ету	22,0	49,5	7,3	10,1	11,0
14) Іздестіру жасақтарын қалыптастыру	31,8	29,1	5,5	21,8	11,8

Қоғамдық пайдалы қызметтің тағы бір түрі донорлық болып табылады. Пікіртерім нәтижелері көрсеткендей, жауап берушілердің 42,9% донорлықты қайырымды іс деп санайды. Жауап берушілердің тағы 39,2% қанды қажет болған жағдайда тапсырып, мүлдем танымайтын адамның өміріне арашаға түсуге дайын екендерін жасырмады. Жауап берген жастардың үштен бір бөлігі тек туыстары үшін ғана донор болуға дайын екен (33,5%) (5 кесте).

Донорлықты денсаулық үшін пайданы жауап берушілердің 10,7% көріп отыр.

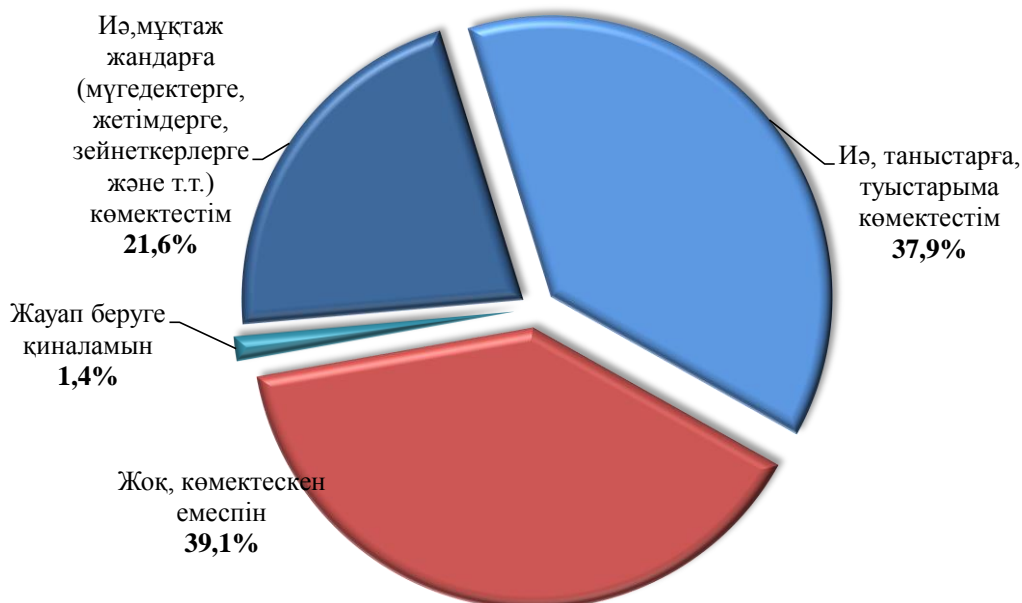
Донор болып көрмегендер, болғысы да келмейтіндер жауап берушілердің 11,1% құрайды.

5 кесте. «Айтыңызшы, Сіз донорлыққа, қан тапсыруға қалай қарайсыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
Бұл қайырымды іс	42,9
Бір адамға менің қаным қажет болуы мүмкін	39,2
Қан менің туыстарыма қажет болса, донор бола аламын	33,5
Бұл денсаулық үшін пайдалы	10,7
Бұл қосымша кіріс, жеңілдіктер	3,0
Өзім медицина қызметкерімін	1,6
Донор болып көрген емеспін, болғым да келмейді	11,1
Денсаулығымның болмауынан қан тапсыра алмаймын	0,5
Жауап беруге қиналамын	1,0

Жауап беруші жастардың жартысына жуығы соңғы жарты жылда мұқтаж жандарға ақшалай көмектескендерін жасырмады – 59,5%. Оның ішінде, 21,6% мүлдем бөгде адамдарға, мысалы, мүгедектерге, жетімдерге, зейнеткерлерге көмектескен, ал жауап берушілердің 37,9% таныстарына, оның ішінде достарына, туыстарына, көршілеріне қол ұшын берген (2 диаграмма).

2 диаграмма. «Соңғы 6 ай ішінде Сіз материалдық тұрғыдан мұқтаж жандарға қол ұшын бердіңіз бе?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Қаражат жинау бүгін мұқтаж жандарға көмек көрсетудің ең таралған формасы болып табылады. Қазір қаржылық мүмкіндіктердің жаңа форматы – электронды әмияндар, шоттар, мобилді операторлардың көмегімен қаражат жинау – бұл көмек көрсету тәсілін қолжетімді етеді. Сонымен қатар, қалауынша жинақтаудың қатысушылары жиналған қаражатты Интернет-ресурстардың көмегімен ізін кесе алады. Бұл ретте жастар өте ілгерілеу болып келеді, олар жиі жаңа технологиялар мен мүмкіндіктерді қолдана біледі.

Пікіртерім нәтижелері көрсткендей, Ақмола (32,1%), Қостанай (35,4%), Қызылорда (30,3%) және Солтүстік-Қазақстан (30,4%) облыстарының жауап

берген жас адамдары соңғы алты ай ішінде жиі мұқтаж адамдарға материалды көмек көрсеткен (6 кесте).

Атырау (53,4%), Батыс-Қазақстан (70,8%) және Қызылорда (58,4%) облыстарының жауап берген жастары басқа облыстардағы жастарға қарағанда жиі өздерінің таныстары мен туыстарына материалды көмек көрсететінін алға тартады.

Соңғы алты ай ішінде жауап берушілердің 50% жуығы мұқтаж адамдарға материалды көмек көрсетпеген, осындай облыстарды атап өтейік – Алматы (45,6%), Шығыс-Қазақстан (50,7%), Жамбыл (52,1%) және Манғыстау (60,3%). Бұл көбіне NEET категориясына жататын жоғары көрсеткішке ие жастар тұратын аймақтар болып табылады.

6 кесте. «Соңғы 6 ай ішінде Сіз материалдық тұрғыдан мұқтаж жандарға қол ұшын бердіңіз бе?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% облыстар арасынан)

	Иә, мұқтаж жандарға (мүгедектерге, жетімдерге, зейнеткерлерге және т.т.) көмектестім	Иә, таныстарға, туыстарыма көмектестім	Жоқ, көмектескен емеспін
Ақмола	32,1	41,0	26,9
Ақтөбе	21,8	45,5	32,7
Алматы	22,8	30,2	45,6
Атырау	13,6	53,4	31,8
Шығыс-Қазақстан	8,2	37,0	50,7
Жамбыл	14,9	31,4	52,1
Батыс-Қазақстан	12,5	70,8	15,3
Қарағанды	27,3	36,0	36,0
Қостанай	35,4	21,9	42,7
Қызылорда	30,3	58,4	10,1
Манғыстау	16,4	23,3	60,3
Павлодар	25,3	34,2	38,0
Солтүстік-Қазақстан	30,4	32,1	35,7
Оңтүстік-Қазақстан	17,8	42,1	40,2
Астана қ.	22,1	34,6	39,4
Алматы қ.	25,6	30,8	40,8

Бүгін жастар кәсіпкерлігі Қазақстандағы шағын және орта бизнесті дамытудың басымдық бағыттарының бірі болып табылады. Жеке меншік бизнеспен айналысу жастардың өмірлік позицияларының нығаюына және жастардың бойында қажет қасиеттердің дамуына ықпал етеді: әлеуметтік жауапкершілік, маңызды шешімдерді қабылдауға және өзін-өзі қамтамасыз етуді ынталандыруға дағдылану. Сонымен қатар, бұл жаңа жұмыс орындарын ашуға, тұрғындардың әл-ауқатының және өз болашағы үшін жауапкершілігінің өсуіне ықпал етеді. Жастар үшін, және, алдымен, өз жеке және кәсіби жолында таңдау жасаумен ойланған орта және жоғары оқу орындарының түлектері үшін экономикалық ойлауды қалыптастыру, кәсіпкерлік қызметке қабілеттерін анықтау және дамыту мәселесі ерекше өзекті.

Жастардың арасында жүргізілген пікіртерім мәліметтері бойынша жас адамдардың 10,4% кәсіпкерлік тәжірибелері бар екендерін белгіледі, ал жауап берушілердің 23,5% болашақта кәсіпкерлік қызметімен айналысуды жоспарлап отыр. Сондықтан жауап беруші жастардың үштен бір бөлігінен көбі (33,9%) кәсіпкерлік қызметімен айналысуға дайын немесе кәсіпкерлік қызметімен айналысу тәжірибелері бар немесе бизнесті жүргізу туралы түсініктері бар болып шықты (3 диаграмма).

Жауап беруші жастардың 64,1% кәсіпкерлік қызметімен айналыспайды және кәсіпкерлік қызметімен айналыспаған және әзірше өз бизнестерін ашуды жоспарлап отырған жоқ.

3 диаграмма. «Қазіргі уақытта Сіз кәсіпкерлікпен айналысасыз ба немесе болашақта айналысуды жоспарлап отырсыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Аймақтар бойынша, жастар арасында кәсіпкерлік қызметінің даму деңгейі д.а. келесідей болды. Ең жоғары кәсіпкерлік деңгей Батыс-Қазақстан (кәсіпкерлік қызметімен 11,1% айналысады), Қостанай (10,4%) және Қызылорда (7,9%) облыстарының жастары арасында (7 кесте) .

Болашақта кәсіпкерлік қызметімен айналысу туралы жоспарлауды Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Қарағанды, Қызылорда облыстары және Астана, Алматы ққ. жастары жиі белгілейді.

7 кесте. «Қазіргі уақытта Сіз кәсіпкерлікпен айналысасыз ба немесе болашақта айналысуды жоспарлап отырсыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , облыстар арасынан)

	Кәсіпкерлік қызметімен айналысамын	Ертеде кәсіпкерлікпен айналыстым, қазір айналыспаймын	Болашақта айналысамын деп ойлаймын	Жоқ, айналыспаймын
Ақмола	5,1	1,3	44,9	48,7
Ақтөбе	2,0	6,9	39,6	50,5
Алматы	4,2	6,5	12,1	75,3
Атырау	2,3	-	44,3	51,1
Шығыс-Қазақстан	6,8	0,7	6,8	80,1
Жамбыл	0,8	2,5	19,0	76,0
Батыс-Қазақстан	11,1	6,9	19,4	59,7
Қарағанды	6,7	1,3	34,7	54,7
Қостанай	10,4	3,1	22,9	62,5
Қызылорда	7,9	22,5	33,7	33,7
Манғыстау	1,4	-	2,7	95,9
Павлодар	5,1	1,3	7,6	86,1
Солтүстік-Қазақстан	1,8	1,8	7,1	89,3
Оңтүстік-Қазақстан	5,3	3,1	18,4	72,6
Астана қ.	6,7	6,7	34,6	50,0
Алматы қ.	7,1	11,4	34,1	41,7

Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, және бұл күтілетін жәйіт болып табылады, жиі 24 жастан 29 жасқа дейінгі жастар, яғни оқымайтын жастар, қазіргі уақытта кәсіпкерлік қызметімен айналысып жүр немесе жиі осыған дейін кәсіпкерлікпен айналысқанын көрсетіп отыр (8 кесте).

8 кесте. «Қазіргі уақытта Сіз кәсіпкерлікпен айналысасыз ба немесе болашақта айналысуды жоспарлап отырсыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , жас ерекшеліктері бойынша)

	14 жастан 19 жасқа дейін	20 жастан 23 жасқа дейін	24 жастан 29 жасқа дейін
Кәсіпкерлік қызметімен айналысамын	3,0	3,6	8,2
Ертеде кәсіпкерлік қызметімен айналыстым, қазір айналыспаймын	3,7	4,7	6,0
Болашақта айналысамын деп ойлаймын	25,4	25,5	21,0
Жоқ, айналыспаймын	65,4	63,4	63,5
Жауап беруге қиналамын	2,5	2,8	1,4

Ұлттық топтар жағынан өте қызық жәйіт белгілі болды. Атап айтсақ, орыс және өзге ұлттардың өкілдері қазіргі уақытта жиі жергілікті ұлт өкілдеріне қарағанда кәсіпкерлік қызметімен айналысып жүр. Бұл орайда

қазақ өкілдері арасында болашақта бизнеспен айналысқысы келетіндер саны едәуір жоғары екенін атап өткен дұрыс (26,0%) (9 кесте).

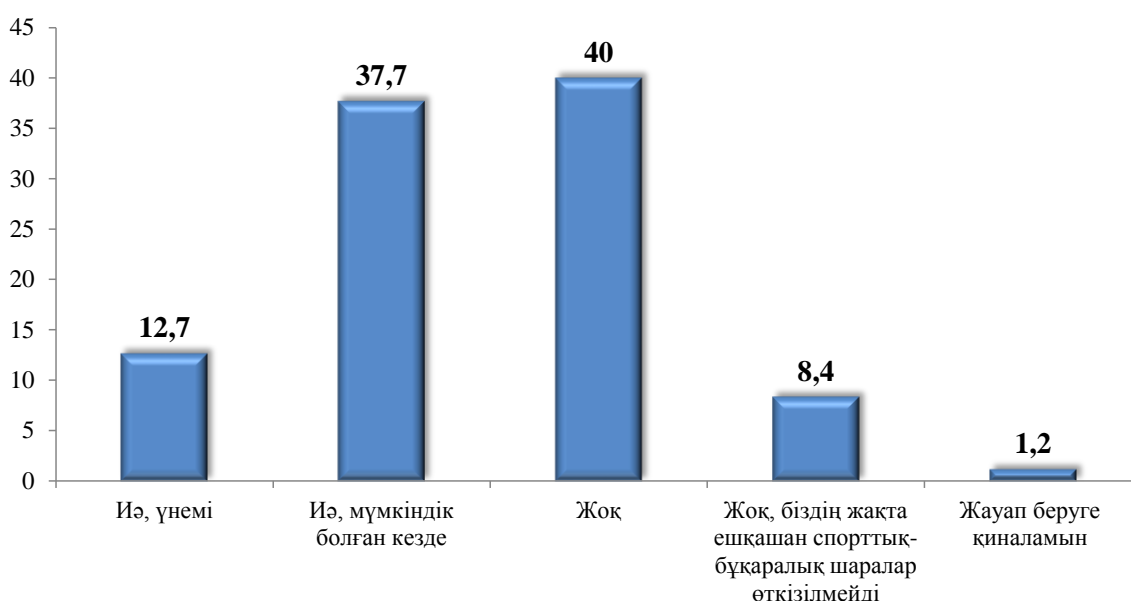
9 кесте. «Қазіргі уақытта Сіз кәсіпкерлікпен айналысасыз ба немесе болашақта айналысуды жоспарлап отырсыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , ұлттар арасынан)

	Қазақтар	Орыстар	Өзге ұлттар
Кәсіпкерлік қызметімен айналысамын	5,1	6,2	6,6
Ертеде кәсіпкерлік қызметімен айналыстым, қазір айналыспаймын	5,5	2,3	5,5
Болашақта айналысамын деп ойлаймын	26,0	15,8	18,1
Жоқ, айналыспаймын	61,1	74,0	68,1
Жауап беруге қиналамын	2,3	1,7	1,6

Соңғы бірнеше жыл ішінде жастар арасында салауатты және спорттық өмір салты белсенді түрде насихатталуда. Спорттық-бұқаралық шаралардың ұдайы қатысушылары, көрермендері емес нақты қатысушылары ретінде жауап берушілердің 12,7% белгілеп отыр. Жауап берушілердік көпшілігі (37,7%) спорттық шараларға уақыттары, мүмкіндіктері болған жағдайда ғана қатысатын болып шықты (4 диаграмма).

Сауалнамаға қатысқан жастардың жартысынан азы (48,4%) сұраққа қатыспаймын деп жауап бергені анықталды. Олардың ішінде жауап берушілердің 40% спорттық-бұқаралық шаралар түрлі себептер бойынша қатыспайды, ал жауап берушілердің 8,4% шараларға қатыспаған, себебі олар тұрып жатқан елдімекендерде (қалада, ауылда) осындай шаралар ұйымдастырылмайды.

4 диаграмма. «Сіз өз қалаңызда, ауылыңызда өткізілетін спорттық-бұқаралық шараларға қатысасыз ба (көрермен ретінде емес)?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Облыстар жағынан жастардың спорттық-бұқаралық шараларға қатысуы келесідей болып отыр. Атап айтсақ, спорттық шараларға қатысудың максималды пайызы Ақмола облысына тиіселі (жауап берушілердің 34,6% «иә, әрқашан» деген жауап нұсқасын таңдап отыр). Осыдан кейін спорттық шараларға қатысудың

жоғары деңгейі Батыс-Қазақстан (19,4%) және Солтүстік-Қазақстан (17,9%) облыстарында белгіленіп отыр (10 кесте).

10 кесте. «Сіз өз қалаңызда, ауылыңызда өткізілетін спорттық-бұқаралық шараларға қатысасыз ба (көрермен ретінде емес)?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , облыстар арасынан)

	Иә, үнемі	Иә, мүмкіндік болған кезде	Жоқ	Жоқ, спорттық-бұқара шаралар өткізілмейді	Жауап беруге қиналамын
Ақмола	34,6	30,8	32,1	2,6	-
Ақтөбе	13,9	53,5	29,7	2,0	1,0
Алматы	8,4	39,1	36,7	14,4	1,4
Атырау	8,0	46,6	39,8	5,7	-
Шығыс-Қазақстан	8,2	28,8	53,4	6,8	2,7
Жамбыл	5,0	38,0	41,3	14,9	0,8
Батыс-Қазақстан	19,4	59,7	20,8	-	-
Қарағанды	16,7	42,7	39,3	1,3	-
Қостанай	15,6	40,6	16,7	26,0	1,0
Қызылорда	10,1	66,3	20,2	2,2	1,1
Маңғыстау	5,5	13,7	67,1	11,0	2,7
Павлодар	13,9	26,6	50,6	7,6	1,3
Солтүстік-Қазақстан	17,9	41,1	41,1	-	-
Оңтүстік-Қазақстан	11,8	25,2	50,8	12,1	-
Астана қ.	14,4	44,2	37,5	2,9	1,0
Алматы қ.	13,7	36,5	38,4	7,1	4,3

Керісінше, спорттық шараларға қатысудың төмен көрсеткіштерді Шығыс-Қазақстан (жауап берушілердің 53,4% «жоқ, қатысқан емеспін» деген жауап нұсқасын таңдап отыр), Маңғыстау (67,1%), Павлодар (50,6%) және Оңтүстік-Қазақстан (50,8%) облыстарында байқалады.

Спорттық-бұқаралық шараларға қатысудың негізгі себебі өздерінің жақсы дене бітімін қалыптастыру мүмкіндігі болып табылады (23,6%), жауап берушілердің тағы 19,3% қатысудың себебі ретінде өздерінің бос уақытын түрлендіру және ой-өрісін кеңейту мүмкіндігі деп белгілеп отыр.

Жауап берушілердің 17,7% спорттық шараларға қатысу кезінде өздеріне жаңа достар, таныстар табатындарын жеткізді, ал пікіртерімге қатысқандардың 9,6% үшін бұқаралық шараларға қатысу өз жұмыстарын тастап үйден немесе кеңседен шығу үшін өздерін ынталандыру мақсатында қажет деп есептейді (11 кесте).

11 кесте. «Айтыңызшы, Сізге спорттық-бұқаралық шараларға қатысу қандай мүмкіндіктер береді?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
Үйден, офистен шығу мүмкіндігі	9,6
Ұжымға жақын болуға, жаңа таныстықтарды орнату мүмкіндігі	17,7
Өз ой-өрісінді кеңейтуге, бос уақытыңды түрлендіру мүмкіндігі	19,3
Өзіңнің дене бітімінді жақсы қалыпта сақтау мүмкіндігі	23,6
Қатыспаймын	10,1
Жауап беруге қиналамын	19,9

Жастардың белсенділігіне зор ықпалды жастардың бос уақытын ұйымдастыру мәселесі әсер етеді, атап айтсақ бос уақытты ұйымдастырылуына қанағаттанушылық. Сарапшылардың көпшілігі Қазақстанда бос уақытты ұйымдастыру деңгейіне қанағаттанарлықсыз баға беріп отыр. Атап айтқанда, жауап берушілердің 50,0% жастардың бос уақыт ірі қалаларда ғана ұйымдастырылған деп есептейді, ал ауылдық жерлерде жастардың бос уақыты ұйымдастырылмаған, бұл жастар арасында қылмыстылықтың, маскүнемдіктің және нашақорлықтың өсуіне ықпал етеді дейді. Жауап берушілердің тағы 28,6% бос уақытты өткізу қызметтеріне қолжетімділік нашар, себебі олардың бағасы қымбат болып келеді.

Жауап берушілердің ширегінен азы (23,2%) бос уақыт тиімді ұйымдастырылған, жастар өз бос уақытын сапалы өткізуге барлық мүмкіндіктері бар деп жауап берді.

12 кесте. «Сіз қалай ойлайсыз, жалпы алғанда, Қазақстанда жастардың бос уақыттарын өткізу мәселесі қаншалықты сапалы әрі тиімді ұйымдастырылған?» деген сұраққа сарапшылық баға (%)

	%
Жастардың бос уақыттары өткізу мәселесі тиімді ұйымдастырылған, жастар бос уақыттарын сапалы түрде өткізуге барлық жағдайлар жасалған	23,2
Жастардың бос уақыттары тек ірі қалаларда ұйымдастырылған, ауыл жастарының бос уақыты ұйымдастырылмаған	50,0
Жастардың бос уақытын негізінен коммерциялық құрылымдар ұйымдастырады, бұл оның бағасына және қолжетімдігіне ықпал етеді	28,6
Қазақстанда жастардың бос уақыты ұйымдастырылмаған	3,6

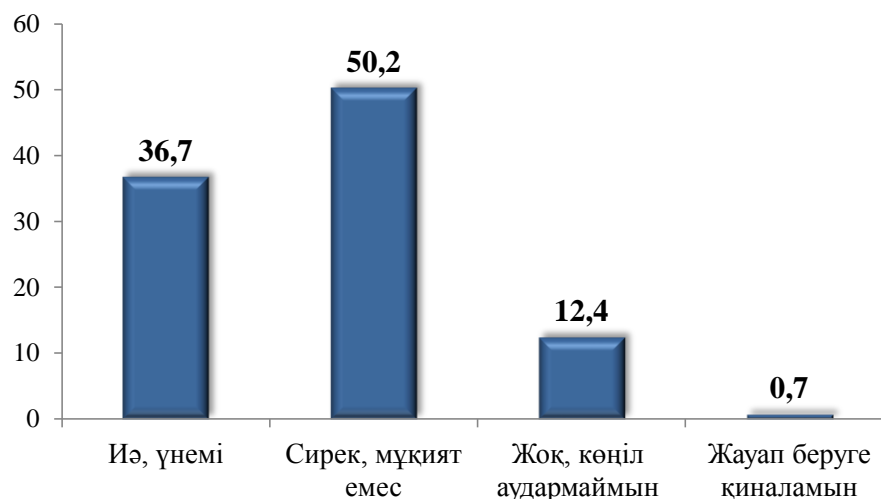
2.2 Жастардың қоғамдық-саяси белсенділігі

Саяси белсенділі түсінігі, нақты жастардың белсенділігі, айтарлықтай кең болып келеді. Бір жағынан, саяси белсенділік деп жастардың түрлі азаматтық қоғам институттарының қызметіне қосылу деңгейін түсінуге болады, екінші жақтан – көрсеткіш ретінде саяси өмірге деген қызығушылық деңгейі, және үшінші – бұл электоралды белсенділік деңгейі.

Жалпы пікіртерім нәтижелері көрсеткендей жастар арасында саяси оқиғаларға деген қызығушылық деңгейі соншалықты жоғары емес. Жауап берушілердің 36,7% елдің саяси өмірін ұдайы бақылап отырады. Жауап берген жастардың жартысы (50,2%) Қазақстанда болып жатқан оқиғалар, жаңалықтарға қызығушылық танытады, бірақ сирек және әрқашан емес. Мұндай қызығушылық деңгейі үстірт және терең емес болып табылады (5 диаграмма).

Жауап беруші жастардың 12,4% үшін Қазақстанның саяси оқиғалары еш қызығушылықты тудырмайды.

5 диаграмма. «Айтыңызшы, Сіз Қазақстанда болып жатқан оқиғаларға, жаңалықтарға қаншалықты көңіл аударасыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Тұрғылықты елдімекен бойынша жастар арасында саяси қызығушылық деңгейі келесідей болып қалыптасқан. Саяси оқиғаларға деген қызығушылықты жиі Ақмола (59,0%), Ақтөбе (62,4%) облыстары мен астананың (54,8%) жастары танытады.

Керісінше, Қазақстанның саяси өміріне деген қызығушылықтың максималды болмау көрсеткіші Алматы (18,15), Атырау (15,9%), Жамбыл (26,4%), Маңғыстау (17,8%) және Солтүстік-Қазақстан (16,1%) облыстарында көрініс тапқан (13 кесте).

13 кесте. «Айтыңызшы, Сіз Қазақстанда болып жатқан оқиғаларға, жаңалықтарға қаншалықты көңіл аударасыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , облыстар арасынан)

	Иә, үнемі	Сирек, мұқият емес	Жоқ, көңіл аудармаймын	Жауап беруге киналамын
Ақмола	59,0	35,9	3,8	1,3
Ақтөбе	62,4	30,7	5,9	1,0
Алматы	21,4	60,0	18,1	0,5
Атырау	48,9	34,1	15,9	1,1
Шығыс-Қазақстан	22,6	61,6	14,4	1,4
Жамбыл	32,2	39,7	26,4	1,7
Батыс-Қазақстан	44,4	48,6	6,9	-
Қарағанды	39,3	52,0	8,0	0,7
Қостанай	42,7	51,0	6,3	-
Қызылорда	32,6	64,0	3,4	-
Маңғыстау	26,0	54,8	17,8	1,4
Павлодар	27,8	53,2	15,2	3,8
Солтүстік-Қазақстан	23,2	60,7	16,1	-
Оңтүстік-Қазақстан	35,2	50,8	14,0	-
Астана қ.	54,8	38,5	4,8	1,9
Алматы қ.	37,4	51,7	10,4	0,5

Елдегі саяси өмірге деген қызығушылыққа, сауалнама нәтижелері көрсеткендей, эас адамдардың жас мөлшері ықпал етеді. Атайп айтсақ, жас мөлшері ұлғайған сайын, соншалықты саяси өмірге деген қызығушылық деңгейі жоғары болады. 24 жастан 29 жасқа дейінгі жас мөлшеріндегі жастар арасында саяси өмірге деген қызығушылық 40,8% құрайды, ал, 14 жастан 19 жасқа дейінгі жастағы жастар арасында қызығушылық деңгейінде 29% болған еді (таблица 14).

14 кесте. «Айтыңызшы, Сіз Қазақстанда болып жатқан оқиғаларға, жаңалықтарға қаншалықты көңіл аударасыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , жас ерекшеліктері жағынан)

	14 жастан 19 жасқа дейін	20 жастан 23 жасқа дейін	24 жастан 29 жасқа дейін
Иә, үнемі	29,0	38,6	40,8
Сирек, мұқият емес	52,3	50,5	48,5
Жоқ, көңіл аудармаймын	18,0	10,5	9,6
Жауап беруге қиналамын	0,7	0,4	1,2

Саяси өмірге деген қызығушылыққа дифференцияланған фактор ретінде жауап беруші жастардың ұлттық тиесілігі болып табылады. Атап айтсақ, жауап беруші орыстар (29,7%) немесе өзге ұлт өкілдеріне (32,4%) карағанда қазақ ұлтты жауап берушілер жиі саналы түрде саясатқа қызығушылық танытады (38,9%).

Бұл ретте саяси өмірге деген қызығушылықтың болмауы жағынан жоғары көрсеткіш өзге ұлт өкілдері жауап берушілеріне тиесілі екенін атап өткен жөн – 17,6%.

15 кесте. «Айтыңызшы, Сіз Қазақстанда болып жатқан оқиғаларға, жаңалықтарға қаншалықты көңіл аударасыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , ұлттар арасынан)

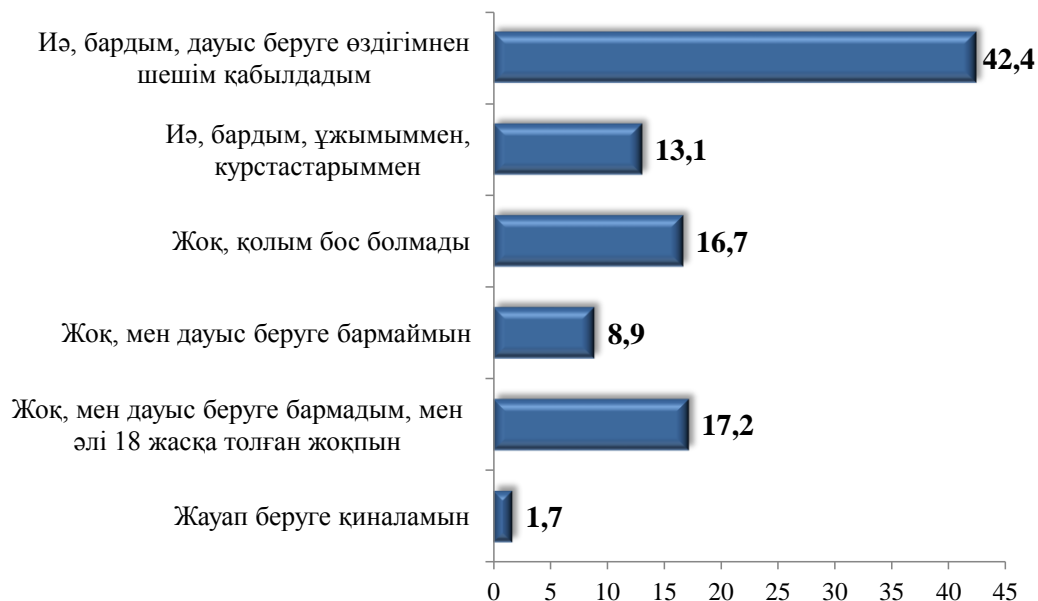
	Қазақтар	Орыстар	Өзге ұлттар
Иә, үнемі	38,9	29,7	32,4
Сирек, мұқият емес	49,5	53,7	48,9
Жоқ, көңіл аудармаймын	10,9	15,8	17,6
Жауап беруге қиналамын	0,8	0,8	1,1

Жоғарыда көрсетілгендей, жастардың арасында саяси қызығушылық көрсеткішінің бірі электоралды белсенділік болып табылады және жастар арасында жүргізілген сауалнама нәтижелері көрсеткендей, жауап берушілердің көпшілігі соңғы өткізілген 2016 жылғы 20 наурыздағы Парламент Мәжілісі депутаттарын сайлауға дауыс беруге қатысқан болып шықты – 55,5%. Олардың ішінен басым көпшілігі сайлау күні дауыс беруге қатысу туралы шешімді дербес жасағандары анықтылды (42,4%) (6 диаграмма).

Жауап берушілердің ширегі (25,6%) 2016 жылғы 20 наурызда дауыс беруге бармаған, себебі қолдары бос болмады немесе саналы түрде дауыс беруге бармайды.

Жауап берушілердің тағы 17,2% дауыс беруге қатыспаған, өйткені дауыс беру күні 18-жасқа толмаған.

6 диаграмма. «Сіз 2016 жылғы 20 наурызда өткен соңғы Парламент Мәжілісінің депутаттарын сайлауына қатыстыңыз ба, дауыс беруге бардыңыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Жүргізілген сауалнама мәліметтері бойынша, электоралды белсенділіктің жоғары деңгейі Ақмола (59,0%), Атырау (52,3%), Қостанай (64,6%) және Солтүстік-Қазқхстан (57,1%) облыстарында тұратын жастар арасында көрініс табуда.

16 кесте. «Сіз 2016 жылғы 20 наурызда өткен соңғы Парламент Мәжілісінің депутаттарын сайлауына қатыстыңыз ба, дауыс беруге бардыңыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , облыстар арасынан)

	Иә, дауыс беруге өздігімнен шешім қабылдадым	Иә, бардым, ұжымыммен, курстастарым мен	Жоқ, қолым бос болмады	Жоқ, мен дауыс беруге бармадым
Ақмола	59,0	11,5	9,0	5,1
Ақтөбе	36,6	20,8	23,8	3,0
Алматы	35,3	17,2	20,0	12,1
Атырау	52,3	2,3	18,2	5,7
Шығыс-Қазақстан	28,1	17,8	18,5	16,4
Жамбыл	41,3	20,7	6,6	6,6
Батыс-Қазақстан	36,1	16,7	13,9	12,5
Қарағанды	40,7	5,3	18,0	14,7
Қостанай	64,6	11,5	8,3	5,2
Қызылорда	46,1	22,5	13,5	-
Манғыстау	23,3	23,3	13,7	15,1
Павлодар	51,9	7,6	10,1	10,1
Солтүстік-Қазақстан	57,1	5,4	7,1	7,1
Оңтүстік-Қазақстан	44,5	5,0	19,0	8,7
Астана қ.	48,1	10,6	20,2	7,7
Алматы қ.	37,4	17,5	22,7	6,2

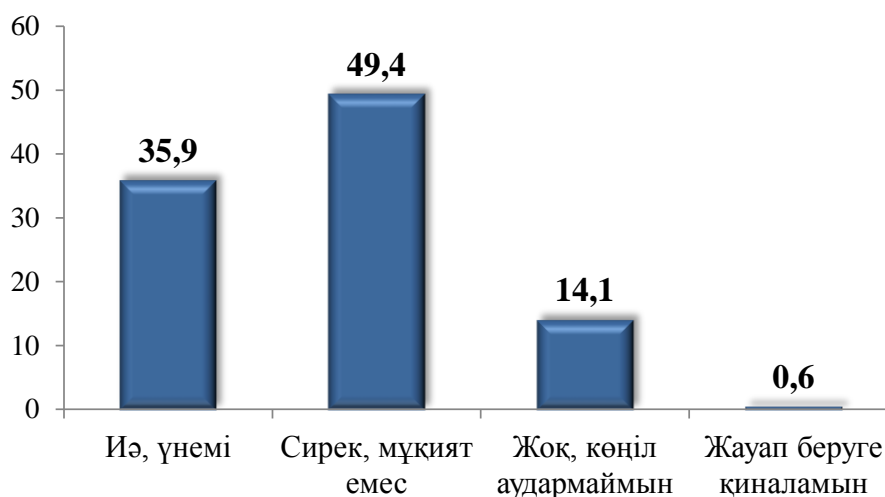
Жеке «жоқ, дауыс беруге бармаймын» (яғни республика бойынша бұл көрсеткіш орта көрсеткіштен айтарлықтай жоғары – 8,9%) деген жауап нұсқасын белгілеген жастардың үлесі жоғары аймақтарды атап өтеміз – бұл Шығыс-Қазақстан (16,4%), Қарағанды (14,7%) және Маңғыстау (15,1%) облыстары.

17 кесте. «Сіз 2016 жылғы 20 наурызда өткен соңғы Парламент Мәжілісінің депутаттарын сайлауына қатыстыңыз ба, дауыс беруге бардыңыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , ұлттар арасынан)

	Қазақтар	Орыстар	Өзге ұлттар
Иә, бардым, дауыс беруге өздігімнен шешім қабылдадым	41,5	44,1	46,7
Иә, бардым, ұжымыммен, курстастарыммен	14,5	9,6	8,2
Жоқ, қолым бос болмады	16,6	16,1	18,7
Жоқ, мен дауыс беруге бармаймын	8,5	11,0	7,7
Жоқ, мен 18 жасқа толған жоқпын	16,7	18,4	18,1

Елдегі экономикалық жағдайға қызығушылық деңгейі осыған дейін талданған саяси қызығушылықтан айырмашылығы шамалы. Жауап берушілердің 35,9% ел экономикасындағы жаңалықтар жіті бақылап отырады. Жауап берушілердің тағы 49,4% қызығушылықты сирек танытады. Ал жауап беруші жастардың 14,1% Қазақстандағы экономикалық жағдайға мүлдем көңіл аудармайды (7 диаграмма).

7 диаграмма. «Сіз елдегі экономикалық жағдайға көңіл аударасыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Экономикалық тақырыптар Ақмола (56,4%), Ақтөбе (58,4%), Батыс-Қазақстан (47,2%) облыстары мен Астана қаласының (48,1%) жастарын бейжай қалдырмайды.

Экономикалық жағдайға қызығушылық деңгейі төмен көрсеткішті Жамбыл (23,1%), Маңғыстау (24,7%) және Павлодар (21,5%) облыстарында (18 кесте) көруге болады

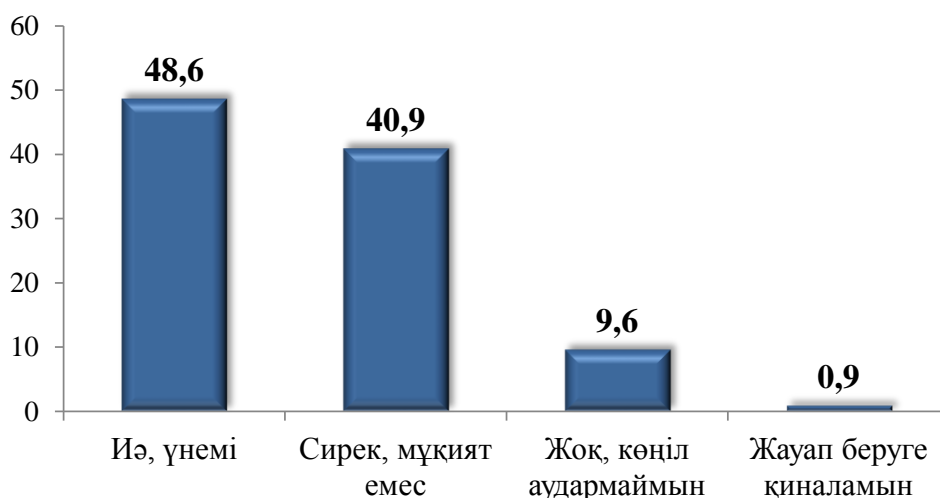
18 кесте. «Сіз елдегі экономикалық жағдайға көңіл аударасыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , облыстар арасынан)

	Иә, үнемі	Сирек, мұқият емес	Жоқ, көңіл аудармаймын	Жауап беруге қиналамын
Ақмола	56,4	34,6	7,7	1,3
Ақтөбе	58,4	35,6	5,9	-
Алматы	29,3	54,4	13,0	3,3
Атырау	46,6	35,2	17,0	1,1
Шығыс-Қазақстан	21,2	63,0	14,4	1,4
Жамбыл	36,4	38,0	23,1	2,5
Батыс-Қазақстан	47,2	45,8	6,9	-
Қарағанды	36,0	51,3	12,7	-
Қостанай	41,7	52,1	5,2	1,0
Қызылорда	34,8	60,7	4,5	-
Манғыстау	23,3	52,1	24,7	-
Павлодар	21,5	57,0	21,5	-
Солтүстік-Қазақстан	26,8	60,7	12,5	-
Оңтүстік-Қазақстан	27,4	51,1	21,5	-
Астана қ.	48,1	44,2	7,7	-
Алматы қ.	42,2	46,0	11,8	-

Жауап беруші жастар өздері тұрып жатқан елдімекендерінде болып жатқан жаңалықтар мен оқиғаларға жиі көңіл аударады, жалпы елдегі болып жатқан оқиғаларға қарағанда. Жауап берушілердің жартысына жуығы (48,6%) жергілікті жаңалықтарға ұдайы көңіл аударып отырады, ал 40,9% сирек көңіл аударады (8 диаграмма).

Мүлдем жергілікті жаңалықтарға көңіл аудармайтындар жауап беруші жастардың 9,6% құрайды.

8 диаграмма. «Айтыңызшы, Сіз қалаңызда, ауылыңызда болып жатқан жаңалықтарға көңіл аударасыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Өз тұрғылықты елдімекеніне үлкен қызығушылықты Ақмола, Ақтөбе, Солтүстік-Қазақстан облыстары мен астанада (19 кесте) тұратын жастар танытады.

19 кесте. «Айтыңызшы, Сіз қалаңызда, ауылыңызда болып жатқан жаңалықтарға көңіл аударасыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , облыстар арасынан)

	Иә, үнемі	Сирек, мұқият емес	Жоқ, көңіл аудармаймын	Жауап беруге қиналамын
Ақмола	66,7	28,2	3,8	1,3
Ақтөбе	73,3	22,8	4,0	-
Алматы	28,8	51,2	16,3	3,7
Атырау	55,7	34,1	9,1	1,1
Шығыс-Қазақстан	21,9	52,1	24,7	1,4
Жамбыл	38,8	43,8	17,4	-
Батыс-Қазақстан	51,4	41,7	5,6	1,4
Қарағанды	61,3	31,3	7,3	-
Қостанай	50,0	44,8	3,1	2,1
Қызылорда	31,5	66,3	2,2	-
Манғыстау	31,5	52,1	15,1	1,4
Павлодар	43,0	48,1	5,1	3,8
Солтүстік-Қазақстан	66,1	33,9	-	-
Оңтүстік-Қазақстан	51,4	40,2	8,4	-
Астана қ.	63,5	30,8	5,8	-
Алматы қ.	59,2	32,7	7,6	0,5

Жауап берушілердің жастары ұлғайған сайын, соншалықты жергілікті жаңалықтарға деген қызығушылық деңгейі жоғары болып келеді.

20 кесте. «Айтыңызшы, Сіз қалаңызда, ауылыңызда болып жатқан жаңалықтарға көңіл аударасыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , жас ерекшеліктері жағынан)

	14 жастан 19 жасқа дейін	20 жастан 23 жасқа дейін	24 жастан 29 жасқа дейін
Иә, үнемі	42,4	45,8	54,5
Сирек, мұқият емес	43,4	44,8	36,8
Жоқ, көңіл аудармаймын	13,4	7,9	7,9
Жауап беруге қиналамын	0,8	1,5	0,8

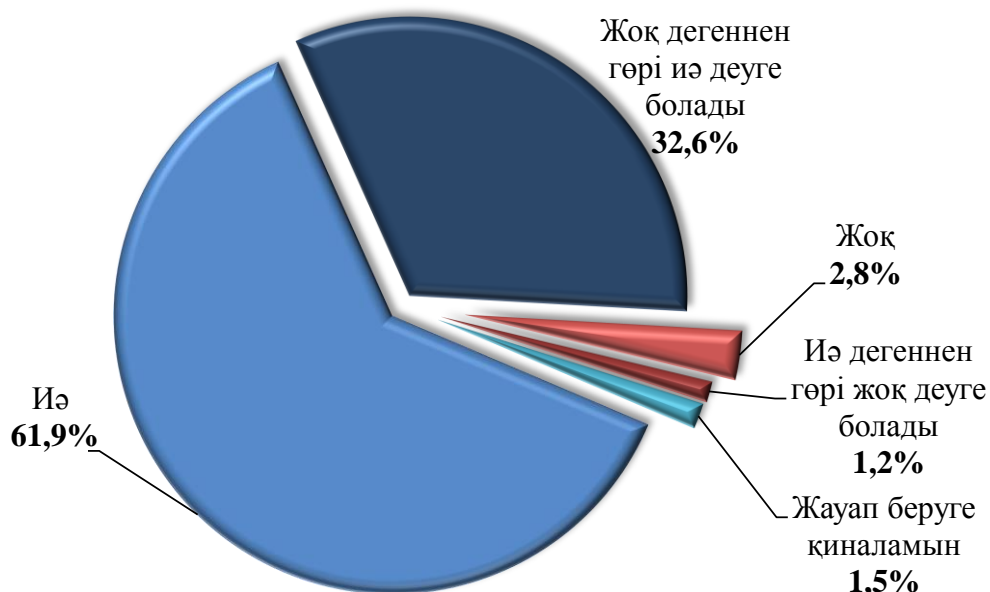
21 кесте. «Айтыңызшы, Сіз қалаңызда, ауылыңызда болып жатқан жаңалықтарға көңіл аударасыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , ұлттар арасынан)

	Қазақтар	Орыстар	Өзге ұлттар
Иә, үнемі	49,9	45,5	43,4
Сирек, мұқият емес	40,1	41,2	46,7
Жоқ, көңіл аудармаймын	8,9	11,9	9,9
Жауап беруге қиналамын	1,0	1,4	-

2.3 Қазақстандық жастардың патриотизм деңгейі

Жас адамдардың басым көпшілігі, атап айтсақ 94,5%, өздерін өз елімнің патриотымын деп санайды (9 диаграмма).

9 диаграмма. «Сіз өзіңізді еліңіздің патриотымын деп санайсыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Жауап беруші 14 жастан 29 жасқа дейінгі жастардың тағы 82,0% қазақстандық жастарды өз елінің патриоттары деп санайды екен.

Қазақстандық жастар патриоттар емес деп санайтын сауалнамаға қатысқан жас адамдардың 14,4% белгілеп отыр.

Аймақтар жағынан патриотизм деңгейінің жағдайы келесідей болып отыр. Өздерін өз елдерінің патриоттары ретінде санайтын жастар Алматы (оң жауаптардың қосарланған көрсеткіші 97,2%), Атырау (98,8%), Қызылорда (97,7%), Оңтүстік-Қазақстан (99,1%) облыстарында және Астана қаласында тұрады екен (97,1%).

22 кесте. «Сіз өзіңізді еліңіздің патриотымын деп санайсыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , облыстар арасынан)

	Иә	Иә деуге болады	Жоқ деуге болады	Жоқ	Жауап беруге қиналамын
Ақмола	74,4	19,2	5,1	-	1,3
Ақтөбе	63,4	32,7	3,0	1,0	-
Алматы	56,7	40,5	0,9	0,5	1,4
Атырау	85,2	13,6	1,1	-	-
Шығыс-Қазақстан	45,2	45,9	4,1	2,1	2,7
Жамбыл	32,2	62,8	0,8	-	4,1
Батыс-Қазақстан	58,3	36,1	4,2	-	1,4
Қарағанды	68,0	22,7	5,3	2,7	1,3
Қостанай	71,9	21,9	5,2	1,0	-
Қызылорда	53,9	43,8	2,2	-	-
Манғыстау	63,0	32,9	2,7	-	1,4
Павлодар	46,8	39,2	6,3	6,3	1,3
Солтүстік-Қазақстан	42,9	50,0	3,6	1,8	1,8
Оңтүстік-Қазақстан	77,6	21,5	-	0,6	0,3
Астана қ.	67,3	29,8	1,0	1,9	-
Алматы қ.	59,7	27,5	5,2	1,4	6,2

Зерттеу мәліметтері бойынша жауап берушілердің жас мөлшері патриотизм деңгейіне ықпал етпейді, барлық жауап берушілер үшін қосарланған көрсеткіш 94% шамасында болып отыр (23 кесте).

Жіне, керісінше, патриотизм деңгейі жас адамдардың ұлттық тапқа тиесілігі байланысты екені аңғарылды. Атап айтсақ, жауап беруші қазақтардың 96,1% өздерін патриотпын деп санайды, ал орыс ұлт өкілдері арасында бұл көрсеткіш 86,7% құрайды (24 кесте).

23 кесте. «Сіз өзіңді еліңіздің патриотымын деп санайсыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , ұлттар арасынан)

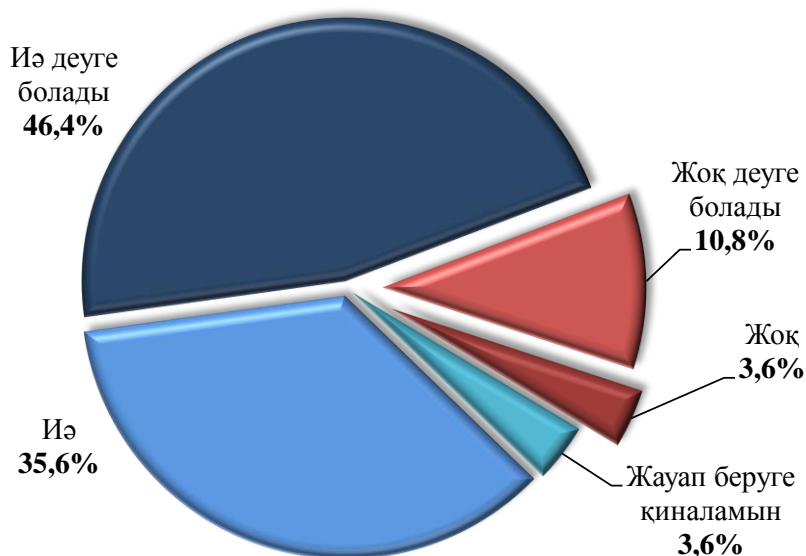
	14 жастан 19 жасқа дейін	20 жастан 23 жасқа дейін	24 жастан 29 жасқа дейін
Иә	62,3	59,5	63,0
Иә деуге болады	31,7	35,3	31,5
Жоқ деуге болады	3,3	2,6	2,5
Жоқ	1,3	0,8	1,3
Жауап беруге қиналамын	1,3	1,9	1,7

24 кесте. «Сіз өзіңді еліңіздің патриотымын деп санайсыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , ұлттар арасынан)

	Қазақтар	Орыстар	Өзге ұлттар
Иә	66,7	42,9	59,3
Иә деуге болады	29,4	43,8	36,3
Жоқ деуге болады	1,6	7,6	2,7
Жоқ	0,8	2,5	1,1
Жауап беруге қиналамын	1,4	3,1	0,5

Егер Сіз өзіңді өз еліңіздің патриотымын деп санайсыз ба деген сұраққа, жауап берушілердің басым көпшілігі оң жауап берсе (94,5%), ал патриотизм деңгейін бағалауға келгенде бұл көрсеткіштің айтарлықтай төмен екенін байқауға болады – 57,2%.

10 диаграмма. «Сіз Қазақстан жастарының көпшілігі өз елінің патриоттары болып табылады деп айта аласыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



25 кесте. «Сіз Қазақстан жастарының көпшілігі өз елінің патриоттары болып табылады деп айта аласыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%), облыстар арасынан)

	Иә	Иә деуге болады	Жоқ деуге болады	Жоқ	Жауап беруге қиналамын
Ақмола	52,6	35,9	10,3	1,3	-
Ақтөбе	38,6	51,5	7,9	2,0	-
Алматы	44,2	38,1	8,4	6,5	2,8
Атырау	30,7	47,7	19,3	2,3	-
Шығыс-Қазақстан	31,5	51,4	10,3	4,1	2,7
Жамбыл	24,0	73,6	0,8	-	1,7
Батыс-Қазақстан	25,0	37,5	18,1	4,2	15,3
Қарағанды	33,3	35,3	18,0	6,7	6,7
Қостанай	47,9	37,5	10,4	4,2	-
Қызылорда	42,7	56,2	-	-	1,1
Манғыстау	32,9	47,9	9,6	2,7	6,8
Павлодар	32,9	40,5	10,1	5,1	11,4
Солтүстік-Қазақстан	12,5	48,2	23,2	5,4	10,7
Оңтүстік-Қазақстан	39,3	51,4	8,4	0,6	0,3
Астана қ.	26,0	49,0	14,4	4,8	5,8
Алматы қ.	34,6	39,3	13,7	6,6	5,7

«Келесі адамдар тобының қайсысымен Сіз бірінші кезекте қауымдық (бірлік) сезімін сезінесіз» деген сұраққа жауап берушілердің 66,9% өздерін Қазақстан азаматтарымен қауымдық сезімін сезінемін деп жауап берген.

Өз ұлттық табының өкілдерімен, бірінші кезекте, жауап берушілердің 11,9% сәйкестендіреді. Жауап берушілердің тағы 9,7% өз замандас буын адамдармен жиі қауымдық сезімін сезінеді (11 диаграмма).

11 диаграмма. «Келесі адамдар тобының қайсысымен Сіз бірінші кезекте қауымдық (бірлік) сезімін сезінесіз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, ұлттық тапқа тиесілігіне қарамастан жауап беруші жас адамдар, бірінші кезекте, өздерін Қазақстан азаматтарымен сәйкестендіреді.

Бұл ретте жауап берген қазақтарға қарағанда (5,3%) немесе өзге ұлт өкілдеріне қарағанда (7,7%), орыс ұлты өкілдерінің жиі өздерімен бірге бір тілде сөйлесетін адамдармен жиі қауымдық сезімін сезінемін (12,7%) деген қызықты жәйттің беті ашылды.

Сонымен қатар 20 жастан 23 жасқа дейінгі (7,9%) және 24 жастан 29 жасқа дейінгі (6,1%) жауап берушілерге қарағанда 14 жастан 19 жасқа дейінгі жастағы жас адамдардың жиі өз буын өкілдерімен жиі қауымдық сезімін сезінеді (16,5%) екен.

26 кесте. «Келесі адамдар тобының қайсысымен Сіз бірінші кезекте қауымдық (бірлік) сезімін сезінесіз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%), ұлттар арасынан)

	Қазақтар	Орыстар	Өзге ұлттар
Қазақстан азаматтарымен	68,8	57,6	69,2
Өз ұлтыңыздың адамдарымен	12,2	12,1	9,3
Сіздің заманыңыздың адамдарымен	9,6	9,9	9,9
Сіздің тіліңізде сөйлейтін адамдармен	5,3	12,7	7,7
Сіздің кәсібіңіздегі адамдармен	2,0	2,8	1,1
Сіз сенетін дінге сенетін адамдармен	0,4	0,8	1,6
Жауап беруге қиналамын	1,7	4,0	1,1

27 кесте. «Келесі адамдар тобының қайсысымен Сіз бірінші кезекте қауымдық (бірлік) сезімін сезінесіз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , жас ерекшеліктері жағынан)

	14 жастан 19 жасқа дейін	20 жастан 23 жасқа дейін	24 жастан 29 жасқа дейін
Қазақстан азаматтарымен	61,6	67,7	69,9
Өз ұлтыңыздың адамдарымен	11,7	12,0	12,0
Сіздің заманыңыздың адамдарымен	16,5	7,9	6,1
Сіздің тіліңізде сөйлейтін адамдармен	6,5	6,8	7,0
Сіздің кәсібіңіздегі адамдармен	0,8	2,4	2,8
Сіз сенетін дінге сенетін адамдармен	0,7	0,6	0,6
Жауап беруге қиналамын	2,2	2,6	1,6

Сауалнама қатысушыларына «Патриот болу деген не?» деген сұраққа жауап беру ұсынылды, бұл сұраққа жауап беруші жастардың жартысы (50,1%) Қазақстан елін бір үлкен отбасы ретінде сезіну деген жауап нұсқасын белгіледі, жауап берушілердің 35,6% «Өзіңнің туған өңіріңді, оның тарихы мен мәдениетін білу» деген жауап нұсқасын таңдады. Отанды сүю, демек патриот болу деп жауап берушілердің тағы 33,6% санайды.

Жауап беруші жастардың ширегінен азы (24,1%) адал еңбек және кәсіпкерлікті дамыту қазақстандық патриотизмнің негізі болады деп санайды (28 кесте).

Жауап берушілердің 20% шамалысы патриотизм – бұл өз елінде отбасын құру және өмірді жоспарлау (22,6%) және қазақстандық заңнаманы қадірлеу және орындау (21,5%) деп санайды.

28 кесте. «Сіздің пікіріңізше патриот болу деген не, қазақстандық патриотизм үшін бірінші кезекте не нәрсе негіз болады?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
Қазақстан халқын бір үлкен отбасы ретінде сезіну	50,1
Өзіңнің туған өңіріңді, оның тарихы мен мәдениетін білу	35,6
Отанды сүю	33,6
Адал еңбек, кәсіпкерлікті дамыту	24,1
Отбасын құру, өмірді Қазақстанда өткізуді жоспарлау	22,6
Қазақстандық заңнаманы құрметтеу және орындау	21,5
Әскери борышты атқару	13,8
Мемлекеттің мүддесін таныта білу, шетелде, шетел қонақтары алдында елдің бетке ұстары бола білу	10,4
Қоғамдық қызмет, қоғамдық белсенділік	6,8
Елдің экономикалық және саяси векторын білу, оны жанжақты қолдау	3,8
Жеке меншіктің, берік материалдық негіздің болуы	2,6
Отаннан алыс жүргенде оны сағына еске алып отыру	2,4
Жауап беруге қиналамын	1,2

Тарау бойынша қорытындылар

Жауап беруші жастардың көпшілігі қандай да болсын қоғамдық жұмыстардың қатысушысы болған көрінеді. Жиі жастарды қоғамдық жұмыстарға оқу кезінде тартады екен, бұл әдетте мектеп оқушылары мен студенттер.

Сауалнама жүргізу кезінде қоғамдық жұмысқа жауап берушілердің 14,9% қатыспаған көрінеді. Қоғамдық жұмыстарға қатыспағандардың үлкен үлесі (республика бойынша орта көрсеткіштен жоғары) Жамбыл, Қостанай, Павлодар, Оңтүстік-Қазақстан облыстары мен Астана қаласының жастарына тиіселі.

Соңғы жыл ішінде жастар қатысқан кең таралған қоғамдық жұмыстардың бірі сенбіліктер және аумақты тазалау шаралары, ағаш отырғызу (49,7%) болып табылады.

Жастар арасында қоғамдық ұйымдардың қызметіне соңғы жыл ішінде қатысу төмен деңгейді көрсетіп отыр (8,6%). Сонымен қатар, жауап берушілердің үштен бір бөлігі ғана қандай да болсын міндетті түрде жастар ұйымдары емес қоғамдық ұйымдардың мүшесі болып табылады екен, міндетті түрде жастар ұйымдары емес.

Жауап беруші сарапшылар да жауап беруші жастар сияқты жастар арасында ең таралған қоғамдық жұмыс ретінде – сенбіліктер мен аумақты тазалау (78,6%) және ағаштар мен басқа да жасыл көшеттерді отырғызуды белгілеп отыр (74,1%).

Жас адамдар қоғамдық пайдалы қызметтің бір түрі болып табылатын донорлық туралы жақсы хабардар болып отыр, сонымен қатар жастар көп жағдайда донор болуға дайын екендерін көрсетіп отыр.

Жауап беруші жастардың үштен бір бөлігінен көбі (33,9%) қандай да болсын кәсіпкерлік қызметімен айналысуға дайын немесе бизнесті жүргізу бойынша тәжірибелері немесе түсініктері бар екендерін жеткізуде. Жауап беруші жастардың 64,1% кәсіпкерлік қызметімен айналыспайды және бұрын айналыспаған және әзірше өз бизнестерін ашуға ашуды жоспарламай отыр. Жастар арасында кәсіпкерлікпен айналысудың жоғары деңгейі Батыс-Қазақстан (кәсіпкерлікпен 11,1% айналысып отыр), Қостанай (10,4%) және Қызылорда (7,9%) облыстарына тиіселі.

Спорттық-бұқаралық шаралардың көрермені емес ұдайы қатысушысы болып, жауап берушілердің 12,7% белгіледі. Жауап берушілердің көпшілігі (37,7%) спорттық шараларға тек уақыттары болған кезде ғана атсалысады екен.

Жауап беруші сарапшылар Қазақстандағы жастардың бос уақытын ұйымдастыру деңгейін төмен бағалап отыр, жауап берушілердің 50,0% жас адамдар үшін бос уақыттарын өткізу тек ірі қалаларда ұйымдастырылған деп санайды, ал жауап берушілердің 28,6% бос уақытты өткізу қызметінің бағасы шарықтап тұр дейді.

Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, жастар арасында саяси оқиғаларға деген қызығушылық деңгейі айтарлықтай жоғары емес екенін байқатып отыр, жауап беруші жастардың 36,7% ғана саяси өмірді жіті бақылап отырғандарын алға тартады.

Жиі саяси өмірге деген қызығушылықты Ақмола (59,0%), Ақтөбе (62,4%) облыстары мен астананың (54,8%) жастары көрсетіп отыр.

Керісінше, Қазақстанда болып жатқан саяси өмірге деген қызығушылықтың максималды болмауы Алматы (18,15), Атырау (15,9%), Жамбыл (26,4%), Маңғыстау (17,8%) және Солтүстік-Қазақстан (16,1%) облыстарында көрініс табуда.

Осыған қарамастан жауап беруші жастар сайлауға қатысуға жауапкершілікпен қарайтынын көрсетіп отыр. Жауап берушілердің 55,5% Парламент Мәжілісі депутаттарын сайлауға дауыс беруге қатысқан екен.

Елдегі экономикалық жағдайға қызығушылық деңгейі былай алғанда саяси өмірге деген қызығушылықтан айырмашылығы аз. Жауап берушілердің 35,9% ұдайы ел экономикасындағы жаңалықтарға қызығушылық танытады.

Жауап беруші жастардың басым көпшілігі, атап айтсақ 94,5% өздерін өз елінің патриоттары деп санайды.

Егер «Сіз өзіңізді еліңіздің патриотымын деп санайсыз ба?» деген сұраққа жауап берушілердің басым көпшілігі оң жауап берсе (94,5%), алайда патриотизм деңгейін бағалаған кезде жастардың көпшілігі бұл көрсеткішті төмен бағалап отыр – 57,2%.

Жауап беруші жастардың көпшілігі үшін патриотизмнің мәні Қазақстан халқының бір үлкен отбасы сияқты бірлігінде жатыр деп есептейді.

3 тарау. Жастардың қоғамдық пайдалы қызметке тартылу деңгейі

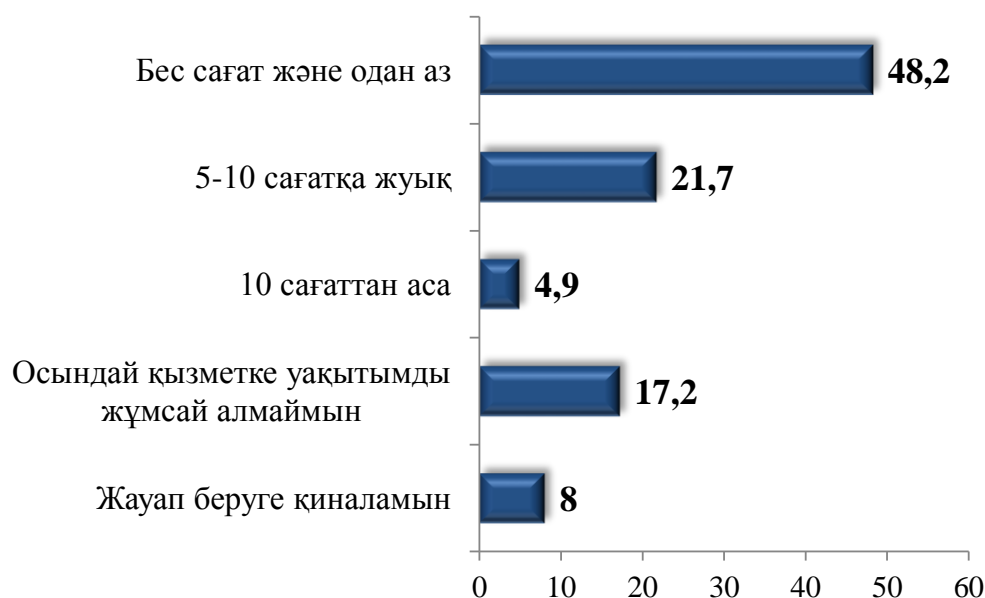
3.1 Қоғамдық пайдалы қызмет әлеуметтік құбылыс іспеттес

Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, жауап берушілердің көпшілігі (48,2%) ерікті қатысушы ретінде қоғамдық пайдалы жұмысты орындауға айына бес сағатқа дейін уақыттарын жұмсауға дайын.

Жауап берушілердің 21,7% қоғамдық пайдалы жұмысты орындауға айына 5 сағаттан 10 сағатқа дейін жұмсауға дайын екен (12 диаграмма).

Жауап беруші жастардың тек 4,9% ғана қоғамдық пайдалы жұмысты орындауға айына 10 сағаттан аса уақыттарын жұмсауға дайын екендерін жасырмады.

12 диаграмма. «Айтыңызшы, айына қанша уақытыңызды Сіз қоғамдық пайдалы қызметке ерікті қатысушы ретінде жұмсауға дайынсыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Аймақтар бойынша қоғамдық пайдалы жұмысты орындауға аз уақытты (бес сағат және одан аз уақыт) Ақмола (57,7%), Шығыс-Қазақстан (58,9%) және Қостанай (60,4%) облыстарының жас адамдары дайын.

Маңғыстау (27,4%), Солтүстік-Қазақстан (30,4%) және Оңтүстік-Қазақстан (31,2%) облыстарында тұратын жастар басқа аймақтарда тұратын жастарға қарағанда жиі «қоғамдық пайдалы жұмысты орындауға уақытымды жұмсай алмаймын» деген жауап нұсқасын белгілеген (29 кесте).

Қоғамдық пайдалы жұмысты орындауға Ақтөбе (7,9%), Қарағанды (6,7%) және Қызылорда (11,2%) облыстарында, сондай-ақ Астана қаласында (6,7%) тұратын жастар жиі 10 сағаттан көп уақытын жұмсағысы келетін болып шықты.

29 кесте. «Айтыңызшы, айына қанша уақытыңызды Сіз қоғамдық пайдалы қызметке ерікті қатысушы ретінде жұмсауға дайынсыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , облыстар арасынан)

	Бес сағат және одан аз	5- 10 сағатқа жуық	10 сағаттан аса	Осындай қызметке уақытымды жұмсай алмаймын	Жауап беруге қиналамын
Ақмола	57,7	23,1	5,1	12,8	1,3
Ақтөбе	48,5	26,7	7,9	10,9	5,9
Алматы	48,8	23,7	2,8	11,6	13,0
Атырау	42,0	28,4	3,4	15,9	10,2
Шығыс-Қазақстан	58,9	22,6	5,5	9,6	3,4
Жамбыл	49,6	23,1	0,8	19,0	7,4
Батыс-Қазақстан	25,0	43,1	4,2	13,9	13,9
Қарағанды	55,3	25,3	6,7	6,7	6,0
Қостанай	60,4	19,8	3,1	14,6	2,1
Қызылорда	40,4	27,0	11,2	6,7	14,6
Манғыстау	38,4	16,4	2,7	27,4	15,1
Павлодар	49,4	11,4	2,5	16,5	20,3
Солтүстік-Қазақстан	35,7	25,0	7,1	30,4	1,8
Оңтүстік-Қазақстан	45,5	17,1	4,4	31,2	1,9
Астана қ.	48,1	17,3	6,7	18,3	9,6
Алматы қ.	49,3	15,2	5,7	18,0	11,8

Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, қоғамдық пайдалы жұмысты орындауға уақытын көп бөлгісі келетін 14 жастан 19 жасқа дейінгі жас мөлшеріндегі жастар жиі белгілейді, жас мөлшері ұлғайған сайын, керісінше жауап берушілер өздерінің дайын емес екендіктерін және қоғамдық пайдалы қызметке уақыттарын бөлгісі келмейтіндерін жеткізеді.

30 кесте. «Айтыңызшы, айына қанша уақытыңызды Сіз қоғамдық пайдалы қызметке ерікті қатысушы ретінде жұмсауға дайынсыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , жас ерекшеліктері жағынан)

	14 жастан 19 жасқа дейін	20 жастан 23 жасқа дейін	24 жастан 29 жасқа дейін
Бес сағат және одан аз	50,6	47,8	46,8
5- 10 сағатқа жуық	22,9	21,0	21,3
10 сағаттан аса	6,2	4,3	4,3
Осындай қызметке уақытымды жұмсай алмаймын	13,5	18,4	19,0
Жауап беруге қиналамын	6,8	8,4	8,6

Қазақ ұлты өкілдеріне (4,8%) және өзге ұлт өкілдеріне қарағанда (3,3%) орыс ұлтты жас адамдар жиі қоғамдық пайдалы қызметке уақыттарын 10 сағаттан көп бөлуге дайын екендерін белгілейді екен (5,9%). Сонымен бірге, Жауап берген орыс ұлт өкілдері (18,1%) немесе өзге ұлт өкілдеріне (22,5%) қарағанда қазақ ұлтты жас адамдар қоғамдық пайдалы қызметке уақыттарын бөлуге қаламайтындарын немесе бөлгісі келмейтіндерін сирек белгілеген болып шықты (16,3%).

31 кесте. «Айтыңызшы, айына қанша уақытыңызды Сіз қоғамдық пайдалы қызметке ерікті қатысушы ретінде жұмсауға дайынсыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , ұлттар арасынан)

	Қазақтар	Орыстар	Өзге ұлттар
Бес сағат және одан аз	48,4	45,5	52,2
5- 10 сағатқа жуық	22,1	20,6	20,9
10 сағаттан аса	4,8	5,9	3,3
Осындай қызметке уақытымды жұмсай алмаймын	16,3	18,1	22,5
Жауап беруге қиналамын	8,5	9,9	1,1

Жүргізілген сауалнама нәтижесі бойынша пікіртерімге қатысқан жас адамдардың көпшілігі қоғамдық пайдалы қызмет деп адамдарға көмек көрсету мүмкіндігін түсінеді - 64,6%. Жауап берушілердің жартысынан азы (46,8%) қоғамдық пайдалы қызмет деп қоғамдық өмірге араласуды түсінеді (32 кесте).

Жауап берушілердің үштен бір бөлігі (33,1%) бұл сұраққа «қызықты адамдармен тілдесу» деген жауап нұсқасын белгілегені қызық жәйт болып отыр.

32 кесте. «Айтыңызшы, Сіз қоғамдық пайдалы қызмет деп нені түсінесіз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , жауап берген жастар және сарапшылар бағасы)

	<i>Жауап берген жастар</i>	<i>Жауап берген сарапшылар</i>
Адамдарға пайда әкелу мүмкіндігі	64,6	46,4
Қоғамдық өмірге қатысу	46,8	50,0
Қызық ададармен тілдесу	33,1	-
Еркін таңдау және адамның жеке белсенділігін көрсетудегі еркі, жеке өзінің идеяларын іске асыру	22,9	29,5
Моралдық тұрғыдан қанағаттанушылық, өзінің адамдарға керек екендігін сезіну мүмкіндігі	20,5	33,0
Ұйымдастырылған жұмыста сенім, ықпалдасу және ынтымақтастық негізінде дербес жауапты қатысуы	17,7	-
Пайдалы байланыстар, таныстықтарға ие болу тәсілі	16,8	12,5
Өзінің негізгі қызметінен тыс уақыттағы қызмет	16,1	15,2
Кәсіби өсу және біліктілікті арттыру мүмкіндігі	11,4	35,7
Өзінің материалдық жағдайын жақсарту мүмкіндігі	10,6	10,7
Өзінің әлеуметтік мәртебесін арттыру, өзін толғандыратын проблеманы шешу тәсілдері	8,1	10,7
Еңбек үшін материалдық өтемақының болмауы	8,1	2,7
Мәжбүрлі түрде жұмыс істеу	4,4	3,6
Тапшы ресурстар мен ақпараттардың қолжетімді болуы	2,3	4,5
Жеке идеяларды жүзеге асыру	-	20,5
Өзін толғандыратын проблемаларды шешу тәсілі	-	4,5
Жауап беруге қиналамын	0,4	-

Жауап берушілердің 20,5% қоғамдық пайдалы қызметтен моральдық тұрғыдан қанағаттануды және өздерінің адамдарға қажеттілігін сезіну мүмкіндігін көреді, ал жауап берушілердің 22,9% қоғамдық қызмет – бұл

өзінің беленділігін көрсетудің ерікті таңдауы және адамның жеке қалауы деп санайды.

Қоғамдық пайдалы қызметті анықтау кезінде сарапшылық баға жастар сауалнамасы қорытындысынан біршама өзгеше болып келеді. Сарапшылық сауалнаманың қатысушылары үшін қоғамдық пайдалы қызмет, бірінші кезекте, - бұл қоғамдық өмірге атсалысу (50,0%), ал, екінші кезекте, - адамдарға пайда әкелу мүмкіндігі (46,4%).

Жауап беруш жастар қоғамдық пайдалы қызмет үрдісінде материалдық қызығушылықты байқатпағанмен, алайда жауаптар прагматикалық сипатқа ие болып отырғанын атап өткен жөн. Сарапшылар, керісінше, еш сыйақысыз әлеуметтік пайда д.а. жиі алға тартады.

Қоғамдық ұйымның қандай қызметін атқаруға келісер едіңіз деген сауалға жауап берушілердің 44,5% мұқтаж жандарға киім-кешек, медициналық дәрі-дәрмек жинауға және таратуға және 41,9% қан тапсыруға (донорлық) деп жауап берді.

Жауап беруші жастардың үштен бір бөлігі шамасында (29,1%) балалар үйіне, мүгедектер, қарттар үйіне және т.т. баруға қарсы емес екендерін жеткізді. Жауап берушілердің тағы 24,1% қорғаусыз қалған жандарға үйлерінде көмек көрсетуге дайын екен (33 кесте).

Қоғамдық пайдалы қызмет ретінде қаражатты жинауды жауап берушілердің 14,4% белгіледі.

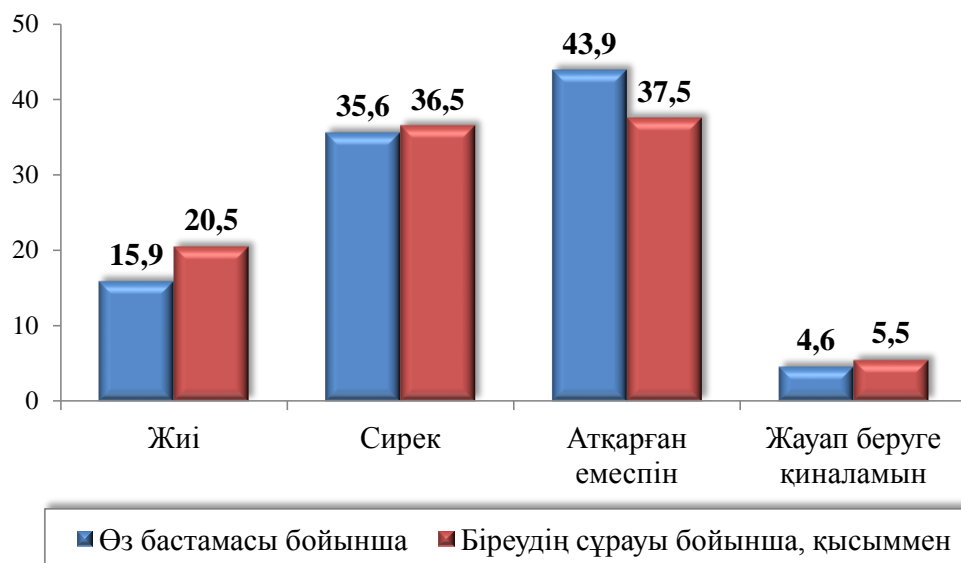
Қоғамдық ұйымдардың қызметіне араласуға жауап берушілердің 12,1% мүлдем бас тартып отыр.

33 кесте. «Сіз қоғамдық ұйымдар жұмысының қандай түрлеріне атсалысуға келісіміңізді берер едіңіз (атсалысар едіңіз)?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
Мұқтаж адамдарға киім-кешек, азық-түлік, медициналық препараттарды жинап беру	44,5
Қан тапсыру (донорлық)	41,9
Балалар үйлеріне, мүгедектер мен қарттар үйлеріне, ауруханаларға баруға қатысу	29,1
Мүгедектерге, қарт адамдарға, көпбалалы отбасыларына көмек көрсету	24,1
Қаражат жинау	14,4
Ұжымдық акцилдарға қатысу	13,0
Ақпараттық жұмыс	9,8
Кәсіби көмек, мамандармен жұмыс	9,8
Әлеуметтік мекемелерді абаттандыруға қатысу	8,9
Қоғамдық ұйымның кеңсесінде үйлестіру қызметін атқару	5,2
Қоғамдық ұйымдардың жұмысына қатысуды қаламаймын	12,1
Жауап беруге қиналамын	3,0

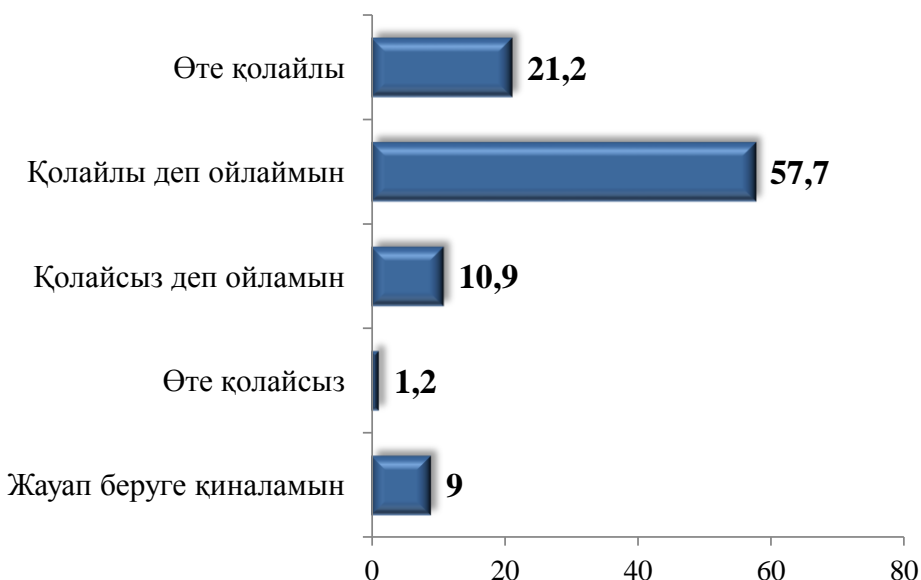
Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, жауап берген жастардың жауабы бойынша олар қоғамдық пайдалы қызметке өзінің қалауы бойынша емес (15,9%) біреудің сұрауы бойынша (20,5%) жиі қатысатынын жеткізді, (13 диаграмма).

13 диаграмма. «Соңғы 2-3 жыл ішінде өз бастамаңызбен немесе өтініш бойынша қандай да болсын қоғамдық пайдалы қызметке араластыңыз ба?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Жауап берушілердің көпшілігіне қоғамдық пайдалы қызметке араласуға жеке өзінің қалауы бойынша немесе біреудің қысымымен мүмкін болмауына қарамастан, пікіртерім қатысушыларының 78,9% Қазақстанда қоғамдық пайдалы қызметті жүзеге асыруға айтарлықтай қолайлы жағдай жасалғанын алға тартады (14 диаграмма).

14 диаграмма. «Қазақстандағы қоғамдық пайдалы қызмет үшін жасалған жағдайға баға беруіңізді сұраймыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Қоғамдық пайдалы қызметті жүзеге асыруға қолайсыз жағдайды жауап берушілердің 12,1% атап отыр.

Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, Қазақстанда қоғамдық пайдалы қызметті дамыту үшін қолайлы жағдай жасалған деп Ақтөбе (оң жауаптардың қосарланған көрсеткіші – 87,2%), Қызылорда (91,1%) және

Оңтүстік-Қазақстан (94,7%) облыстарында белгіленген. Керісінше жағдай, Ақмола (18,0%), Атырау (17,1%), Қостанай (16,6%), Павлодар (20,3%) облыстарында және Алматы қаласында (17,6%).

34 кесте. «Қазақстандағы қоғамдық пайдалы қызмет үшін жасалған жағдайға баға беруіңізді сұраймыз?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% облыстар арасынан)

	Өте қолайлы	Қолайлы деп ойлаймын	Қолайсыз деп ойлаймын	Өте қолайсыз	Жауап беруге қиналамын
Ақмола	44,9	37,2	16,7	1,3	-
Ақтөбе	32,7	54,5	7,9	1,0	4,0
Алматы	13,5	67,9	13,5	0,5	4,7
Атырау	28,4	33,0	14,8	2,3	21,6
Шығыс-Қазақстан	6,2	74,7	8,2	1,4	9,6
Жамбыл	8,3	71,1	14,9	-	5,8
Батыс-Қазақстан	11,1	56,9	12,5	-	19,4
Қарағанды	26,0	52,7	10,7	0,7	10,0
Қостанай	22,9	57,3	13,5	3,1	3,1
Қызылорда	30,3	61,8	3,4	-	4,5
Манғыстау	20,5	43,8	2,7	-	32,9
Павлодар	16,5	46,8	19,0	1,3	16,5
Солтүстік-Қазақстан	17,9	51,8	10,7	-	19,6
Оңтүстік-Қазақстан	28,0	66,7	2,8	0,3	2,2
Астана қ.	15,4	51,0	19,2	5,8	8,7
Алматы қ.	20,4	49,8	15,2	2,4	12,3

Қоғамдық пайдалы қызмет бүгін Қазақстанда қаншалықты таралған деген сұраққа жауап беруші сарапшылардың 42,9% жақсы таралған десе, 12,5% ҚПҚ шеңберінде ғана белсенді таралған деседі (15 диаграмма).

Жауап беруші сарапшылардың 42,9% аталмыш әлеуметтік үдерістің тарауын төмен бағалап отыр. Оның ішінде жауап берушілердің ширегі 13,4% таралуы әлсіз деген тұжырым жасаса, 2,7% Қазақстанда қоғамдық пайдалы қызметтің жоқтығын алға тартады.

15 диаграмма. Сіз қалай есептейсіз, елімізде қоғамдық пайдалы қызмет құбылыс ретінде қаншалықты кең таралған? сұраққа сарапшылық баға (%)



Сараптамалық сауалнаманың нәтижелері көрсеткендей, олардың басым көпшілігі мемлекет елдегі қоғамдық пайдалы қызметті қолдауы тиіс деп есептейді – 84,8%. Атап айтсақ, мынадай жауаптар берілді – «мемлекет қоғамдық қызметті қамтамасыз ететін басқарушы орган ретінде қызмет атқаруы тиіс», «бәлкім бұл адамдарда қоғам алдындағы жауапкершілік сезімін тәрбиелейді», «ҚПҚ мемлекеттің қолдауынсыз тиісті дегеніне жете алмайды», «орындауы тиіс, себебі онымен ешкім айналысқысы келмейді» және т.т.

Әрі қарай сарапшыларды нақтылау сұралған болатын, нақты қоғамдық пайдалы қызметті мемлекеттік қолдау керек дегенді қалай түсінуге болады. Жауап беруші сарапшылардың 41,1% қолдауды мемлекеттік наградалармен ынталандыру түрінде көргісі келеді. Бұл жағдайда, қоғамдық жұмысқа қатысушылар мемлекеттік грамоталар, наградалар, басқа да материалдық құндылықтарға ие емес сертификаттармен марапаттау, бірақ сонымен жұмыс жасаған үшін еңбегін бағалау деп санаған дұрыс.

35 кесте. «Егер Сіз мемлекет қоғамдық пайдалы қызметті қолдау тиіс деп есептесеңіз, онда мемлекеттік қолдау қалай жүзеге асырылуы тиіс санайсыз?» сұраққа сарапшылық баға (%)

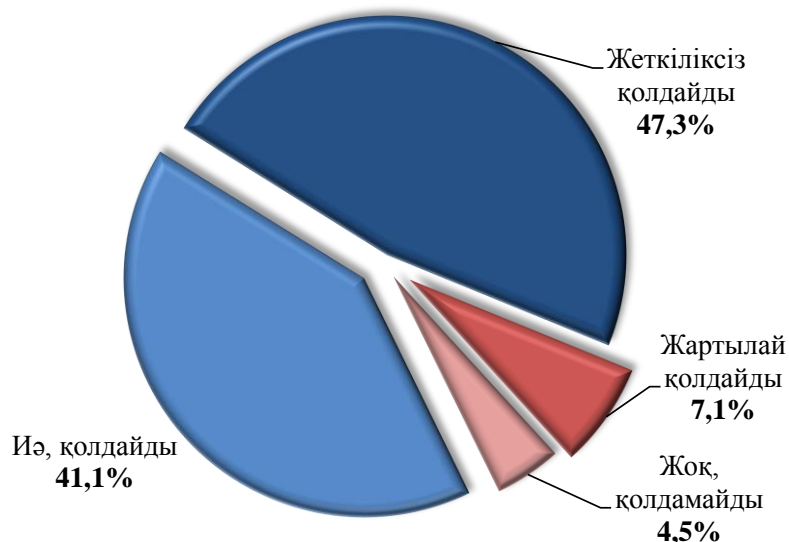
	%
Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс	34,8
Қоғамдық пайдалы қызмет мәртебесі берілген ұйымдар үшін салық жеңілдіктері болуы тиіс	40,2
Мемлекеттік марапат түрінде сыйақылар	41,1
Қаржылық ынталандыру	2,7
Басқа (жастар туралы заңда қарастырылған жастардың құқықтары мен мүдделерін қорғау, әкімшілік қолдау, ҮЕҰ мен бизнестің өзара әрекет ету үшін жағдай туғызу)	3,6
Жауап беруге қиналамын	2,7

Жауап беруші сарапшылардың тағы 40,2% қоғамдық пайдалы қызметке тартылған қоғамдық ұйымдарға салықтық жеңілдіктер, қаржылық және

заңгерлік мәселелер бойынша процедураларды жеңілдететін жәйіттер қолдауны тиіс деп санайды.

Сарапшылық зерттеу нәтижелері бойынша жауап берушілердің 41,1% мемлекет қоғамдық пайдалы қызметтің дамуын қолдап отыр деп санайды. Жауап берушілердің тағы жартысы (47,3%) мемлекеттің жартылай қолдауын белгілеп отыр (16 диаграмма).

16 диаграмма. «Қалай есептейсіз, бүгін мемлекет қоғамдық пайдалы қызметті қолдар отыр ма?» сұраққа сарапшылық баға (%)



Жауап берген сарапшылардың пікірінше жастардың қатысуымен ерікті негізде өткізілетін шаралардың тиімділігі айтарлықтай жоғары (88,4%). Көпшілігінің пікірі бойынша (56,3%), осындай шаралардың тиімділігі жастардың дамуында жатыр, олар қала немесе ауыл, республика деңгейінде өкізілетін шаралардың барлығына қатысады, олар негізгі «әрекет етуші күш» болып табылады. Сонымен қатар, жауап беруші сарапшылар белсенді жастар өзге қатысуға тартылмаған және қамтылмаған жастарға қоғамдық пайдалы қызметке тартылудың пайдасын көрсетеді (7,8%), қоғамдық пайдалы қызмет біреудің қалауынсыз өз бастамасы бойынша өткізілетіндігін дәлелдеп, тиімділігін өсіреді (7,8%) деп есептейді. Қоғамдық пайдалы қызметтің тиімділігі өседі, егер белсенді жастардың қызметі бағаланып, қатысушылары абыройға кенеліп, әлеуметтік қанатанушылық д.а. қол жеткізген жағдайда.

Қоғамдық пайдалы қызметтің тиімсіздігі жайлы пікірін жауап беруші сарапшылардың (8,9%)10% азы сөз етті. Жауап берушілердің осы категориясы қоғамдық пайдалы қызмет тиімсіз деп есептейді, себебі ол көбіне мәжбүрлі түрде іске асырылады, сондықтан жастарды еліктіре алмайды, аталмыш шаралар бұқаралық маңызға ие, жастар өздерінің қатысуының мақсатын және пайдасын түсінбейді, бұл қоғамдық пайдалы қызметтің тиімділігін төмендетеді. Сонымен қатар, сарапшылар жастар жұмыссыздық, қаржылық қиындықтар, білімінің төмен деңгейі және т.т. әлеуметтік сипаттағы жеке өз басының проблемаларын шешуден қолдары

тимейді, көбіне қоғамдық ұйымдардың қатысушылары жұмыссыз мәртебесіне иеленгендер, себебі мемлекет қоғамдық ұйымдардың дамуына тиісті қолдау көрсетпейді деп санайды.

Сарапшылардың сауалнамасы нәтижелері көрсеткендей, жауап берушілердің үштен бір бөлігі (30,4%) заманауи жастар үшін қоғамдық ұйымдардың және қоғамдық қызмет қажет екенін алға тартады, себебі қоғамдық қызмет жастарды дамытады, олардың тұлға ретінде қалыптасуына ықпал етеді. Сарапшылардың сауалнамасына қатысқандардың тағы үштен бір бөлігінен көбі (32,1%), керісінше, жастар өздерінің проблемаларын шешіден қолдары босамайды және сондықтан қоғамдық қызметке атсалысуға бос уақыттары жоқ деп есептейді.

Жауап берген сарапшылардың 12,5% жастарды біріктіретін және қарым-қатынастарын нығайтатын инструмент ретінде қоғамдық ұйымдардың рөлін атайды, сондай-ақ жастардың жауапкершілігі мен саналылығының өсуіне ықпал етеді.

Бірқатар сарапшы (7% жуығы) қоғамдық ұйымдардың белсенділерін ынталандырып отыру қажет, ал қоғамдық пайдалы қызметке белсенді қатысу оқуда және жұмыста табыстарға жетуге мүмкіндік беруі тиіс.

Жауап беруші сарапшылардың пікірінше, қоғамдық пайдалы қызметтің белсенді қатысушылары студенттер (70,5%) және оқушылар (31,3%) болып табылады.

Жауап беруші сарапшылардың жартысынан көбі (53,6%), жастар қоғамдық ұйымдарын қоғамдық пайдалы қызмет шеңберінде жүргізілетін шаралардың негізгі ұйымдастырушылары деп есептейді.

36 кесте. «Қандай құрылымдар, органдар қоғамдық пайдалы қызметтер аясындағы іс-шаралардың жиі ұйымдастырушысы болып табылады?» сұраққа сарапшылық баға (%)

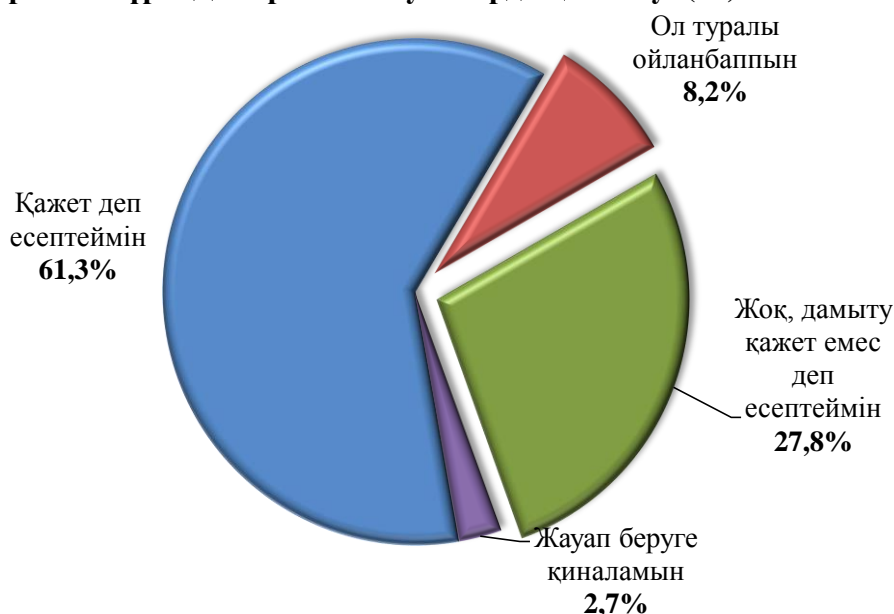
	%
Жоғары оқу орындарының әкімшілігі (ЖОО)	35,7
Орта оқу орындарының әкімшілігі (мектеп, колледж)	32,2
Жастар ұйымдары, клубтар	53,6
Экологиялық ұйымдар	10,7
Жұмыспен қамту орындары	1,8
Жергілікті мемлекеттік атқару органдары	25,9
Халықаралық ұйымдар	8,0
Басқа (Бүкіл ұйымдар кезең-кезеңмен ҚПҚ бойынша жұмыс атқарады, жастар барлық жерлерде атсалысады)	1,8

3.2 Жастардың еріктілікке көзқарасы

Қазақстандағы қоғамдық пайдалы қызметтің бір түрі ретінде танымалдыққа ие болып келе жатқаны еріктілік болып табылады. Еріктілік қызметін елімізде дамыту қажет пе деген сұраққа, жауап берушілердің көпшілігі қажет деп жауап берді (61,3%) (17 диаграмма).

Жауап беруші жастардың 27,8% ол туралы ешқашан ойланбаған едік деп жауап берді, ал 8,2% Қазақстанда еріктілікті дамыту қажет емес деп есептейді.

17 диаграмма. «Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстанда еріктілер қызметін дамыту қажеттілігі бар ма?» сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Аймақтар бойынша елімізде еріктілік қызметін дамытудың қажеттілігін бағалау мәселесіне келесідей көзқарас танытып отыр. Бұл сұраққа оң жауаптарды жиі Ақмола (73,1%), Қарағанды (80,0%), Қостанай (80,2%), Солтүстік-Қазақстан (71,4%) облыстары мен Астана қаласында (75,0%). Тұратын жастар беріп отыр.

Керісінше, Қазақстанда еріктілікті дамытуға қажеттіліктің болмауының зор көрсеткіштері Алматы, Шығыс-Қазақстан, Қызылорда, Оңтүстік-Қазақстан облыстары мен Алматы қаласында байқалды, респонденттер «жоқ, қажеттілігі шамалы деп есептеймін» деген жауап нұсқасын жиі таңдаған.

37 кесте. «Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстанда еріктілер қызметін дамыту қажеттілігі бар ма?» сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , облыстар арасынан)

	Қажет деп есептеймін	Жоқ, дамыту қажет емес деп есептеймін	Ол туралы ойланбаппын	Жауап беруге қиналамын
Ақмола	73,1	3,8	23,1	-
Ақтөбе	64,4	3,0	32,7	-
Алматы	44,7	10,2	37,2	7,9
Атырау	63,6	1,1	34,1	1,1
Шығыс-Қазақстан	52,7	11,0	33,6	2,7
Жамбыл	67,8	6,6	21,5	4,1
Батыс-Қазақстан	68,1	5,6	26,4	-
Қарағанды	80,0	4,0	15,3	0,7
Қостанай	80,2	3,1	16,7	-
Қызылорда	64,0	23,6	10,1	2,2
Манғыстау	57,5	4,1	34,2	4,1
Павлодар	65,8	2,5	26,6	5,1
Солтүстік-Қазақстан	71,4	1,8	23,2	3,6
Оңтүстік-Қазақстан	48,9	12,1	38,3	0,6
Астана қ.	75,0	-	22,1	2,9
Алматы қ.	56,9	14,7	22,7	5,7

38 кесте. «Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстанда еріктілер қызметін дамыту қажеттілігі бар ма?» сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , жас ерекшеліктері жағынан)

	14 жастан 19 жасқа дейін	20 жастан 23 жасқа дейін	24 жастан 29 жасқа дейін
Қажет деп есептеймін	60,9	61,9	61,1
Жоқ, дамыту қажет емес деп есептеймін	7,8	6,9	9,1
Ол туралы ойланбаппын	27,7	27,6	28,0
Жауап беруге қиналамын	3,5	3,6	1,8

39 кесте. «Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстанда еріктілер қызметін дамыту қажеттілігі бар ма?» сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , ұлттар арасынан)

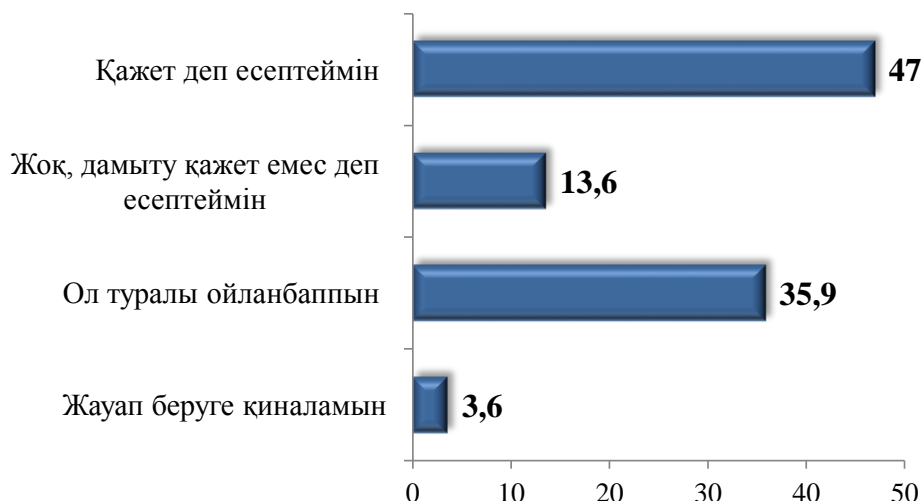
	Қазақтар	Орыстар	Өзге ұлттар
Қажет деп есептеймін	59,7	66,7	63,2
Жоқ, дамыту қажет емес деп есептеймін	8,9	5,1	7,7
Ол туралы ойланбаппын	28,2	25,7	28,6
Жауап беруге қиналамын	3,1	2,5	0,5

Белгілі болғандай 2015 жылы қоғамда еріктілік қызметі туралы заңды қабылдаудың қажеттілігі мен мүмкіндігі қарастырылған болаты. Осы кезде еріктілік қызметі туралы заңды қабылдау мәселесінде соңғының жақтастары мен қарсыластары бар екендерін көрсетті. Қазақстандықтардың жартысы осы қызметті заңнамалық деңгейде реттеп отыру қажеттілігіне сенімді. Басқалары, керісінше, «рамкалы» заң жақсыға да, нашарға алып келетініне сенімді, сондықтан осындай заңның барынан жоғы жақсы дейді.

Жастар сауалнамасының нәтижелері бойынша, еріктілік туралы заңын қабылдауға қолдау деңгейі жағынан жауап берушелерді үш санатқа бөлуге болады. Біріншіден, еріктілік туралы (еріктілік қызметі туралы) заңды қабылдау идеясын қолдайтын жауап берушілер, олардың үлесі нақты 47,0%. Екіншіден, бұл мәселе бойынша ешқашан ойланбағандар, олардың үлесі айтарлықтай жоғары – 35,9% (18 диаграмма) құрап отыр.

Еріктілік қызметі туралы заңның қабылдануына қарсы жауап берушілердің 13,6% құрайды, бұл үшінші санат болып табылады, ол бірден жоқ деп жауап берді.

18 диаграмма. «Сіз қалай есептейсіз, Қазақстанда Еріктілік туралы (еріктілік қызметі) Заң қажет пе?» сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Сарапшыларға келетін болсақ, олар Қазақстанда қоғамдық пайдалы қызмет туралы заңың қабылдау қажеттілігі бар ма деген сұраққа жауап берушілердің 42,0% осындай қажеттілік бұрыннан бар деп есептейді. Тағы 40,2% қоғамдық пайдалы қызмет туралы заңың қабылдағанның орнына өткен жылы талқылауы басталған еріктілік туралы заңды қабылдаған жеткілікті деп есептейді.

Алайда жауап берушілердің 15,2% қазіргі таңда осындай заңды қабылдаудың еш қажеттілігі жоқ деп есептейді.

40 кесте. «Сіз қалай есептейсіз, Қазақстанда қоғамдық пайдалы қызмет туралы заңың қабылдау қажеттілігі бар ма?» сұраққа сарапшылық баға (%)

	%
Иә, Қоғамдық пайдалы қызмет туралы заңың қабылдау қажеттілігі әлдеқашан туды	42,0
«Еріктілік қызметі туралы» заңды қабылдаған жеткілікті деп санаймын	40,2
Қазіргі уақытта қоғамдық пайдалы қызмет туралы заңың қабылдаудың еш қажеттілігі жоқ деп есептеймін	15,2
Басқа (осы салады жетекші елдердің тәжірибесін зерттеген дұрыс, заңды қабылдас бұрын ведомстваралық келісімдер мен қаржылық қамтамасыз ету мәселесі қарастырылуы тиіс)	1,8
Жауап беруге қиналамын	0,9

Қазақстандағы еріктілік қызметін дамыту туралы сөз еткенде жауап беруші жастар арасында еріктілік туралы көзқарасы біршама өзгертілгенін аңғаруға болады. Жауап беруші жастардың ширегі (24,9%) еріктілікті материалдық ынталандыру, сыйыақы арқылы дамыту қажет деп санайды.

Жауап берушілердің 39,3% жастар арасында еріктілік қызметін дамыту және танымал ету үшін еріктілердің қызметі мен еріктілік қызметті жариялау фактілері ықпал етеді, осы қызметті танымал ету д.а. Жауап берушілердің тағы 16,1% «материалдық емес ынталандыру» жауап нұсқасын белгілеп, мысалы, еріктілердің борышын ЖОО немесе жұмысқа орналасу кезінде есепке алып отыру қажет деп есептейді.

Жауап берушілердің ең аз үлесі қоғамда еріктілікке деген қызығушылықты ояту мүмкін емес деп санайды (5,6%) немесе жалпы еріктілік қызметін дамыту қаже емес деп есептейді (3,6%).

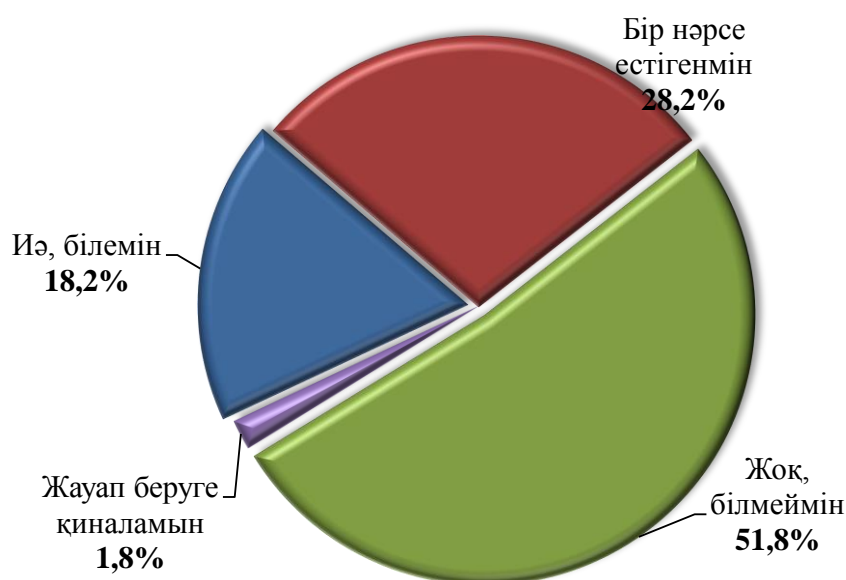
41 кесте. «Сіздің ойыңызша, еріктілер қызметін қандай тәсілдермен дамытуға болады?» сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
Еріктілердің, еріктілер ұйымдарының қызметін жариялау арқылы	39,3
Материалдық ынталандыру арқылы (сыйақы төлеу арқылы)	24,9
Материалдық емес ынталандыру арқылы (оқуға түсу немесе жұмысқа тұру кезінде ескеру)	16,1
Біздің қоғамда еріктілікке қызығушылықты ояту мүмкін емес	5,6
Еріктілік қызметін дамытудың қажеттілігі шамалы	3,6
Басқа (<i>мектептерде насихаттау, отбасында дұрыс тәрбиелеу және т.т.</i>)	0,2
Жауап беруге қиналамын	10,5

Ұлттық Еріктілер Желісі 2010 жылы құрылды және ол белсенді түрде өз қызметін атқарып келеді, олардың қызметі туралы жауап берушілердің 18,2% мәлім болып отыр.

Өкінішке қарай, әзірше жауап беруші жастардың көпшілігі осы Желінің қызметі туралы бейхабар (51,8%). Сауалнамаға қатысқандардың тағы 28,2% Еріктілік желісі туралы тек естуіміз ғана бар деп жауап берді (19 диаграмма).

19 диаграмма. «Сіз Қазақстанда Ұлттық Еріктілік Желісі бар екенін білесіз бе?» сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Ұлттық Еріктілер Желісі туралы хабардар болу аймақтар бойынша келесідей көрініс тауып отыр. Еріктілік желісі туралы хабардар болудың зор үлесі Ақмола (41,0%), Жамбыл (38,8%), Павлодар (35,4%) облыстарына тиіселі.

Еріктілік желісі туралы Қарағанды (72,7%), Маңғыстау (79,5%), Солтүстік-Қазақстан (75,0%) облысында тұратын жауап берушілер бейхабар.

42 кесте. «Сіз Қазақстанда Ұлттық Еріктілік Желісі бар екенін білесіз бе?» сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , облыстар арасынан)

	Иә, білемін	Бір нәрсе естігенмін	Жоқ, білмеймін	Жауап беруге қиналамын
Ақмола	41,0	20,5	38,5	-
Ақтөбе	22,8	31,7	43,6	2,0
Алматы	7,4	25,6	59,5	7,7
Атырау	8,0	31,8	60,2	-
Шығыс-Қазақстан	8,2	31,5	58,9	1,4
Жамбыл	38,8	47,1	12,4	1,7
Батыс-Қазақстан	30,6	51,4	18,1	-
Қарағанды	12,0	15,3	72,7	-
Қостанай	30,2	34,4	34,4	1,0
Қызылорда	24,7	52,8	22,5	-
Манғыстау	2,7	13,7	79,5	4,1
Павлодар	35,4	40,5	20,3	3,8
Солтүстік-Қазақстан	8,9	14,3	75,0	1,8
Оңтүстік-Қазақстан	13,7	19,3	67,0	-
Астана қ.	11,5	21,2	66,3	1,0
Алматы қ.	21,3	26,5	49,3	2,8

Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, Еріктілік Желісі туралы жиі 20 жастан 23 жасқа дейінгі жастар (21,4%) хабардар болып отыр. 24 жастан 29 жасқа дейінгі жас мөлшеріне тиіселі жастар «бір нәрсе естуім бар» (29,1%) деген жауап нұсқасын белгілеген.

Ұлттық Еріктілік желісі бойынша аздық деңгейде 14 жастан 19 жасқа дейінгі жастағы жастар біледі екен – 55,1% (43 кесте).

43 кесте. «Сіз Қазақстанда Ұлттық Еріктілік Желісі бар екенін білесіз бе?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , жас ерекшеліктері жағынан)

	14 жастан 19 жасқа дейін	20 жастан 23 жасқа дейін	24 жастан 29 жасқа дейін
Иә, білемін	15,7	21,4	18,0
Бір нәрсе естігенмін	26,7	28,3	29,1
Жоқ, білмеймін	55,1	48,0	51,7
Жауап беруге қиналамын	2,5	2,3	1,2

Еріктілік желісі туралы хабардар болу жағына ұлттық фактордың ықпалына келер болсақ, өзге ұлт өкілдеріне (15,4%) қарағанда қазақ және орыс ұлт таптарына жататындар «иә,білемін» деген жауап нұсқасын жиі тағдаған – сәйкесінше 18,2% және 19,8%. Жауап берушілердің жартысынан көбінен жуығы өзге ұлт өкілдерінің Еріктілік желісі туралы мүлдем бейхабар.

44 кесте. «Сіз Қазақстанда Ұлттық Еріктілік Желісі бар екенін білесіз бе?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (% , ұлттар арасынан)

	Қазақтар	орыстар	Өзге ұлттар
Иә, білемін	18,2	19,8	15,4
Бір нәрсе естігенмін	27,8	29,4	29,1
Жоқ, білмеймін	52,1	48,6	54,9
Жауап беруге қиналамын	1,9	2,3	0,5

3.3 Жастардың қоғамдық пайдалы қызметке қатысу және қатыспау себептері

Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, жастар арасында қоғамдық пайдалы қызмет туралы нақты түсінік бар, оның қажеттілігі жайлы. Сіздің елдімекеніңізде ұйымдастырылған қоғамдық жұмыстарға қатысудың себептері қандай болуы мүмкін деген сұраққа, көпшілігі мұқтаж жандарға тегін көмек көрсету және нақты нәтиженің болуы деп отыр. Атап айтсақ, жауап берушілердің 36,9% қоғамдық жұмыстарға қатысуға дайын, егер жергілікті елдімекен аумағын абаттандыру арқылы жергілікті тұрғындардың өмір сапасын арттыруға мүмкіндік болса. Жауап берушілердің тағы 28,9% ауыр өмір жағдайына түскен және материалдық қолдауға мұқтаж жандарға көмектескісі келетіндерін жеткізді.

Жауап берушілердің ширегі (25,7%) қоғамдық қызметке қатысудан өз жұмысының нәтижесін көргісі келеді.

Жауап беруші жастардың 13,2% қоғамдық жұмыстарға және қоғамдық ұйымның қызметіне қатыспайды (45 кесте).

45 кесте. «Сіздің елдімекеніңізде ұйымдастырылған қоғамдық іс-шараларға, қоғамдық өмірге Сіздің қатысуыңыздың себебі неде болуы мүмкін?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
Аумақты абаттандыру, жергілікті тұрғындар өмірінің сапасын жақсарту мүмкіндігі	36,9
Қиын жағдайға тап болған, материалдық қолдауға мұқтаж адамдарға көмектесуге ұмтылу	28,4
Бұл қызметтің нәтиже әкелетіндігіне деген кепілдік болу	25,7
Өзге тұрғындардың да (ауыл, қала) қоғамдық өмірге қатысатындығына деген сенімділік	15,2
Табыс табу мүмкіндігі	13,2
Бүкіл істің тұрғындардың көбісі қолдайтын әлеуметтік пайдалы іс екендігін түсіну	11,1
Жеке басты толғандыратын мәселені шешу мүмкіндігі	11,0
Қоғамдық өмірге атсалысу – бұл демократияның маңызды элементі екендігін ұғыну	9,9
Ұжымдық қолдауды талап ететін идеяны немесе жобан жүзеге асыру қажеттілігі немесе жүзеге асыруды қалау	9,3
Жергілікті биліктің (қала/ауыл) саясатына ықпал ету мүмкіндігі	4,3
Басшылық тарапынан берілетін нұсқаулар, қысым	3,5
Жергілікті өзін-өзі басқару мәнін түсіну, тұрғындардың проблемаларды шешуге атсалысу, үйдің проблемаларын дербес шешу	3,5
Жергілікті билікке жариялы түрде қарсылық білдіру мүмкіндігі	2,2
Қаладағы әлеуметтік жағдайларға көңіл толмаушылықты жариялы түрде наразылықты білдіру мүмкіндігі	1,8
Көршілер, жұмыстағы әріптестері, жолдастары және туыстары тарапынан қоғамдық қиналаудан сескену	1,8
Қоғамдық өмірге, қоғамдық іс-шараларға араласпаймын	13,2
Жауап беруге қиналамын	2,1

Жастардың тұрғылықты елдімекендерінде туындайтын проблемаларды шешуге қатыспаудың негізгі себептері менмендік болып табылады, яғни жастар «әр адам өзі үшін ғана жауапты» деген принципті ұстанады (39,2%) және жалпы істерге немқұрайлылықпен қарайды (32,6%).

Жауап беруші жастардың үштен бір бөлігі (30,7%) жастардың жалпы проблемаларды шешумен айналысуға уақыттары жоқ және олардың қолдары бос емес деп есептейді.

Сауалнама қатысушылардың 21,1% жастар одан әрі белсенді болу үшін ұйымдастыру мәселесі қолға алынбағанды алға тартады, қажет іске оларды ұйымдастыру қажет дейді (46 кесте).

Жауап берушілердің 14,0% жастар әдеттегідей барлығы дайын нәрсеге сенім артып жүре береді жауап берді.

46 кесте. «Жергілікті деңгейде туындайтын елдімекеннің мәселелерін және проблемаларын шешуге жастар не себепті белсенді араласпайды?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
Индивидуализм, «әркім өз үшін ғана»	39,2
Ортақ істерге бейжай қарау	32,6
Уақыттың жетіспеушілігі, шектен тыс жұмыспен қамтылу	30,7
Ұйымдастырудың жоқтығы	21,1
Шешім қабылдауға ықпал ете алуға мүмкіндігіне сенбеушілік	18,7
Барлық дайын нәрсеге үміттену әдеті	14,0
Түрлі деңгейдегі билікке сенім деңгейінің төмендігі	12,3
Білім жетіспеушілігі, біліксіздік	11,9
Азаматтардың өзара сенімінің төмен деңгейі	9,9
Бұл қызметтің тұрғындар арасындағы танымал болуы	8,7
Тұрғындардың өз жерлестерінің жергілікті өмірдің мәселелерін шешуге қатысуына деген басқа сенімсіздігі	7,6
Басқа (<i>қоғамдық жұмыс туралы ақпараттың жетіспеушілігі және т.т.</i>)	0,2
Сұрақтар мен мәселелерді шешу үшін себептер мен кедергілер жоқтың қасы	6,0
Жауап беруге қиналамын	2,1

Жауап берушілердің ширегінен көбі (27,6%) бұқаралық ақпарат құралдарында әлеуметтік жарнама орналастыру ерікті көмекшілерді тартудың ең тиімді тәсілі деп санайды. Жауап берушілердің тағы 20,5% радио, телевидениеде жалпы ақпарат (тек әлеуметтік жарнама ғана емес) беру қажет деп санайды.

47 кесте. «Сіздің пікіріңіз бойынша, ерікті көмекшілерді тартудың қай тәсілі тиімді әрі нәтижелі?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
БАҚ-та әлеуметтік жарнамаларды орналастыру	27,6
Ақпаратты радио, телевидениеде орналастыру	20,5
Хабарландыруларды ұйымның интернет-сайтында орналастыру	20,8
Тартылу қажет аудиторияларда жиналыстар өткізу	14,3
Ақпаратты достар мен таныстар арасында тарату	13,3
Парақшаларды, плакаттарды, хабарландыруларды қоғамдық орындарда орналастыру	11,1
Жарияланымдарды жергілікті газеттер, жорналдарда орналастыру	8,2
Үйлерді аралау, аудан/қала тұрғындары арасында насихат жұмысын жүргізу	7,4
Барлық қызығушылық танытушыларға ұйым туралы ақпараттық акциялар, жиналыстар өткізу	6,4
Жауап беруге қиналамын	5,1

Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, жастар неліктен өздерінің өмірлік жоспарларын жүзеге асыра алмаудың бірінші себебі, жастардың еңбек нырығында өздеріне орын таба алмауында жатыр (38,4%), ал жауап берушілердің 21,0% жастар аға буын өкілдері тарапынан дискриминацияға ұшырап отыр (48 кесте) дейді.

Жауап берушілердің 34,1% мәселе жастардың өздеріне байланысты, нақты айтқанда менталитетінде және жастардың төмен белсенділігінде жатыр. Жауап берушілердің тағы үштен бір бөлігі (30,4%) жастар өз күштері мен білімдерін қалай және қайда жұмсауды білмеуінде деп ойлайды.

48 кесте. «Сіз қалай есептейсіз, біздің елімізде жастардың өмірлік жоспарларын жүзеге асыруға не кедергі келтіреді?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
Еңбек нарығында жас адамдардың сұранысқа ие болмауы	38,4
Заманауи жастардың менталитеті, белсенділіктің төмендігі	34,1
Өз күшін қайда және қалай жұмсауды білмеу	30,4
Сапалы білімнің қолжетімсіз болуы	21,4
Аға буын тарапынан жас адамдарды кемсітушілік	21,0
Елдегі жалпы әлеуметтік-экономикалық жағдай	18,7
Жастарды қолдау бойынша ықпалды мемлекеттік Отсутствие действенной государственной политики по поддержке молодежи	18,6
Басқа (<i>сыбайлас жемқорлық, жалқаулық, ешнәрсе кедергі келтірмейді, есірткі, ішімдік, дене шынықтыру мәдениеті қалыптаспаған</i>)	0,7
Жауап беруге қиналамын	4,5

Сауалнама нәтижелеріне сәйкес жауап берушілердің 25,6% жастар сайлауға қатысу арқылы саясатқа және саяси шешімдерге ықпал ете алады деген пікір білдіреді.

49 кесте. «Сіз қалай есептейсіз, жастар құралдардың көмегімен саясатқа және қабылданатын шешімдерге ықпал ете алады?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)

	%
Сайлауға қатысу арқылы	25,6
Жастардың жұмыс орны, оқу орнындағы өзін-өзі басқару органдарына қатысу арқылы	18,3
Қайырымдылық шараларына қатысу арқылы	15,4
Саяси партиялардың, қоғамдық қозғалыстардың қызметіне атсалысу арқылы	14,0
Жергілікті билік органдарының қызметіне қатысу арқылы	9,6
Флеш-мобтарға қатысу арқылы	7,6
Наразылық шерулерге, митингтерге қатысу арқылы	6,5
Жастар саяси шешімдерге ықпал ете алмайды	15,0
Жауап беруге қиналамын	6,7

Сарапшылық сауалнама нәтижелері көрсеткендей, жауап берушілердің 44,6% жастардың қоғамдық пайдалы қызметке тартылудың өсуіне еріктілерді ынталандыру жүйесін дамыту ықпал етеді деп жауап берді. Жауап берушілердің 42,9% қоғамдық пайдалы қызметтің дамуына ықпал ететін фактор ретінде жастар ұйымдарының дамуын атап көрсетеді (50 кесте).

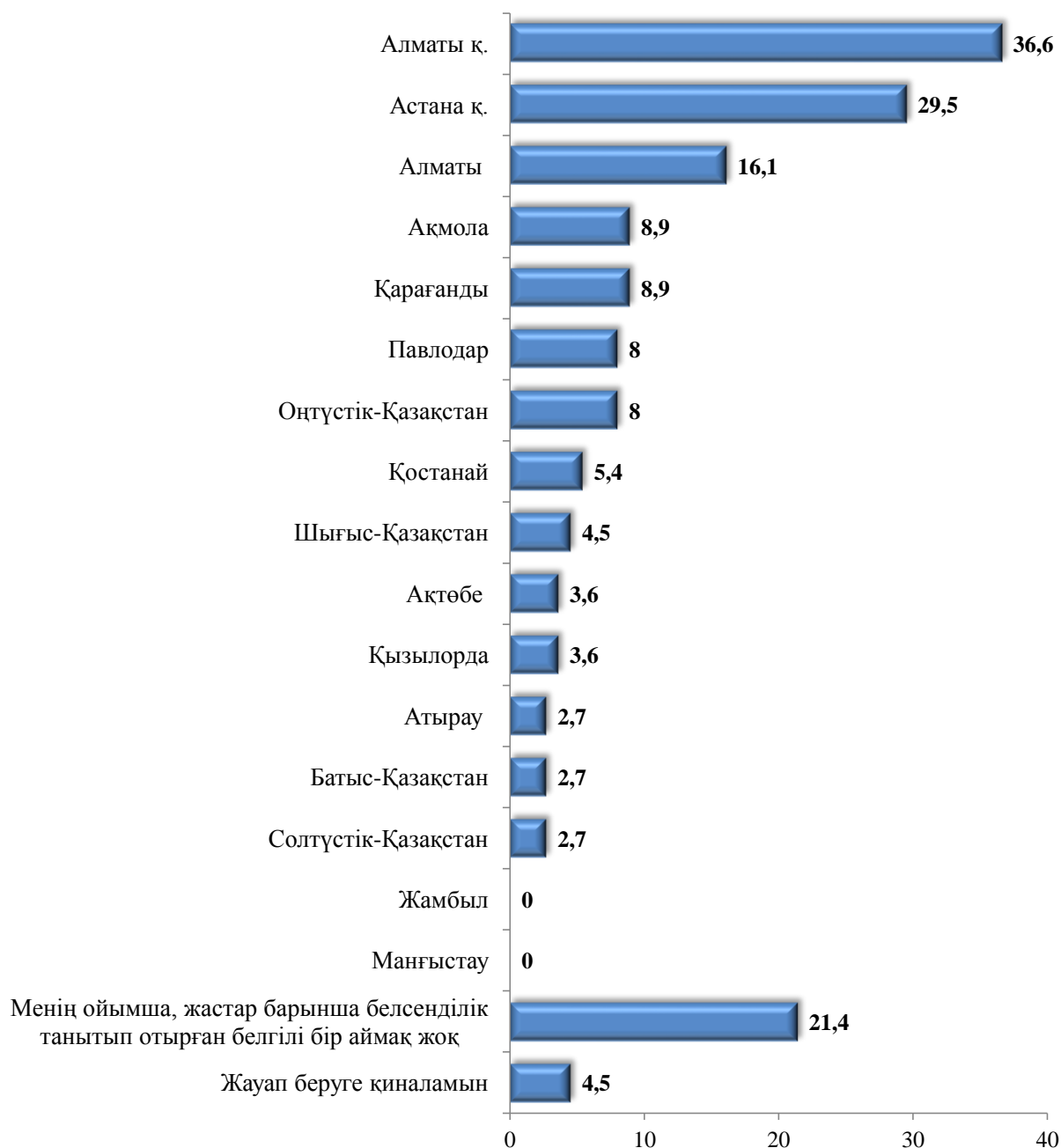
Жауап беруші сарапшылардың үштен бір бөлігінен көбі қоғамдық пайдалы қызметін ақпараттық сүйемелдеуі әлсіз деп санайды, оны кеңейту керек дейді (32,1%).

50 кесте. «Сіздің пікіріңізше, Қазақстанда қоғамдық пайдалы қызметтің дамуына қандай факторлар ықпал етеді?» деген сұраққа берілген сарапшылық баға (%)

	%
Еріктілерді ынталандыру жүйесін дамыту	44,6
Жастар ұйымдарын дамыту	42,9
Қоғамдық, ерікті шаралар, қозғалыстар туралы ақпаратты кеңейту	32,1
Қоғамдық пайдалы қызмет туралы заңын қабылдау	12,5
Еріктілік принципін қатаң сақтау	4,5
<i>Басқа (барлығы кешенді түрде Қазақстанда ҚІПҚ ынталандыруы тиіс, тамақтандыру, жеткізіп отыру, киіммен қамту жағдайлары, ал ең бастысы нақты қызықты жобалар, еріктілердің идеялары мен бастамаларын мемлекет тарапынан қолдау, адам қолдауды сезінген жағдайда, ынтасы арта түседі)</i>	2,7

Зерттеу барысында сарапшыларды Қазақстанның қай өңірінің жастары ең белсенді, жиі қоғамдық шараларға қатысады және ұйымдастырушысы болып табылады деген мәселені бағалау сұралған болатын. Сарапшылардың пікірінше ең белсенді жастар Алматы (36,6%) және Астана (29,5%) қалаларында тұратын жастар болып табылады деген күтілетін жауап берді. Жеке Алматы облысының жастарын атап өткен жөн, оларды белсенді деп жауап беруші сарапшылардың 16,5% санайды (20 диаграмма).

20 диаграмма. «Сіздің пікіріңізше, Қазақстанның қай облысында жастар барынша белсенді болып келеді, оның ішінде қоғамдық пайдалы қызметке қатысады, қоғамдық шаралар ұйымдастырады, оларға жастарды қатысуға тартады және т.т.» деген сұраққа берілген сарапшылық баға (%)



Зерттеуге қатысқан сарапшылардың 21,4% нақты аймақтарды атамайды және ең белсенді жастар тұратын нақты аймақтар жоқ деп есептейді.

Жастардың төмен белсенділігі Маңғыстау және Жамбыл облыстарында екен, нақтырақ, сарапшылардың ешқайсысы Қазақстанның осы облыстарын атаған жоқ.

Әрі қарай сарапшыларға қоғамдық пайдалы қызметке тартылуын тұрғылықты елдімекен– қалалық және ауыл жастары тұрғысынан бағалауды сұралды. Саулнамаға қатысқан сарапшылардың 52,7% ауылда тұратын жастарға қарағанда қалалық жастардың, оның ішінде Қазақстанның шағын

қалаларында тұратын жастардың, қоғамдық пайдалы қызметке тартылу деңгейі жоғары деп есептейді.

Жауап беруші сарапшылардың ширегінен көбі (27,7%) Қазақстанның ірі қалаларында тұратын жастар ғана – бұл Астана, Алматы қалалары мен бірқатар облыс орталықтары – қоғамдық пайдалы қызметке тартылады деп санайды.

Жауап беруші сарапшылардың 10,7% қоғамдық пайдалы қызметке қатысу мүмкіндігі тең дәрежеде деген пікірді ұстанады және мекендеу орны немесе елдімекеннің түрі жастардың ҚПҚ тартылу деңгейіне ықпал етпейді деп есептейді.

Жауап берушілердің 5,4% шағын қалалар және ауыл жастарының қоғамдық пайдалы қызметтері мектеп шеңберінде ғана шектеледі деген пікір білдіреді.

Сарапшылардың сауалнамасы нәтижелері бойынша, көпшілігі (46,4%) қоғамдық пайдалы қызмет жалпы білім беру мектептерінде сыныптық және мектеп ұжымының шеңберімен шектеледі, бұл оның дамытушылық және тәрбиелік әсері өзгеріске ұшырайды.

Керісінше, жауап беруші сарапшылардың үштен бір бөлігінен көбі (31,3%) бүгін қоғамдық пайдалы қызмет тәрбиелік үдерісте білім алумен бірге жетекші орынды алып отыр деп есептейді.

Қоғамдық пайдалы қызмет оқушылардың тәрбиелік үдерісінде есепке алынбайды, тәрбиелік үдерістің міндетті компоненті болып табылмайды деп жауап беруші сарапшылардың 20,5% санайды.

51 кесте. «Сіздің пікіріңізше, жалпы білім беретін мектеп шеңберіндегі тәрбие жұмысы жастарды қоғамдық пайдалы қызметке араластыру үрдісі қалай ықпал етіп жатыр?» деген сұраққа берілген сарапшылық баға (%)

	%
Жалпы білім беретін мектептерде қоғамдық пайдалы қызмет сынып және мектеп ұжымының аясымен шектеледі	46,4
Бүгін қоғамдық пайдалы қызмет білім берумен қатар тәрбиелік үрдісте жетекші орынға ие болып отыр	31,3
Қоғамдық пайдалы қызмет балаларды тәрбиелеу үрдісінде есепке алынбайды	20,5
Басқа (мектепте көбіне қоғамдық жұмыс мәжбүрлеу сипатқа ие және жас мөлшерін есепке алмайды, ҚПҚ тәрбиелік жұмыста жетекші орынды алады, бірақ оқумен қатар емес)	2,7

Тарау бойынша қорытындылар

Жалпы жауап беруші жастар едәуір белсенді түрде ұйымдастырылған қоғамдық шараларға қатысады, атап айтсақ, сенбіліктерге және т.т., бірақ жастардың көпшілігі қоғамдық пайдалы қызметке ерікті қатысушы ретінде бес сағаттан аса уақыттарын жұмсауға дайын емес.

Қоғамдық пайдалы қызметке көп уақытын 14 жастан 19 жасқа дейінгі жастағы Ақтөбе, Қарағанды, Қызылорда облыстары мен Астана қаласының жастар дайын екен.

Жастары ұлғайған жауап берушілер, керісінше, жиі өздерінің дайын емес екендерін және өз уақыттарын қоғамдық пайдалы қызметке жұмсағысы келмейтіндерін алға тартады.

Жастар арасында қоғамдық пайдалы қызмет туралы нақты түсінік бар, оның не үшін қажет екені де. Сіздің тұрғылықты елдімекенде ұйымдастырылған қоғамдық жұмыстарға қатыспаудың себептері қандай болуы мүмкін деген сұраққа, көпшілігі ақысыз көмек көрсеткендері туралы және мұқтаж жандарға нақты нәтижелері туралы сөз етуде.

Пікіртерімге қатысқан жастардың көпшілігі қоғамдық пайдалы қызметті адамдарға пайда әкелу мүмкіндігі деп түсінеді – 64,6%.

Жауап беруші жастардың жартысынан азы (46,8%) қоғамдық пайдалы қызметті қоғамдық өмірге қатысуды түсінеді.

Жауап беруші жастар қоғамдық пайдалы қызмет үдерісінен ашық түрде материалды қызығушылықты танытпағандығын атап өткен жөн, алайда әрекеттерден прагматикалық сипатты көруге болады. Сарапшылар, керісінше, еш қосымша сыйақысыз әлеуметтік пайданы жиі көрсетеді.

Жауап беруші жастардың 44,5% мұқтаж адамдарға киім-кешек, азық-түлік, медициналық препараттарды жинап беруге қатысуға дайынбыз деп жауап берді және 41,9% қан тапсыруға (донорлыққа) дайын.

Жауап берушілердің көпшілігіне өз бастамалары бойынша, біреудің сұрауы және қысымы бойынша қоғамдық пайдалы қызметке қатысуға мүмкін болмағанына қарамастан, сауалнама қатысушыларының 78,9% Қазақстанда қоғамдық пайдалы қызметті жүзеге асыруға қолайлы жағдайлар жасалған деп есептейді.

Жауап берген сарапшылардың пікірінше, ерікті түрде жастардың қатысуымен атқарылатын шаралар өте тиімді деп есептейді (88,4%). Көпшіліктің пікірінше (56,3%), осындай шаралардың тиімділігі жастардың дамуында жатыр, олар қала немесе ауыл, республика деңгейінде өкізілетін шаралардың барлығына қатысады, олар негізгі «әрекет етуші күш» болып табылады.

Жауап беруші жастардың көпшілігі (61,3%) Қазақстанда еріктілік қызметін дамыту идеясын қолдап отыр. Бұл сұраққа оң жауаптарды жиі Ақмола (73,1%), Қарағанды (80,0%), Қостанай (80,2%), Солтүстік-Қазақстан (71,4%) облыстары мен Астана қаласында (75,0%). Тұратын жастар беріп отыр.

Жауап беруші жастардың 47% Еріктілік қызметі туралы заңын қабылдау идеясын қолдап отыр. Сарапшылар арасында бұл көрсеткіш 40,2% құрап отыр, ал жауап беруші сарапшылардың 42,0% қоғамдық пайдалы қызмет туралы заңын қабылдау қажеттілігін атап өтуде.

Жауап берушілердің жартысынан көбі Қазақстанда қызмет етіп отырған Ұлттық Еріктілік Желісі туралы ешнәрсе білмейді (51,8%). Еріктілік Желісі туралы хабардар жастардың айтарлықтай жоғары үлесі Ақмола (41,0%), Жамбыл (38,8%), Павлодар (35,4%) облыстарына тиесілі.

4 тарау. Жастардың мемлекеттік бағдарламалар мен жастар саясатының жобаларына тартылуы және хабардар болуы

Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, жауап беруші жастардың арасында «Жұмыспен қамту жол картасы-2020» бағдарламасы және «Дипломмен – ауылға!» жобасы туралы хабардар болудың айтарлықтай деңгейі көрсетіледі. Жастар түлектердің Жастар практикасы шеңберінде жұмысқа орналасу туралы хабардар болу деңгейі нашар.

Жауап берушілердің жартысынан көбі, атап айтсақ 56,8% «Жұмыспен қамту жол картасы-2020» бағдарламасы туралы естіген, тағы жауап берушілердің ширегі бағдарлама туралы хабардар, себебі олардың таныстары немесе достары осы бағдарламаның қатысушылары болған (21 диаграмма).

Жауап берушілердің 7,6% «Жұмыспен қамту жол картасы-2020» бағдарламасы туралы біледі, себебі өздері аталмыш бағдарламаның қатысушысы болды немесе қазіргі уақытта осы бағдарлама шеңберінде жұмыс істеуде.

Жауап берушілердің тек 4,8% «Жұмыспен қамту жол картасы-2020» жобасы туралы білмедік немесе естімегенбіз деп жауап берді.

21 диаграмма. «Сіз «Жұмыспен қамту жол картасы-2020» бағдарламасы туралы білесіз бе немесе естуіңіз бар ма?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



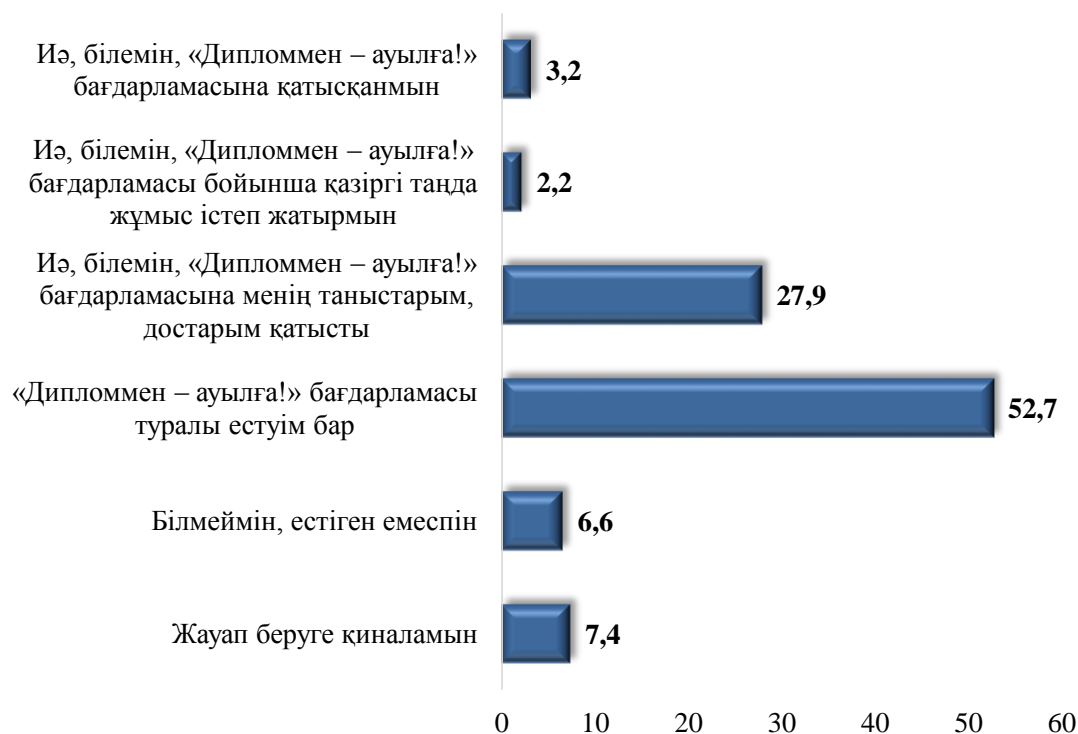
Жауап беруші жастардың үштен бір бөлігінен көбі (33,3%) «Дипломмен – ауылға!» жастар жобасы туралы біледі. Олардың ішінде жауап

берушілердің 5,4% осы жобаға қатысқан немесе осы жастар жобасы арқылы жұмысқа орналасқан болып шықты, ал 27,9% жоба туралы хабардар, себебі осы жобаға олардың достары немесе таныстары қатысқан болатын деп жауап берді (22 диаграмма).

Жауап берушілердің тағы жартысынан көбі «Дипломмен – ауылға!» жобасы туралы естіген болып шықты (52,7%).

Жауап беруші жастардың 6,6% «Дипломмен – ауылға!» жобасы туралы ешнәрсе білмейді және естімеген тіпті.

22 диаграмма. «Скажите, пожалуйста, Вы знаете или слышали о проекте «С дипломом – в село!»?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Жастар практикасы жобасының жағдайы біршама өзгеше – хабардар болу деңгейі төмен. Жауап берушілердің үштен бір бөлігі (34,8%) жастар практикасы шеңберінде түлектердің жұмысқа орналасқандығы жайлы білмейді, естімеген болып шықты (23 диаграмма).

Жауап берушілердің ширегі жастар практикасы туралы біледі (25,1%), себебі өздері қатысқан немесе жақындары, достары осындай жұмысқа қатысқан. Ал жауап берушілердің 37,7% жастар практикасы бойынша жас адамдардың жұмысқа орналасқандығы туралы естіген екен.

23 диаграмма. «Айтыңызшы, Сіз білім беру ұйымдарының түлектерін Жастар практикасы шеңберінде жұмысқа орналастыру туралы білесіз бе немесе естуіңіз бар ма?» деген сұраққа берілген жауаптардың бөлінуі (%)



Тарау бойынша қорытындылар

Мемлекеттік жастар саясатын жүзеге асыру тиімділігінің көрсеткіштерінің бірі жастарды дамыту және қолдау үшін жүзеге асырылатын жастардың мемлекеттік бағдарламалар мен жобалар туралы жұмысқа тартылуы және хабардар болуы болып табылады.

Жастар «Жұмыспен қамту жол картасы-2020» бағдарламасы туралы (89,0%) және «Дипломмен – ауылға!» жобасы туралы (86,0%) хабардар болу деңгейін жоғары көрсеткішті көрсетеді.

Қорытынды

Сонымен жастардың арасында жүргізілген сауалнама нәтижелері жастардың қоғамдық пайдалы қызметпен айналысуға қызығушылық танытатынын және қоғамдық пайдалы қызметпен айналысуға, қоғамға пайда әкелуге, мұқтаж жандарға көмектесуге қалауы бар екенін көрсетеді. Қоғамдық пайдалы қызметті танымал ету үшін және осы үдеріске жастардың көбісін тарту үшін нақты әрекет етудің алгоритмі және насихаттау бойынша ұдайы жұмыс жасау қажет, бүкіл қоғам үшін қоғамдық пайдалы қызметтің пайдасы туралы жас адамдарды ұдайы хабардар етіп отыру қажет. Аталмыш үдерісте маңызды рөл қоғамдық институттарға тиіселі – қоғамдық ұйымдар, кәсіподақтар және басқа коммерциялық емес құрылымдар, олар азаматтық қоғамның, еріктілікті, патриоттық тәрбиелеудің және т.т. дамуына ықпал етеді.

Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, жастар қоғамдық пайдалы жобаларда қатысқысы келеді, бірақ көп жағдайда қалай қатысу керек екенін білмейді, себебі ақпарат жеткіліксіз. Бүгін, заманауи технологиялардың арқасында ақпарат қолжетімді және жедел тарауға мүмкіндігі бар. Осы жәйтті ескере отырып, жаңа қоғамдық жобалар туралы ақпарат уақытылы және "дұрыс" ақпарат көздерінде орналасуы тиіс.

Қоғамдық пайдалы қызметтің жастар арасында дамытуды тежейтін қиындықтың тағы бір түрі, жақсы ұйымдастырушының болмауы болып табылады. Әлеуметтік жобаны дұрыс ұйымдастыру үшін жақсы ұйымдастырушылар қажет, олар өз істерін жақсы біледі, кәсіпқой болып табылады, ал ең бастысы, әлеуметтік жобаның мақсаттары мен міндеттерін түсінеді және оларға жетудің жолдарын жақсы біледі. Әкімшілік-басқару персонал әлеуметтік жобаның барлық қатысушыларының қызметін ұйымдастырады және үйлестіреді. Сондықтан қоғамдық пайдалы қызметті ұйымдастыруға және өткізуге жауапкершілікпен қараған маңызды.

Жастардың арасындағы, сондай-ақ сарапшылық сауалнама нәтижелері қоғамда қоғамдық пайдалы қызмет туралы түсініктер қоғамда теріс, қолданылытынын көрсетіп отыр. Атап айтсақ, жауап беруші жастардың 10,6% қоғамдық пайдалы қызмет деп өзінің материалдық жағдайын жақсартудың бір тәсілі деп түсінеді, ал 16,8% пайдалы байланыстар орнату және таныстықты енгізуді меңзейді. Жастармен жұмыс жасау барысында түсіндірме жұмысын жүргізген маңызды, қоғамдық пайдалы қызметтің басты сипаты оның әлеуметтік пайдалы құрылымында екенін түсіндіру қажет, яғни қоғамдық пайдалы қызмет қоғамға және қоғамның мұқтаж жандарына нақты бір пайда әкелуі тиіс.

Қоғамдық пайдалы қызмет шеңберінде сапалы ақпараттық жұмыстың қажеттілігін атап өткен жөн. Баршаға мәлім болғандай, бұқаралық ақпарат құралдары қоғамдық пікірді қалыптастыруға ең мықты канал болып табылады. Сондықтан потенциалды қатысушылар қоғамдық пайдалы қызметтің жобалары және оны ұйымдастыру туралы білу үшін ақпараттық белсенділік маңызды.

Қоғамдық пайдалы қызметке тартылу ерікті түрде жүзеге асырылғаны маңызды. Жастар қоғамдық қызметті жүзеге асырған кезде өздерінің үлесін және пайдасын сезінуі тиіс. Өкінішке қарай, сауалнама мәліметтері көрсеткендей, бүгін елде қоғамдық пайдалы қызмет адамның өз бастамасынсыз атқарылып жатқандықтың белгілері бар. Атап айтсақ, жауап беруші жастардың 20,5% соңғы 2-3 жыл ішінде қоғамдық пайдалы қызметке біреудің сұрауы немесе қысымы бойынша тартылғанын белгілеп отыр.

Қоғамдық пайдалы қызметке жастарды тарту үдерісіне жалпы білім беру мектептерінің шеңберінде жүргізілетін тәрбиелік жұмыс ерекше ықпал етеді. Сарапшылық сауалнама нәтижелері бүгінгі таңда мектептерде қоғамдық пайдалы қызмет жүргізілмейді немесе формалды түрде ұйымдастырылып отырғанын көрсетеді. Келесіні есепке алып, жағдайды өзгерту керек:

оқушылардың қоғамдық пайдалы қызметі тәрбиелік үдерістің міндетті компоненті болуы тиіс;

қоғамдық пайдалы қызмет жастардың жас мөлшеріне қарай дифференциялануы тиіс;

қоғамдық пайдалы қызмет сыныптық немесе мектептік ұжымның шеңберімен шектелмеуі тиіс, ол дамытушы және тәрбиелік әсер етудің деформациялаудың себебі болуы мүмкін;

жеткіншектердің ынталандыру саласын қозғап отыруы қажет.

Зерттеудің қорытындысын жасап, қоғамдық пайдалы қызметке қатыстыру үдерісі келесі мәселелермен қатар жүзеге асырылуы тиіс екенін атап өткен жөн:

- жастар арасында азаматтық жауапкершілікті және патриотизмді тәрбиелеу;
- жастар арасында экстремистік көзқарастан арылу;
- жастарды қоғамның қоғамдық-саяси өміріне араластыру;
- жастар арасында құқықтық сауаттылықты дамытумен;
- жастар қоғамдық ұйымдарын дамытумен;
- қоғамдық бастамаларды қолдау;
- жастар отбасын қолдау.

Қосымшалар

Жастардың пікірін анықтау сауалнамасы

Құрметті респондент! Менің атым _____. Мен «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығының (Астана қ.) сұхбат алушысымын. Сізді жастардың қоғамдық қызметке араласуына арналған әлеуметтік сауалнамаға қатысуыңызды сұраймыз. Сіздің назарыңызға бірқатар сұрақтар мен жауап нұсқалары ұсынылған. Осы сұрақтар мен жауап нұсқаларын соңына дейін тыңдап, Өзіңіздің көңіліңіз толатын жауапты таңдауыңызды сұраймыз. Егер жауап нұсқасының ешқайсысы сізді қанағаттандырмаса, «басқа жауап» қатарында өз жауап нұсқаңызды көрсетіңіз.

*Алынған ақпарат тек жалпылама түрде қолданылатын болады.
Сіздің пікіріңіздің анонимділігі мен құпиялылығына кепілдік беріледі*

1. Қоғамдық пайдалы қызмет деп нені түсінесіз? (жауаптар саны шектеусіз)

1. Адамдарға пайда әкелу мүмкіндігі
2. Қызықты адамдармен қарым-қатынас
3. Қоғамдық өмірге араласу
4. Өзінің материалдық жағдайыңды жақсарту тәсілі
5. Пайдалы байланыстар мен таныстықтарға ие болу тәсілі
6. Кәсіби өсу мен біліктілікті арттыру мүмкіндігі
7. Моральдық қанағаттану, өзінің адамдарға керектігінді сезіну мүмкіндігі
8. Өзінің негізгі жұмысынан бос уақыттағы қызмет
9. Еркін таңдау және өзінің жеке белсенділігін көрсету, жеке идеяларын жүзеге асыруға игі іске деген ерік
10. Сенім, тілектестік және серіктестік негізінде ұйымдастырылған жұмыста жауапты түрде қатысу
11. Өзінің әлеуметтік мәртебесін арттыру тәсілі, өзін алаңдататын жеке мәселесін шешу тәсілі
12. Мәжбүрлі түрде жұмыс жасау
13. Еңбек үшін материалдық өтемақының жоқтығы
14. Тапшы ресурстардың, ақпараттардың қолжетімділігі
15. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз)_____

(99) Жауап беруге қиналамын

2. Сіз ешқандай сыйақы, төлемақы төленбейтін қоғамдық жұмысқа қатысып көрдіңіз бе, мысалы, жалпықалалық сенбіліктегі тазалық жұмысы, жалғызбасты зейнеткерлер мен мүгедектерге көмек беру, ағаш отырғызу және т.б.?

1. Иә, жұмыс орны бойынша
2. Иә, оқу кезінде
3. Иә, тұрғылықты жер бойынша
4. Иә, әскердегі қызмет кезінде
5. Иә, қоғамдық ұйымда
6. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз)_____
7. Жоқ, қоғамдық пайдалы жұмыспен айналысып көрмегенмін, қоғамдық пайдалы жұмыс бойынша тәжірибем жоқ

(99) Жауап беруге қиналамын

3. Соңғы жылда қандай іс-шараларға қатыстыңыз? (жауаптар саны шектеусіз)

1. Сайлау науқанын өткізуге қатысу
2. Кіреберістерді, үйлерді, балалар алаңдарын, қоршаған аумақтарды ұжымдық абаттандыру
3. Ауыр жағдайға тап болған адамдарға қаражат, киім-кешек жинау
4. Елдің, өңірдің, елді мекеннің өміріндегі оқиғаларға байланысты митингтерге, наразылық шерулеріне, ереуілдерге қатысу
5. Қоғамдық ұйымдардың қызметіне қатысу
6. Саяси партиялардың, қозғалыстардың, кәсіподақ ұйымдарының қызметіне қатысу
7. Сенбілік, жақын маңдағы аумақтарды жинастыру іс-шаралары
8. Тұрғын үй немесе кіреберістер тұрғындарының жиналысы
9. Ағаштар отырғызу мен өзге де көгалдандыру жұмыстарына қатысу
10. Кіреберістерді тұрғындар күшімен жөндеу

11. Аула сайыстары және өзге де спорттық іс-шаралар
 12. Аула мерекелері, байқаулар және өзге де мәдени іс-шаралар
 13. Бірлескен кәсіпорындарды материалдық қамтамасыз ету немесе көмек беру
 14. Төтенше жағдайлардың салдарын бірлесіп жою
 15. Тәртіп пен қауіпсіздікті бірлесіп қамтамасыз ету
 16. Кіреберістегі баспалдақ алаңындағы кезекшілікті ұйымдастыру
 17. Ауладағы сәкілерге, балалар алаңына және т.б. жерлерге бірлесіп жөндеу жұмыстарын жүргізу
 18. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
 19. Жоқ, соңғы жылда мұндай шараларға қатысқан жоқпын
- (99) Жауап беруге қиналамын

4. Айына қанша сағатыңызды қоғамдық пайдалы қызметке ерікті қатысушы ретінде жұмсауға дайынсыз?

1. 5 сағат және одан аз
 2. 5-10 сағат шамасында
 3. 10 сағаттан жоғары
 4. Мұндай қызметке уақытымды жұмсай алмаймын (жұмсағым келмейді)
 5. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
- (9) Жауап беруге қиналамын

5. Сіз қоғамдық ұйымдар жұмысының қандай түрлеріне қатысуға келісім берер едіңіз (келісе алатын едіңіз)? *(жауаптар саны шектеусіз)*

1. Мұқтаж адамдарға киім-кешек, азық-түлік, медициналық препараттарды жинап беру
 2. Балалар үйіне, мүгедектер, қарттар үйіне, ауруханаларға бару
 3. Қан тапсыру (донорлық)
 4. Ұжымдық акцияларға қатысу
 5. Мүгедектерге, қарт адамдарға, көпбалалы отбасыларға көмек көрсету
 6. Қаражат жинау
 7. Қоғамдық ұйым кеңсесінде үйлестіру жұмыстарын жасау
 8. Ақпараттық жұмыс (тұрғылықты жері бойынша ақпараттандыру, мектепте, жұмыс орны бойынша ұжымдық жиналыстарға қатысу және т.б.)
 9. Кәсіби жұмыс, маман болып жұмыс жасау
 10. Әлеуметтік мекемелерді көріктендіруге қатысу
 11. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
 12. Қоғамдық ұйымдардың жұмысына қатысуды қаламаймын
- (99) Жауап беруге қиналамын

6. Соңғы 2-3 жыл ішінде өз бастамаңызбен немесе өтініш бойынша қоғамдық пайдалы қызметке қатыстыңыз ба?

	Жиі	Сирек	Қатысқан жоқпын	Жауап беруге қиналамын
1) Өзімнің бастамамен	1	2	3	9
2) Өтініш бойынша/ басшылық /университет/мектеп/ жергілікті билік қысымымен	1	2	3	9

7. Сіз мына көрсетілген қоғамдық ұйымдардың (бірлестіктердің) қайсысының құрамында барсыз? *(жауаптар саны шектеусіз)*

1. Экологиялық ұйымдар, спорттық, туристік, аңшылық, автомобиль клубтары/бірлестіктер
2. Қайырымдық бастамалар / акциялар
3. Мәдени, табиғатты қорғау қозғалыстары, бастамашыл топтар, қызығушылықтары бойынша клубтар
4. Қайырымдылық ұйымдары
5. Әйелдер ұйымдары
6. Бастамашыл топтар, ата-аналар бірлестіктері (мектепке дейінгі балалар, оқушылар, мүгедектер)
7. Кәсіподақтар
8. Тұтынушылар құқығын қорғау қоғамдары

9. Территориялық қоғамдық өзін-өзі басқару, тұрғын үй топтарын жөндеу бойынша жергілікті бастамашыл топтар, студенттік/мектептік өзін-өзі басқару органдары
 10. Құқық қорғау ұйымдары
 11. Тұрғын үй комитеттері, үйлер, кіреберістер бойынша жауаптылар
 12. Жастардың саяси емес сипаттағы бейресми бірлестіктері
 13. Жастардың саяси бірлестіктері
 14. Діни қауымдар, ұйымдар, қозғалыстар
 15. Кәсіби қауымдастықтар/ шығармашылық одақтар
 16. Мүгедектер қоғамы
 17. Ұлттық-патриоттық мағынадағы қозғалыстар
 18. Этникалық қауымдар, ұлттық диаспоралар, жерлестіктер
 19. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
 20. Ешқандай ұйымда тұрмаймын
- (99) Жауап беруге қиналамын*

8. Донорлыққа, қан тапсыруға қалай қарайсыз? (жауап саны екі нұсқадан аспасын)

1. Бір адамға менің қаным керек болуы мүмкін, көмек көрсеткім келеді
 2. Қан менің туыстарыма қажет болса, донор боламын
 3. Бұл қайырымды іс
 4. Бұл қосымша кіріс, жеңілдіктер
 5. Бұл денсаулыққа пайдалы
 6. Өзім медицина қызметкерімін
 7. Донор болып көрмегенмін, болғым да келмейді
 8. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
- (99) Жауап беруге қиналамын*

9. Сіздің елді мекенде ұйымдастырылған қоғамдық іс-шараларға, қоғамдық өмірге Сіздің қатысуыңыздың себебі не болуы мүмкін? (жауап саны үш нұсқадан аспасын)

1. Аумақты абаттандыру, жергілікті тұрғындар өмірінің сапасын жақсарту мүмкіндігі
 2. Табыс табу мүмкіндігі
 3. Бұл қызметтің нәтиже әкелетіндігіне деген кепілдік болуы
 4. Өзге тұрғындардың да (ауыл, қала) қоғамдық өмірге қатысатындығына деген сенімділік
 5. Жеке басты толғандыратын мәселені шешу мүмкіндігі
 6. Бұл істің тұрғындардың көбісі қолдайтын әлеуметтік пайдалы іс екендігін түсіну
 7. Ауыр жағдайға тап болған, материалдық қолдауға мұқтаж адамдарға көмектесуге ұмтылу
 8. Жергілікті билік (қала/ауыл) саясатына ықпал ету мүмкіндігі
 9. Ұжымдық қолдауды талап ететін идеяны немесе жобаны жүзеге асыру қажеттілігі немесе жүзеге асыруды қалау
 10. Жергілікті билікке жариялы түрде қарсылық білдіру мүмкіндігі
 11. Қаладағы әлеуметтік жағдайға көңіл толмаушылықты жариялы түрде білдіру мүмкіндігі
 12. Басшылық тарапынан (қалалық қызметтер, қала, ауыл басшылары, мектеп, ЖОО, кәсіпорындар жетекшілері) берілетін тапсырмалар, қысым
 13. Жергілікті өзін-өзі басқару мәнін түсіну тұрғындардың мәселелерді шешуге атсалысуы, қаланың, ауланың, тұрғын үйдің, мәселелерін өздігінен шешу
 14. Қоғамдық өмірге атсалысу – бұл демократияның маңызды элементі екендігін түсіну
 15. Көршілер, жұмыстағы әріптестері, жолдастары және жақындары тарапынан қоғамдық кінәлаудан қорқу
 16. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
 17. Қоғамдық өмірге, қоғамдық іс-шараларға қатыспаймын
- (99) Жауап беруге қиналамын*

10. Жергілікті деңгейде, елді мекенде пайда болатын сұрақтар мен мәселелерді шешуге жастар не себепті белсенді атсалыспайды? (жауап саны үш нұсқадан аспасын)

1. Шешім қабылдауға ықпал көрсете алу мүмкіндігіне сенбеу
2. Индивидуализм, «әркім өзі үшін»
3. Уақыттың жетіспеушілігі, шектен тыс жұмысбастылық
4. Ортақ істерге бей-жай қарау
5. Ұйымдастырудың жоқтығы

6. Білімнің жетіспеушілігі, біліксіздік
 7. Түрлі деңгейлердегі биліктерге сенім деңгейінің төмендігі
 8. Барлық дайын нәрсеге үміттену әдегі
 9. Азаматтардың өзара сенімінің төмен деңгейі
 10. Тұрғындардың өз жерлестерінің жергілікті өмірдің мәселелерін шешуге қатысуына деген басқа сенімсіздігі
 11. Бұл қызметтің тұрғындар арасындағы танымал болмауы
 12. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
 13. Сұрақтар мен мәселелерді шешу үшін себептер мен кедергілер жоқ
- (99) Жауап беруге қиналамын*

11. Сіздің пікіріңіз бойынша, ерікті көмекшілерді тартудың қай тәсілі тиімді әрі нәтижелі?

1. БАҚ-та әлеуметтік жарнамаларды орналастыру
 2. Ақпаратты радио, телевизияда орналастыру
 3. Жарнамаларды ұйымның интернет-сайтында орналастыру
 4. Жарияланымдарды жергілікті газеттер мен журналдарда орналастыру
 5. Парақшаларды, плакаттарды, хабарландыруларды қоғамдық орындарда орналастыру
 6. Ақпараттарды достар мен таныстар арасында тарату
 7. Тартылу қажет аудиторияларда (мысалы, студенттер, жастар, зейнеткерлер) жиналыстар өткізу
 8. Барлық қызығушылық танытушыларға ұйымдастырулар туралы жиналыстар, ақпараттық акциялар өткізу
 9. Үйлерді аралау, аудан/қала тұрғындары арасында үгіт жүргізу
 10. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
- (99) Жауап беруге қиналамын*

12. Соңғы 6 ай ішінде көмекке мұқтаж адамдарға көмектестіңіз бе?

1. Иә, мұқтаж жандарға (мүгедектерге, жетімдерге, ауруларға, зейнеткерлерге және т.б.) көмектестім
 2. Иә, таныстарға (туыстарға, көршілерге, достарға) көмектестім
 3. Жоқ
 4. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
- (9) Жауап беруге қиналамын*

13. Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстанда еріктілер қызметін дамыту қажеттілігі бар ма?

1. Иә, қажеттілік бар деп ойлаймын
 2. Жоқ, қажеттілік жоқ деп ойлаймын
 3. Ол туралы ешқашан ойланбаппын
- (99) Жауап беруге қиналамын*

14. Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстанда Еріктілік туралы (еріктілік қызметі) туралы Заң қажет пе?

1. Иә, қажеттілік бар деп ойлаймын
 2. Жоқ, қажеттілік жоқ деп ойлаймын
 3. Ол туралы ешқашан ойланбаппын
 4. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
- (9) Жауап беруге қиналамын*

15. Сіздің көзқарасыңыз бойынша еріктілер қызметін қандай тәсілдермен дамытуға болады?

1. Еріктілердің, еріктілер ұйымдарының қызметін жандандыра отырып
 2. Материалдық емес ынталандыру жолымен (оқуға түсу немесе жұмысқа тұру кезінде ескеру)
 3. Материалдық ынталандырумен (сыйақымен)
 4. Біздің қоғамда еріктілікке қызығушылық тудыру мүмкін емес
 5. Еріктілік қызметін дамытудың қажеті жоқ
 6. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
- (9) Жауап беруге қиналамын*

16. Сіз Қазақстанда Ұлттық Еріктілік Желі бар екенін білесіз бе?

1. Иә, білемін
2. Соған ұқсас ақпарат естігенмін
3. Жоқ, білмеймін
4. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз)_____

(9) Жауап беруге қиналамын

17. Қазақстандағы қоғамдық пайдалы қызмет үшін жасалған жағдайға баға беруіңізді сұраймыз?

1. Өте қолайлы
2. Қолайлы деп ойлаймын
3. Қолайлы емес деп ойлаймын
4. Өте қолайсыз

(9) Жауап беруге қиналамын

18. Қазақстанда болып жатқан саяси оқиғаларға, жаңалықтарға қызығушылық танытасыз ба?

1. Иә, әрдайым
2. Кейде, үнемі емес
3. Жоқ, қызықпаймын
4. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз)_____

(9) Жауап беруге қиналамын

19. Сіз елдің экономикалық жағдайына қызығушылық танытасыз ба?

1. Иә, әрдайым
2. Кейде, үнемі емес
3. Жоқ, қызықпаймын
4. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз)_____

(9) Жауап беруге қиналамын

20. Сіздің қалаңызда, ауылыңызда болып жатқан жаңалықтарға қызығушылық танытасыз ба?

1. Иә, әрдайым
2. Кейде, үнемі емес
3. Жоқ, қызықпаймын
4. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз)_____

(9) Жауап беруге қиналамын

21. Сіз 2016 жылдың 20 наурызында өткен Парламент Мәжілісінің депутаттарын сайлауға қатыстыңыз ба, дауыс беруге бардыңыз ба?

1. Иә, бардым, дауыс беруге өздігімен шешім қабылдадым
2. Иә, бардым, ұжымыммен, курстастарыммен
3. Жоқ, қолым бос емес болды
4. Жоқ, мен дауыс беруге бармаймын
5. Жоқ, мен дауыс бермедім, мен әлі 18 жасқа толған жоқпын
6. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз)_____

(9) Жауап беруге қиналамын

22. Сіз өзіңізді еліңіздің патриотымын деп санайсыз ба?

1. Иә
2. Жоқ дегенге қарағанда, иә деген дұрыс болар
3. Иә дегенге қарағанда, жоқ деген дұрыс болар
4. Жоқ

(9) Жауап беруге қиналамын

23. Келесі адамдар тобының қайсысымен бірінші кезекте қауымдық (бірлік) сезімін сезінесіз?

1. Қазақстан азаматтарымен
2. Өз ұлтыңыздың адамдарымен
3. Сіздің тіліңізде сөйлейтін адамдармен
4. Сіздің кәсібіңіздегі адамдармен
5. Сіздің заманыңыздағы адамдармен

6. Сіз сенетін дінге сенетін адамдармен

(9) Жауап беруге қиналамын

24. Сіздің пікіріңізше, патриот болу деген не, қазақстандық патриотизм үшін бірінші кезекте не негізгі болып табылады? (жауап нұсқасының саны үштен аспасын)

1. Қазақстан халқын бір үлкен жанұя ретінде сезіну
2. Өзіңнің туған өңіріңді, оның тарихы мен мәдениетін білу
3. Адал еңбек, кәсіпкерлікті дамыту
4. Әскерлік борышын өтеу
5. Қоғамдық қызмет, қоғамдық белсенділік
6. Отбасын құру, өмірінді Қазақстанда жоспарлау
7. Қазақстандық заңнамаларды сыйлау және орындау
8. Елдік экономикалық және саяси тармақтарын білу, оған қолдау көрсету
9. Мемлекеттік мүдделерді көрсете білу, шетелде, шетелдік қонақтар алдында елдің бетке ұстары болу
10. Жеке меншіктің, берік материалдық қордың болуы
11. Отаннан алыс жүргенде оны сағына еске алу
12. Отанды сүю
13. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(99) Жауап беруге қиналамын

25. Сіз Қазақстан жастарының көбісі өз елінің патриоттары деп айта аласыз ба?

1. Иә
2. Иә деп ойлаймын
3. Жоқ деп ойлаймын
4. Жоқ

(9) Жауап беруге қиналамын

26. Сіз қазіргі таңда кәсіпкерлік қызметпен айналысасыз ба немесе болашақта онымен айналысу жоспарыңызда бар ма?

1. Кәсіпкерлік қызметпен айналысамын
2. Бұрын кәсіпкерлік қызметпен айналысқанмын, қазір айналыспаймын
3. Болашақта кәсіпкерлік қызметпен айналу жоспарымда бар
4. Жоқ, айналыспаймын
5. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(9) Жауап беруге қиналамын

27. Сіз өз қалаңызда, ауылыңызда өткізілетін спорттық-бұқаралық іс-шараларға қатысасыз ба (көрермен ретінде емес)?

1. Иә, үнемі
2. Иә, мүмкін болған кезде
3. Жоқ
4. Жоқ, бізде ешқашан спорттық-бұқаралық іс-шаралар өткізілмейді
5. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(9) Жауап беруге қиналамын

28. Сізге спорттық-бұқаралық іс-шараларға қатысу не береді?

1. Үйден, кеңседен шығып кетуге мүмкіндік
2. Ұжыммен жақындасу, жаңа таныстықтар орнату мүмкіндігі
3. Өз ой-өрісінді кеңейтіп, бос уақытты өткізуді түрлендіру мүмкіндігі
4. Өзіңнің дене бітіміңді жақсы қалыпта сақтау мүмкіндігі
5. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(9) Жауап беруге қиналамын

29. Сіз қалай ойлайсыз, біздің елімізде жастардың өмірлік жоспарларын жүзеге асыруына не кедергі келтіреді? (жауаптар саны шексіз)

1. Аға буын тарапынан жас адамдарды кемсітушілік
2. Еңбек нарығында жастардың сұранысқа ие болмауы
3. Қазіргі заманғы жастардың менталитеті, белсенділіктің төмендігі
4. Елдегі жалпы әлеуметтік-экономикалық жағдай
5. Сапалы білімнің қолжетімсіз болуы
6. Жастарды қолдау бойынша ықпалды мемлекеттік саясаттың болмауы

7. Өз күшін қайда және қалай жұмсауды білмеу
8. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
(9) Жауап беруге қиналамын

30. Сіз қалай ойлайсыз, жастар қандай құралдар көмегімен саясатқа және қолданылып жатқан саяси шешімдерге ықпал ете алады?

1. Сайлауға қатысумен
2. Наразылықтарға, митингілерге қатысумен
3. Саяси партиялардың, қоғамдық қозғалыстардың қызметтеріне қатысумен
4. Жергілікті билік органдарының қызметіне қатысумен
5. Жастардың жұмыс орны, оқу орны бойынша өзін-өзі басқару органдарында қатысуы
6. Қайырымдылық іс-шараларға қатысу
7. Флеш-мобтарға қатысу
8. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
9. Жастар саяси шешімдерге ықпал ете алмайды
(9) Жауап беруге қиналамын

31. Сізді күйзеліске түсіретін себептерді атап көрсетуіңізді сұраймыз?

1. Қаржылық қиыншылықтар
2. Ұжыммен, достармен байланысты мәселелер
3. Отбасыдағы мәселелер
4. Жалғыздық
5. Оқумен, жұмыспен байланысты мәселелер
6. Менде күйзелістік жағдайлар болмайды
7. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
(9) Жауап беруге қиналамын

32. Сіздің елді мекеніңізде жастардың бос уақыттын тиімді өткізуді ұйымдастыруға жеткілікті назар аударыла ма?

1. Иә, жеткілікті
2. Жеткілікті деп ойлаймын
3. Жеткіліксіз деп ойлаймын
4. Жоқ, жеткіліксіз
(9) Жауап беруге қиналамын

33. Сіз өз елді мекеніңізде өткізілетін бос уақытты тиімді пайдалану іс-шараларына көңіліңіз тола ма?

1. Толық көңілім толады
2. Толмайды дегенге қарағанда, толады деген дұрыс болады
3. Толады дегенге қарағанда, толмайды деген дұрыс болады
4. Мүлде көңілім толмайды
(9) Жауап беруге қиналамын

34. Жастар тәжірибесі аясында білім ұйымдарының түлектерін жұмыспен қамтамасыз ету туралы естуіңіз бар ма немесе білесіз бе?

1. Білемін, өзім Жастар тәжірибесі бойынша жұмысқа орналасқанмын
2. Білемін, достарым, таныстарым Жастар тәжірибесі бойынша жұмысқа орналасқан
3. Жастар тәжірибесі туралы естуім бар
4. Ешнәрсе білмеймін, Жастар тәжірибесі туралы естуім жоқ
5. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
(9) Жауап беруге қиналамын

35. Сіздің «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасы туралы естуіңіз бар ма?

1. Иә, білемін, «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасына қатысқанмын
2. Иә, білемін, қазіргі таңда «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасының арқасында жұмыс жасап жүрмін
3. Иә, білемін, «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасына менің достарым, таныстарым қатысқан
4. «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасы туралы бір нәрселер естігенмін
5. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____
(9) Жауап беруге қиналамын

36. Сіздің «Дипломмен – ауылға!» жобасы жайлы естуіңіз бар ма?

1. Иә, білемін, «Дипломмен – ауылға!» жобасына қатысқанмын
2. Иә, білемін, қазіргі таңда «Дипломмен – ауылға!» жобасының арқасында жұмыс жасап жүрмін
3. Иә, білемін, «Дипломмен – ауылға!» жобасына менің достарым, таныстарым қатысқан
4. «Дипломмен – ауылға!» жобасы туралы бір нәрселер естігенмін
5. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____

(9) Жауап беруге қиналамын

ҚОРЫТЫНДЫДА ӨЗІҢІЗ ЖАЙЛЫ БІРҚАТАР ДЕРЕКТЕР БЕРУІҢІЗДІ СҰРАЙМЫЗ

D1. Сіздің жынысыңыз: 1. Ер 2. Әйел

D2. Сіздің толық жасыңыз нешеде екенін көрсетуіңізді сұраймыз? _____

D3. Сіздің ұлтыңыз?

1. Қазақ
2. Орыс
3. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____

D4. Сіздің біліміңіз:

1. Жоғары (магистр, кандидат/ғылым докторы, PhD докторы дәрежесімен)
2. Жоғары (бакалавр/маман)
3. Аяқталмаған жоғары
4. Орта мамандандырылған/кәсіби білім
5. Жалпы орта
6. Толық емес орта
7. Білімім жоқ

D5. Сіз қайда тұрасыз?

1. Ата-анаммен/ туыстарыммен бірге тұрамын
2. Өз пәтерімде/үйімде тұрамын
3. Жалдамалы пәтерде/бөлмеде тұрамын
4. Жатақханада тұрамын

(9) Жауап беруге қиналамын

D6. Сіз келесі тілдерді қаншалықты деңгейде меңгергенсіз? (әр жол бойынша бір жауап нұсқасын белгілеңіз)

	Мүлде білмеймін	Тек бірнеше сөз бен сөз тіркесін білемін	Түсінемін, сонымен қатар, жеңіл әңгімеге қатыса аламын	Еркін сөйлей де, оқи да, жаза да аламын
1. Қазақ тілі	1	2	3	4
2. Орыс тілі	1	2	3	4
3. Ағылшын тілі	1	2	3	4
4. Өзге тіл	1	2	3	4

D7. Сіздің отбасылық жағдайыңыз:

1. Үйленген / Тұрмыс құрған
2. Азаматтық некеде (бірге тұрамыз)
3. Бойдақ / тұрмыс құрмаған
4. Жесір
5. Ажырасқан

(9) Жауап беруге қиналамын

D8. Сіз өз отбасыңыздың және өзіңіздің материалдық жағдайыңызды қалай бағалар едіңіз?

1. Бізге азық-түлікке де қаражат жетіспейді
2. Қаражат тек төлеусіз болмайтын (азық-түлік, коммуналдық қызметтерді төлеу, дәрі-дәрмек) ең қажетті шығындарға ғана жетеді
3. Қаражат азық-түлік пен басқа да ең қажетті шығындарға, киімге және ұсақ-түйек тұрмыстық техниканы сатып алуға жетеді, бірақ тоназытқыш пен кір жуғыш машина сатып алу қиынға түсер еді
4. Қаражат ең қажетті шығындарға, киімге және ірі тұрмыстық техникаға жетеді, бірақ жаңа машина сатып ала алмаймыз
5. Қаражат барлығына жетеді, тек жылжымайтын мүлік (саяжай немесе пәтер) сатып ала алмаймыз

6. Материалдық қиындықтарды сезінбейміз. Қажет болған жағдайда саяжай, пәтер сатып ала аламыз

(9) Жауап беруге қиналамын

D9. Қазіргі таңда Сіз жұмыс жасайсыз ба?

1. Жоқ, мен тек оқимын -----→ **САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ**
2. Оқимын және жұмыс жасаймын (қосымша табыс)
3. Иә, жұмыс жасаймын
4. Мен оқымаймын, жұмыс та жасамаймын, жұмыс іздеп жүрген **ЖОҚПЫН** ----→
САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ
5. Мен оқымаймын, жұмыс та жасамаймын (жұмыс іздеп жүрмін) -----→ **САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ**

(9) Жауап беруге қиналамын

D10. Өзіңіздің негізгі қызметіңіздің түрін көрсетуіңізді сұраймыз?

1. Ұйым жетекшісі
2. Бөлім, бөлімше, қызмет жетекшісі
3. Жоғары деңгейдегі біліктілігі бар маман
4. Орта деңгейдегі біліктілігі бар маман
5. Ақпарат дайындау, құжаттарды, есептерді рәсімдеу, қызмет көрсетумен айналысатын қызметкер
6. Қызмет көрсету, коммуналдық қызмет көрсету, сауда және сол тектес қызмет түрлері саласының қызметкері
7. Ауыл, орман, балық өсіру және аулау шаруашылығының білікті жұмысшысы
8. Ірі және шағын өнеркәсіп ұйымдарының, көркемөнер кәсібінің, құрылыстың, көліктің, байланыстың білікті жұмысшысы
9. Оператор, аппаратшы, қондырғы және көлік машинисі, слесарь-құрастырушылар
10. Біліктілігі жоқ жұмысшы
11. Лицензиясы бар жеке кәсіпкер
12. Өзін-өзі жұмыспен қамтушы
13. Басқа жауап (*жазып көрсетіңіз*) _____

(99) Жауап беруге қиналамын

Сарапшылардың пікірін анықтау сауалнамасы

№ _____ анкета

Сараптамалық сауалнама анкетасы

Құрметті сарапшы! Сізді жастардың қоғамға пайдалы қызметке қатысуын зерттеуге, қоғамдық пайдалы қызметке атсалысу себептерін зерттеуге арналған зерттеуімізге қатысуға шақырамыз. Қоғамдық пайдалы қызмет, жастар елдің мәдени, экономикалық және әлеуметтік өміріне қатысуының негізгі жолы болып саналады. Зерттеу нәтижелері бойынша қорытындылар жасалады және қоғамға пайдалы істер мен жастардың қоғамдық іс-шараларға тартуды дамыту үшін ұсыныстар дайындалатын болады.

Біз үшін Сіздің пікіріңіз өте маңызды!

Сауалнамаға қатысқаныңыз үшін алдын-ала алғыс білдіреміз!

1. Қазақстанда қоғамдық пайдалы істі сипаттау үшін қандай анықтама көбірек сәйкес келетінін көрсетуіңізді өтінеміз? (ҮШ СИПАТТАМАДАН АРТЫҚ КӨРСЕТПЕУІҢІЗДІ СҰРАЙМЫЗ)

1. Адамдарға пайда әкелу мүмкіндігі
2. Қоғамдық өмірге қатысу
3. Өзінің материалдық жағдайын жақсарту тәсілі
4. Пайдалы байланыстар, таныстықтарға ие болу тәсілі
5. Кәсіби өсу мен біліктілікті арттыру мүмкіндігі
6. Моральдық қанағаттану, өзінің адамдарға керек екендігін сезу мүмкіндігі
7. Өзінің негізгі жұмысынан тыс уақыттағы қызмет
8. Еркін таңдау және адамның жеке белсенділігін көрсетудегі еркі
9. Жеке идеяларды жүзеге асыру
10. Өзінің әлеуметтік мәртебесін арттыру тәсілі
11. Өзін толғандыратын жеке мәселелерді шешу тәсілдері
12. Мәжбүрлеу бойынша жұмыстар
13. Еңбекке материалдық өтемақының болмауы
14. Тапшы ресурстар мен ақпараттардың қолжетімді болуы
15. Басқа жауап (жазуыңызды сұраймыз) _____

2. Сіз қалай ойлайсыз, қоғамдық пайдалы іс сияқты шаралар біздің елімізде қаншалықты таралған? (ӨЗ ЖАУАБЫҢЫЗДЫ ТОЛЫҒЫРАҚ ЖАЗУЫҢЫЗДЫ ӨТІНЕМІЗ)

3. Сіздің пікіріңізше, елімізде жастарды қоғамдық пайдалы істерге тарту, көбінесе, қалай жүргізіледі?

1. Бастама жастардың тарабынан болады
2. Үдеріс мәжбүрлеу сипатында болады
3. Басқа (толығырақ жазыңыз) _____

4. Қазақстан жастарының арасында қоғамдық пайдалы істердің қандай формалары барынша кең таралған?

1. Қайырымдылық істер
2. Меценаттық және демеушілік қызмет
3. Еріктілер қызметі
4. Донорлық
5. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

5. Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстандағы қоғамдық пайдалы істердің дамуын мемлекет қолдауы қажет пе, осындай қажеттілік бар ма, жоқ па? (ӨЗ ЖАУАБЫҢЫЗДЫ ТОЛЫҒЫРАҚ ЖАЗУЫҢЫЗДЫ ӨТІНЕМІЗ)

6. Егер сіз қоғамдық пайдалы істерді қолдауды қажет деп санасаңыз, мемлекеттік қолдау қандай жолмен жүзеге асырылуы қажет?

1. Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс
 2. Қоғамдық пайдалы ұйымдар мәртебесі берілген ұйымдар үшін салық мөлшеріндегі жеңілдіктер
 3. Мемлекеттік марапаттар түрінде көтермелеу
 4. Басқа жауап (*толығырақ жазыңыз*) _____
-
-

7. Сіз қалай ойлайсыз, бүгінгі таңда мемлекет қоғамдық пайдалы қызметке қолдау көрсете ме?

1. Иә, көрсетеді
 2. Жартылай қолдайды
 3. Жоқ, қолдай көрсетпейді
 4. Басқа жауап (*жазып көрсетіңіз*) _____
-
-

8. Жастар қатысатын ерікті бастамадағы іс-шаралар жалпы алғанда, қаншалықты тиімді?

1. Тиімді
 2. Тиімді деп айтуға болады
 3. Тиімді емес деп айтуға болады
 4. Тиімді емес
 5. Басқа жауап (*жазып көрсетіңіз*) _____
-
-

9. Жастардың қатысуымен өтетін ерікті бастамадағы іс-шаралар неліктен тиімді деп ойлайсыз? Тиімділігі неде? (ӨЗ ЖАУАБЫҢЫЗДЫ ТОЛЫҒЫРАҚ ЖАЗУЫҢЫЗДЫ СҰРАЙМЫЗ)

10. Жастардың қатысуымен өтетін ерікті бастамадағы іс-шаралар неліктен тиімсіз деп ойлайсыз? (ӨЗ ЖАУАБЫҢЫЗДЫ ТОЛЫҒЫРАҚ ЖАЗУЫҢЫЗДЫ СҰРАЙМЫЗ)

11. Елдердің қоғамдық пайдалы қызмет туралы заңдар қабылдайтындығы әлемдік тәжірибеден белгілі, мысалы, Венгрияда қоғамдық пайдалы қызмет туралы заң 1997 жылы қабылданды, Польшада – 2003 жылы, Латвияда парламент заңды қарастыруда. Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстанда қоғамдық пайдалы қызмет туралы заң қабылдау қажеттілігі бар ма?

1. Иә, Қоғамдық пайдалы қызмет туралы Заң қабылдау қажеттілігі көптен бері туындаған
2. Қоғамдық қызметпен байланысты мәселелерді реттейтін «Еріктілер қызметі туралы» Заң қабылдаса, сол жеткілікті деп санаймын

3. Қазіргі кезеңде Қоғамдық пайдалы қызмет туралы Заң қабылдау қажеттілігі жоқ деп ойлаймын

4. Басқа жауап (жазуыңызды өтінемін) _____

12. Сіз қазіргі заманда жастар үшін қоғамдық бірлестіктер мен қоғамдық қызметтің қажеттілігін қалай бағалайсыз? Немесе жастар жұмысқа тұру, тұрғын үй мәселесі, қымбат жоғарғы білім сынды басқа да маңызды мәселелерге көп көңіл бөле ме? (ЖАУАБЫҢЫЗДЫ ТОЛЫҚ ЖАЗЫП КӨРСЕТИҢІЗ)

13. Сіз қалай ойлайсыз, жастардың қай санаты қоғамдық пайдалы қызметке қатысуға барынша белсенділік пен қызығушылық танытады?

1. Оқушылар
2. Колледжде білім алатын студенттер
3. Қиын жасөспірімдер
4. Жұмыссыздар
5. Жас кәсіпкерлер
6. Басқа жауап (жазып көрсетуіңізді сұраймыз) _____

7. Әлеуметтік мәртебе анықтаушы болып табылмайды

14. Қандай құрылымдар, органдар қоғамдық пайдалы қызметтер аясындағы іс-шаралардың жиі ұйымдастырушылары болып табылады?

1. Жоғарғы оқу орындарының әкімшілігі (ЖОО)
2. Орта білім беру мекемелерінің әкімшілігі (мектептер, колледждер)
3. Жастар ұйымы, клубтар
4. Экологиялық ұйымдар
5. Жұмыспен қамту қызметтері
6. Жергілікті мемлекеттік атқарушы органдар
7. Халықаралық ұйымдар
8. Басқа жауап (атап көрсетіңіз) _____

15. Сіздің пікіріңіз бойынша, Қазақстанда қоғамдық пайдалы қызметтің дамуына қандай факторлар ықпал етеді?

1. Еріктілерді ынталандыру жүйесін дамыту
2. Еріктілік қағидасын қатаң сақтау
3. Қоғамдық, ерікті іс-шаралар, қозғалыстар туралы ақпараттарды кеңейту
4. Жастар ұйымдарын дамыту
5. Қоғамдық пайдалы қызмет туралы заң қабылдау
6. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

16. Сіздің елді мекеніңізде қоғамдық пайдалы қызметтің дамуына қандай факторлар кедергі келтіреді?

1. Әлсіз экономикалық жағдай, қаражаттың болмауы
2. Қоғамдық қызметті, іс-шараны әлсіз ұйымдастыру
3. Жастар, жастар ұйымдарымен әлсіз байланыста болу
4. Басқа (атап көрсетіңіз) _____

5. Қазақстанда қоғамдық пайдалы қызметтің дамуына еш нәсre кедергі келтірмейді

17. Сіздің пікіріңізше, Қазақстанның қай облысындағы жастар барынша белсенді болып келеді, оның ішінде қоғамдық қызметке қатысады, қоғамдық іс-шаралар ұйымдастырады, оларға қатысуға жастарды тартады және т.б.?

1. Ақмола
2. Ақтөбе
3. Алматы
4. Атырау
5. Шығыс Қазақстан
6. Жамбыл
7. Батыс Қазақстан
8. Қарағанды
9. Қостанай
10. Қызылорда
11. Маңғыстау
12. Павлодар
13. Солтүстік Қазақстан
14. Оңтүстік Қазақстан
15. Астана қ.
16. Алматы қ.
17. Менің ойымша, жастар барынша белсенділік танытып отырған белгілі бір аймақ жоқ
18. Басқа жауап *(жазып, көрсетіңіз)*

18. Сіз қалай ойлайсыз, сіздің қалаңыздың жастары қоғамдық пайдалы қызметке қаншалықты белсенді қатысады? (ӨЗ ЖАУАБЫҢЫЗДЫ ТОЛЫҒЫРАҚ ЖАЗУЫҢЫЗДЫ ӨТІНЕМІЗ)

19. Сіздің пікіріңізше, жастардың қоғамдық пайдалы қызметке белсенді қатысуына не кедергі? (ЖАУАБЫҢЫЗДЫҢ ҮШ НҰСҚАДАН АРТЫҚ БОЛМАУЫН ӨТІНЕМІЗ)

1. Шешім қабылдауға ықпал көрсету мүмкіндігіне сенбеу
2. Индивидуализм, «әркім өзі үшін»
3. Уақыттың жеткіліксіздігі, шектен тыс жұмысбастылық
4. Ортақ істерге бей-жай қарау
5. Ұйымдастырудың жоқтығы
6. Білімнің жеткіліксіздігі, құзіреттіліктің жоқтығы
7. Түрлі деңгейдегі билікке деген сенімнің төмен деңгейі
8. Дайынға үміттену әдеті
9. Азаматтардың өзара сенімінің төмен деңгейі
10. Азаматтардың жергілікті өмір мәселесін шешуде өзге азаматтардың қатысуына деген сенімсіздігі
11. Бұл қызметтің тұрғындар арасында танымал болмауы
12. Басқа жауап *(атап көрсетіңіз)* _____

13. Ешнәрсе кедергі жасамайды

20. Сіз қалай ойлайсыз, қоғамдық пайдалы қызметке қатысуға жастарды не ынталандырады? (ЖАУАБЫҢЫЗДЫҢ ҮШ НҰСҚАДАН АРТЫҚ БОЛМАУЫН ӨТІНЕМІЗ)

1. Байланыстарды жақсарту, жаңа таныстар, байланыстар іздеу
2. Өз қатарластарының арасында өзінің танымалдылығын, мәртебесін көтеру
3. Уақытты пайдалы өткізу
4. Табыс табу мүмкіндігі
5. Бұл қызметтің нәтиже әкелетіндігіне кепілдіктің болуы

6. Жеке басты толғандырып жүрген мәселені шешу мүмкіндігі
 7. Адамдарға көмек беруге ұмтылу
 8. Жергілікті биліктің саясатына ықпал ету мүмкіндігі
 9. Жергілікті билікке жариялы түрде қарсылық білдіру мүмкіндігі
 10. Қаладағы әлеуметтік жағдайға: билік тарапынан (қалалық қызмет, қала, ауыл басшылары, кәсіпорын жетекшілері) көрсетілетін қысымға, нұсқауларға өзінің көңілінің толмайтындығын жариялы түрде білдіру мүмкіндігі
 11. Қоғамдық өмірге атсалысу – бұл демократияның маңызды бөлшегі екенін түсіну
 12. Көршілер, жұмыстағы әріптестер, жолдастар мен жақындар тарапынан қоғамдық кіналау қаупі
 13. Басқа жауап (*атап көрсетіңіз*) _____
-

21. Сіздің пікіріңізше, жалпы білім беретін мектеп аясындағы тәрбие жұмысы жастарды қоғамдық пайдалы қызметке тарту үдерісіне қалай ықпал етіп жатыр?

1. Қоғамдық пайдалы қызмет оқушыларды тәрбиелеу үдерісінде есепке алынбайды, тәрбие үдерісінің міндетті құраушысы болып табылмайды
 2. Қоғамдық пайдалы қызмет жалпы білім беретін мектептерде сынып және мектеп ұжымының аясында шектеледі, бұл оның дамушы және тәрбиелік әсерін өзгертеді
 3. Қазіргі таңда қоғамдық пайдалы қызмет тәрбиелік үдерісте оқумен қатар жетекші орынға ие
 4. Басқа жауап (*атап көрсетіңіз*) _____
-

22. Сіз қалай ойлайсыз, жалпы алғанда, Қазақстандағы жастардың бос уақыттарын өткізуі қаншалықты сапалы әрі тиімді ұйымдастырылған?

1. Жастардың бос уақыттарын өткізуі тиімді ұйымдастырылған, жастардың бос уақыттарын сапалы өткізуге барлық мүмкіндіктер бар, барлық жағдайлар жасалған
 2. Жастардың бос уақыттарын өткізуі тек ірі қалаларда ғана ұйымдастырылған, ауыл жастарының бос уақытын өткізуі мүлде ұйымдастырылмаған, ауыл жастары көбінесе бос уақыттарын «дұрыс өткізбейді», бұл өз кезегінде жастар арасында маскүнемдіктің, нашақорлықтың, қылмыстың өсуіне ықпал етеді
 3. Жастардың бос уақыттарын өткізуін көбінесе коммерциялық құрылымдар ұйымдастырады, бұл қызметтердің құны мен оның қолжетімділігіне ықпал етеді
 4. Қазақстанда жастардың бос уақыттарын өткізуі мүлде ұйымдастырылмаған
 5. Басқа жауап (*жазып көрсетуіңізді өтінеміз*) _____
-

23. Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстанның барлық жастары қоғамдық пайдалы қызметке біркелкі қатыса ма? Немесе қала жастарының (қалада тұратын) ауыл жастарымен салыстырғанда қоғамдық пайдалы қызметке қатысуға мүмкіндіктері көп пе?

1. Қоғамдық пайдалы қызметке Астана, Алматы қалаларының және облыс орталықтарының жастары ғана қатысады, өзге елді мекендердің жастарының қоғамдық іс-шараларға қатысуға мүмкіндіктері жоқ
 2. Қоғамдық пайдалы қызметке тек қала жастары қатысады, оның ішінде шағын қалалардың жастары, ауыл жастары өз ауылдарында қоғамдық қызметке мүлде қатыспайды
 3. Басқа жауап (*жазып көрсетуіңізді өтінеміз*) _____
-

24. Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстандағы қоғамдық пайдалы қызметті дамыту үшін не істеу керек? Қазақстан жастарының арасында қоғамдық пайдалы қызметті дамыту үшін қандай ұсыныс бере аласыз?

25. Сіздің пікіріңізше, Қазақстан жастары арасында қандай іс-шаралар танымал және кең таралған? Қандай іс-шараларға жастар жиі, сирек қатысады немесе мүлде қатыспайды? (ӘР ЖОЛ БОЙЫНША БІР ЖАУАП НҰСҚАСЫН БЕРУІҢІЗДІ СҰРАЙМЫЗ)

	Жиі	Сирек	Ешқашан	Еш нәрсе естіген емеспін	Жауап беруге қиналамын
1. Сайлау науқанын өткізуге қатысу	1	2	3	4	5
2. Кіреберістерді, үйлерді, балалар алаңдарын, қоршаған аумақтарды ұжымдық абаттандыру	1	2	3	4	5
3. Қиын жағдайға тап болған адамдарға қаражат, киім-кешек жинау	1	2	3	4	5
4. Елдің, өңірдің, елді мекеннің өміріндегі оқиғаларға байланысты митингтерге, наразылық шерулеріне, ереуілдерге қатысу	1	2	3	4	5
5. Қоғамдық ұйымдардың қызметіне қатысу	1	2	3	4	5
6. Саяси партиялардың, қозғалыстардың, кәсіподақ ұйымдарының қызметіне қатысу	1	2	3	4	5
7. Сенбілік, жақын маңдағы аумақтарды жинастыру іс-шаралары	1	2	3	4	5
8. Ағаштар отырғызу мен өзге де көгалдандыру жұмыстарына қатысу	1	2	3	4	5
9. Аула сайыстары және өзге де спорттық іс-шаралар	1	2	3	4	5
10. Аула мерекелері, байқаулар және өзге де мәдени іс-шаралар	1	2	3	4	5
11. Бірлескен кәсіпорындарды материалдық қамтамасыз ету немесе көмек беру	1	2	3	4	5
12. Төтенше жағдайлардың салдарын бірлесіп жою	1	2	3	4	5
13. Тәртіп пен қауіпсіздікті бірлесіп қамтамасыз ету	1	2	3	4	5
14. Іздеу жасақтарын ұйымдастыру	1	2	3	4	5
15. Басқа жауап (жазып көрсетуіңізді өтінеміз)	1	2	3	4	
16. Басқа жауап (жазып көрсетуіңізді өтінеміз)	1	2	3	4	

Және өзіңіз жайлы бірнеше сұрақ:

26. Сіздің толық жасыңыз нешеде? (жазып көрсетіңіз) _____

27. Өзіңізді қай сарапшылар санатына жатқызасыз?

1. Қоғамдық ұйым өкілі
2. Жастар қоғамдық ұйымының өкілі
3. Тәрбие ісі жөніндегі оқу ісінің меңгерушісі
4. ЖОО, колледж меңгерушісі
5. Мемлекеттік орган өкілі
6. Жастар ресурстық орталығының өкілі
7. Бұқаралық ақпарат құралдарының өкілі
8. Блогер

9. Басқа жауап (жазып көрсетуіңізді өтінеміз)

Сұхбат жүргізуші үшін

Сауалнама қай жерде өткізілгенін көрсетіңіз:

1. Ақмола
2. Ақтөбе
3. Алматы
4. Атырау
5. Шығыс Қазақстан
6. Жамбыл
7. Батыс Қазақстан
8. Қарағанды
9. Қостанай
10. Қызылорда
11. Маңғыстау
12. Павлодар
13. Солтүстік Қазақстан
14. Оңтүстік Қазақстан
15. Астана қ.
16. Алматы қ.

Сұхбат жүргізушісінің аты-жөні _____

Сауалнама жүргізілген уақыт _____ 2016 жыл

Сызбалы бөлінулер (жастардың жауаптары)

Қоғамдық пайдалы қызмет деп нені түсінесіз?

	Саны	%
Адамдарға пайда әкелу мүмкіндігі	1291	64,6
Қызықты адамдармен қарым-қатынас	661	33,1
Қоғамдық өмірге араласу	935	46,8
Өзінің материалдық жағдайыңды жақсарту тәсілі	212	10,6
Пайдалы байланыстар мен таныстықтарға ие болу тәсілі	335	16,8
Кәсіби өсу мен біліктілікті арттыру мүмкіндігі	228	11,4
Моральдық қанағаттану, өзіңнің адамдарға керектігінді сезіну мүмкіндігі	410	20,5
Өзінің негізгі жұмысынан бос уақыттағы қызмет	322	16,1
Еркін таңдау және өзінің жеке белсенділігін көрсету, жеке идеяларын жүзеге асыруға игі іске деген ерік	457	22,9
Сенім, тілектестік және серіктестік негізінде ұйымдастырылған жұмыста жауапты түрде қатысу	353	17,7
Өзінің әлеуметтік мәртебесін арттыру тәсілі, өзін алаңдататын жеке мәселесін шешу тәсілі	162	8,1
Мәжбүрлі түрде жұмыс жасау	87	4,4
Еңбек үшін материалдық өтемақының жоқтығы	162	8,1
Тапшы ресурстардың, ақпараттардың қолжетімділігі	46	2,3
Жауап беруге қиналамын	7	0,4

Сіз ешқандай сыйақы, төлемақы төленбейтін қоғамдық жұмысқа қатысып көрдіңіз бе, мысалы, жалпықалалық сенбіліктегі тазалық жұмысы, жалғызбасты зейнеткерлер мен мүгедектерге көмек беру, ағаш отырғызу және т.б.?

	Саны	%
Иә, жұмыс орны бойынша	543	27,2
Иә, оқу кезінде	1044	52,2
Иә, тұрғылықты жер бойынша	251	12,6
Иә, әскердегі қызмет кезінде	27	1,4
Иә, қоғамдық ұйымда	60	3,0
Жоқ, қоғамдық пайдалы жұмыспен айналысып көрмегенмін, қоғамдық пайдалы жұмыс бойынша тәжірибем жоқ	298	14,9
Жауап беруге қиналамын	25	1,3

Соңғы жылда қандай іс-шараларға қатыстыңыз?

	Саны	%
Сайлау науқанын өткізуге қатысу	248	12,4
Кіреберістерді, үйлерді, балалар алаңдарын, қоршаған аумақтарды ұжымдық абаттандыру	254	12,7
Ауыр жағдайға тап болған адамдарға қаражат, киім-кешек жинау	354	17,7
Елдің, өңірдің, елді мекеннің өміріндегі оқиғаларға байланысты митингтерге, наразылық шерулеріне, ереуілдерге қатысу	39	2,0
Қоғамдық ұйымдардың қызметіне қатысу	171	8,6
Саяси партиялардың, қозғалыстардың, кәсіподақ ұйымдарының қызметіне қатысу	40	2,0
Сенбілік, жақын маңдағы аумақтарды жинастыру іс-шаралары	993	49,7
Тұрғын үй немесе кіреберістер тұрғындарының жиналысы	173	8,7
Ағаштар отырғызу мен өзге де көгалдандыру жұмыстарына қатысу	285	14,3
Кіреберістерді тұрғындар күшімен жөндеу	79	4,0
Аула сайыстары және өзге де спорттық іс-шаралар	113	5,7
Аула мерекелері, байқаулар және өзге де мәдени іс-шаралар	179	9,0
Бірлескен кәсіпорындарды материалдық қамтамасыз ету немесе көмек беру	55	2,8
Төтенше жағдайлардың салдарын бірлесіп жою	23	1,2
Тәртіп пен қауіпсіздікті бірлесіп қамтамасыз ету	55	2,8
Кіреберістегі баспалдақ алаңындағы кезекшілікті ұйымдастыру	29	1,5
Ауладағы сәкілерге, балалар алаңына және т.б. жерлерге бірлесіп жөндеу жұмыстарын жүргізу	65	3,3

Жоқ, соңғы жылда мұндай шараларға қатысқан жоқпын	480	24,0
Балалар үйіне көмек көрсету	1	0,1
Донор ретінде қан тапсыру	1	0,1
Қарт адамдарға жәрдемдесу	3	0,2
Бұралқы жануарларға көмектесу	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	19	1,0

Айына қанша сағатыңызды қоғамдық пайдалы қызметке ерікті қатысушы ретінде жұмсауға дайынсыз?

	Саны	%
5 сағат және одан аз	964	48,2
5-10 сағат шамасында	434	21,7
10 сағаттан жоғары	97	4,9
Мұндай қызметке уақытымды жұмсай алмаймын (жұмсағым келмейді)	344	17,2
Жауап беруге қиналамын	161	8,1

Сіз қоғамдық ұйымдар жұмысының қандай түрлеріне қатысуға келісім берер едіңіз (келісе алатын едіңіз)?

	Саны	%
Мұқтаж адамдарға киім-кешек, азық-түлік, медициналық препараттарды жинап беру	890	44,5
Балалар үйіне, мүгедектер, қарттар үйіне, ауруханаларға бару	581	29,1
Қан тапсыру (донорлық)	837	41,9
Ұжымдық акцияларға қатысу	260	13,0
Мүгедектерге, қарт адамдарға, көпбалалы отбасыларға көмек көрсету	481	24,1
Қаражат жинау	288	14,4
Қоғамдық ұйым кеңсесінде үйлестіру жұмыстарын жасау	103	5,2
Ақпараттық жұмыс (тұрғылықты жері бойынша ақпараттандыру, мектепте, жұмыс орны бойынша ұжымдық жиналыстарға қатысу және т.б.)	196	9,8
Кәсіби жұмыс, маман болып жұмыс жасау	196	9,8
Әлеуметтік мекемелерді көріктендіруге қатысу	178	8,9
Қоғамдық ұйымдардың жұмысына қатысуды қаламаймын	242	12,1
Сенбіліктер	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	58	2,9

Соңғы 2-3 жыл ішінде өз бастамаңызбен немесе өтініш бойынша қоғамдық пайдалы қызметке қатыстыңыз ба? (саны)

	Жиі	Сирек	Қатысқан жоқпын	Жауап беруге қиналамын
Өзімнің бастамамен	317	712	878	93
Өтініш бойынша/ басшылық /университет/мектеп/ жергілікті билік қысымымен	409	730	750	111

Соңғы 2-3 жыл ішінде өз бастамаңызбен немесе өтініш бойынша қоғамдық пайдалы қызметке қатыстыңыз ба? (%)

	Жиі	Сирек	Қатысқан жоқпын	Жауап беруге қиналамын
Өзімнің бастамамен	15,9	35,6	43,9	4,7
Өтініш бойынша/ басшылық /университет/мектеп/ жергілікті билік қысымымен	20,5	36,5	37,5	5,6

Сіз мына көрсетілген қоғамдық ұйымдардың (бірлестіктердің) қайсысының құрамында барсыз?

	Саны	%
Экологиялық ұйымдар, спорттық, туристік, аңшылық, автомобиль клубтары/бірлестіктер	134	6,7
Қайырымдық бастамалар / акциялар	115	5,8
Мәдени, табиғатты қорғау қозғалыстары, бастамашыл топтар, қызығушылықтары бойынша клубтар	69	3,5
Қайырымдылық ұйымдары	79	4,0

Әйелдер ұйымдары	30	1,5
Бастамашыл топтар, ата-аналар бірлестіктері (мектепке дейінгі балалар, оқушылар, мүгедектер)	36	1,8
Кәсіподақтар	144	7,2
Тұтынушылар құқығын қорғау қоғамдары	16	0,8
Территориялық қоғамдық өзін-өзі басқару, тұрғын үй топтарын жөндеу бойынша жергілікті бастамашыл топтар, студенттік/мектептік өзін-өзі басқару органдары	36	1,8
Құқық қорғау ұйымдары	38	1,9
Тұрғын үй комитеттері, үйлер, кіреберістер бойынша жауаптылар	33	1,7
Жастардың саяси емес сипаттағы бейресми бірлестіктері	25	1,3
Жастардың саяси бірлестіктері	42	2,1
Діни қауымдар, ұйымдар, қозғалыстар	12	0,6
Кәсіби қауымдастықтар/ шығармашылық одақтар	25	1,3
Мүгедектер қоғамы	6	0,3
Ұлттық-патриоттық мағынадағы қозғалыстар	7	0,4
Этникалық қауымдар, ұлттық диаспоралар, жерлестіктер	7	0,4
Ешқандай ұйымда тұрмаймын	1400	70,0
Жауап беруге қиналамын	60	3,0

Донорлыққа, қан тапсыруға қалай қарайсыз?

	Саны	%
Бір адамға менің қаным керек болуы мүмкін, көмек көрсеткім келеді	784	39,2
Қан менің туыстарыма қажет болса, донор боламын	670	33,5
Бұл қайырымды іс	857	42,9
Бұл қосымша кіріс, жеңілдіктер	59	3,0
Бұл денсаулыққа пайдалы	213	10,7
Өзім медицина қызметкерімін	31	1,6
Донор болып көрмегенмін, болғым да келмейді	221	11,1
Денсаулығымның нашар болғандықтан донор бола алмаймын	10	0,5
Жауап беруге қиналамын	20	1,0

Сіздің елді мекенде ұйымдастырылған қоғамдық іс-шараларға, қоғамдық өмірге Сіздің қатысуыңыздың себебі не болуы мүмкін?

	Саны	%
Аумақты абаттандыру, жергілікті тұрғындар өмірінің сапасын жақсарту мүмкіндігі	738	36,9
Табыс табу мүмкіндігі	264	13,2
Бұл қызметтің нәтиже әкелетіндігіне деген кепілдік болуы	514	25,7
Өзге тұрғындардың да (ауыл, қала) қоғамдық өмірге қатысатындығына деген сенімділік	304	15,2
Жеке басты толғандыратын мәселені шешу мүмкіндігі	219	11,0
Бұл істің тұрғындардың көбісі қолдайтын әлеуметтік пайдалы іс екендігін түсіну	221	11,1
Ауыр жағдайға тап болған, материалдық қолдауға мұқтаж адамдарға көмектесуге ұмтылу	567	28,4
Жергілікті билік (қала/ауыл) саясатына ықпал ету мүмкіндігі	86	4,3
Ұжымдық қолдауды талап ететін идеяны немесе жобаны жүзеге асыру қажеттілігі немесе жүзеге асыруды қалау	186	9,3
Жергілікті билікке жариялы түрде қарсылық білдіру мүмкіндігі	44	2,2
Қаладағы әлеуметтік жағдайға көңіл толмаушылықты жариялы түрде білдіру мүмкіндігі	35	1,8
Басшылық тарапынан (қалалық қызметтер, қала, ауыл басшылары, мектеп, ЖОО, кәсіпорындар жетекшілері) берілетін тапсырмалар, қысым	69	3,5
Жергілікті өзін-өзі басқару мәнін түсіну тұрғындардың мәселелерді шешуге атсалысуы, қаланың, ауланың, тұрғын үйдің, мәселелерін өздігінен шешу	70	3,5
Қоғамдық өмірге атсалысу – бұл демократияның маңызды элементі екендігін түсіну	197	9,9
Көршілер, жұмыстағы әріптестері, жолдастары және жақындары тарапынан қоғамдық кінәлаудан қорқу	35	1,8
Қоғамдық өмірге, қоғамдық іс-шараларға қатыспаймын	263	13,2

Жауап беруге қиналамын	41	2,1
------------------------	----	-----

Жергілікті деңгейде, елді мекенде пайда болатын сұрақтар мен мәселелерді шешуге жастар не себепті белсенді атсалыспайды?

	Саны	%
Шешім қабылдауға ықпал көрсете алу мүмкіндігіне сенбеу	373	18,7
Индивидуализм, «әркім өзі үшін»	784	39,2
Уақыттың жетіспеушілігі, шектен тыс жұмысбастандық	613	30,7
Ортақ істерге бей-жай қарау	652	32,6
Ұйымдастырудың жоқтығы	422	21,1
Білімнің жетіспеушілігі, біліксіздік	237	11,9
Түрлі деңгейлердегі биліктерге сенім деңгейінің төмендігі	245	12,3
Барлық дайын нәрсеге үміттену әдеті	279	14,0
Азаматтардың өзара сенімінің төмен деңгейі	198	9,9
Тұрғындардың өз жерлерінің жергілікті өмірдің мәселелерін шешуге қатысуына деген басқа сенімсіздігі	151	7,6
Бұл қызметтің тұрғындар арасындағы танымал болмауы	174	8,7
Сұрақтар мен мәселелерді шешу үшін себептер мен кедергілер жоқ	120	6,0
Қоғамдық жұмыс жайлы ақпараттың жетіспеушілігі	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	41	2,1

Сіздің пікіріңіз бойынша, ерікті көмекшілерді тартудың қай тәсілі тиімді әрі нәтижелі?

	Саны	%
БАҚ-та әлеуметтік жарнамаларды орналастыру	551	27,6
Ақпаратты радиода, телевизияда орналастыру	409	20,5
Жарнамаларды ұйымның интернет-сайтында орналастыру	415	20,8
Жарияланымдарды жергілікті газеттер мен журналдарда орналастыру	164	8,2
Парақшаларды, плакаттарды, хабарландыруларды қоғамдық орындарда орналастыру	221	11,1
Ақпараттарды достар мен таныстар арасында тарату	266	13,3
Тартылу қажет аудиторияларда (мысалы, студенттер, жастар, зейнеткерлер) жиналыстар өткізу	285	14,3
Барлық қызығушылық танытушыларға ұйымдастырулар туралы жиналыстар, ақпараттық акциялар өткізу	128	6,4
Үйлерді аралау, аудан/қала тұрғындары арасында үгіт жүргізу	147	7,4
Телефон, смс арқылы	5	0,3
Жауап беруге қиналамын	102	5,1

Соңғы 6 ай ішінде көмекке мұқтаж адамдарға көмектестіңіз бе?

	Саны	%
Иә, мұқтаж жандарға (мүгедектерге, жетімдерге, ауруларға, зейнеткерлерге және т.б.) көмектестім	432	21,6
Иә, таныстарға (туыстарға, көршілерге, достарға) көмектестім	758	37,9
Жоқ	782	39,1
Жауап беруге қиналамын	28	1,4

Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстанда еріктілер қызметін дамыту қажеттілігі бар ма?

	Саны	%
Иә, қажеттілік бар деп ойлаймын	1225	61,3
Жоқ, қажеттілік жоқ деп ойлаймын	163	8,2
Ол туралы ешқашан ойланбаппын	556	27,8
Жауап беруге қиналамын	56	2,8

Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстанда Еріктілік туралы (еріктілік қызметі) туралы Заң қажет пе?

	Саны	%
Иә, қажеттілік бар деп ойлаймын	939	47,0
Жоқ, қажеттілік жоқ деп ойлаймын	272	13,6
Ол туралы ешқашан ойланбаппын	717	35,9
Жауап беруге қиналамын	72	3,6

Сіздің көзқарасыңыз бойынша еріктілер қызметін қандай тәсілдермен дамытуға болады?

	Саны	%
Еріктілердің, еріктілер ұйымдарының қызметін жандандыра отырып	786	39,3
Материалдық емес ынталандыру жолымен (оқуға түсу немесе жұмысқа түру кезінде ескеру)	322	16,1
Материалдық ынталандырумен (сыйақымен)	498	24,9
Біздің қоғамда еріктілікке қызығушылық тудыру мүмкін емес	111	5,6
Еріктілік қызметін дамытудың қажеті жоқ	72	3,6
Мектепте насихаттау	1	0,1
Отбасыдағы дұрыс тәрбие	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	209	10,5

Сіз Қазақстанда Ұлттық Еріктілік Желі бар екенін білесіз бе?

	Саны	%
Иә, білемін	364	18,2
Соған ұқсас ақпарат естігенмін	564	28,2
Жоқ, білмеймін	1035	51,8
Жауап беруге қиналамын	37	1,9

Қазақстандағы қоғамдық пайдалы қызмет үшін жасалған жағдайға баға беруіңізді сұраймыз?

	Саны	%
Өте қолайлы	424	21,2
Қолайлы деп ойлаймын	1154	57,7
Қолайлы емес деп ойлаймын	218	10,9
Өте қолайсыз	24	1,2
Жауап беруге қиналамын	180	9,0

Қазақстанда болып жатқан саяси оқиғаларға, жаңалықтарға қызығушылық танытасыз ба?

	Саны	%
Иә, әрдайым	734	36,7
Кейде, үнемі емес	1003	50,2
Жоқ, қызықпаймын	247	12,4
Жауап беруге қиналамын	16	0,8

Сіз елдің экономикалық жағдайына қызығушылық танытасыз ба?

	Саны	%
Иә, әрдайым	717	35,9
Кейде, үнемі емес	987	49,4
Жоқ, қызықпаймын	281	14,1
Жауап беруге қиналамын	15	0,8

Сіздің қаланызда, ауылыңызда болып жатқан жаңалықтарға қызығушылық танытасыз ба?

	Саны	%
Иә, әрдайым	971	48,6
Кейде, үнемі емес	818	40,9
Жоқ, қызықпаймын	191	9,6
Жауап беруге қиналамын	20	1,0

Сіз 2016 жылдың 20 наурызында өткен Парламент Мәжілісінің депутаттарын сайлауға қатыстыңыз ба, дауыс беруге бардыңыз ба?

	Саны	%
Иә, бардым, дауыс беруге өздігінен шешім қабылдадым	848	42,4
Иә, бардым, ұжымыммен, курстастарыммен	261	13,1
Жоқ, қолым бос емес болды	334	16,7
Жоқ, мен дауыс беруге бармаймын	178	8,9
Жоқ, мен дауыс бермедім, мен әлі 18 жасқа толған жоқпын	343	17,2
Жауап беруге қиналамын	36	1,8

Сіз өзіңізді еліңіздің патриотымын деп санайсыз ба?

	Саны	%
Иә	1237	61,9
Жоқ дегенге қарағанда, иә деген дұрыс болар	651	32,6
Иә дегенге қарағанда, жоқ деген дұрыс болар	56	2,8
Жоқ	23	1,2
Жауап беруге қиналамын	33	1,7

Келесі адамдар тобының қайсысымен бірінші кезекте қауымдық (бірлік) сезімін сезінесіз?

	Саны	%
Қазақстан азаматтарымен	1337	66,9
Өз ұлтыңыздың адамдарымен	238	11,9
Сіздің тіліңізде сөйлейтін адамдармен	136	6,8
Сіздің кәсібіңіздегі адамдармен	42	2,1
Сіздің заманыңыздағы адамдармен	194	9,7
Сіз сенетін дінге сенетін адамдармен	12	0,6
Жауап беруге қиналамын	41	2,1

Сіздің пікіріңізше, патриот болу деген не, қазақстандық патриотизм үшін бірінші кезекте не негізгі болып табылады?

	Саны	%
Қазақстан халқын бір үлкен жанұя ретінде сезіну	1001	50,1
Өзіңнің туған өңіріңді, оның тарихы мен мәдениетін білу	712	35,6
Адал еңбек, кәсіпкерлікті дамыту	482	24,1
Әскерлік борышын өтеу	275	13,8
Қоғамдық қызмет, қоғамдық белсенділік	135	6,8
Отбасын құру, өмірінді Қазақстанда жоспарлау	452	22,6
Қазақстандық заңнамаларды сыйлау және орындау	430	21,5
Елдік экономикалық және саяси тармақтарын білу, оған қолдау көрсету	76	3,8
Мемлекеттік мүдделерді көрсете білу, шетелде, шетелдік қонақтар алдында елдің бетке ұстары болу	208	10,4
Жеке меншіктің, берік материалдық қордың болуы	51	2,6
Отаннан алыс жүргенде оны сағына еске алу	47	2,4
Отанды сүю	672	33,6
Жауап беруге қиналамын	22	1,1

Сіз Қазақстан жастарының көбісі өз елінің патриоттары деп айта аласыз ба?

	Саны	%
Иә	712	35,6
Иә деп ойлаймын	927	46,4
Жоқ деп ойлаймын	216	10,8
Жоқ	72	3,6
Жауап беруге қиналамын	73	3,7

Сіз қазіргі таңда кәсіпкерлік қызметпен айналысасыз ба немесе болашақта онымен айналысу жоспарыңызда бар ма?

	Саны	%
Кәсіпкерлік қызметпен айналысамын	108	5,4
Бұрын кәсіпкерлік қызметпен айналысқанмын, қазір айналыспаймын	99	5,0
Болашақта кәсіпкерлік қызметпен айналу жоспарымда бар	470	23,5
Жоқ, айналыспаймын	1281	64,1
Жауап беруге қиналамын	42	2,1

Сіз өз қалаңызда, ауылыңызда өткізілетін спорттық-бұқаралық іс-шараларға қатысасыз ба (көрермен ретінде емес)?

	Саны	%
Иә, үнемі	254	12,7
Иә, мүмкін болған кезде	754	37,7
Жоқ	800	40,0
Жоқ, бізде ешқашан спорттық-бұқаралық іс-шаралар өткізілмейді	168	8,4
Жауап беруге қиналамын	24	1,2

Сізге спорттық-бұқаралық іс-шараларға қатысу не береді?

	Саны	%
Үйден, кеңседен шығып кетуге мүмкіндік	191	9,6
Ұжыммен жақындасу, жана таныстықтар орнату мүмкіндігі	354	17,7
Өз ой-өрісінді кеңейтіп, бос уақытты өткізуді түрлендіру мүмкіндігі	385	19,3
Өзіңнің дене бітіміңді жақсы қалыпта сақтау мүмкіндігі	472	23,6
Қатыспаймын	201	10,1
Жауап беруге қиналамын	397	19,9

Сіз қалай ойлайсыз, біздің елімізде жастардың өмірлік жоспарларын жүзеге асыруына не кедергі келтіреді?

	Саны	%
Аға буын тарапынан жас адамдарды кемсітушілік	419	21,0
Еңбек нарығында жастардың сұранысқа ие болмауы	768	38,4
Қазіргі заманғы жастардың менталитеті, белсенділіктің төмендігі	682	34,1
Елдегі жалпы әлеуметтік-экономикалық жағдай	374	18,7
Сапалы білімнің қолжетімсіз болуы	427	21,4
Жастарды қолдау бойынша ықпалды мемлекеттік саясаттың болмауы	371	18,6
Өз күшін қайда және қалай жұмсауды білмеу	608	30,4
Сыбайлас жемқорлық	6	0,3
Жалқаулық	1	0,1
Еш нәрсе кедергі емес	2	0,1
Есірткі, ішімдік	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	89	4,5

Сіз қалай ойлайсыз, жастар қандай құралдар көмегімен саясатқа және қолданылып жатқан саяси шешімдерге ықпал ете алады?

	Саны	%
Сайлауға қатысумен	511	25,6
Наразылықтарға, митингілерге қатысумен	129	6,5
Саяси партиялардың, қоғамдық қозғалыстардың қызметтеріне қатысумен	280	14,0
Жергілікті билік органдарының қызметіне қатысумен	191	9,6
Жастардың жұмыс орны, оқу орны бойынша өзін-өзі басқару органдарында қатысуы	366	18,3
Қайырымдылық іс-шараларға қатысу	308	15,4
Флеш-мобтарға қатысу	151	7,6
Жастар саяси шешімдерге ықпал ете алмайды	299	15,0
Жауап беруге қиналамын	134	6,7

Сізді күйзеліске түсіретін себептерді атап көрсетуіңізді сұраймыз?

	Саны	%
Қаржылық қиыншылықтар	734	36,7
Ұжыммен, достармен байланысты мәселелер	161	8,1
Отбасыдағы мәселелер	266	13,3
Жалғыздық	115	5,8
Оқумен, жұмыспен байланысты мәселелер	197	9,9
Менде күйзелістік жағдайлар болмайды	666	33,3
Әділетсіздік	1	0,1
Тұрғын-үй мәселесі	1	0,1
Биліктің адам өміріне бейжайлығы	1	0,1
Жұмыссыздық	4	0,2
Денсаулықтың нашарлауы	5	0,3
Жауап беруге қиналамын	74	3,7

Сіздің елді мекеніңізде жастардың бос уақытты тиімді өткізуді ұйымдастыруға жеткілікті назар аударыла ма?

	Саны	%
Иә, жеткілікті	344	17,2
Жеткілікті деп ойлаймын	704	35,2

Жеткіліксіз деп ойлаймын	579	29,0
Жоқ, жеткіліксіз	285	14,3
Жауап беруге қиналамын	88	4,4

Сіз өз елді мекеніңізде өткізілетін бос уақытты тиімді пайдалану іс-шараларына көңіліңіз тола ма?

	Саны	%
Толық көңілім толады	368	18,4
Толмайды дегенге қарағанда, толады деген дұрыс болады	730	36,5
Толады дегенге қарағанда, толмайды деген дұрыс болады	558	27,9
Мүлде көңілім толмайды	220	11,0
Жауап беруге қиналамын	124	6,2

Жастар тәжірибесі аясында білім ұйымдарының түлектерін жұмыспен қамтамасыз ету туралы естуіңіз бар ма немесе білесіз бе?

	Саны	%
Білемін, өзім Жастар тәжірибесі бойынша жұмысқа орналасқанмын	118	5,9
Білемін, достарым, таныстарым Жастар тәжірибесі бойынша жұмысқа орналасқан	384	19,2
Жастар тәжірибесі туралы естуім бар	745	37,3
Ешнәрсе білмеймін, Жастар тәжірибесі туралы естуім жоқ	696	34,8
Жауап беруге қиналамын	57	2,9

Сіздің «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасы туралы естуіңіз бар ма?

	Саны	%
Иә, білемін, «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасына қатысқанмын	50	2,5
Иә, білемін, қазіргі таңда «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасының арқасында жұмыс жасап жүрмін	101	5,1
Иә, білемін, «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасына менің достарым, таныстарым қатысқан	492	24,6
«Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасы туралы бір нәрселер естігенмін	1135	56,8
Ешнәрсе білмеймін, естуім жоқ	96	4,8
Жауап беруге қиналамын	126	6,3

Сіздің «Дипломмен – ауылға!» бағдарламасы жайлы естуіңіз бар ма?

	Саны	%
Иә, білемін, «Дипломмен – ауылға!» бағдарламасына қатысқанмын	64	3,2
Иә, білемін, қазіргі таңда «Дипломмен – ауылға!» бағдарламасының арқасында жұмыс жасап жүрмін	44	2,2
Иә, білемін, «Дипломмен – ауылға!» бағдарламасына менің достарым, таныстарым қатысқан	557	27,9
«Дипломмен – ауылға!» бағдарламасы туралы бір нәрселер естігенмін	1054	52,7
Ешнәрсе білмеймін, естуім жоқ	131	6,6
Жауап беруге қиналамын	150	7,5



Научно-исследовательский
центр "Молодежь"

«Вовлеченность молодежи в общественно полезную деятельность»

**Аналитический отчет по результатам
социологического исследования**

Астана, 2016

**Вовлеченность молодежи в общественно полезную деятельность /
Аюпова Р.Р., Башарина Т.В., Аубакирова Ш.К., Казтаева С.С. – Астана:
НИЦ «Молодежь», 2016.**

Данный доклад основан на результатах социологического исследования на тему «Вовлеченность молодежи в общественно полезную деятельность», проведенного по заказу Министерства образования и науки Республики Казахстан. Представляет собой результаты исследования уровня социальной активности среди молодежи, уровня вовлеченности в общественно полезную деятельность, причин участия и неучастия в общественно полезной деятельности, а также исследования развития волонтерства в молодежной среде.

Содержание

Раздел 1. Программа исследования	89
1.1 Актуальность и обоснование исследования	89
1.2 Цели и задачи исследования	91
1.3 Гипотезы исследования	91
1.4 Интерпретация основных понятий	92
1.5 Технологическая часть исследования	93
Раздел 2. Уровень социальной активности молодежи.....	97
2.1 Гражданская активность.....	97
2.2 Политическая активность	109
2.3 Уровень патриотизма молодежи.....	115
Выводы по разделу.....	120
Раздел 3. Уровень вовлеченности молодежи в общественно полезную деятельность	122
3.1 Общественно полезная деятельность как социальное явление...	122
3.2 Отношение молодежи к волонтерству	130
3.3 Причины участия и неучастия молодежи в общественно полезной деятельности.....	136
Выводы по разделу.....	142
Раздел 4. Информированность и вовлеченность молодежи в проекты и программы молодежной политики.....	144
Выводы по разделу.....	146
Заключение	147
Приложения	149

Раздел 1. Программа исследования

1.1 Актуальность и обоснование исследования

Молодежь Казахстана – это главная движущая сила социальной модернизации страны. Глава государства Н.А. Назарбаев отмечает большую значимость молодежи в общественно-политических процессах, производстве материальных и духовных благ. В современных условиях реализации национальной идеи «Мәңгілік Ел», становлении Общества Всеобщего Труда, особо необходимо стремление молодых людей к самореализации, активному продвижению в развитии своей компетентности.

В настоящее время для молодежи основной формой выражения социальной активности и гражданской позиции является общественно-полезная деятельность.

Общественно-полезная деятельность носит гражданский характер, выполняя функцию нравственного воспитания, возрождения в молодежной среде фундаментальных ценностей, таких как, гражданственность, милосердие, справедливость, гуманность, отзывчивость. Этот широкий круг деятельности включает в себя традиционные формы взаимопомощи и самопомощи, официальное предоставление услуг и другие формы гражданского участия, которые осуществляются добровольно на благо широкой общественности без денежного вознаграждения. Наряду с этим, общественно-полезная деятельность – это источник становления ценностных ориентаций, формирующий определенные стереотипы сознания и поведения среди молодых людей.

Однако, согласно результатам всемирного научно-исследовательского проекта под руководством американского ученого Р. Инглхарта (по данным 6 волны WVS: 2010-2014), казахстанская молодежь показывает невысокий уровень участия в общественных мероприятиях. Так, не принимает участия в организациях, связанных с искусством, музыкой, образовательных кружках 86,7 % казахстанцев в возрасте 18-29 лет. Лишь 5,3 % молодых людей участвует в гуманитарных и благотворительных организациях. Большой интерес молодежь проявляет к спортивным и оздоровительным мероприятиям. Здесь совокупный процент участников составил 18,3 %.⁴

Подобные показатели демонстрируют и отечественные опросы общественного мнения молодежи. На вопрос «Выполняли ли Вы в составе организации, группы или индивидуально ради блага других людей или

⁴ <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>

общества какую-либо бесплатную работу за последний год?» более 80 % опрошенной молодежи дало отрицательный ответ.⁵

В тоже время в соответствии с результатами исследования ОЮЛ «Национальная волонтерская сеть», незначительной остается доля тех, кто продолжительное время участвует в волонтерской деятельности. Доминирующее большинство респондентов имеют опыт волонтерства не более 1 года – 78,9 %. Вместе с тем, наличие волонтеров, имеющих таковой опыт деятельности от 2 до более 5 лет (18,9%), позволяет предположить, что в последние годы волонтерство становится более популярным среди молодежи. Отсюда следует, что, несмотря на растущую небольшими темпами популярность волонтерства, практика общественной деятельности на добровольных безвозмездных началах среди молодых казахстанцев распространена не в достаточной мере, что является камнем преткновения в развитии гражданского сектора в Казахстане.⁶

Следовательно, актуальность данного исследования обуславливается, прежде всего, тем, что участие молодежи в общественно-полезной деятельности выступает главным инструментом формирования и развития гражданских позиций и воспитания патриотизма среди молодых людей.

Осмысливая процессы формирования социально-политического сознания молодежи, ее роль в условиях современного Казахстана, следует отметить, что молодежь – это не только потенциал перемен, но и возможный фактор социальной и политической нестабильности. Нестабильность переходного периода обуславливает остроту ряда проблем в сфере социально-политического сознания молодежи.

Пути решения проблем молодежи, в том числе в сфере социально-политического сознания, лежат как в совершенствовании всей системы молодежной политики, так и в решении фундаментальных проблем развития казахстанского общества.

Сегодня, наряду с решением проблем социально-экономического развития, необходима новая концепция формирования человеческих ценностей. Необходимо принятие мер законодательного и воспитательного характера, в результате которых должен формироваться новый механизм мотивационных установок, стимулирующий включение молодежи в общественно полезную деятельность, ее вовлеченность и заинтересованность общественно значимыми проблемами.

В ходе социологического исследования для анализа были собраны данные среди молодежи в возрасте от 14 до 29 лет, а также экспертные оценки. В качестве экспертов были привлечены представители вузов, колледжей, в том числе заместители деканов по воспитательной работе,

⁵ Аналитический отчет по результатам комплексного социологического исследования «Развитие волонтерства в Республике Казахстан» - НИЦ «Молодежь», 2014г.

⁶ Аналитический доклад «Успешный опыт работы по развитию волонтерства в Казахстане» - ОЮЛ «Национальная волонтерская сеть» при поддержке Министерства культуры и спорта Республики Казахстан», 2015г.

представители неправительственных молодежных организаций, домов культуры, Центров молодежной политики, комитетов по делам молодежи и молодежных ресурсных центров.

1.2 Цель и задачи исследования

Целью данного исследования выступает оценка степени вовлеченности казахстанской молодежи в общественно полезную деятельность.

Для достижения поставленной цели определены следующие ключевые *исследовательские задачи*:

- определить уровень социальной активности молодежи;
- изучить отношение молодежи к волонтерству, как одной из форм общественно полезной деятельности;
- изучить отношение молодежи к различным формам гражданской активности, социальным практикам;
- изучение мотивов участия молодежи в общественно-полезной деятельности;
- определить ценностные установки и ориентации молодежи;
- изучить информированность молодежи о проектах и программах в сфере молодежной политики, направленных на поддержку и развитие молодежи, выявить отношение к ним;
- изучить вовлеченность молодежи Казахстана в проекты и программы молодежной политики;
- разработать рекомендации по дальнейшему совершенствованию государственной молодежной политики для заинтересованных органов и организаций.

1.3 Гипотеза исследования

За последние несколько лет среди молодежи произошел рост участия молодежи в общественно полезной деятельности, на который влияют популярность социальных сетей среди молодежи и открытый доступ к информации. Кроме того, участие молодежи в общественно полезной деятельности выступает своего рода новым видом коммуникации. Молодежь продолжит вливаться в общественно полезную деятельность.

Волонтерство является самым популярным средством включения молодежи в общественно полезную деятельность.

Основными мотивами для вовлечения молодежи в общественно полезную деятельность могут быть собственная самореализация, реализация творческих начал, общение со сверстниками и др.

Участие молодежи в общественно полезной деятельности повышает уровень патриотизма среди молодежи, гражданскую активность молодежи и их ответственность.

1.4 Интерпретация основных понятий

Общественно полезная деятельность (ОПД) – сознательная, целесообразная и не противоречащая закону деятельность людей, направленная на создание материальных и духовных благ, необходимых для удовлетворения потребностей каждого индивидуума и общества в целом.

Добровольная работа – это работа, выполненная по доброй воле, без принуждения.

Социальная активность – способность человека производить общественно значимые преобразования в мире на основе присвоения богатств материальной и духовной культуры, проявляющаяся в творчестве, волевых актах, общении, поведении. Социальная активность является условием самоопределения человека в обществе, и это важно учитывать в организации педагогической практики.

А также, сознательная деятельность человека, который изменяет окружающие его общественные условия, воспитывает в себе желаемые качества личности. Социальная активность является необходимым условием для формирования индивида как деятельного, энергичного субъекта, изменяющего ход исторического процесса. Она является необходимой предпосылкой для всестороннего развития личности. Проявляется в самых разных формах. Основными сферами социальной активности являются политическая, трудовая, научная, эстетическая сферы.

Стремление молодых людей к самостоятельному участию в жизни общества и государства, к удовлетворению и реализации различных социальных потребностей и интересов ведут к возникновению разнообразных форм социальной активности.

Молодежь – граждане Республики Казахстан от четырнадцати до двадцати девяти лет. Молодежь – это особая социально-возрастная группа, отличающаяся возрастными рамками и своим статусом в обществе: переход от детства и юности к социальной ответственности. Некоторыми учёными молодёжь понимается как совокупность молодых людей, которым общество предоставляет возможность социального становления, обеспечивая их льготами, но ограничивая в возможности активного участия в определённых сферах жизни социума.

Социальные практики молодежи представляют собой совокупность действий и привычных способов поведения, направленных на реализацию интереса и права молодых людей быть включенными в принятие общественно значимых решений в повседневной жизни, быть ответственными за результаты принятых решений, а также права демократичными методами влиять на социальное окружение.

Ценностные ориентации – отражение в сознании человека ценностей, признаваемых им в качестве стратегических жизненных целей и общих мировоззренческих ориентиров.

Волонтерство или волонтерская деятельность – это широкий круг деятельности, включая традиционные формы взаимопомощи и самопомощи, официальное предоставление услуг и другие формы гражданского участия, которая осуществляется добровольно на благо широкой общественности без

расчёта на денежное вознаграждение. Добровольцы, с точки зрения закона – это физические лица, осуществляющие благотворительную деятельность в форме безвозмездного выполнения работ, оказания услуг (добровольческой деятельности).

Гражданская активность – это любая законная активность гражданина страны, направленная на формирование гражданского общества в частности и более комфортном пребывании в нем.

Гражданская активность молодежи – деятельность молодежи и молодежных социальных групп, направленная на изменение и развитие гражданского общества.

Политическая активность молодежи – это форма социальной активности, реализуемая в сфере национальной и международной политики; один из фундаментальных элементов человеческого поведения в политической жизни. Наиболее полно общественно-политическая активность проявляется в участии на постоянной основе в работе общественно-политических движений, партий, миротворческих и экологических объединений, правозащитных организаций, различных структур коллективной самореализации граждан (инициативные группы давления, общественные экспертные советы и т. п.). Ярко выраженный политический характер имеет электоральная активность.

Общественная организация – основанное на членстве общественное объединение, созданное для защиты общих интересов и достижения уставных целей объединившихся граждан.

1.5 Технологическая часть исследования

Объем выборочной совокупности

Объем выборочной совокупности составляет 2 000 респондентов. Территория проведения социологического исследования охватила все регионы Республики Казахстан – города республиканского значения Астана и Алматы, 14 областных центров и 14 сельских населенных пунктов. В исследовании использована стратифицированная многоступенчатая выборка. Вначале, исходя из численности населения по областям и городам республиканского значения определены объемы выборки по 14 областям страны и гг. Астана и Алматы. Далее по каждой области высчитаны объемы городской и сельской выборки.

Таблица 1. Выборочная совокупность по проекту, человек

	Все население			Городское население			Сельское население		
	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины
Республика Казахстан	2000	1004	996	1136	567	569	863	441	422
Акмолинская область	78	40	38	36	19	17	42	22	20
Актюбинская область	101	50	51	63	31	32	38	19	19
Алматинская область	215	110	105	50	26	24	165	84	81
Атырауская область	68	34	34	31	16	15	37	19	18
Западно-Казахстанская область	72	37	35	35	18	17	37	19	18
Жамбылская область	121	61	60	48	25	23	73	38	35
Карагандинская область	150	76	74	118	60	58	32	16	16
Костанайская область	96	48	48	50	25	25	46	23	23
Кызылординская область	89	46	43	37	19	18	52	27	25
Мангистауская область	73	37	36	34	17	17	39	20	19
Южно-Казахстанская область	341	173	168	149	76	73	194	98	94
Павлодарская область	79	40	39	55	28	27	24	12	12
Северно-Казахстанская область	56	29	27	25	13	12	31	16	15
Восточно-Казахстанская область	146	75	71	91	46	44	55	28	17
г. Астана	104	50	54	104	50	54	-	-	-
г. Алматы	211	98	113	211	98	113	-	-	-

** По данным Комитета статистики Министерства национальной экономики РК за 2015 год*

В настоящем исследовании отбор единиц наблюдения производился в несколько этапов: применен вероятностный дизайн выборки. Вероятностный дизайн выборки построен таким образом, что любой человек (в возраст от 14 до 29 лет) в пределах совокупности имеет равные возможности быть отобранным для анализа. Была использована стратифицированная многоступенчатая выборка. Так, основными стратами выступают:

Ступень 1. Отбор по областям – исходя из численности населения по областям и городам республиканского значения старше 14-ти лет, определены объемы выборки по 16 регионам страны – города Астана и Алматы, 14 областных центров.

Ступень 2. Отбор по принципу город-село – в каждой области высчитаны объемы городской и сельской выборки.

Ступень 3. Отбор стартовой точки – в пределах каждого населённого пункта случайным образом определяются стартовые точки маршрута и количества респондентов.

Ступень 4. Отбор домохозяйства – следуя по маршруту от стартовой точки по правилу «левой руки» отбирается домохозяйство.

Ступень 5. Отбор респондентов согласно квоте – в каждом отдельно взятом домохозяйстве респонденты отбираются по двум: половозрастной квоте – возраст респондента не должен быть ниже 14 и не выше 29 лет, а также репрезентативная представленность по полу (количество опрашиваемых мужчин и женщин рассчитано согласно данным Комитета по статистике по каждой области, городу и селу).

Выборка является репрезентативной, т.е. по выделенным параметрам состав респондентов приближается к соответствующим пропорциям в генеральной совокупности (согласно данным Комитета по статистике на 2015 год). При этом отклонение средних характеристик выборочной совокупности от средних характеристик генеральной совокупности не превысит $\pm 3,5\%$.

Техника опроса, использованная в проведенном исследовании, - это face-to-face (фейс-ту-фейс) интервью, то есть личное анкетирование интервьюером и заполнение анкеты на основе устных ответов респондента на дому респондента с элементами самозаполнения. С целью проверки полученных данных, а именно мониторинга качества работы интервьюеров во избежание подделки анкет, проводится 30% контроль поля от общего объема заполненных анкет посредством телефонного опроса респондентов, принявших участие в исследовании.

В рамках социологического исследования проведен экспертный опрос, в котором приняли участие 112 экспертов.

В качестве экспертов будут привлечены представители вузов, колледжей, в том числе заместители деканов по воспитательной работе, представители некоммерческих молодежных организаций, домов культуры, центра молодежной политики, комитетов по делам молодежи и молодежных ресурсных центров.

Метод сбора информации

Методом сбора информации выступает массовый опрос молодежи, в возрасте от 14 до 29 лет, «face-to-face». Данный метод позволил получить наиболее объективную информацию о ситуации в молодежной среде Казахстана, а также выявить основные потребности и социальные практики молодых казахстанцев. На основании результатов проведенного массового опроса строится прогноз о массовом поведении.

Сбор информации в рамках массового опроса производится по месту жительства респондентов (так называемый квартирный опрос), либо по месту учебы / работы / центру занятости (для более оперативного поиска и доступа к целевой группе). Выбранный метод соответствует целям и задачам текущего исследования.

Методика обработки информации

Ввод, обработка первичных данных, а также вывод одномерных, двумерных таблиц, корреляционный и кластерный анализы выполнены с

помощью лицензионной, русифицированной компьютерной программы SPSS, версия 21.

Методы анализа информации

Основными методами анализа первичной социологической информации будут выступать:

- 4) одномерный, двумерный анализ данных;
- 5) корреляционный анализ;
- 6) кластерный анализ.

Период исследования: октябрь, 2016 год.

Раздел 2. Уровень социальной активности молодежи

2.1 Гражданская активность молодежи

Как показывают результаты опроса, большинство опрошенной молодежи занимались когда-либо общественной работой, за которую не получали вознаграждение. 52,2% опрошенных молодых людей участвовали в общественных работах во время учебы, более четверти опрошенных (27,2%) были вовлечены в общественную работу по месту работы, еще 12,6% опрошенных выполняли работу без вознаграждения по месту своего проживания (диаграмма 1).

Никогда не являлись участниками общественных работ (без вознаграждения) 14,9% опрошенных молодых казахстанцев.

Диаграмма 1. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы когда-нибудь занимались общественной работой, за которую Вы не получали никакого вознаграждения, оплаты, например, уборка на общегородском субботнике, помощь одиноким пенсионерам или инвалидам, посадка деревьев и др.» (в %)



Участие молодых людей в общественной работе, которая не вознаграждалась, в разрезе регионов, выглядит следующим образом.

В Мангистауской и Кызылординской областях высокая доля опрошенной молодежи, которые участвовали в общественных работах по месту работы (например, уборка на общегородском субботнике) – 43,8% и 47,2% соответственно (таблица 1).

Более 65% опрошенной молодежи, проживающие в Актюбинской, Атырауской, Карагандинской и Северо-Казахстанской областях участвовали в общественных работах во время учебы. Как известно, самая распространенная форма общественных работ – это привлечение учащихся (студентов и школьников) к городским, сельским мероприятиям.

Опрошенная молодежь Западно-Казахстанской, Карагандинской и Южно-Казахстанской областей, чаще, чем другие регионы, занимались общественной работой по месту жительства. Фактически, эта та категория участников, которые работают по принципу добровольности и осознано подходят к выполнению общественных работ.

Отдельно отметим регионы, в которых молодежь чаще отвечала отрицательно на вопрос, занимались ли Вы общественной работой, за которую не получали вознаграждение – это Жамбылская (22,3%), Костанайская (24,0%), Павлодарская (21,5%), Южно-Казахстанская (25,9%) области и г.Астана (21,2%).

Таблица 1. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы когда-нибудь занимались общественной работой, за которую Вы не получали никакого вознаграждения, оплаты, например, уборка на общегородском субботнике, помощь одиноким пенсионерам или инвалидам, посадка деревьев и др.?» (в %, в разрезе областей)

	Да, по месту работы	Да, во время учебы	Да, по месту жительства	Да, в общественной организации	Нет, не занимался ОПД
Акмолинская	28,2	57,7	6,4	2,6	7,7
Актюбинская	30,7	67,3	12,9	2,0	2,0
Алматинская	21,4	43,7	14,0	4,2	10,7
Атырауская	11,4	67,0	3,4	5,7	15,9
Восточно-Казахстанская	26,7	50,0	12,3	0,7	11,0
Жамбылская	33,9	50,4	13,2	7,4	22,3
Западно-Казахстанская	33,3	45,8	19,4	1,4	2,8
Карагандинская	29,3	67,3	22,7	4,0	10,0
Костанайская	29,2	40,6	6,3	5,2	24,0
Кызылординская	47,2	42,7	7,9	4,5	7,9
Мангистауская	43,8	43,8	-	-	19,2
Павлодарская	32,9	44,3	15,2	1,3	21,5
Северо-Казахстанская	23,2	71,4	1,8	1,8	1,8
Южно-Казахстанская	16,2	46,7	19,3	0,9	25,9
г.Астана	32,7	58,7	12,5	4,8	21,2
г.Алматы	28,0	54,5	8,1	2,8	12,3

Самым распространенным видом общественных работ, в которых принимали участие молодые люди в течение последнего года – это субботники и мероприятия по уборке территорий, который был отмечен почти половиной опрошенных (49,7%). Другие виды общественных работ значительно уступают по частоте участия в них. 17,7% опрошенной молодежи за последний год участвовали в сборе средств, вещей для людей, попавших в тяжелое материальное положение, 12,7% - в коллективном благоустройстве подъездов, домов, детских площадок и др., еще 12,4% опрошенных принимали участие в проведении избирательной кампании.

Чуть менее четверти опрошенных молодых людей ответили, что не участвовали в общественных работах за последний год (24,0%).

Таблица 2. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, в каких мероприятиях Вы участвовали за последний год?» (в %)

	%
Субботник, мероприятие по уборке близлежащей территории	49,7
Сбор средств, вещей для людей, попавших в тяжелое положение	17,7
Посадка деревьев и других зеленых насаждений	14,3
Коллективное благоустройство подъездов, домов, детских площадок, окружающих территорий	12,7
Участие в проведении избирательной кампании	12,4
Праздники двора, конкурсы и другие культурные мероприятия	9,0
Собрание жильцов дома или подъезда	8,7
Участие в деятельности общественных организаций	8,6
Дворовые соревнования и другие спортивные мероприятия	5,7
Ремонт подъезда силами жильцов	4,0
Совместный ремонт лавочек, детских площадок и т.п. во дворах	3,3
Материальное обеспечение совместных мероприятий или помощь	2,8
Совместное обеспечение порядка и безопасности	2,8
Участие в митингах, демонстрациях, пикетах по поводу событий в жизни страны, региона, Вашего населенного пункта	2,0
Участие в деятельности политических партий, движений, профсоюзных организаций	2,0
Организация дежурства на лестничных клетках в подъезде	1,5
Совместная ликвидация последствий чрезвычайных ситуаций	1,2
Другое (<i>помощь детским домам, сдача крови как донор, помощь пожилым людям, помощь бездомным животным и др.</i>)	0,5
Нет, ни в чем подобном за последний год не участвовал (-а)	24,0
Затрудняюсь ответить	1,0

Согласно результатам проведенного опроса, абсолютное большинство опрошенных молодых людей не являются членами какой-либо общественной организации – 70,0%. И только треть опрошенных (29,7%) отметили свое членство в каких-либо общественных организациях, и не только молодежных – профсоюзы (7,2%), экологические, спортивные, туристические организации (6,7%), благотворительные инициативы, акции (5,8%), благотворительные организации (4,0%). В молодежных политических объединениях состоят 2,1% опрошенных, и еще 1,3% состоят в молодежных объединениях неполитического характера (таблица 3).

Таблица 3. Распределение ответов на вопрос: «В каких из указанных общественных организациях (объединениях) Вы состоите?» (в %)

	%
Профсоюзы	7,2
Экологические организации спортивные, туристические, охотничьи, автомобилистские клубы / объединения	6,7
Благотворительные инициативы / акции	5,8
Благотворительные организации	4,0
Культурные, природоохранные движения, инициативные группы, клубы по интересам	3,5
Молодежные политические объединения	2,1
Правозащитные организации	1,9
Инициативные группы, объединения родителей (дошкольников, школьников, инвалидов)	1,8
Территориальное общественное самоуправление, местные инициативные группы по обустройству жилых групп	1,8
Домовые комитеты, старшие по домам, подъездам	1,7
Женские организации	1,5
Молодежные неформальные объединения неполитического характера	1,3
Профессиональные ассоциации / творческие союзы	1,3
Общества защиты прав потребителей	0,8
Религиозные общины, организации, движения	0,6
Движения национально-патриотического толка	0,4
Этнические общины, национальные диаспоры, землячества	0,4
Общества инвалидов	0,3
Не состою ни в какой организации	70,0
Затрудняюсь ответить	3,0

Как уже было отмечено, в рамках социологического исследования, кроме республиканского опроса молодежи в возрасте от 14 до 29 лет, также был проведен опрос экспертов. Участникам экспертного опроса было предложено оценить уровень участия казахстанской молодежи в различного рода мероприятиях. По мнению экспертов, самыми популярными мероприятиями среди молодежи, которые носят общественно полезный характер, являются субботники, мероприятия по уборке близлежащих территорий (78,6% опрошенных экспертов отметили вариант «часто») и посадка деревьев и других зеленых насаждений (74,1% опрошенных отметили вариант «часто») (таблица 4).

Также довольно часто молодежь участвует, по мнению опрошенных экспертов, в проведении избирательных кампаний (56,3%) и в сборе средств, вещей для людей, попавших в тяжелое положение (52,7%).

Менее распространены среди казахстанской молодежи, по мнению участников экспертного опроса, такие мероприятия, как участие в митингах, демонстрация, акциях протеста, материальное обеспечение совместных мероприятий, совместная ликвидация последствий чрезвычайных ситуаций и формирование поисковых отрядов.

Таблица 4. Экспертная оценка на вопрос: «По Вашему мнению, какие мероприятия наиболее распространены, популярны среди молодежи Казахстана? В каких мероприятиях молодежь участвует часто, редко или никогда не принимает участие?» (в %)

	Часто	Редко	Никогда	Ничего не слышал (-а)	Затрудняюсь ответить
1) Участие в проведении избирательной кампании	56,3	36,6	2,7	3,6	0,9
2) Коллективное благоустройство подъездов, домов, детских площадок, окружающих территорий	24,1	52,7	15,2	6,3	1,8
3) Сбор средств, вещей для людей, попавших в тяжелое положение	52,7	42,0	0,9	2,7	1,8
4) Участие в митингах, демонстрациях, пикетах по поводу событий в жизни страны, региона, населенного пункта	11,6	30,4	24,1	21,4	12,5
5) Участие в деятельности общественных организаций	35,5	50,9	6,4	4,5	2,7
6) Участие в деятельности политических партий, движений, профсоюзных организаций	33,3	46,8	5,4	9,9	4,5
7) Субботник, мероприятие по уборке близлежащей территории	78,6	17,0	1,8	2,7	-
8) Посадка деревьев и других зеленых насаждений	74,1	25,0	-	0,9	-
9) Дворовые соревнования и другие спортивные мероприятия	49,1	41,1	6,3	3,6	-
10) Праздники двора, конкурсы и другие культурные мероприятия	34,8	43,8	7,1	12,5	1,8
11) Материальное обеспечение совместных мероприятий или помощь	20,0	46,4	10,9	15,5	7,3
12) Совместная ликвидация последствий чрезвычайных ситуаций	26,1	36,0	8,1	18,0	11,7
13) Совместное обеспечение порядка и безопасности	22,0	49,5	7,3	10,1	11,0
14) Формирование поисковых отрядов	31,8	29,1	5,5	21,8	11,8

Еще одной формой общественно полезной деятельности является донорство. Как показывают результаты опроса, 42,9% опрошенных считают донорство благородным добрым делом. Еще 39,2% опрошенных готовы сдать кровь при необходимости, тем самым оказывая помощь незнакомому человеку. Более трети опрошенных молодых людей готовы стать донором только для близких родственников (33,5%) (таблица 5).

Видят в донорстве пользу для здоровья 10,7% опрошенных.

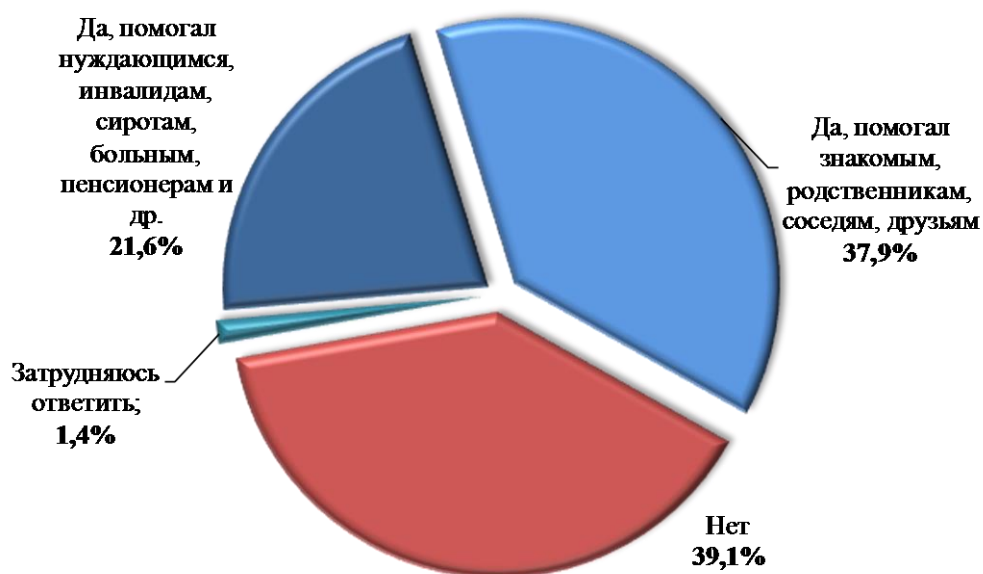
Не готовы быть донором и никогда им не были 11,1% участвовавших в опросе.

Таблица 5. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, как Вы относитесь к донорству, к сдаче крови?» (в %)

	%
Это благородное доброе дело	42,9
Кому-то может понадобиться моя кровь, хочу помочь	39,2
Стану донором, если кровь понадобится моим родственникам	33,5
Это полезно для здоровья	10,7
Это дополнительный доход, льготы	3,0
Сам медработник	1,6
Я не был донором, и не хочу им быть	11,1
Не могу по состоянию здоровья	0,5
Затрудняюсь ответить	1,0

Более половины опрошенных молодых людей помогли материально нуждающимся за последние шесть месяцев – 59,5%. Из них, 21,6% помогли нуждающимся незнакомым людям, например, инвалидам, сиротам, пенсионерам, а 37,9% опрошенных помогли знакомым, в том числе друзьям, родственникам, соседям (диаграмма 2).

Диаграмма 2. Распределение ответов на вопрос: «Помогали ли Вы материально нуждающимся людям за последние 6 месяцев?» (в %)



Сбор средств сегодня является одной из распространенных форм помощи нуждающимся. Новые форматы финансовых возможностей – электронные кошельки, счета, сбор средств с помощью мобильных операторов – делают этот способ помощи более доступным. Кроме того, при желании участники сбора средств могут отследить отправленные средства в Интернет-ресурсах. В этом плане, молодежь является более продвинутой и чаще использует новые технологии и возможности.

Как показывают результаты опроса, чаще помогли материально нуждающимся, за последние 6 месяцев, опрошенные молодые люди

Акмолинской (32,1%), Костанайской (35,4%), Кызылординской (30,3%) и Северо-Казахстанской (30,4%) областей (таблица 6).

Опрошенная молодежь Атырауской (53,4%), Западно-Казахстанской (70,8%) и Кызылординской (58,4%) областей чаще, чем молодежь, проживающая в других регионах Казахстана, говорят о помощи своим знакомым и родственникам, также материально.

Отметим области, в которых около 50% опрошенных ответили, что не оказывали материальную помощь нуждающимся за последние 6 месяцев – Алматинская (45,6%), Восточно-Казахстанская (50,7%), Жамбылская (52,1%) и Мангистауская (60,3%). Это преимущественно те регионы, в которых высокие показатели молодежи категории NEET.

Таблица 6. Распределение ответов на вопрос: «Помогали ли Вы материально нуждающимся людям за последние 6 месяцев?» (в %, в разрезе областей)

	Да, помогал нуждающимся (инвалидам, сиротам, пенсионерам и т.д.)	Да, помогал знакомым, родственникам	Нет, не помогал
Акмолинская	32,1	41,0	26,9
Актюбинская	21,8	45,5	32,7
Алматинская	22,8	30,2	45,6
Атырауская	13,6	53,4	31,8
Восточно-Казахстанская	8,2	37,0	50,7
Жамбылская	14,9	31,4	52,1
Западно-Казахстанская	12,5	70,8	15,3
Карагандинская	27,3	36,0	36,0
Костанайская	35,4	21,9	42,7
Кызылординская	30,3	58,4	10,1
Мангистауская	16,4	23,3	60,3
Павлодарская	25,3	34,2	38,0
Северо-Казахстанская	30,4	32,1	35,7
Южно-Казахстанская	17,8	42,1	40,2
г.Астана	22,1	34,6	39,4
г.Алматы	25,6	30,8	40,8

Сегодня молодёжное предпринимательство является одним из приоритетных направлений развития малого и среднего бизнеса в Казахстане. Как известно, занятие собственным бизнесом способствует укреплению жизненной позиции и развитию у молодых людей необходимых качеств: социальной ответственности, умения принимать важные решения и стремление к самообеспеченности. Кроме того, это способствует созданию новых рабочих мест, росту благосостояния населения и ответственности за свое будущее. Для молодых людей, и, прежде всего, выпускников средних и высших учебных заведений, которые стоят перед выбором своего личного и профессионального пути, особенно актуально формирование экономического мышления, выявление и развитие способностей к предпринимательской деятельности.

По данным проведенного опроса среди молодежи, 10,4% молодых людей имеют предпринимательский опыт, а 23,5% опрошенных планируют в будущем заниматься предпринимательской деятельностью. Таким образом,

более трети опрошенных молодых людей (33,9%) так или иначе готовы заниматься предпринимательской деятельностью или уже имеют практический опыт или представление о ведении бизнеса (диаграмма 3).

64,1% опрошенной молодежи не занимаются и не занимались предпринимательской деятельностью, и пока не планируют открывать свой бизнес.

Диаграмма 3. Распределение ответов на вопрос: «Занимаетесь ли Вы предпринимательской деятельностью на данный момент или собираетесь заняться ею в будущем?» (в %)



В разрезе регионов, т.н. уровень развития предпринимательства среди молодежи выглядит следующим образом. Относительно высокий уровень предпринимательства среди молодежи в Западно-Казахстанской (11,1% занимаются предпринимательской деятельностью), Костанайской (10,4%) и Кызылординской (7,9%) областях (таблица 7).

Чаще настроены в перспективе заниматься предпринимательством опрошенные молодые люди в Акмолинской, Актюбинской, Атырауской, Карагандинской, Кызылординской областях и гг.Астана, Алматы.

Таблица 7. Распределение ответов на вопрос: «Занимаетесь ли Вы предпринимательской деятельностью на данный момент или собираетесь заняться ею в будущем?» (в %, в разрезе областей)

	Занимаюсь предпринимательской деятельностью	Ранее занимался предпринимательской деятельностью, теперь нет	Собираюсь заняться в будущем	Нет, не занимаюсь
Акмолинская	5,1	1,3	44,9	48,7
Актюбинская	2,0	6,9	39,6	50,5
Алматинская	4,2	6,5	12,1	75,3
Атырауская	2,3	-	44,3	51,1
Восточно-Казахстанская	6,8	0,7	6,8	80,1
Жамбылская	0,8	2,5	19,0	76,0
Западно-Казахстанская	11,1	6,9	19,4	59,7
Карагандинская	6,7	1,3	34,7	54,7
Костанайская	10,4	3,1	22,9	62,5
Кызылординская	7,9	22,5	33,7	33,7
Мангистауская	1,4	-	2,7	95,9
Павлодарская	5,1	1,3	7,6	86,1
Северо-Казахстанская	1,8	1,8	7,1	89,3
Южно-Казахстанская	5,3	3,1	18,4	72,6
г.Астана	6,7	6,7	34,6	50,0
г.Алматы	7,1	11,4	34,1	41,7

Как показывают результаты исследования, и что является вполне ожидаемым, молодые люди в возрасте от 24 до 29 лет, т.е. не учащаяся молодежь, чаще занимаются предпринимательской деятельностью в настоящее время, или чаще ранее занимались предпринимательством (таблица 8).

Таблица 8. Распределение ответов на вопрос: «Занимаетесь ли Вы предпринимательской деятельностью на данный момент или собираетесь заняться ею в будущем?» (в %, в разрезе возрастных групп)

	От 14 до 19 лет	От 20 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Занимаюсь предпринимательской деятельностью	3,0	3,6	8,2
Ранее занимался предпринимательской деятельностью, теперь нет	3,7	4,7	6,0
Собираюсь заняться предпринимательской деятельностью в будущем	25,4	25,5	21,0
Нет, не занимаюсь	65,4	63,4	63,5
Затрудняюсь ответить	2,5	2,8	1,4

В разрезе этнических групп была отмечена интересный факт. Так, представители русской и других этнических групп, чаще, чем представители коренного этноса, занимаются предпринимательской деятельностью в настоящее время. Тогда, как среди молодых людей казахской национальности выше процент тех, кто в перспективе планирует заниматься бизнесом (26,0%) (таблица 9).

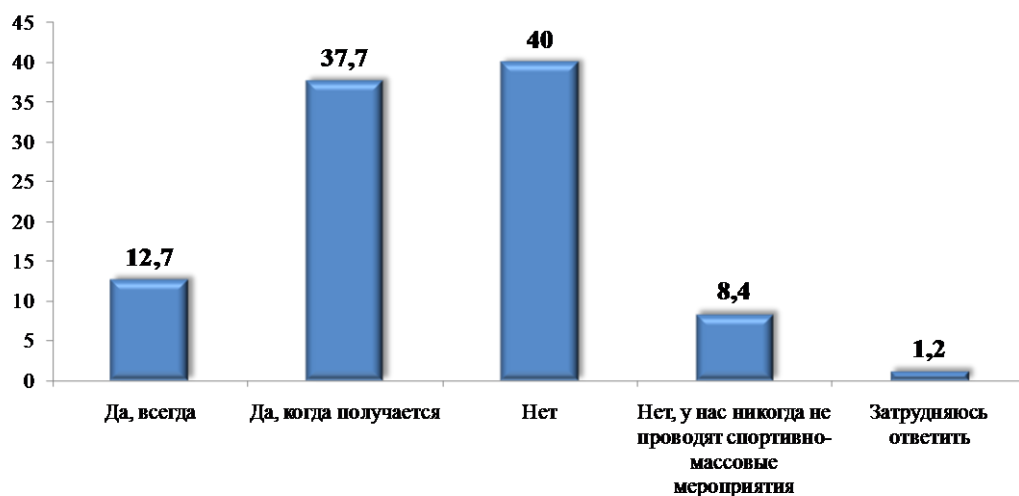
Таблица 9. Распределение ответов на вопрос: «Занимаетесь ли Вы предпринимательской деятельностью на данный момент или собираетесь заняться ею в будущем?» (в %, в разрезе этнических групп)

	Казахи	Русские	Другой национальности
Занимаюсь предпринимательской деятельностью	5,1	6,2	6,6
Ранее занимался предпринимательской деятельностью, теперь нет	5,5	2,3	5,5
Собираюсь заняться предпринимательской деятельностью в будущем	26,0	15,8	18,1
Нет, не занимаюсь	61,1	74,0	68,1
Затрудняюсь ответить	2,3	1,7	1,6

Последние несколько лет среди молодежи активно ведется пропаганда здорового и спортивного образа жизни. Постоянными участниками спортивно-массовых мероприятий, именно участниками, а не зрителями, себя назвали 12,7% опрошенных. Большинство опрошенных (37,7%) принимают участие в спортивных мероприятиях только, когда есть время, возможность (диаграмма 4).

Чуть менее половины молодежи, участвовавших в опросе (48,4%), ответили на вопрос отрицательно. Из них, 40% опрошенных не участвуют в спортивно-массовых мероприятиях по разным причинам, а 8,4% опрошенных не участвуют в мероприятиях, потому что таковые не организуются в их населенном пункте (городе, селе).

Диаграмма 4. Распределение ответов на вопрос: «Принимаете ли Вы участие в спортивно-массовых мероприятиях (не в качестве зрителей) в Вашем городе, селе?» (в %)



В разрезе областей участие молодежи в спортивно-массовых мероприятиях выглядит следующим образом. Так, максимально высокий процент участников в спортивных мероприятиях отмечен в Акмолинской области (34,6% опрошенных назвали вариант ответа «да, всегда»). Относительно высокая доля участвовавших в спортивно-массовых мероприятиях зафиксирован в Западно-Казахстанской (19,4%) и Северо-Казахстанской (17,9%) областях (таблица 10).

Таблица 10. Распределение ответов на вопрос: «Принимаете ли Вы участие в спортивно-массовых мероприятиях (не в качестве зрителей) в Вашем городе, селе?» (в %, в разрезе областей)

	Да, всегда	Да, когда получается	Нет	Нет, у нас не проводят спортивно-массовые мероприятия	Загрудинюсь ответить
Акмолинская	34,6	30,8	32,1	2,6	-
Актюбинская	13,9	53,5	29,7	2,0	1,0
Алматинская	8,4	39,1	36,7	14,4	1,4
Атырауская	8,0	46,6	39,8	5,7	-
Восточно-Казахстанская	8,2	28,8	53,4	6,8	2,7
Жамбылская	5,0	38,0	41,3	14,9	0,8
Западно-Казахстанская	19,4	59,7	20,8	-	-
Карагандинская	16,7	42,7	39,3	1,3	-
Костанайская	15,6	40,6	16,7	26,0	1,0
Кызылординская	10,1	66,3	20,2	2,2	1,1
Мангистауская	5,5	13,7	67,1	11,0	2,7
Павлодарская	13,9	26,6	50,6	7,6	1,3
Северо-Казахстанская	17,9	41,1	41,1	-	-
Южно-Казахстанская	11,8	25,2	50,8	12,1	-
г.Астана	14,4	44,2	37,5	2,9	1,0
г.Алматы	13,7	36,5	38,4	7,1	4,3

Наоборот, низкие показатели участия в спортивно мероприятиях отмечены в Восточно-Казахстанской (53,4% опрошенных назвали вариант ответа «нет, не участвовал»), Мангистауской (67,1%), Павлодарской (50,6%) и Южно-Казахстанской (50,8%) областях.

Основной причиной участия в спортивно-массовых мероприятиях является возможность поддерживать себя в хорошей физической форме (23,6%), еще 19,3% опрошенных видят в участии возможность разнообразить свой досуг и расширить кругозор.

17,7% опрошенных молодых людей, участвуя в спортивных мероприятиях находят новых друзей, знакомых, а для 9,6% участвовавших в опросе участие в массовых мероприятиях является мотивацией, чтобы оставить свои дела и выбраться из дому или офиса (таблица 11).

Таблица 11. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, что дает Вам лично участие в спортивно-массовых мероприятиях?» (в %)

	%
Возможность выбраться из дома, офиса	9,6
Возможность сблизиться с коллективом, установить новые знакомства	17,7
Возможность расширить свой кругозор, разнообразить досуг	19,3
Возможность поддерживать себя в хорошей физической форме	23,6
Не принимаю участие	10,1
Затрудняюсь ответить	19,9

Огромное влияние на активность молодежи оказывает организация молодежного досуга, в частности удовлетворенность организацией досуга. Большинство экспертов отмечают неудовлетворительную оценку организацией досуга в Казахстане. Так, 50,0% опрошенных считают, что молодежный досуг организован только в крупных городах, а в селах молодежь не организована, что влияет на рост преступности, алкоголизма и наркомании среди сельской молодежи. Еще 28,6% опрошенных отмечают недоступность досуговых услуг, по причине их высокой стоимости.

Менее четверти опрошенных (23,2%) ответили, что молодежный досуг организован эффективно, молодежь имеет все возможности качественно проводить свой досуг, созданы все условия.

Таблица 12. Экспертная оценка на вопрос: «Как Вы считаете, насколько качественно и эффективно организован молодежный досуг в Казахстане в целом?» (в %)

	%
Молодежный досуг организован эффективно, молодежь имеет все возможности качественно проводить свой досуг	23,2
Молодежный досуг организован только в крупных городах, досуг сельской молодежи никак не организован	50,0
Молодежный досуг в основном организован коммерческими структурами, что влияет на стоимость услуг и на их доступность	28,6
Молодежный досуг никак не организован в Казахстане	3,6

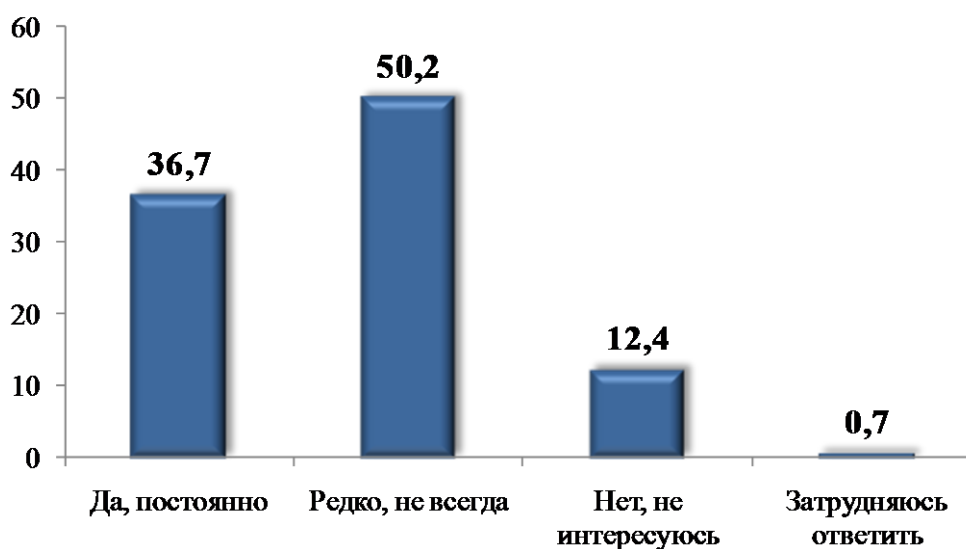
2.2 Общественно-политическая активность молодежи

Понятие политической активности, в частности молодежи, достаточно широкое. С одной стороны, политической активностью можно считать степень включенности молодежи в деятельность различных институтов гражданского общества, с другой – показателем может быть и уровень интереса к политической жизни, и третье – это уровень электоральной активности.

В целом, как показывают результаты опроса, среди молодежи относительно невысокий уровень интереса политическими событиями. 36,7% опрошенных молодых людей следят за политической жизнью страны постоянно. Половина опрошенных молодых людей (50,2%) интересуются политическими событиями, новостями Казахстана, но редко и не всегда. Такой уровень интереса является скорее поверхностным и не глубоким (диаграмма 5).

Для 12,4% опрошенной молодежи политические события Казахстана не представляют никакого интереса.

Диаграмма 5. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь политическими событиями, новостями, которые происходят в Казахстане?» (в %)



В зависимости от региона проживания, уровень политического интереса среди молодежи выглядит следующим образом. Чаще проявляет интерес к политическим событиям опрошенная молодежь Акмолинской (59,0%), Актюбинской (62,4%) области и столицы (54,8%).

Наоборот, максимальное отсутствие интереса к политическим событиям Казахстана отмечено в Алматинской (18,15), Атырауской (15,9%), Жамбылской (26,4%), Мангистауской (17,8%) и Северо-Казахстанской (16,1%) областях (таблица 13).

Таблица 13. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь политическими событиями, новостями, которые происходят в Казахстане?» (в %, в разрезе областей)

	Да, постоянно	Редко, не всегда	Нет, не интересуюсь	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	59,0	35,9	3,8	1,3
Актюбинская	62,4	30,7	5,9	1,0
Алматинская	21,4	60,0	18,1	0,5
Атырауская	48,9	34,1	15,9	1,1
Восточно-Казахстанская	22,6	61,6	14,4	1,4
Жамбылская	32,2	39,7	26,4	1,7
Западно-Казахстанская	44,4	48,6	6,9	-
Карагандинская	39,3	52,0	8,0	0,7
Костанайская	42,7	51,0	6,3	-
Кызылординская	32,6	64,0	3,4	-
Мангистауская	26,0	54,8	17,8	1,4
Павлодарская	27,8	53,2	15,2	3,8
Северо-Казахстанская	23,2	60,7	16,1	-
Южно-Казахстанская	35,2	50,8	14,0	-
г.Астана	54,8	38,5	4,8	1,9
г.Алматы	37,4	51,7	10,4	0,5

На интерес к политической жизни в стране, как показывают результаты опроса, влияет возраст молодых людей. Так, чем старше возраст, тем выше и сознательнее интерес к политической жизни. Среди опрошенных в возрасте от 24 до 29 лет интерес к политическим событиям составляет 40,8%, а, среди опрошенных в возрасте от 14 до 19 лет интерес находится на уровне 29% (таблица 14).

Таблица 14. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь политическими событиями, новостями, которые происходят в Казахстане?» (в %, в разрезе возрастных групп)

	От 14 до 19 лет	От 20 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да, постоянно	29,0	38,6	40,8
Редко, не всегда	52,3	50,5	48,5
Нет, не интересуюсь	18,0	10,5	9,6
Затрудняюсь ответить	0,7	0,4	1,2

Другим дифференцирующим фактором интереса к политическим событиям, является этническая принадлежность опрошенных молодых людей. Так, опрошенные казахской этнической группы чаще демонстрируют сознательный интерес к политике (38,9%), чем опрошенные русской (29,7%) или других (32,4%) этнических групп.

Отметим, что высокий показатель отсутствия интереса к политической жизни страны зафиксирован у опрошенных представителей других национальностей – 17,6%.

Таблица 15. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь политическими событиями, новостями, которые происходят в Казахстане?» (в %, в разрезе этнических групп)

	Казахи	Русские	Другой национальности
Да, постоянно	38,9	29,7	32,4
Редко, не всегда	49,5	53,7	48,9
Нет, не интересуюсь	10,9	15,8	17,6
Затрудняюсь ответить	0,8	0,8	1,1

Как уже было отмечено выше, одним из показателей политической активности молодежи, является электоральная активность и как показывают результаты опроса молодежи, более половины опрошенных молодых людей принимали участие в голосовании на последних выборах депутатов Мажилиса Парламента 20 марта 2016 года – 55,5%. При этом большинство из них принимали решение пойти голосовать в день выборов самостоятельно (42,4%) (диаграмма 6).

Четверть опрошенных (25,6%) не голосовали 20 марта 2016 года, потому что были заняты или не ходят голосовать сознательно.

Еще 17,2% опрошенных не принимали участие в голосовании, потому что не достигли 18-летнего возраста.

Диаграмма 6. Распределение ответов на вопрос: «Вы ходили голосовать, принимали ли участие в последних выборах депутатов Мажилиса Парламента 20 марта 2016 года?» (в %)



По данным проведенного опроса, высокий уровень электоральной активности отмечен у опрошенных молодых людей, проживающих в Акмолинской (59,0%), Атырауской (52,3%), Костанайской (64,6%) и Северо-Казахстанской (57,1%) областях.

Таблица 16. Распределение ответов на вопрос: «Вы ходили голосовать, принимали ли участие в последних выборах депутатов Мажилиса Парламента 20 марта 2016 года?» (в %, в разрезе областей)

	Да, самостоятельно принял решение голосовать	Да, ходил с коллективом, однокурсниками	Нет, был занят	Нет, не хожу голосовать
Акмолинская	59,0	11,5	9,0	5,1
Актюбинская	36,6	20,8	23,8	3,0
Алматинская	35,3	17,2	20,0	12,1
Атырауская	52,3	2,3	18,2	5,7
Восточно-Казахстанская	28,1	17,8	18,5	16,4
Жамбылская	41,3	20,7	6,6	6,6
Западно-Казахстанская	36,1	16,7	13,9	12,5
Карагандинская	40,7	5,3	18,0	14,7
Костанайская	64,6	11,5	8,3	5,2
Кызылординская	46,1	22,5	13,5	-
Мангистауская	23,3	23,3	13,7	15,1
Павлодарская	51,9	7,6	10,1	10,1
Северо-Казахстанская	57,1	5,4	7,1	7,1
Южно-Казахстанская	44,5	5,0	19,0	8,7
г.Астана	48,1	10,6	20,2	7,7
г.Алматы	37,4	17,5	22,7	6,2

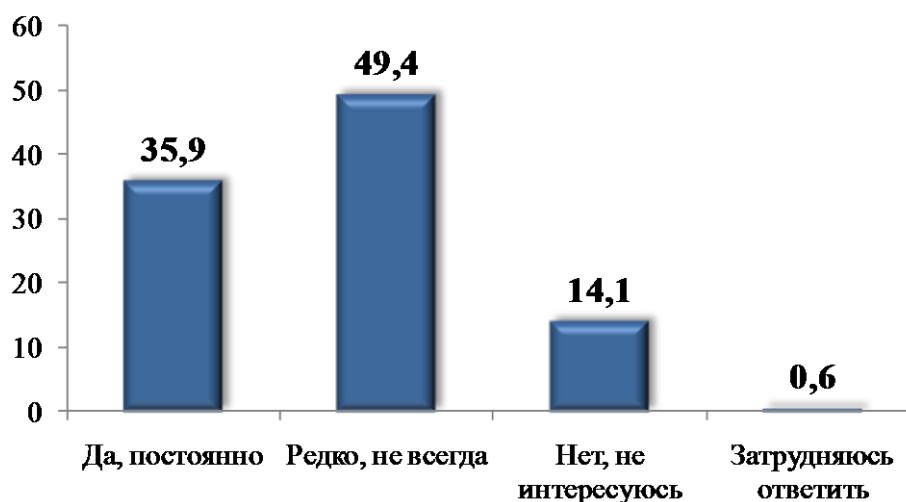
Отдельно отметим области, в которых высокая доля молодых людей, отметивших вариант ответа «нет, не хожу голосовать» (т.е. показатель значительно выше среднего значения по республике – 8,9%) – это Восточно-Казахстанская (16,4%), Карагандинская (14,7%) и Мангистауская (15,1%).

Таблица 17. Распределение ответов на вопрос: «Вы ходили голосовать, принимали ли участие в последних выборах депутатов Мажилиса Парламента 20 марта 2016 года?» (в %, в разрезе этнических групп)

	Казахи	Русские	Другой национальности
Да, самостоятельно принял решение голосовать	41,5	44,1	46,7
Да, ходил с коллективом, однокурсниками	14,5	9,6	8,2
Нет, был занят	16,6	16,1	18,7
Нет, не хожу голосовать	8,5	11,0	7,7
Нет, мне нет 18-ти лет	16,7	18,4	18,1

Уровень интереса к экономической ситуации в стране фактически не отличается от политического интереса. 35,9% опрошенных постоянно интересуются новостями в экономике страны. Еще 49,4% опрошенных проявляют интерес редко. А 14,1% опрошенной молодежи вообще не интересуются экономической ситуацией в Казахстане (диаграмма 7).

Диаграмма 7. Распределение ответов на вопрос: «Вы интересуетесь экономической ситуацией в стране?» (в %)



Экономические темы интересуют опрошенную молодежь Акмолинской (56,4%), Актюбинской (58,4%), Западно-Казахстанской (47,2%) областей и города Астана (48,1%).

Низкие показатели интереса к экономической ситуации в республике отмечены в Жамбылской (23,1%), Мангистауской (24,7%) и Павлодарской (21,5%) областях (таблица 18).

Таблица 18. Распределение ответов на вопрос: «Вы интересуетесь экономической ситуацией в стране?» (в %, в разрезе областей)

	Да, постоянно	Редко, не всегда	Нет, не интересуюсь	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	56,4	34,6	7,7	1,3
Актюбинская	58,4	35,6	5,9	-
Алматинская	29,3	54,4	13,0	3,3
Атырауская	46,6	35,2	17,0	1,1
Восточно-Казахстанская	21,2	63,0	14,4	1,4
Жамбылская	36,4	38,0	23,1	2,5
Западно-Казахстанская	47,2	45,8	6,9	-
Карагандинская	36,0	51,3	12,7	-
Костанайская	41,7	52,1	5,2	1,0
Кызылординская	34,8	60,7	4,5	-
Мангистауская	23,3	52,1	24,7	-
Павлодарская	21,5	57,0	21,5	-
Северо-Казахстанская	26,8	60,7	12,5	-
Южно-Казахстанская	27,4	51,1	21,5	-
г.Астана	48,1	44,2	7,7	-
г.Алматы	42,2	46,0	11,8	-

Опрошенная молодежь чаще интересуется новостями и событиями, которые происходят в населенном пункте, в котором они проживают, чем в целом по стране. Почти половина опрошенных (48,6%) интересуется местными новостями постоянно, а 40,9% интересуются редко (диаграмма 8).

Совсем не интересуются местными новостями 9,6% участвовавших в опросе молодых людей.

Диаграмма 8. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь новостями, которые происходят в Вашем городе, селе?» (в %)



Большой интерес к своему населенному пункту проявляют опрошенные молодые люди в Акмолинской, Актюбинской, Северо-Казахстанской областях и столице (таблица 19).

Таблица 19. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь новостями, которые происходят в Вашем городе, селе?» (в %, в разрезе областей)

	Да, постоянно	Редко, не всегда	Нет, не интересуюсь	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	66,7	28,2	3,8	1,3
Актюбинская	73,3	22,8	4,0	-
Алматинская	28,8	51,2	16,3	3,7
Атырауская	55,7	34,1	9,1	1,1
Восточно-Казахстанская	21,9	52,1	24,7	1,4
Жамбылская	38,8	43,8	17,4	-
Западно-Казахстанская	51,4	41,7	5,6	1,4
Карагандинская	61,3	31,3	7,3	-
Костанайская	50,0	44,8	3,1	2,1
Кызылординская	31,5	66,3	2,2	-
Мангистауская	31,5	52,1	15,1	1,4
Павлодарская	43,0	48,1	5,1	3,8
Северо-Казахстанская	66,1	33,9	-	-
Южно-Казахстанская	51,4	40,2	8,4	-
г.Астана	63,5	30,8	5,8	-
г.Алматы	59,2	32,7	7,6	0,5

Чем старше возраст опрошенных молодых людей, тем выше интерес местными новостями.

Таблица 20. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь новостями, которые происходят в Вашем городе, селе?» (в %, в разрезе возрастных групп)

	От 14 до 19 лет	От 20 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да, постоянно	42,4	45,8	54,5
Редко, не всегда	43,4	44,8	36,8
Нет, не интересуюсь	13,4	7,9	7,9
Затрудняюсь ответить	0,8	1,5	0,8

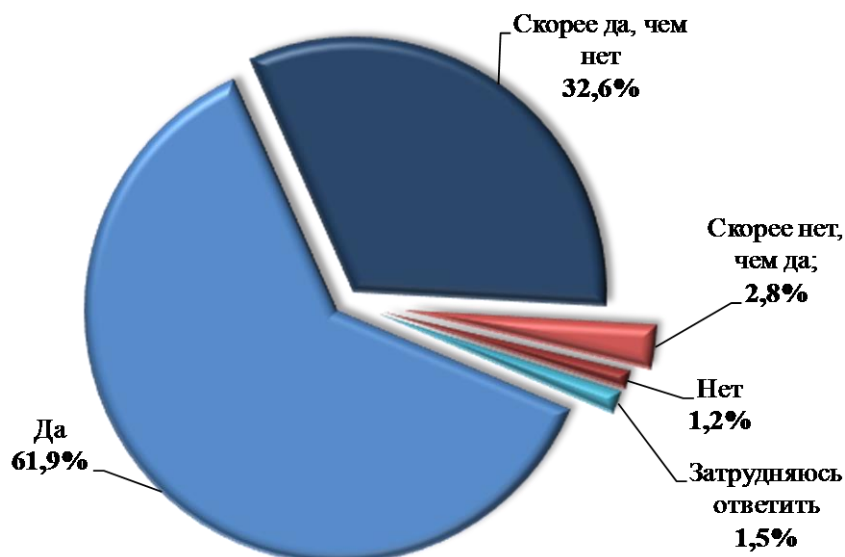
Таблица 21. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь новостями, которые происходят в Вашем городе, селе?» (в %, в разрезе этнических групп)

	Казахи	Русские	Другой национальности
Да, постоянно	49,9	45,5	43,4
Редко, не всегда	40,1	41,2	46,7
Нет, не интересуюсь	8,9	11,9	9,9
Затрудняюсь ответить	1,0	1,4	-

2.3 Уровень патриотизма казахстанской молодежи

Абсолютное большинство опрошенных молодых людей, а именно 94,5%, считают себя патриотами своей страны (диаграмма 9).

Диаграмма 9. Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом своей страны?» (в %)



И еще 82,0% опрошенных молодых людей в возрасте от 14 до 29 лет считают казахстанскую молодежь патриотами своей страны.

Не считают патриотами казахстанскую молодежь 14,4% участвовавших в опросе молодых людей.

В разрезе регионов, картина уровня патриотизма выглядит следующим образом. Высокий процент молодых людей, которые считают себя патриотами своей страны, отмечен в Алматинской (суммарный показатель

положительных ответов 97,2%), Атырауской (98,8%), Кызылординской (97,7%), Южно-Казахстанской (99,1%) областях и городе Астана (97,1%).

Таблица 22. Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом своей страны?» (в %, в разрезе областей)

	Да	Скорее да	Скорее нет	Нет	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	74,4	19,2	5,1	-	1,3
Актюбинская	63,4	32,7	3,0	1,0	-
Алматинская	56,7	40,5	0,9	0,5	1,4
Атырауская	85,2	13,6	1,1	-	-
Восточно-Казахстанская	45,2	45,9	4,1	2,1	2,7
Жамбылская	32,2	62,8	0,8	-	4,1
Западно-Казахстанская	58,3	36,1	4,2	-	1,4
Карагандинская	68,0	22,7	5,3	2,7	1,3
Костанайская	71,9	21,9	5,2	1,0	-
Кызылординская	53,9	43,8	2,2	-	-
Мангистауская	63,0	32,9	2,7	-	1,4
Павлодарская	46,8	39,2	6,3	6,3	1,3
Северо-Казахстанская	42,9	50,0	3,6	1,8	1,8
Южно-Казахстанская	77,6	21,5	-	0,6	0,3
г.Астана	67,3	29,8	1,0	1,9	-
г.Алматы	59,7	27,5	5,2	1,4	6,2

По данным исследования, возраст опрошенных не влияет на уровень патриотизма, суммарный показатель для всех опрошенных составляет около 94% (таблица 23).

И, наоборот, уровень патриотизма зависит от этнической принадлежности молодых людей. Так, 96,1% опрошенных казахов считают себя патриотами, тогда как среди представителей русской этнической группы этот показатель составляет 86,7% (таблица 24).

Таблица 23. Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом своей страны?» (в %, в разрезе возрастных групп)

	От 14 до 19 лет	От 20 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да	62,3	59,5	63,0
Скорее да	31,7	35,3	31,5
Скорее нет	3,3	2,6	2,5
Нет	1,3	0,8	1,3
Затрудняюсь ответить	1,3	1,9	1,7

Таблица 24. Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом своей страны?» (в %, в разрезе этнических групп)

	Казахи	Русские	Другой национальности
Да	66,7	42,9	59,3
Скорее да	29,4	43,8	36,3
Скорее нет	1,6	7,6	2,7
Нет	0,8	2,5	1,1
Затрудняюсь ответить	1,4	3,1	0,5

Если на вопрос, считаете ли Вы себя патриотом своей страны, абсолютное большинство дали положительные ответы (94,5%), то, оценивая большинство молодежи на уровень патриотизма, показатель получился значительно ниже – 57,2%.

Диаграмма 10. Распределение ответов на вопрос: «Вы можете сказать, что большинство молодежи Казахстана являются патриотами своей страны?» (в %)

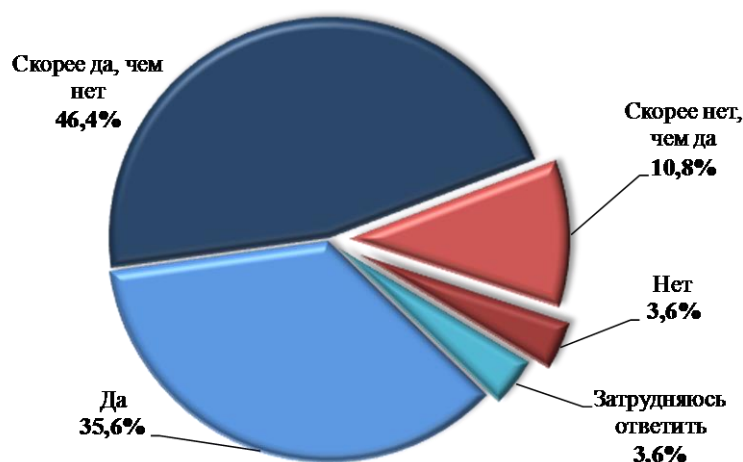


Таблица 25. Распределение ответов на вопрос: «Вы можете сказать, что большинство молодежи Казахстана являются патриотами своей страны?» (в %, в разрезе областей)

	Да	Скорее да	Скорее нет	Нет	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	52,6	35,9	10,3	1,3	-
Актюбинская	38,6	51,5	7,9	2,0	-
Алматинская	44,2	38,1	8,4	6,5	2,8
Атырауская	30,7	47,7	19,3	2,3	-
Восточно-Казахстанская	31,5	51,4	10,3	4,1	2,7
Жамбылская	24,0	73,6	0,8	-	1,7
Западно-Казахстанская	25,0	37,5	18,1	4,2	15,3
Карагандинская	33,3	35,3	18,0	6,7	6,7
Костанайская	47,9	37,5	10,4	4,2	-
Кызылординская	42,7	56,2	-	-	1,1
Мангистауская	32,9	47,9	9,6	2,7	6,8
Павлодарская	32,9	40,5	10,1	5,1	11,4
Северо-Казахстанская	12,5	48,2	23,2	5,4	10,7
Южно-Казахстанская	39,3	51,4	8,4	0,6	0,3
г.Астана	26,0	49,0	14,4	4,8	5,8
г.Алматы	34,6	39,3	13,7	6,6	5,7

На вопрос, «С какой из групп Вы в первую очередь испытываете чувство общности (единства)?» 66,9% опрошенных ответили, что с гражданином Казахстана.

С представителями своей этнической группы, в первую очередь, себя идентифицируют 11,9% опрошенных. Еще 9,7% опрошенных испытывают чувство общности с людьми своего поколения (диаграмма 11).

Диаграмма 11. Распределение ответов на вопрос: «С какой из следующих групп людей Вы в первую очередь испытываете чувство общности (единства)?» (в %)



Как показывают результаты опроса, независимо от этнической принадлежности опрошенные молодые люди, в первую очередь, идентифицируют себя с гражданами Казахстана.

Интересен тот факт, что представители русской этнической группы чаще испытывают чувство общности с людьми, говорящими на одном языке (12,7%), чем опрошенные казахи (5,3%) или представители других этнических групп (7,7%).

Кроме того, опрошенные молодые люди в возрасте от 14 до 19 лет, гораздо чаще отмечают свою общность с представителями своего поколения (16,5%), чем опрошенные в возрасте от 20 до 23 лет (7,9%) и от 24 до 29 лет (6,1%).

Таблица 26. Распределение ответов на вопрос: «С какой из следующих групп людей Вы в первую очередь испытываете чувство общности (единства)?» (в %, в разрезе этнических групп)

	Казахи	Русские	Другой национальности
С гражданами Казахстана	68,8	57,6	69,2
С людьми Вашей национальности	12,2	12,1	9,3
С людьми Вашего поколения	9,6	9,9	9,9
С людьми, говорящими на Вашем языке	5,3	12,7	7,7
С людьми Вашей профессии	2,0	2,8	1,1
С людьми Вашего вероисповедания	0,4	0,8	1,6
Затрудняюсь ответить	1,7	4,0	1,1

Таблица 27. Распределение ответов на вопрос: «С какой из следующих групп людей Вы в первую очередь испытываете чувство общности (единства)?» (в %, в разрезе возрастных групп)

	От 14 до 19 лет	От 20 до 23 лет	От 24 до 29 лет
С гражданами Казахстана	61,6	67,7	69,9
С людьми Вашей национальности	11,7	12,0	12,0
С людьми Вашего поколения	16,5	7,9	6,1
С людьми, говорящими на Вашем языке	6,5	6,8	7,0
С людьми Вашей профессии	0,8	2,4	2,8
С людьми Вашего вероисповедания	0,7	0,6	0,6
Затрудняюсь ответить	2,2	2,6	1,6

Участникам опроса было предложено ответить на вопрос, что значит быть патриотом, и половина опрошенных молодых людей (50,1%) ответили, что ощущать народ Казахстана, как одну большую семью, 35,6% опрошенных отметили вариант «знание своего родного края, его истории и культуры». Любить Родину, а значит быть патриотом считают еще 33,6% опрошенных.

Менее четверти опрошенной молодежи (24,1%) считают, что основой казахстанского патриотизма являются честный труд и развитие предпринимательства (таблица 28).

Еще чуть более 20% опрошенных считают, что патриотизм – это создание семьи и планирование жизни в своей стране (22,6%) и уважение и исполнение казахстанского законодательства (21,5%).

Таблица 28. Распределение ответов на вопрос: «Что, по Вашему мнению, значит быть патриотом, что является основой казахстанского патриотизма в первую очередь?» (в %)

	%
Ощущение народа Казахстана как одной большой семьи	50,1
Знание своего родного края, его истории и культуры	35,6
Любить Родину	33,6
Честный труд, развитие предпринимательства	24,1
Создание семьи, планирование жизни в Казахстане	22,6
Уважение и исполнение казахстанского законодательства	21,5
Служба в армии	13,8
Умения представлять государственные интересы, быть лицом страны за рубежом, перед иностранными гостями	10,4
Общественная деятельность, общественная активность	6,8
Знание экономического и политического вектора страны, его поддержка	3,8
Наличие частной собственности, крепкой материальной базы	2,6
Ностальгия вдали от Родины	2,4
Затрудняюсь ответить	1,2

Выводы к разделу

Большинство опрошенных молодых людей, так или иначе были участниками общественных работ. Чаще всего молодежь подключают к общественным работам во время учебы, это как правило школьники и студенты.

Не участвовали, на момент опроса, в общественных работах 14,9% опрошенных молодых людей. Высокая доля (выше среднего значения по республике), не участвовавших в общественных работах, была отмечена в Жамбылской, Костанайской, Павлодарской, Южно-Казахстанской областях и городе Астана.

Самым распространённым способом общественных работ, в которых принимали участие молодые люди в течение последнего года являются субботники и мероприятия по уборке территорий, посадке деревьев (49,7%).

Среди молодежи отмечен очень низкий уровень участия в деятельности общественных организаций за последний год (8,6%).

Опрошенные эксперты, также, как и опрошенная молодежь, называет самым распространенным видом общественной деятельности среди молодежи – это субботники и уборка территорий (78,6%) и посадка деревьев и других зеленых насаждений (74,1%).

Молодые люди хорошо информированы о донорстве, как одной из форм общественно полезной деятельности, кроме того, в большинстве своем, проявляют готовность стать донорами.

Более трети опрошенных молодых людей (33,9%) так или иначе готовы заниматься предпринимательской деятельностью или уже имеют практический опыт или представление о ведении бизнеса. 64,1% опрошенной молодежи не занимаются и не занимались предпринимательской

деятельностью, и пока не планируют открывать свой бизнес. Относительно высокий уровень предпринимательства среди молодежи отмечен в Западно-Казахстанской (11,1% занимаются предпринимательской деятельностью), Костанайской (10,4%) и Кызылординской (7,9%) областях.

Постоянными участниками спортивно-массовых мероприятий, именно участниками, а не зрителями, себя назвали 12,7% опрошенных. Большинство опрошенных (37,7%) принимают участие в спортивных мероприятиях только, когда есть время, возможность.

Опрошенные эксперты низко оценивают организацию молодежного досуга в Казахстане. 50,0% опрошенных считают, что досуг для молодых людей организован только в крупных городах, а 28,6% отмечают высокую стоимость досуговых услуг.

Как показывают результаты опроса, среди молодежи относительно невысокий уровень интереса политическими событиями, 36,7% опрошенных молодых людей следят за политической жизнью страны постоянно.

Чаще проявляет интерес к политическим событиям опрошенная молодежь Акмолинской (59,0%), Актюбинской (62,4%) области и столицы (54,8%).

Наоборот, максимальное отсутствие интереса к политическим событиям Казахстана отмечено в Алматинской (18,15), Атырауской (15,9%), Жамбылской (26,4%), Мангистауской (17,8%) и Северо-Казахстанской (16,1%) областях.

Тем не менее, опрошенная молодежь ответственно подходит к участию в выборах. 55,5% опрошенных принимали участие в голосовании в последних выборах депутатов Мажилиса Парламента.

Уровень интереса к экономической ситуации в стране фактически не отличается от политического интереса. 35,9% опрошенных постоянно интересуются новостями в экономике страны.

Абсолютное большинство опрошенных молодых людей, а именно 94,5%, считают себя патриотами своей страны.

Если на вопрос, считаете ли Вы себя патриотом своей страны, абсолютное большинство дали положительные ответы (94,5%), то, оценивая большинство молодежи на уровень патриотизма, показатель получился значительно ниже – 57,2%.

Для большинства опрошенных молодых людей патриотизм заключается в единстве народа Казахстана, как одна большая семья.

Раздел 3. Уровень вовлеченности молодежи в общественно полезную деятельность

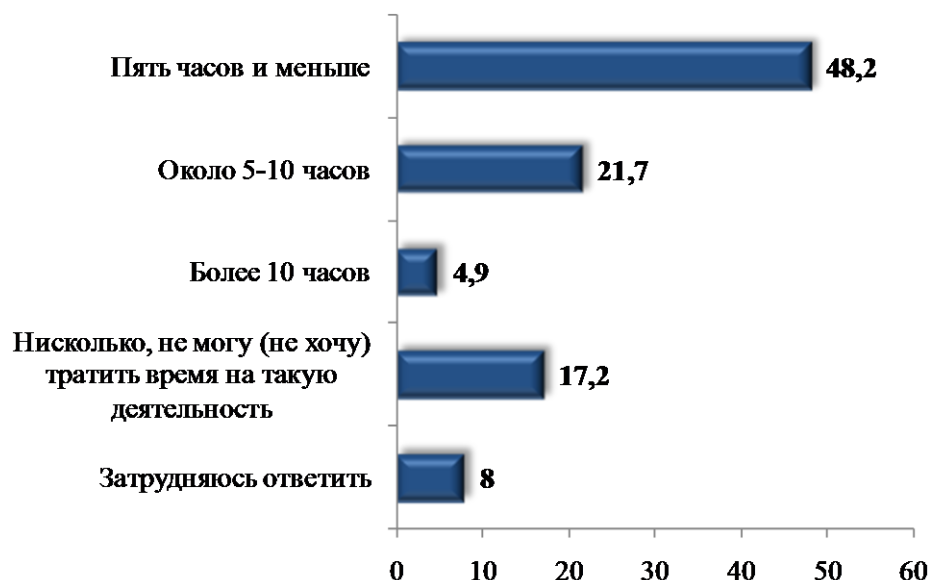
3.1 Общественно полезная деятельность как социальное явление

Как показывают результаты опроса, большинство опрошенных (48,2%) готовы тратить не более пяти часов в месяц на общественно полезную деятельность в качестве добровольного участника.

21,7% опрошенных молодых людей могут потратить от 5 до 10 часов в месяц на общественно полезную деятельность (диаграмма 12).

Только 4,9% опрошенной молодежи, готовы тратить в месяц более 10 часов своего времени на общественные работы.

Диаграмма 12. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, сколько примерно часов в месяц Вы готовы потратить на общественно полезную деятельность, в качестве добровольного участника?» (в %)



В разрезе регионов, минимум времени (пять часов и меньше) готовы тратить на общественно полезную деятельность опрошенные молодые люди Акмолинской (57,7%), Восточно-Казахстанской (58,9%) и Костанайской (60,4%) областей.

Опрошенная молодежь Мангистауской (27,4%), Северо-Казахстанской (30,4%) и Южно-Казахстанской (31,2%) областей чаще, чем опрошенные других областей Казахстана, отмечали вариант ответа «не могу и не хочу тратить время на общественно полезную деятельность» (таблица 29).

Готовность потратить на общественно полезную деятельность более 10 часов чаще отмечали опрошенные молодые люди в Актюбинской (7,9%), Карагандинской (6,7%) и Кызылординской (11,2%) областях, а также в город Астане (6,7%).

Таблица 29. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, сколько примерно часов в месяц Вы готовы потратить на общественно полезную деятельность, в качестве добровольного участника?» (в %, в разрезе областей)

	Пять часов и меньше	Около 5-10 часов	Более 10 часов	Нисколько, не могу, не хочу тратить время	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	57,7	23,1	5,1	12,8	1,3
Актюбинская	48,5	26,7	7,9	10,9	5,9
Алматинская	48,8	23,7	2,8	11,6	13,0
Атырауская	42,0	28,4	3,4	15,9	10,2
Восточно-Казахстанская	58,9	22,6	5,5	9,6	3,4
Жамбылская	49,6	23,1	0,8	19,0	7,4
Западно-Казахстанская	25,0	43,1	4,2	13,9	13,9
Карагандинская	55,3	25,3	6,7	6,7	6,0
Костанайская	60,4	19,8	3,1	14,6	2,1
Кызылординская	40,4	27,0	11,2	6,7	14,6
Мангистауская	38,4	16,4	2,7	27,4	15,1
Павлодарская	49,4	11,4	2,5	16,5	20,3
Северо-Казахстанская	35,7	25,0	7,1	30,4	1,8
Южно-Казахстанская	45,5	17,1	4,4	31,2	1,9
г.Астана	48,1	17,3	6,7	18,3	9,6
г.Алматы	49,3	15,2	5,7	18,0	11,8

Как показывают результаты опроса молодежи, готовность тратить больше времени на общественно полезную деятельность чаще отмечают молодые люди в возрасте от 14 до 19 лет, опрошенные старших возрастных групп, наоборот, чаще отмечаю свою неготовность и нежелание тратить время на общественно полезную деятельность.

Таблица 30. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, сколько примерно часов в месяц Вы готовы потратить на общественно полезную деятельность, в качестве добровольного участника?» (в %, в разрезе возрастных групп)

	От 14 до 19 лет	От 20 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Пять часов и меньше	50,6	47,8	46,8
Около 5-10 часов	22,9	21,0	21,3
Более 10 часов	6,2	4,3	4,3
Нисколько, не могу, не хочу тратить время	13,5	18,4	19,0
Затрудняюсь ответить	6,8	8,4	8,6

Готовность потратить более 10 часов на общественно полезную деятельность чаще отмечают опрошенные молодые люди русской этнической группы (5,9%), но не значительно чаще, чем представители казахской национальности (4,8%) или других этнических групп (3,3%). Между тем, молодые люди казахской национальности реже отвечали, что не могут и не хотят тратить время на общественно полезную деятельность (16,3%), чем опрошенные русские (18,1%) или других этнических групп (22,5%).

Таблица 31. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, сколько примерно часов в месяц Вы готовы потратить на общественно полезную деятельность, в качестве добровольного участника?» (в %, в разрезе этнических групп)

	Казахи	Русские	Другой национальности
Пять часов и меньше	48,4	45,5	52,2
Около 5-10 часов	22,1	20,6	20,9
Более 10 часов	4,8	5,9	3,3
Нисколько, не могу, не хочу тратить время	16,3	18,1	22,5
Затрудняюсь ответить	8,5	9,9	1,1

По данным проведенного опроса, большинство участвовавших в опросе молодых людей под общественно полезной работой понимают возможность приносить пользу людям – 64,6%. Еще чуть менее половины опрошенной молодежи (46,8%) понимают под общественно полезной деятельностью участие в общественной жизни (таблица 32).

Интересно, что треть опрошенных (33,1%) на вопрос отметили вариант «общение с интересными людьми».

Таблица 32. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, что Вы понимаете под общественно полезной работой?» (в %, опрошенная молодежь и экспертная оценка)

	Опрошенная молодежь	Опрошенные эксперты
Возможность принести пользу людям	64,6	46,4
Участие в общественной жизни	46,8	50,0
Общение с интересными людьми	33,1	-
Свободный выбор и добрая воля человека проявлять свою личную активность, реализация собственных идей	22,9	29,5
Моральное удовлетворение, возможность почувствовать свою нужность людям	20,5	33,0
Личное ответственное участие в организованной работе на основе доверия, солидарности и сотрудничества	17,7	-
Способ приобрести полезные связи, знакомства	16,8	12,5
Деятельность в свободное от своей основной работы время	16,1	15,2
Возможность профессионального роста	11,4	35,7
Способ улучшить свое материальное положение	10,6	10,7
Способ повысить свой социальный статус, способ решения волнующей лично проблемы	8,1	10,7
Отсутствие материальной компенсации за труд	8,1	2,7
Работа по принуждению	4,4	3,6
Доступ к дефицитным ресурсам, информации	2,3	4,5
Реализация собственных идей	-	20,5
Способ решения волнующей лично проблемы	-	4,5
Затрудняюсь ответить	0,4	-

20,5% опрошенных в общественно полезной деятельности видят моральное удовлетворение и возможность почувствовать свою нужность

людям, а 22,9% считают, что общественная работа – это свободный выбор и добрая воля человека проявлять свою личную активность.

Экспертная оценка в определении общественно полезной деятельности несколько отличается от результатов опроса молодежи. Для участников экспертного опроса, общественно полезная деятельность, в первую очередь, - это участие в общественной жизни (50,0%), а, во вторую, - возможность приносить пользу людям (46,4%).

Отметим тот факт, что несмотря на то, что опрошенная молодежь не проявляет явного материального интереса в процессе общественно полезной деятельности, тем не менее прослеживается прагматический характер действий. Эксперты, напротив, чаще отмечают т.н. социальную пользу без какого-либо дополнительного вознаграждения.

На вопрос, в каких видах работ общественных организаций Вы согласились бы участвовать, 44,5% опрошенных молодых людей ответили, что в сборе и передаче вещей, продуктов, медицинских препаратов, тому, кто нуждается и 41,9% в сдаче крови (донорстве).

Почти треть опрошенной молодежи (29,1%) смогли бы поучаствовать в поездках в детские дома, дома инвалидов, престарелых и т.д. Еще 24,1% опрошенных также готовы помогать незащищенным слоям населения на дому (таблица 33).

Сбор финансовых средств, в качестве общественных работ, отметили 14,4% опрошенных.

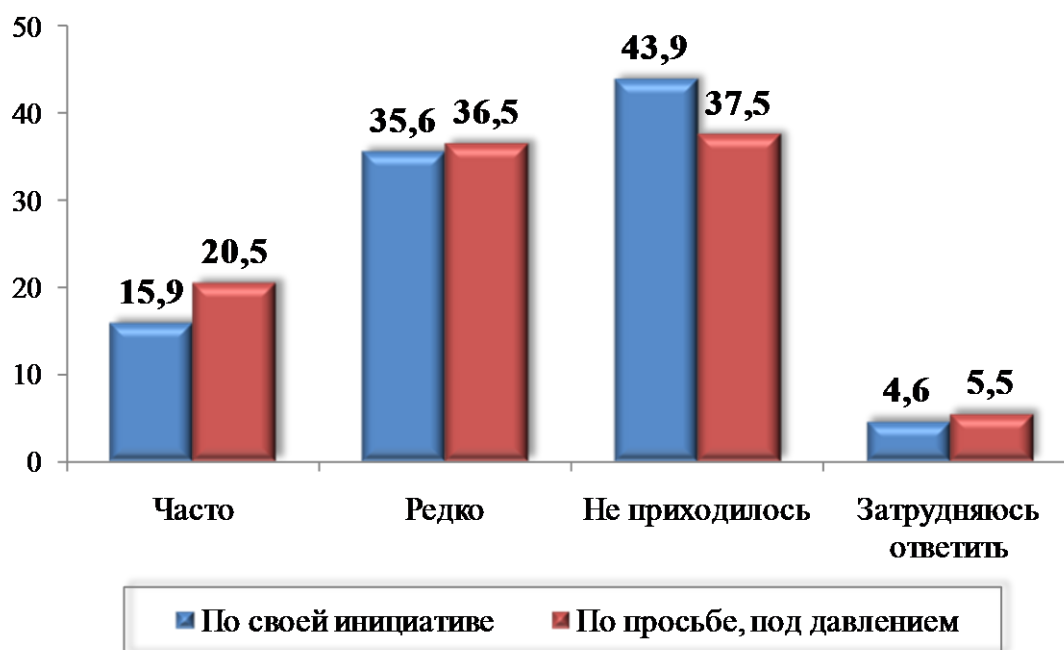
Отказываются принимать участие в работах общественных организаций 12,1% опрошенных.

Таблица 33. Распределение ответов на вопрос: «В каких видах работ общественных организаций Вы согласились бы (смогли бы) участвовать?» (в %)

	%
Сбор и передача вещей, продуктов, медицинских препаратов нуждающимся	44,5
Сдача крови (донорство)	41,9
Участие в поездках в детские дома, дома инвалидов, престарелых, в больницы	29,1
Помощь на дому инвалидам, пожилым людям, многодетным семьям	24,1
Сбор финансовых средств	14,4
Участие в коллективных акциях	13,0
Информационная работа	9,8
Профессиональная помощь, работа специалистом	9,8
Участие в благоустройстве социальных учреждений	8,9
Координационная работа в офисе общественной организации	5,2
Не хочу принимать участие в работе общественных организаций	12,1
Затрудняюсь ответить	3,0

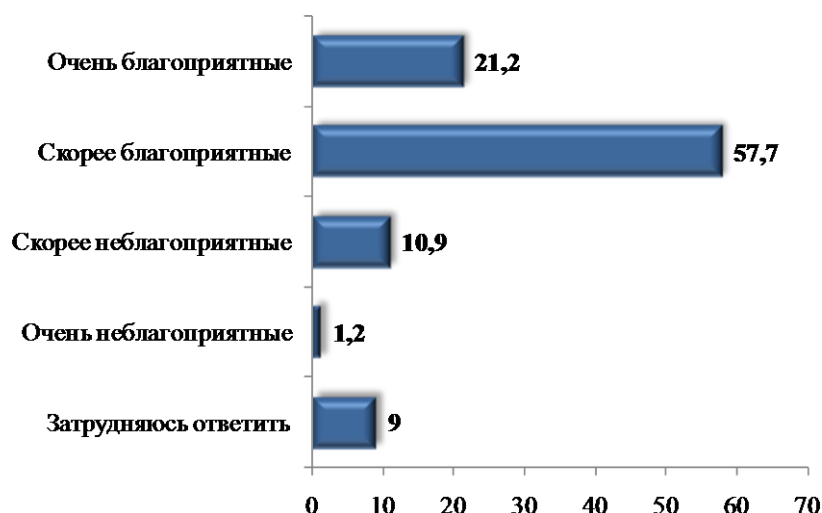
Как показывают результаты исследования, опрошенной молодежи чаще приходилось участвовать в общественно полезной деятельности по просьбе (20,5%), чем по своей инициативе (15,9%) (диаграмма 13).

Диаграмма 13. Распределение ответов на вопрос: «Приходилось ли Вам за последние 2-3 года принимать участие в какой-либо общественно полезной деятельности по своей инициативе или по просьбе?» (в %)



Несмотря на то, что большинству опрошенных не приходилось участвовать в общественно полезной деятельности, ни по своей инициативе, ни по просьбе или под давлением, 78,9% участников опроса считают, что в Казахстане существуют весьма благоприятные условия для осуществления общественно полезной деятельности (диаграмма 14).

Диаграмма 14. Распределение ответов на вопрос: «Оцените, пожалуйста, условия для общественно полезной деятельности в Казахстане?» (в %)



Неблагоприятными называют условия для общественно полезных работ 12,1% опрошенных.

Как показывают результаты опроса, чаще были отмечены благоприятные условия для развития общественно полезной деятельности в Казахстане, опрошенными в Актюбинской (суммарный показатель положительных ответов – 87,2%), Кызылординской (91,1%) и Южно-

Казахстанской (94,7%) областях. Наоборот, в Акмолинской (18,0%), Атырауской (17,1%), Костанайской (16,6%), Павлодарской (20,3%) областях и городе Алматы (17,6%).

Таблица 34. Распределение ответов на вопрос: «Оцените, пожалуйста, условия для общественно полезной деятельности в Казахстане?» (в %, в разрезе областей)

	Очень благоприятные	Скорее благоприятные	Скорее неблагоприятные	Очень неблагоприятные	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	44,9	37,2	16,7	1,3	-
Актюбинская	32,7	54,5	7,9	1,0	4,0
Алматинская	13,5	67,9	13,5	0,5	4,7
Атырауская	28,4	33,0	14,8	2,3	21,6
Восточно-Казахстанская	6,2	74,7	8,2	1,4	9,6
Жамбылская	8,3	71,1	14,9	-	5,8
Западно-Казахстанская	11,1	56,9	12,5	-	19,4
Карагандинская	26,0	52,7	10,7	0,7	10,0
Костанайская	22,9	57,3	13,5	3,1	3,1
Кызылординская	30,3	61,8	3,4	-	4,5
Мангистауская	20,5	43,8	2,7	-	32,9
Павлодарская	16,5	46,8	19,0	1,3	16,5
Северо-Казахстанская	17,9	51,8	10,7	-	19,6
Южно-Казахстанская	28,0	66,7	2,8	0,3	2,2
г.Астана	15,4	51,0	19,2	5,8	8,7
г.Алматы	20,4	49,8	15,2	2,4	12,3

На вопрос, насколько распространена общественно полезная деятельность в Казахстане сегодня, 42,9% опрошенных экспертов считают, что распространена хорошо, а 12,5% отмечают рост активности в рамках ОПД (диаграмма 15).

42,9% опрошенных экспертов низко оценивают распространенность данного социального процесса. В том числе, четверть опрошенных говорят о слабой распространенности, 13,4% - о очень слабом развитии, а 2,7% отмечают отсутствие общественно полезной деятельности в Казахстане.

Диаграмма 15. Экспертная оценка на вопрос: Как Вы считаете, такое явление, как общественно полезная деятельность, насколько распространено сегодня в нашей стране? (в %)



Как показывают результаты экспертного опроса, абсолютное большинство считают, что государство должно поддерживать развитие общественно полезной деятельности в стране – 84,8%. В частности, были отмечены такие ответы – *«государство должно выступать управляющим органом, обеспечивающим общественную деятельность»*, *«возможно это воспитает в людях чувство ответственности перед обществом»*, *«без поддержки государства развитие ОПД не будет иметь должного эффекта»*, *«должно, иначе никто не захочет этим заниматься»* и т.д.

Далее, экспертов просили конкретизировать, в чем именно, должна заключаться государственная поддержка общественно полезной деятельности. 41,1% опрошенных экспертов отмечают поддержку в виде поощрения государственными наградами. В данном случае, предполагается, что участники общественных работ, будут отмечены государственными грамотами, наградами и другими сертификатами, не имеющие материальной ценности, но в то же время признающие заслуги в работе.

Таблица 35. Экспертная оценка на вопрос: «Если Вы считаете, что государство должно поддерживать общественно полезную деятельность, то каким образом должна осуществляться государственная поддержка?» (в %)

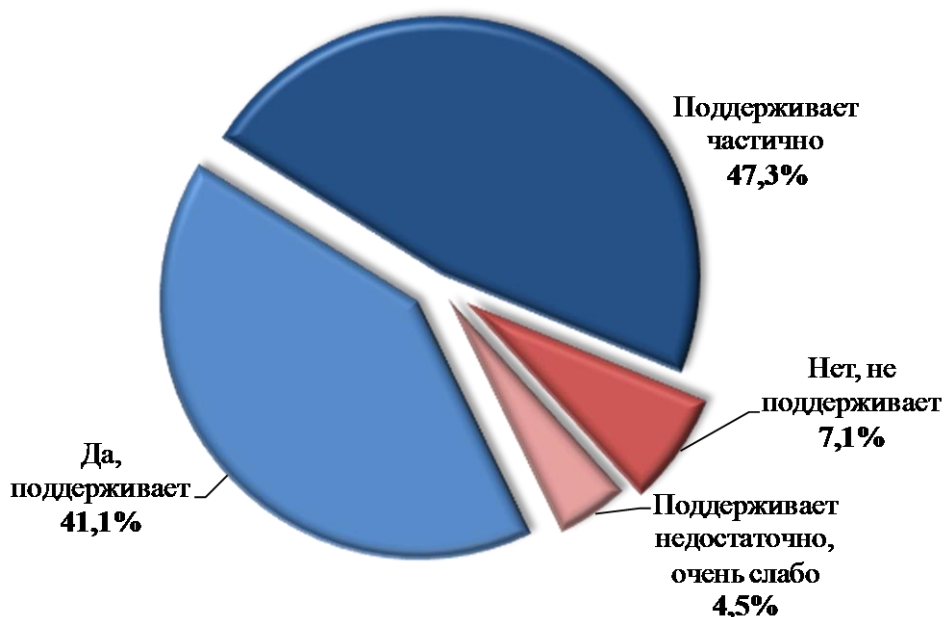
	%
Государственный социальный заказ	34,8
Налоговые льготы для организаций, которым присвоен статус общественно полезной организации	40,2
Поощрения в виде государственных наград	41,1
Финансовая стимуляция	2,7
Другое (<i>защита прав и интересов молодежи, предусмотренных законом о молодежи, административная поддержка, создание условий для взаимодействия НПО и бизнеса</i>)	3,6
Затрудняюсь ответить	2,7

Еще 40,2% опрошенных экспертов считают, что общественным организациям, задействованным в общественно полезной деятельности,

должны предоставляться налоговые льготы, упрощающие процедуру в финансовых и юридических вопросах.

Согласно результатам экспертного опроса, 41,1% опрошенных считают, что государство поддерживает развитие общественно полезной деятельности. И еще, почти половина опрошенных (47,3%) отмечают частичную поддержку государства (диаграмма 16).

Диаграмма 16. Экспертная оценка на вопрос: «Как Вы считаете, сегодня государство поддерживает общественно полезную деятельность?» (в %)



По мнению опрошенных экспертов, мероприятия, которые проводятся на добровольных началах и с участием молодежи весьма эффективны (88,4%). По мнению большинства (56,3%), эффективность подобных мероприятий заключается в том, что молодежь развивается, участвует во всех мероприятиях, проводимых на уровне города или села, республики, является основной «движущей силой». Кроме того, опрошенные эксперты отмечают, что активная молодежь показывает незадействованной и незанятой молодежи, как полезно участвовать в общественно полезной деятельности (7,8%), что общественно полезная деятельность осуществляется по инициативе, а не по «принуждению», а значит, эффективность растет (7,8%). Эффективность общественно полезной деятельности будет расти, если деятельность активной молодежи будет признаваться, участники будут признаны авторитетами и будут получать т.н. социальную удовлетворенность.

О неэффективности общественно полезной деятельности высказались менее 10% опрошенных экспертов (8,9%). Данная категория опрошенных считают, что общественно полезная деятельность неэффективна, потому что чаще всего носит принудительный характер, а значит, не может увлечь молодежь, данные мероприятия носят массовый характер, молодые люди не понимают целей и назначения своего участия, что снижает эффективность общественно полезной деятельности. Кроме того, эксперты считают, что

молодежь занята решением личных проблем социального характера, такими как безработица, финансовые затруднения, низкий уровень образования и т.д., чаще всего участники общественных организаций имеют статус безработных, т.к. государство не оказывает должной поддержки развитию общественных организаций.

Как показывают результаты опроса экспертов, треть опрошенных (30,4%) отмечают необходимость общественных организаций и общественной деятельности для современной молодежи, т.к. общественная деятельность развивает молодежь, способствует их личностному становлению. Еще, чуть более трети опрошенных участников экспертного опроса (32,1%), наоборот, отмечают, что молодежь скорее занята решением своих проблем и, поэтому, не имеет свободного времени, чтобы участвовать в общественной деятельности.

12,5% опрошенных экспертов отмечают роль общественных организаций, как инструмент, который объединяет и сплачивает молодежь, способствует тому, чтобы молодежь становилась ответственной и более сознательной.

Еще ряд экспертов (порядка 7%) высказывались о том, что активистов общественных организаций необходимо поощрять, а активное участие в общественно полезной деятельности должно способствовать успехам на учебе и работе.

По мнению опрошенных экспертов, активными участниками общественной полезной деятельности являются студенты (70,5%) и школьники (31,3%).

Более половины опрошенных экспертов (53,6%), отмечают молодежные организации основными организаторами мероприятий в рамках общественно полезной деятельности.

Таблица 36. Экспертная оценка на вопрос: «Какие структуры, службы, органы чаще выступают организаторами мероприятий в рамках общественно полезной деятельности?» (в %)

	%
Администрация высших учебных заведений (ВУЗы)	35,7
Администрация средне образовательных учебных заведений (школы, колледжи)	32,2
Молодежные организации, клубы	53,6
Экологические организации	10,7
Службы занятости	1,8
Местные исполнительные государственные органы	25,9
Международные организации	8,0
Другое (все организации периодически проводят мероприятия по ОПД и молодежь равнозначно везде участвует)	1,8

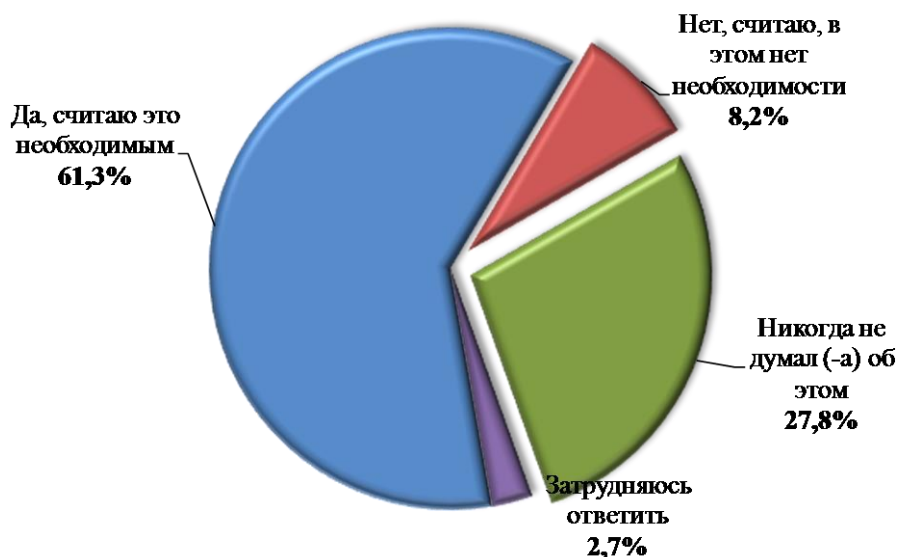
3.2 Отношение молодежи к волонтерству

Одной из форм общественно полезной деятельности в Казахстане, которая набирает свою популярность, является волонтерство. На вопрос, есть

ли необходимость развивать волонтерскую деятельность в стране, большинство опрошенных ответили положительно (61,3%) (диаграмма 17).

27,8% опрошенных молодых людей ответили, что никогда не задумывались об этом, а 8,2% считают, что волонтерство в Казахстане развивать нет необходимости.

Диаграмма 17. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, необходимо ли в Казахстане развивать волонтерскую деятельность?» (в %)



В разрезе регионов, оценка необходимости развивать волонтерскую деятельность в стране, выглядит следующим образом. Чаще положительные ответы на вопрос были отмечены среди опрошенной молодежи в Акмолинской (73,1%), Карагандинской (80,0%), Костанайской (80,2%), Северо-Казахстанской (71,4%) областях и городе Астана (75,0%).

Наоборот, высокие показатели отсутствия необходимости развивать волонтерство в Казахстане, респонденты отмечали вариант ответа «нет, считаю в этом нет необходимости», были зафиксированы в Алматинской, Восточно-Казахстанской, Кызылординской, Южно-Казахстанской областях и городе Алматы.

Таблица 37. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, необходимо ли в Казахстане развивать волонтерскую деятельность?» (в %, в разрезе областей)

	Да, считаю необходимым	Нет, считаю в этом нет необходимости	Никогда не думал об этом	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	73,1	3,8	23,1	-
Актюбинская	64,4	3,0	32,7	-
Алматинская	44,7	10,2	37,2	7,9
Атырауская	63,6	1,1	34,1	1,1
Восточно-Казахстанская	52,7	11,0	33,6	2,7
Жамбылская	67,8	6,6	21,5	4,1
Западно-Казахстанская	68,1	5,6	26,4	-
Карагандинская	80,0	4,0	15,3	0,7
Костанайская	80,2	3,1	16,7	-
Кызылординская	64,0	23,6	10,1	2,2
Мангистауская	57,5	4,1	34,2	4,1
Павлодарская	65,8	2,5	26,6	5,1
Северо-Казахстанская	71,4	1,8	23,2	3,6
Южно-Казахстанская	48,9	12,1	38,3	0,6
г.Астана	75,0	-	22,1	2,9
г.Алматы	56,9	14,7	22,7	5,7

Таблица 38. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, необходимо ли в Казахстане развивать волонтерскую деятельность?» (в %, в разрезе возрастных групп)

	От 14 до 19 лет	От 20 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да, считаю необходимым	60,9	61,9	61,1
Нет, считаю в этом нет необходимости	7,8	6,9	9,1
Никогда не думал об этом	27,7	27,6	28,0
Затрудняюсь ответить	3,5	3,6	1,8

Таблица 39. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, необходимо ли в Казахстане развивать волонтерскую деятельность?» (в %, в разрезе этнических групп)

	Казахи	Русские	Другой национальности
Да, считаю необходимым	59,7	66,7	63,2
Нет, считаю в этом нет необходимости	8,9	5,1	7,7
Никогда не думал об этом	28,2	25,7	28,6
Затрудняюсь ответить	3,1	2,5	0,5

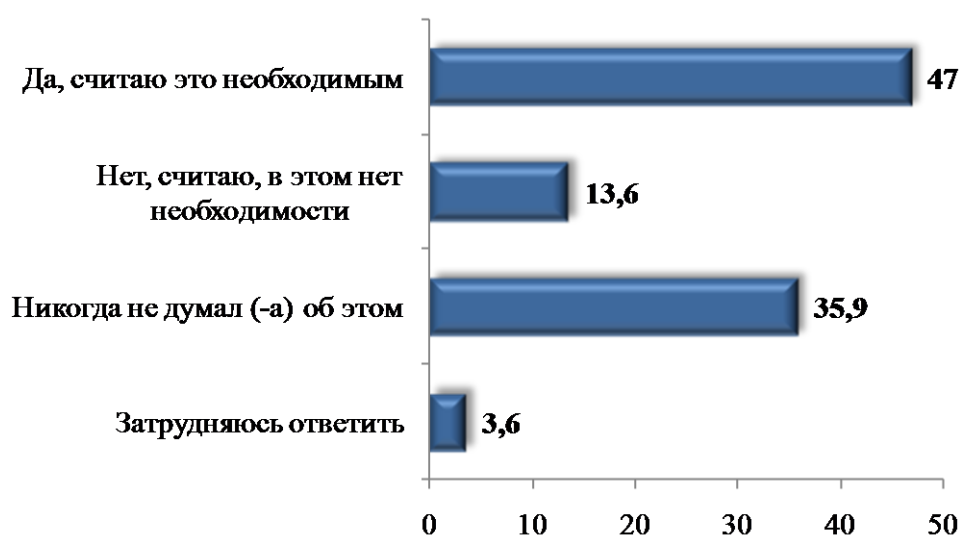
Как известно, в 2015 году в обществе стали рассматривать необходимость и возможность принятия закона о волонтерской деятельности. Между тем, в вопросе принятия закона о волонтерской деятельности, появились сторонники и противники последнего. Часть

казахстанцев уверена, что данную деятельность необходимо регулировать на законодательном уровне. Другие, напротив, убеждены, что «рамочный» закон ни к чему хорошему, как и плохому не приведет, соответственно в нем нет никакой нужды.

По результатам опроса молодежи, можно выделить три категории опрошенных по уровню поддержки принятия закона о волонтерстве. Во-первых, это категория опрошенных, а именно 47,0%, которые поддерживают идею принятия закона о волонтерстве (волонтерской деятельности). Во-вторых, это те, кто никогда не задумывался над данным вопросом, таковые составляют относительно высокую долю – 35,9% (диаграмма 18).

Противниками закона о волонтерской деятельности являются 13,6% опрошенных, это третья категория, которые однозначно ответили нет.

Диаграмма 18. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, необходим ли в Казахстане Закон о волонтерстве (волонтерской деятельности)?» (в %)



Что касается экспертов, то на вопрос, есть ли необходимость принять закон об общественно полезной деятельности в Казахстане, 42,0% опрошенных ответили, что необходимость назрела давно. Еще 40,2% считают, что достаточно принять закон о волонтерстве, обсуждение которого начались в прошлом году, вместо того, чтобы принимать закон об общественно полезной деятельности.

Между тем, 15,2% опрошенных считают, что на данном этапе нет необходимости принимать такой закон.

Таблица 40. Экспертная оценка на вопрос: «Как Вы считаете есть ли необходимость принять закон об общественно полезной деятельности в Казахстане?» (в %)

	%
Да, уже давно назрела необходимость принять Закон об общественно полезной деятельности	42,0
Считаю, вполне достаточно принять Закон «О волонтерской деятельности»	40,2
Считаю, на данном этапе нет необходимости принимать Закон об общественной деятельности	15,2
Другое (надо изучать опыт передовых стран в этой области, перед законом необходимы межведомственные договоренности и финансовое обоснование)	1,8
Затрудняюсь ответить	0,9

Говоря о развитии волонтерской деятельности в Казахстане, надо отметить, что среди опрошенной молодежи существует несколько искаженное представление о волонтерстве как таковом. Четверть опрошенных молодых людей (24,9%) считают, что волонтерство необходимо развивать с помощью материального стимулирования, вознаграждения.

39,3% опрошенных отмечают, что на развитие и популярность волонтерской деятельности среди молодежи оказывает факт освещения деятельности волонтеров и волонтерской деятельности, т.н. популяризация данной деятельности. Еще 16,1% опрошенных отметили вариант «нематериально стимулирование», например, учитывать заслуги волонтеров при поступлении в ВУЗ или на работу.

Минимальная доля тех опрошенных, которые считают, что интерес к волонтерству в нашем обществе пробудить невозможно (5,6%) или в целом, развивать волонтерскую деятельность нет необходимости (3,6%).

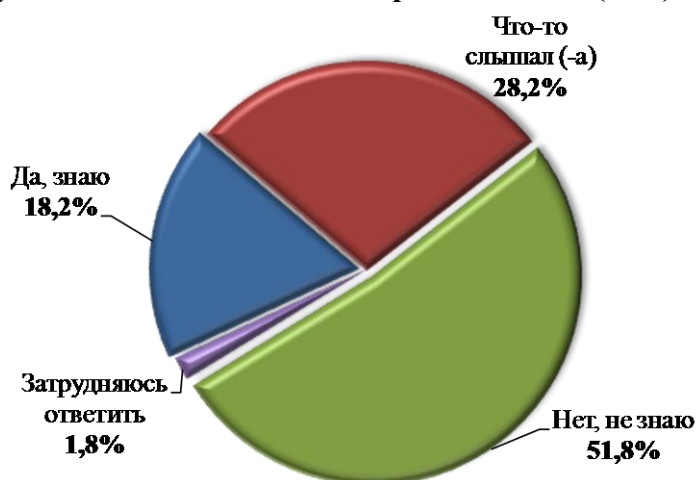
Таблица 41. Распределение ответов на вопрос: «На Ваш взгляд, какими способами можно развивать волонтерскую деятельность?» (в %)

	%
Освещая деятельность волонтеров, волонтерских организаций	39,3
Материальным стимулированием (вознаграждением)	24,9
Нематериальным стимулированием (учитывать при поступлении на учебу или работу)	16,1
Невозможно пробудить интерес к волонтерству в нашем обществе	5,6
Волонтерскую деятельность развивать не надо	3,6
Другое (<i>пропаганда в школах, правильное воспитание в семье и др.</i>)	0,2
Затрудняюсь ответить	10,5

Национальная Волонтерская Сеть, которая была создана в 2010 году, и, которая активно ведет свою деятельность, хорошо знакома 18,2% опрошенным молодым людям.

К сожалению, пока, большинство опрошенной молодежи не знают о существовании данной Сети (51,8%). Еще 28,2% участников опроса ответили, что только слышали о Волонтерской сети (диаграмма 19).

Диаграмма 19. Распределение ответов на вопрос: «Знаете ли Вы о том, что в Казахстане существует Национальная Волонтерская Сеть?» (в %)



Информированность о существовании Национальной Волонтерской Сети в разрезе регионов выглядит следующим образом. Относительно высокая доля информированных о Волонтерской сети отмечена Акмолинской (41,0%), Жамбылской (38,8%), Павлодарской (35,4%) областях.

Не знают о Волонтерской сети в Карагандинской (72,7%), Мангистауской (79,5%), Северо-Казахстанской (75,0%) опрошенных.

Таблица 42. Распределение ответов на вопрос: «Знаете ли Вы о том, что в Казахстане существует Национальная Волонтерская Сеть?» (в %, в разрезе областей)

	Да, знаю	Что-то слышал (-а)	Нет, не знаю	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	41,0	20,5	38,5	-
Актюбинская	22,8	31,7	43,6	2,0
Алматинская	7,4	25,6	59,5	7,7
Атырауская	8,0	31,8	60,2	-
Восточно-Казахстанская	8,2	31,5	58,9	1,4
Жамбылская	38,8	47,1	12,4	1,7
Западно-Казахстанская	30,6	51,4	18,1	-
Карагандинская	12,0	15,3	72,7	-
Костанайская	30,2	34,4	34,4	1,0
Кызылординская	24,7	52,8	22,5	-
Мангистауская	2,7	13,7	79,5	4,1
Павлодарская	35,4	40,5	20,3	3,8
Северо-Казахстанская	8,9	14,3	75,0	1,8
Южно-Казахстанская	13,7	19,3	67,0	-
г.Астана	11,5	21,2	66,3	1,0
г.Алматы	21,3	26,5	49,3	2,8

Как показывают результаты опроса, чаще информированы о Волонтерской Сети молодые люди в возрасте от 20 до 23 лет (21,4%). Молодые люди, которые входят в возрастную группу от 24 до 29 лет, чаще отмечали вариант ответа «что-то слышал» (29,1%).

В меньшей степени знаю о Национальной Волонтерской Сети молодые люди в возрасте от 14 до 19 лет – 55,1% (таблица 43).

Таблица 43. Распределение ответов на вопрос: «Знаете ли Вы о том, что в Казахстане существует Национальная Волонтерская Сеть?» (в %, в разрезе возрастных групп)

	От 14 до 19 лет	От 20 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да, знаю	15,7	21,4	18,0
Что-то слышал (-а)	26,7	28,3	29,1
Нет, не знаю	55,1	48,0	51,7
Затрудняюсь ответить	2,5	2,3	1,2

Что касается влияния этнического фактора на информированность о Волонтерской сети, то молодежь казахской и русской этнических групп чаще отмечали вариант ответа «да, знаю» - 18,2% и 19,8% соответственно, чем представители других этнических групп (15,4%). А также более половины опрошенных молодых людей из числа этнических меньшинств ни чего не знаю о Волонтерской сети.

Таблица 44. Распределение ответов на вопрос: «Знаете ли Вы о том, что в Казахстане существует Национальная Волонтерская Сеть?» (в %, в разрезе этнических групп)

	Казахи	Русские	Другой национальности
Да, знаю	18,2	19,8	15,4
Что-то слышал (-а)	27,8	29,4	29,1
Нет, не знаю	52,1	48,6	54,9
Затрудняюсь ответить	1,9	2,3	0,5

3.3 Причины участия и неучастия молодежи в общественно полезной деятельности

Как показывают результаты опроса, среди молодежи существует реальное представление и понимание общественно полезной работы, ее назначение. На вопрос, что можем стать причиной Вашего участия в общественных работах, организованных в Вашем населенном пункте, большинство говорят о бескорыстном оказании помощи и реальном результате для нуждающихся. Так, 36,9% опрошенных молодых людей готовы участвовать в общественных работах, если будут иметь возможность улучшить качество жизни местного населения, с помощью благоустройства местной территории. Еще 28,9% опрошенных будут иметь стремление помочь, попавшим в тяжелое жизненной положение и нуждающиеся в материальной поддержке.

Четверть опрошенной молодежи (25,7%) хотели бы видеть результаты своей работы и участия в общественной деятельности.

13,2% опрошенной молодежи не принимают участия в общественных работах и деятельности общественных организаций (таблица 45).

Таблица 45. Распределение ответов на вопрос: «Что может стать причиной Вашего участия в общественной жизни, в общественных мероприятиях, организованных в Вашем населенном пункте?» (в %)

	%
Возможность благоустроить территорию, улучшить качество жизни местного населения	36,9
Стремление помочь людям, попавшим в тяжелую ситуацию, нуждающимся в материальной поддержке	28,4
Гарантии того, что эта деятельность принесет результаты	25,7
Уверенность, что другие жители (села, города) тоже будут участвовать в общественной жизни	15,2
Возможность заработать	13,2
Понимание того, что это социально полезное и одобряемое большинством жителей дело	11,1
Возможность решить волнующую лично проблему	11,0
Осознание того, что участие в общественной жизни – это важный элемент демократии	9,9
Желание или потребность осуществлять какую-либо идею или проект, требующий коллективной поддержки	9,3
Возможность повлиять на политику местных (городских/сельских) властей	4,3
Давление, указания со стороны руководства	3,5
Понимание сути местного самоуправления, участие населения в решении проблем, самостоятельное решение проблем дома	3,5
Возможность публично выразить протест местным властям	2,2
Возможность публично выразить свое недовольство социальной обстановкой в город	1,8
Боязнь общественного порицания со стороны соседей, коллег по работе, товарищей и близких	1,8
Не принимаю участия в общественной жизни, общественных мероприятиях	13,2
Затрудняюсь ответить	2,1

Основными причинами неучастия молодежи в решении проблем, которые возникают в месте их проживания, является т.н. индивидуализм, т.е. молодежь живет по принципу «каждый сам за себя» (39,2%) и безразличие к общим делам (32,6%).

Треть опрошенных молодых людей (30,7%) считают, что у молодежи нет времени, и они очень заняты, чтобы заниматься решением общих вопросов и проблем.

21,1% участвовавших в опросе молодых людей отмечают отсутствие организации, что молодые люди были бы более активными, если бы их организовали для нужного дела (таблица 46).

14,0% опрошенных ответили, что молодежь по привычке надеется на все готовое.

Таблица 46. Распределение ответов на вопрос: «Почему молодежь не принимает активного участия в решении вопросов и проблем, которые возникают в населенном пункте, на местном уровне?» (в %)

	%
Индивидуализм, «каждый сам за себя»	39,2
Безразличие к общим делам	32,6
Недостаток времени, чрезмерная занятость	30,7
Отсутствие организации	21,1
Неверие в возможность оказывать влияние на принятие решения	18,7
Привычка надеяться на все готовое	14,0
Низкий уровень доверия властям разных уровней	12,3
Недостаток знаний, некомпетентность	11,9
Низкий уровень взаимного доверия граждан	9,9
Непопулярность этой деятельности среди населения	8,7
Неуверенность граждан в том, что и другие жители будут принимать участие в решении вопросов местной жизни	7,6
Другое (<i>недостаток информации об общественной работе и т.д.</i>)	0,2
Причин и препятствий для решения вопросов и проблем нет	6,0
Затрудняюсь ответить	2,1

Более четверти опрошенной молодежи (27,6%) считают эффективным способом привлечения добровольных работников это размещение социальной рекламы в средствах массовой информации. Еще 20,5% опрошенных считают, что нужна общая информация (не только социальная реклама) на радио и на телевидении.

Таблица 47. Распределение ответов на вопрос: «По Вашему мнению, какой способ привлечения добровольных помощников самый эффективный и результативный?» (в %)

	%
Размещение социальной рекламы в СМИ	27,6
Размещение информации на радио, телевидении	20,5
Размещение объявления на интернет-сайте организации	20,8
Проведение собраний в тех аудиториях, которые необходимо привлечь	14,3
Распространение информации среди друзей, знакомых	13,3
Размещение листовок, плакатов, объявлений в общественных местах	11,1
Размещение публикации местных газетах, журналах	8,2
Ходить по домам, агитация среди жителей района/города	7,4
Проведение собраний, информационных акций об организации для всех желающих	6,4
Затрудняюсь ответить	5,1

Как показывают результаты опроса, на первом месте причин (38,4%), почему молодежь не может реализовать свои жизненные планы, находится невостребованность молодежи на рынке труда, а 21,0% опрошенных считают, что молодые люди испытывают дискриминацию со стороны старшего поколения (таблица 48).

34,1% опрошенных считают, что причина кроется в самой молодежи, а точнее в менталитете и низкой активности молодежи. Еще треть опрошенных

(30,4%) предположили, что молодежь не знает где и как приложить свои силы и умения.

Таблица 48. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, что мешает реализации жизненных планов молодежи в нашей стране?» (в %)

	%
Невостребованность молодежи на рынке труда	38,4
Менталитет современной молодежи, низкая активность	34,1
Незнание, где и как приложить свои силы	30,4
Недоступность качественного образования	21,4
Дискриминация молодых людей со стороны старших поколений	21,0
Общая социально-экономическая ситуация в стране	18,7
Отсутствие действенной государственной политики по поддержке молодежи	18,6
Другое (<i>коррупция, лень, ничего не мешает, наркотики, алкоголь, нет культуры физического воспитания</i>)	0,7
Затрудняюсь ответить	4,5

Согласно результатам опроса, 25,6% опрошенных считают, что молодежь может повлиять на политику и политические решения, участвуя в выборах.

Таблица 49. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, какими средствами молодежь может повлиять на политику и принимаемые политические решения?» (в %)

	%
Участием в выборах	25,6
Участием молодежи в органах самоуправления по месту учебы, работы	18,3
Участие в благотворительных мероприятиях	15,4
Участием в деятельности политических партий, общественных движений	14,0
Участием деятельности местных органов власти	9,6
Участие в флеш-мобах	7,6
Участием в демонстрациях, митингах	6,5
Молодежь не может повлиять на политические решения	15,0
Затрудняюсь ответить	6,7

Согласно результатам экспертного опроса, 44,6% опрошенных считают, что на рост вовлеченности молодых людей в общественно полезную деятельность оказывает влияние развитие системы поощрения добровольцев. Еще 42,9% опрошенных отмечают развитие молодежных организаций, в качестве фактора, способствующего развитию общественно полезной деятельности (таблица 50).

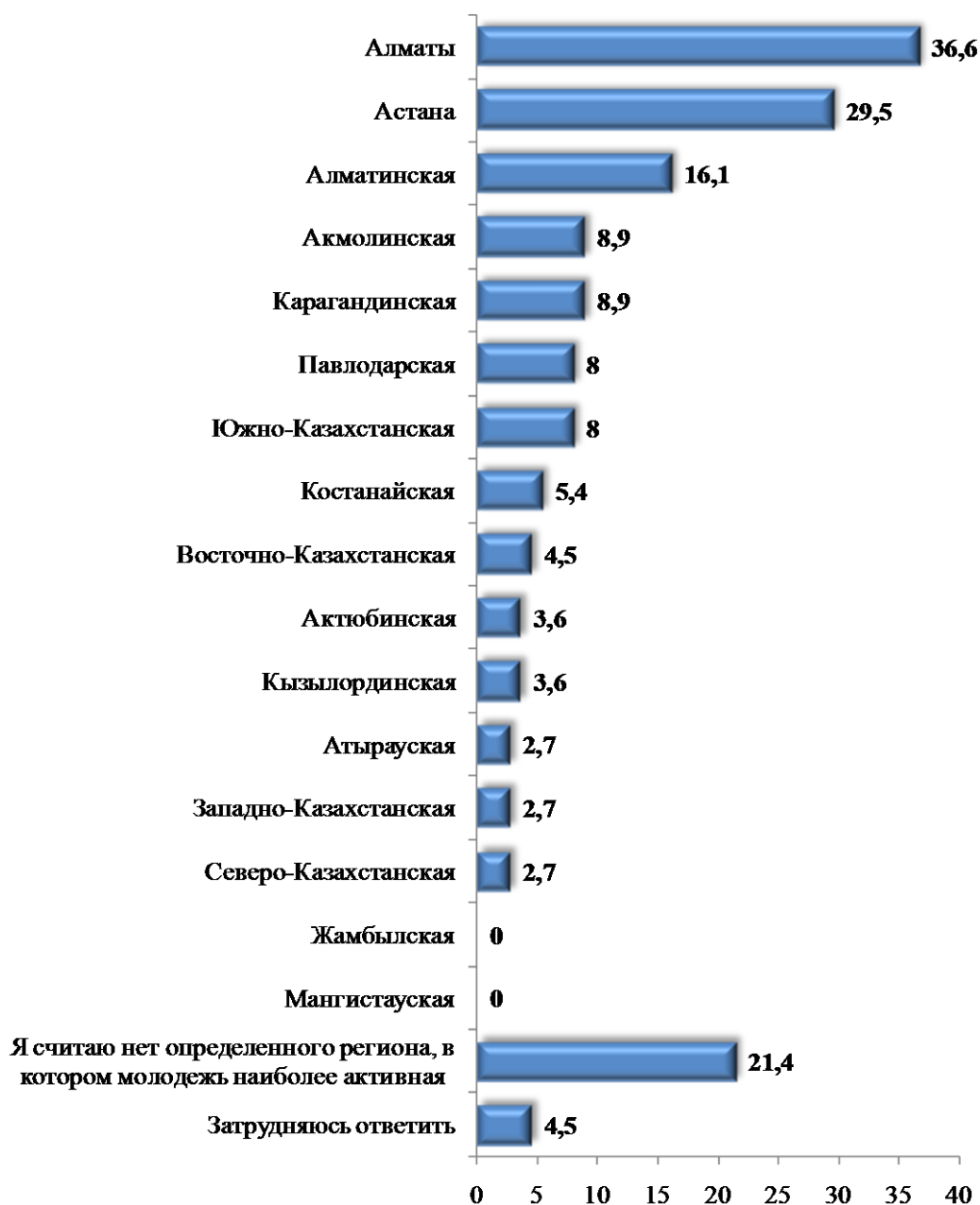
Более трети опрошенных экспертов считают, что у общественно полезной деятельности слабое информационное сопровождение, которое необходимо расширять (32,1%).

Таблица 50. Экспертная оценка на вопрос: «По Вашему мнению, какие факторы способствуют развитию общественно полезной деятельности в Казахстане?» (в %)

	%
Развитие системы поощрения добровольцев	44,6
Развитие молодежных организаций	42,9
Расширение информации о общественных, добровольных мероприятиях, движениях	32,1
Принятие закона об общественно полезной деятельности	12,5
Строгое соблюдение принципа добровольности	4,5
<i>Другое (все в комплексе должно стимулировать ОПД в Казахстане, условия в виде питания, развозки, экипировки, а главное реально интересные проекты, поддержка государства идеи и инициатив волонтеров, когда человек видит, что его поддерживают, то это и есть стимул, поддержка государства идеи и инициатив волонтеров, когда человек видит, что его поддерживают, то это и есть стимул)</i>	2,7

В ходе исследования, экспертов просили оценить, молодежь каких областей Казахстана считается наиболее активной, чаще участвует в общественных мероприятиях и является организаторами. Вполне ожидаемо, что наиболее активными, по мнению экспертов, являются молодые люди, проживающие в городах Алматы (36,6%) и Астана (29,5%). Отдельно отметим молодежь Алматинской области, которую считают активно 16,5% опрошенных экспертов (диаграмма 20).

Диаграмма 20. Экспертная оценка на вопрос: «По Вашему мнению, в каких из областей Казахстана молодежь наиболее активная, в том числе участвует в общественной деятельности, организует общественные мероприятия, привлекает к участию в них и т.д.» (в %)



21,4% участвовавших в опросе экспертов не называют определенных регионов и считают, что определенного региона, с более активной молодежью нет.

Низкая активность молодежи была отмечена в Мангистауской и Жамбылской областях, точнее, никто из экспертов не отметил данные области Казахстана.

Далее экспертов просили дать оценку вовлеченности молодежи в общественно полезную деятельность относительно места проживания молодых людей – городская и сельская молодежь. 52,7% экспертов, участвовавших в опросе, считают, что уровень вовлеченность городской

молодежи в общественно полезную деятельность, в том числе молодежи, проживающей в малых городах Казахстана, гораздо выше, чем у сельской.

Более четверти опрошенных экспертов (27,7%) отмечают только вовлеченность молодежи, проживающей в крупных городах Казахстана – это гг. Астана, Алматы и ряд областных центров.

10,7% опрошенных экспертов придерживаются мнения, что молодежь Казахстана имеет равные возможности участвовать в общественно полезной деятельности, и место проживания или тип населенного пункта, не влияют на уровень вовлеченности молодежи в ОПД.

5,4% опрошенных сказали о том, что сельская молодежь и молодежь малых городов ограничивается общественно полезной деятельностью только в рамках школы.

По результатам опроса экспертов, большинство отмечают (46,4%), что общественно полезная деятельность в общеобразовательных школах ограничена рамками классного и школьного коллектива, что деформирует ее развивающее и воспитательное воздействие.

Наоборот, чуть более трети опрошенных экспертов (31,3%) считают, что сегодня общественно полезная деятельность занимает ведущие позиции в воспитательном процессе, наравне с обучением.

О том, что общественно полезная деятельность не учитывается в воспитательном процессе учащихся, не является обязательным компонентом воспитательного процесса, высказались 20,5% опрошенных экспертов.

Таблица 51. Экспертные оценки на вопрос: «По Вашему мнению, как сегодня влияет воспитательная работа в рамках общеобразовательной школы на процесс вовлеченности молодежи в общественно полезную деятельность?» (в %)

	%
Общественно полезная деятельность в общеобразовательных школах ограничена рамками классного и школьного коллектива	46,4
Сегодня общественно полезная деятельность занимает ведущие позиции в воспитательном процессе, наравне с обучением	31,3
Общественно полезная деятельность не учитывается в воспитательном процессе учащихся	20,5
<i>Другое (в школе чаще всего общественная работа носит принудительный характер и не учитывает возрастных интересов, ОПД занимает ведущие позиции в воспитательном процессе, но не наравне с обучением)</i>	2,7

Выводы по разделу

В целом, опрошенная молодежь довольно активно принимает участие в организованных общественных мероприятиях, в частности на субботниках и т.п., но большинство молодых людей не готовы тратить более пяти часов на общественно полезную деятельность в качестве добровольных участников.

Больше времени готовы тратить на общественно полезную деятельность в Актюбинской, Карагандинской, Кызылординской областях и городе Астане, молодые люди в возрасте от 14 до 19 лет.

Опрошенные старших возрастных групп, наоборот, чаще отмечаю свою неготовность и нежелание тратить время на общественно полезную деятельность.

Среди молодежи существует реальное представление и понимание общественно полезной работы, ее назначение. На вопрос, что можем стать причиной Вашего участия в общественных работах, организованных в Вашем населенном пункте, большинство говорят о бескорыстном оказании помощи и реальном результате для нуждающихся.

Большинство участвовавших в опросе молодых людей под общественно полезной работой понимают возможность приносить пользу людям – 64,6%.

Чуть менее половины опрошенной молодежи (46,8%) понимают под общественно полезной деятельностью участие в общественной жизни.

Отметим тот факт, что несмотря на то, что опрошенная молодежь не проявляет явного материального интереса в процессе общественно полезной деятельности, тем не менее прослеживается прагматический характер действий. Эксперты, напротив, чаще отмечают т.н. социальную пользу без какого-либо дополнительного вознаграждения.

44,5% опрошенных молодых людей ответили, что готовы участвовать в сборе и передаче вещей, продуктов, медицинских препаратов, тому, кто нуждается и 41,9% в сдачи крови (донорстве).

Несмотря на то, что большинству опрошенных не приходилось участвовать в общественно полезной деятельности, ни по своей инициативе, ни по просьбе или под давлением, 78,9% участников опроса считают, что в Казахстане существуют весьма благоприятные условия для осуществления общественно полезной деятельности.

По мнению опрошенных экспертов, мероприятия, которые проводятся на добровольных началах и с участием молодежи весьма эффективны (88,4%). По мнению большинства (56,3%), эффективность подобных мероприятий заключается в том, что молодежь развивается, участвует во всех мероприятиях, проводимых на уровне города или села, республики, является основной «движущей силой».

Большинство опрошенной молодежи (61,3%) поддерживают идею развития волонтерства в Казахстане. Чаще положительные ответы можно было услышать в Акмолинской (73,1%), Карагандинской (80,0%), Костанайской (80,2%), Северо-Казахстанской (71,4%) областях и городе Астана (75,0%).

47% опрошенной молодежи поддерживают идею принятия закона о волонтерской деятельности. Среди экспертов данный показатель составляет 40,2%, а 42,0% опрошенных экспертов отмечают необходимость принятия закона о общественно полезной деятельности.

Чуть более половины опрошенных ничего не знают о существовании в Казахстане Национальной Волонтерской Сети (51,8%). Относительно высокая доля информированных о Волонтерской сети была отмечена Акмолинской (41,0%), Жамбылской (38,8%), Павлодарской (35,4%) областях.

Раздел 4. Информированность и вовлеченность молодежи в государственные программы и проекты молодежной политики

Как показывают результаты опроса, среди опрошенной молодежи отмечен достаточно высокий уровень информированности о программе «Дорожная карта занятости-2020» и проекте «С дипломом – в село!». Хуже знают молодые люди о трудоустройстве выпускников в рамках Молодежной практики.

Более половины опрошенных, а именно 56,8%, слышали о программе «Дорожная карта занятости-2020», еще четверть опрошенных информированы о программе, потому что знакомые или друзья были участниками данной программы (диаграмма 21).

7,6% опрошенных знают о программе «Дорожная карта занятости-2020» потому что сами являлись участниками или в настоящее время работают благодаря данной программе.

Только 4,8% опрошенных ответили, что не знают или не слышали о «Дорожной карте занятости-2020».

Диаграмма 21. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы знаете или слышали о программе «Дорожная карта занятости-2020»?» (в %)



Более трети опрошенной молодежи (33,3%) знают о молодежном проекте «С дипломом – в село!». Из них 5,4% опрошенных участвовали в данном проекте или трудоустроены благодаря данному молодежному проекту, а 27,9% ответили, что знают о проекте, потому что в нем участвовали их друзья или знакомые (диаграмма 22).

Еще более половины опрошенных слышали о проекте «С дипломом – в село!» (52,7%).

Только 6,6% опрошенной молодежи ничего не знают или не слышали о проекте «С дипломом – в село!».

Диаграмма 22. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы знаете или слышали о проекте «С дипломом – в село!»?» (в %)



Ситуация с проектом Молодежная практика несколько иная – уровень информированности ниже. Более трети опрошенных (34,8%) не знают, не слышали о трудоустройстве выпускников в рамках Молодежной практики (диаграмма 23).

Четверть опрошенных знают о Молодежной практике (25,1%), потому что ее участниками были они сами или кто-то из близких, друзей. А 37,7% опрошенных только слышали о трудоустройстве молодых людей по Молодежной практике.

Диаграмма 23. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы что-нибудь знаете или слышали о трудоустройстве выпускников организаций образования в рамках Молодежной практики?» (в %)



Выводы по разделу

Одним из показателей эффективности реализации государственной молодежной политики является вовлеченность и информированность молодежи о государственных программах и проектах, которые реализуются для развития и поддержки молодежи.

Молодежь демонстрирует высокий уровень информированности о программе «Дорожная карта занятости-2020» (89,0%) и о проекте «С дипломо – в село!» (86,0%).

Заключение

Таким образом, результаты опроса молодежи свидетельствуют о том, что молодежь проявляет интерес и желание заниматься общественно полезной деятельностью, приносить пользу обществу, помогать нуждающимся. Для популяризации общественно полезной деятельности и вовлечения в данный процесс большего количества молодежи необходимы четкий алгоритм действий и постоянная работа по пропаганде, необходимо постоянно информировать молодых людей о пользе общественно полезной деятельности для всего общества. Важная роль в данном процессе отводится общественным институтам – общественные организации, профсоюзы, и другие некоммерческие структуры, которые способствуют развитию гражданского общества, волонтерства, патриотического воспитания и т.д.

Как показывают результаты опроса, молодежь хотела бы участвовать в общественно полезных проектах, но не всегда знают как, потому что не достаточно информации. Сегодня, благодаря современным технологиям информация становится доступной и быстрой. Учитывая данный факт, информация о свежих, новых общественных проектах должна быть своевременной и находится в «правильных» информационных источниках.

Еще одной трудностью, которая тормозит развитие общественно полезной деятельности среди молодежи, отсутствие хорошего организатора. Для правильной организации социального проекта, нужны хорошие организаторы, которые понимают свое дело, являются профессионалами, а самое главное, понимают цели и задачи социального проекта и пути их достижения. Так называемый административно-управленческий персонал организует и координирует деятельность всех участников социального проекта. Поэтому важно, ответственно подходить к организации и проведению общественно полезной деятельности.

Результаты опроса, как молодежи, так и экспертного, показали, что не редко в обществе используются неверные представления об общественно полезной деятельности. Так, 10,6% опрошенной молодежи под общественно полезной деятельностью понимают способ улучшения своего материального положения, а 16,8% надеются приобрести полезные связи и знакомства. Очень важно проводить разъяснительную работу с молодежью и объяснять, что главной характеристикой общественно полезной деятельности является ее социальная полезная направленность, т.е. общественно полезная деятельность должна приносить реальную пользу обществу и нуждающимся членам общества.

Стоит отметить необходимость качественной информационной работы в рамках общественно полезной деятельности. Как известно, средства массовой информации являются самым сильным каналом воздействия на формирование общественного мнения. Поэтому информационная активность важна, чтобы потенциальные участники знали об организации и проектах общественно полезной деятельности.

Важно, чтобы участие в общественно полезной деятельности осуществлялось добровольно. Молодые люди должны осознавать свой вклад и пользу, которые они вносят, осуществляя общественную деятельность. К сожалению, как показывают данные опроса, сегодня в стране присутствуют признаки того, что общественно полезная деятельность происходит не по собственной инициативе. Так, 20,5% опрошенных молодых людей, за последние 2-3 года, принимали участие в общественно полезной деятельности по просьбе или под давлением.

Особое значение, на процесс вовлеченности молодежи в общественно полезную деятельность, имеет воспитательная работа в рамках общеобразовательной школы. Результаты экспертного опроса показывают, что сегодня общественно полезная работа в школах игнорируется или организована на формальном уровне. Необходимо изменить ситуацию, учитывая следующее:

общественно полезная деятельность учащихся должна стать обязательным компонентом воспитательного процесса;

общественно полезная деятельность должна дифференцироваться по возрастам;

не ограничивать общественно полезную деятельность только рамками классного или школьного коллектива, что может стать причиной деформирования развивающего и воспитательного воздействия;

необходимо затрагивать и мотивационную сферу подростков.

Подводя итоги исследования, отметим, что процесс вовлеченности в общественно полезную деятельность должен осуществляться вместе с:

- воспитанием гражданской ответственности и патриотизма среди молодежи;
- преодолением экстремистских настроений в молодежной среде;
- вовлечением молодежи в общественно-политическую жизнь общества;
- развитием правовой грамотности среди молодежи;
- развитием молодежных общественных организаций;
- поддержкой общественных инициатив;
- поддержкой молодых семей.

Приложения

Анкета опроса молодежи

Уважаемый респондент! Меня зовут _____ . Я являюсь интервьюером Научно-исследовательского центра «Молодежь» (г. Астана). Просим Вас принять участие в социологическом опросе, посвященном вовлеченности молодежи в общественную деятельность. Вашему вниманию предложен ряд вопросов и варианты ответов на них. Прослушайте, пожалуйста, эти вопросы и предлагаемые к ним варианты ответов до конца, выберите устраивающий Вас ответ. В случае, если ни один из предложенных ответов Вас не удовлетворяет, укажите свой вариант в графе «другое».

**Полученная информация будет использована только в обобщенном виде.
Анонимность и конфиденциальность Вашего мнения гарантируется**

1. Скажите, пожалуйста, что Вы понимаете под общественно полезной работой?
(возможно любое количество ответов)

1. Возможность принести пользу людям
2. Общение с интересными людьми
3. Участие в общественной жизни
4. Способ улучшить свое материальное положение
5. Способ приобрести полезные связи, знакомства
6. Возможность профессионального роста и повышения квалификации
7. Моральное удовлетворение, возможность почувствовать свою нужность людям
8. Деятельность в свободное от своей основной работы время
9. Свободный выбор и добрая воля человека проявлять свою личную активность, реализация собственных идей
10. Личное ответственное участие в организованной работе на основе доверия, солидарности и сотрудничества
11. Способ повысить свой социальный статус, способ решения волнующей лично проблемы
12. Работа по принуждению
13. Отсутствие материальной компенсации за труд
14. Доступ к дефицитным ресурсам, информации
15. Другое (*напишите*) _____

(99) Затрудняюсь ответить

2. Скажите, пожалуйста, Вы когда-нибудь занимались общественной работой, за которую Вы не получали никакого вознаграждения, оплаты, например, уборка на общегородском субботнике, помощь одиноким пенсионерам или инвалидам, посадка деревьев и др.?

1. Да, по месту работы
2. Да, во время учебы
3. Да, по месту жительства
4. Да, во время службы в армии
5. Да, в общественной организации
6. Другое (*напишите*) _____
7. Нет, не занимался общественно-полезной работой, не имею опыта общественно-полезных работ

(99) Затрудняюсь ответить

3. Скажите, пожалуйста, в каких мероприятиях Вы участвовали за последний год?
(возможно любое количество ответов)

1. Участие в проведении избирательной кампании
2. Коллективное благоустройство подъездов, домов, детских площадок, окружающих территорий
3. Сбор средств, вещей для людей, попавших в тяжелое положение

4. Участие в митингах, демонстрациях, пикетах по поводу событий в жизни страны, региона, Вашего населенного пункта
 5. Участие в деятельности общественных организаций
 6. Участие в деятельности политических партий, движений, профсоюзных организаций
 7. Субботник, мероприятие по уборке близлежащей территории
 8. Собрание жильцов дома или подъезда
 9. Посадка деревьев и других зеленых насаждений
 10. Ремонт подъезда силами жильцов
 11. Дворовые соревнования и другие спортивные мероприятия
 12. Праздники двора, конкурсы и другие культурные мероприятия
 13. Материальное обеспечение совместных мероприятий или помощь
 14. Совместная ликвидация последствий чрезвычайных ситуаций
 15. Совместное обеспечение порядка и безопасности
 16. Организация дежурства на лестничных клетках в подъезде
 17. Совместный ремонт лавочек, детских площадок и т.п. во дворах
 18. Другое (*укажите*) _____
 19. Нет, ни в чем подобном за последний год не участвовал (-а)
- (99) Затрудняюсь ответить

4. Скажите, пожалуйста, сколько примерно часов в месяц Вы готовы потратить на общественно полезную деятельность, в качестве добровольного участника?

1. Пять часов и меньше
 2. Около 5-10 часов
 3. Более 10 часов
 4. Нисколько, не могу (не хочу) тратить время на такую деятельность
 5. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

5. В каких видах работ общественных организаций Вы согласились бы (смогли бы) участвовать? (возможно любое количество ответов)

1. Сбор и передача вещей, продуктов, медицинских препаратов нуждающимся
 2. Участие в поездках в детские дома, дома инвалидов, престарелых, в больницы
 3. Сдача крови (донорство)
 4. Участие в коллективных акциях
 5. Помощь на дому инвалидам, пожилым людям, многодетным семьям
 6. Сбор финансовых средств
 7. Координационная работа в офисе общественной организации
 8. Информационная работа (информирование по месту жительства, участие в коллективных собраниях в школе, по месту работы и др.)
 9. Профессиональная помощь, работа специалистом
 10. Участие в благоустройстве социальных учреждений
 11. Другое (*укажите*) _____
 12. Не хочу принимать участие в работе общественных организаций
- (99) Затрудняюсь ответить

6. Приходилось ли Вам за последние 2-3 года принимать участие в какой-либо общественно полезной деятельности по своей инициативе или по просьбе?

	Часто	Редко	Не приходилось	Затрудняюсь ответить
1) По своей инициативе	1	2	3	9
2) По просьбе/ под давлением начальства/университета/школы/местных властей	1	2	3	9

7. В каких из указанных общественных организациях (объединениях) Вы состоите?

(возможно любое количество ответов)

1. Экологические организации спортивные, туристические, охотничьи, автомобилистские клубы / объединения
2. Благотворительные инициативы / акции
3. Культурные, природоохранные движения, инициативные группы, клубы по интересам
4. Благотворительные организации
5. Женские организации
6. Инициативные группы, объединения родителей (дошкольников, школьников, инвалидов)
7. Профсоюзы
8. Общества защиты прав потребителей
9. Территориальное общественное самоуправление, местные инициативные группы по обустройству жилых группы, органы студенческого / школьного самоуправления
10. Правозащитные организации
11. Домовые комитеты, старшие по домам, подъездам
12. Молодежные неформальные объединения неполитического характера
13. Молодежные политические объединения
14. Религиозные общины, организации, движения
15. Профессиональные ассоциации / творческие союзы
16. Общества инвалидов
17. Движения национально-патриотического толка
18. Этнические общины, национальные диаспоры, землячества
19. Другое *(укажите)* _____
20. Не состою ни в какой организации

(99) Затрудняюсь ответить

8. Скажите, пожалуйста, как Вы относитесь к донорству, к сдаче крови? (отметьте не более двух вариантов ответов)

1. Кому-то может понадобиться моя кровь, хочу помочь
2. Стану донором, если кровь понадобится моим родственникам
3. Это благородное доброе дело
4. Это дополнительный доход, льготы
5. Это полезно для здоровья
6. Сам медработник
7. Я не был донором, и не хочу им быть
8. Другое *(напишите)* _____

(99) Затрудняюсь ответить

9. Что может стать причиной Вашего участия в общественной жизни, в общественных мероприятиях, организованных в Вашем населенном пункте? (отметьте не более трех вариантов ответа)

1. Возможность благоустроить территорию, улучшить качество жизни местного населения
2. Возможность заработать
3. Гарантии того, что эта деятельность принесет результаты
4. Уверенность, что другие жители (села, города) тоже будут участвовать в общественной жизни
5. Возможность решить волнующую лично проблему
6. Понимание того, что это социально полезное и одобряемое большинством жителей дело

7. Стремление помочь людям, попавшим в тяжелую ситуацию, нуждающимся в материальной поддержке
 8. Возможность повлиять на политику местных (городских/сельских) властей
 9. Желание или потребность осуществлять какую-либо идею или проект, требующий коллективной поддержки
 10. Возможность публично выразить протест местным властям
 11. Возможность публично выразить свое недовольство социальной обстановкой в город
 12. Давление, указания со стороны руководства (городских служб, властей города, села, руководителей школы, вуза, предприятия)
 13. Понимание сути местного самоуправления, участие населения в решении проблем, самостоятельное решение проблем дома, двора, города
 14. Осознание того, что участие в общественной жизни – это важный элемент демократии
 15. Боязнь общественного порицания со стороны соседей, коллег по работе, товарищей и близких
 16. Другое (*напишите*) _____
 17. Не принимаю участия в общественной жизни, общественных мероприятиях
- (99) Затрудняюсь ответить

10. Почему молодежь не принимает активного участия в решении вопросов и проблем, которые возникают в населенном пункте, на местном уровне? (отметьте не более трех вариантов ответа)

1. Неверие в возможность оказывать влияние на принятие решения
 2. Индивидуализм, «каждый сам за себя»
 3. Недостаток времени, чрезмерная занятость
 4. Безразличие к общим делам
 5. Отсутствие организации
 6. Недостаток знаний, некомпетентность
 7. Низкий уровень доверия властям разных уровней
 8. Привычка надеяться на все готовое
 9. Низкий уровень взаимного доверия граждан
 10. Неуверенность граждан в том, что и другие жители будут принимать участие в решении вопросов местной жизни
 11. Непопулярность этой деятельности среди населения
 12. Другое (*напишите*) _____
 13. Причин и препятствий для решения вопросов и проблем нет
- (99) Затрудняюсь ответить

11. По Вашему мнению, какой способ привлечения добровольных помощников самый эффективный и результативный?

1. Размещение социальной рекламы в СМИ
 2. Размещение информации на радио, телевидении
 3. Размещение объявления на интернет-сайте организации
 4. Размещение публикации местных газетах, журналах
 5. Размещение листовок, плакатов, объявлений в общественных местах
 6. Распространение информации среди друзей, знакомых
 7. Проведение собраний в тех аудиториях, которые необходимо привлечь (например, студенты, молодежь, пенсионеры)
 8. Проведение собраний, информационных акций об организации для всех желающих
 9. Ходить по домам, агитация среди жителей района/города
 10. Другое (*напишите*) _____
- (99) Затрудняюсь ответить

12. Помогали ли Вы материально нуждающимся людям за последние 6 месяцев?

1. Да, помогал нуждающимся (инвалидам, сиротам, больным, пенсионерам и др.)
 2. Да, помогал знакомым (родственникам, соседям, друзьям)
 3. Нет
 4. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

13. Как Вы считаете, необходимо ли в Казахстане развивать волонтерскую деятельность?

1. Да, считаю это необходимым
 2. Нет, считаю, в этом НЕТ необходимости
 3. Никогда не думал (-а) об этом
- (99) Затрудняюсь ответить

14. Как Вы считаете, необходим ли в Казахстане Закон о волонтерстве (волонтерской деятельности)?

1. Да, считаю это необходимым
 2. Нет, считаю, в этом нет необходимости
 3. Никогда не думал (-а) об этом
 4. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

15. На Ваш взгляд, какими способами можно развить волонтерскую деятельность?

1. Освещая деятельность волонтеров, волонтерских организаций
 2. Нематериальным стимулированием (учитывать при поступлении на учебу или работу)
 3. Материальным стимулированием (вознаграждением)
 4. Невозможно пробудить интерес к волонтерству в нашем обществе
 5. Волонтерскую деятельность развивать не надо
 6. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

16. Знаете ли Вы о том, что в Казахстане существует Национальная Волонтерская Сеть?

1. Да, знаю
 2. Что-то слышал (-а)
 3. Нет, не знаю
 4. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

17. Оцените, пожалуйста, условия для общественно полезной деятельности в Казахстане?

1. Очень благоприятные
 2. Скорее благоприятные
 3. Скорее неблагоприятные
 4. Очень неблагоприятные
- (9) Затрудняюсь ответить

18. Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь политическими событиями, новостями, которые происходят в Казахстане?

1. Да, постоянно
 2. Редко, не всегда
 3. Нет, не интересуюсь
 4. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

19. Вы интересуетесь экономической ситуацией в стране?

1. Да, постоянно
2. Редко, не всегда

3. Нет, не интересуюсь
 4. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

20. Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь новостями, которые происходят в Вашем городе, селе?

1. Да, постоянно
 2. Редко, не всегда
 3. Нет, не интересуюсь
 4. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

21. Вы ходили голосовать, принимали ли участие в последних выборах депутатов Мажилиса Парламента 20 марта 2016 года?

1. Да, ходил (-а), самостоятельно принял решение голосовать
 2. Да, ходил (-а), с коллективом, однокурсниками
 3. Нет, я был занят (-а)
 4. Нет, я не хожу голосовать
 5. Нет, я не голосовал (-а), мне нет еще 18-ти лет
 6. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

22. Считаете ли Вы себя патриотом своей страны?

1. Да
 2. Скорее да, чем нет
 3. Скорее нет, чем да
 4. Нет
- (9) Затрудняюсь ответить

23. С какой из следующих групп людей Вы в первую очередь испытываете чувство общности (единства)?

1. С гражданами Казахстана
 2. С людьми Вашей национальности
 3. С людьми, говорящими на Вашем языке
 4. С людьми Вашей профессии
 5. С людьми Вашего поколения
 6. С людьми Вашего вероисповедания
- (9) Затрудняюсь ответить

24. Что, по Вашему мнению, значит быть патриотом, что является основой казахстанского патриотизма в первую очередь? (не более трех вариантов ответа)

1. Ощущение народа Казахстана как одной большой семьи
 2. Знание своего родного края, его истории и культуры
 3. Честный труд, развитие предпринимательства
 4. Служба в армии
 5. Общественная деятельность, общественная активность
 6. Создание семьи, планирование жизни в Казахстане
 7. Уважение и исполнение казахстанского законодательства
 8. Знание экономического и политического вектора страны, его поддержка
 9. Умения представлять государственные интересы, быть лицом страны за рубежом, перед иностранными гостями.
 10. Наличие частной собственности, крепкой материальной базы
 11. Ностальгия вдали от Родины
 12. Любить Родину
 13. Другое (*напишите*) _____
- (99) Затрудняюсь ответить

25. Вы можете сказать, что большинство молодежи Казахстана являются патриотами своей страны?

1. Да
2. Скорее да
3. Скорее нет
4. Нет

(9) Затрудняюсь ответить

26. Занимаетесь ли Вы предпринимательской деятельностью на данный момент или собираетесь заняться ею в будущем?

1. Занимаюсь предпринимательской деятельностью
2. Ранее занимался предпринимательской деятельностью, теперь нет
3. Собираюсь заняться предпринимательской деятельностью в будущем
4. Нет, не занимаюсь
5. Другое (напишите) _____

(9) Затрудняюсь ответить

27. Принимаете ли Вы участие в спортивно-массовых мероприятиях (не в качестве зрителей) в Вашем городе, селе?

1. Да, всегда
2. Да, когда получается
3. Нет
4. Нет, у нас никогда не проводят спортивно-массовые мероприятия
5. Другое (напишите) _____

(9) Затрудняюсь ответить

28. Скажите, пожалуйста, что дает Вам лично участие в спортивно-массовых мероприятиях?

1. Возможность выбраться из дома, офиса
2. Возможность сблизиться с коллективом, установить новые знакомства
3. Возможность расширить свой кругозор, разнообразить досуг
4. Возможность поддерживать себя в хорошей физической форме
5. Другое (напишите) _____

(9) Затрудняюсь ответить

29. Как Вы считаете, что мешает реализации жизненных планов молодежи в нашей стране? (возможно любое количество ответов)

1. Дискриминация молодых людей со стороны старших поколений
2. Невостребованность молодежи на рынке труда
3. Менталитет современной молодежи, низкая активность
4. Общая социально-экономическая ситуация в стране
5. Недоступность качественного образования
6. Отсутствие действенной государственной политики по поддержке молодежи
7. Незнание, где и как приложить свои силы
8. Другое (напишите) _____

(99) Затрудняюсь ответить

30. Как Вы считаете, какими средствами молодежь может повлиять на политику и принимаемые политические решения?

1. Участием в выборах
2. Участием в демонстрациях, митингах
3. Участием в деятельности политических партий, общественных движений
4. Участием деятельности местных органов власти

5. Участие молодежи в органах самоуправления по месту учебы, работы
6. Участие в благотворительных мероприятиях
7. Участие в флеш-мобах
8. Другое (*напишите*) _____
9. Молодежь не может повлиять на политические решения

(9) Затрудняюсь ответить

31. Отметьте причины, которые вызывают у Вас стресс?

1. Финансовые трудности
2. Проблемы в коллективе, с друзьями
3. Проблемы в семье
4. Одиночество
5. Проблемы с учебой, работой
6. У меня не бывает стрессовых ситуаций
7. Другое (*напишите*) _____

(9) Затрудняюсь ответить

32. Уделяется ли достаточное внимание организации досуга молодежи в Вашем населенном пункте?

1. Да, достаточно
2. Скорее достаточно
3. Скорее недостаточно
4. Нет, не достаточно

(9) Затрудняюсь ответить

33. Удовлетворены ли Вы досуговыми мероприятиями, которые проводятся в Вашем населенном пункте?

1. Полностью удовлетворен
2. Скорее удовлетворен, чем не удовлетворен
3. Скорее не удовлетворен, чем удовлетворен
4. Совсем не удовлетворен

(9) Затрудняюсь ответить

34. Скажите, пожалуйста, Вы что-нибудь знаете или слышали о трудоустройстве выпускников организаций образования в рамках Молодежной практики?

1. Знаю, лично трудоустроивался (-лась) по Молодежной практике
2. Знаю, друзья, знакомые трудоустроивались по Молодежной практике
3. Что-то слышал (-а) о Молодежной практике
4. Ничего не знаю, не слышал (-а) о Молодежной практике
5. Другое (*напишите*) _____

(9) Затрудняюсь ответить

35. Скажите, пожалуйста, Вы знаете или слышали о программе «Дорожная карта занятости-2020»?

1. Да, знаю, участвовал в программе «Дорожная карта занятости-2020»
2. Да, знаю, в настоящий момент работаю благодаря программе «Дорожная карта занятости-2020»
3. Да, знаю, в программе «Дорожная карта занятости-2020» участвовали мои друзья, знакомые
4. Что-то слышал (-а) о программе «Дорожная карта занятости-2020»
5. Другое (*напишите*) _____

(9) Затрудняюсь ответить

36. Скажите, пожалуйста, Вы знаете или слышали о проекте «С дипломом – в село!»?

1. Да, знаю, участвовал в проекте «С дипломом – в село!»

2. Денег хватает только на самые необходимые расходы, без которых нельзя обойтись (питание, оплата коммунальных услуг, лекарства)
 3. Денег хватает на питание и другие самые необходимые расходы, одежду и мелкую бытовую технику, но купить сейчас холодильник или стиральную машину было бы трудно
 4. Денег хватает на самые необходимые расходы, одежду и крупную бытовую технику, но купить новую машину мы не можем
 5. Денег хватает на все, кроме покупки недвижимости (дачи или квартиры)
 6. Материальных затруднений не испытываем. При необходимости могли бы приобрести дачу, квартиру
- (9) Затрудняюсь ответить

D9. В настоящее время Вы работаете?

1. Нет, я только учусь -----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**
 2. Учусь и одновременно работаю (подрабатываю)
 3. Да, я работаю
 4. Я не учусь, не работаю и НЕ ищу работу ----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**
 5. Я не учусь, не работаю (ищу работу) -----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**
- (9) Затрудняюсь ответить

D10. Укажите, пожалуйста, Ваш основной вид деятельности?

1. Руководитель организации
 2. Руководитель отдела, подразделения, службы
 3. Специалист высшего уровня квалификации
 4. Специалист среднего уровня квалификации
 5. Служащий, занятый подготовкой информации, оформлением документации, учетом и обслуживанием
 6. Работник сферы обслуживания, предоставления коммунальных услуг, торговли и родственных видов деятельности
 7. Квалифицированный работник сельского, лесного хозяйств, рыбоводства и рыболовства
 8. Квалифицированный рабочий крупных и мелких промышленных организаций, художественных промыслов, строительства, транспорта, связи
 9. Оператор, аппаратчик, машинист установок и машин и слесари-сборщики
 10. Неквалифицированный рабочий
 11. Индивидуальный предприниматель с лицензией
 12. Самозанятый
 13. Другое (*напишите*) _____
- (99) Затрудняюсь ответить

Анкета опроса экспертов

Уважаемый эксперт! Приглашаем Вас принять участие в нашем исследовании, посвященном изучению уровня вовлеченности молодежи в общественно полезную деятельность, изучению мотивов участия в общественно полезной деятельности. Общественно полезная деятельность является основным средством, благодаря которому молодежь участвует в культурной, экономической и социальной жизни страны. По результатам исследования будут сделаны выводы и подготовлены рекомендации для развития общественно полезной деятельности и вовлеченности молодежи в общественные мероприятия.

Нам очень важно Ваше мнение!

Заранее благодарим за участие!

1. Скажите, пожалуйста, какое определение наиболее подходит для описания общественно полезной деятельности в Казахстане? (ПОЖАЛУЙСТА, ОТМЕТЬТЕ НЕ БОЛЕЕ ТРЕХ ХАРАКТЕРИСТИК)

1. Возможность принести пользу людям
2. Участие в общественной жизни
3. Способ улучшить свое материальное положение
4. Способ приобрести полезные связи, знакомства
5. Возможность профессионального роста и повышения квалификации
6. Моральное удовлетворение, возможность почувствовать свою нужность людям
7. Деятельность в свободное от своей основной работы время
8. Свободный выбор и добрая воля человека проявлять свою личную активность
9. Реализация собственных идей
10. Способ повысить свой социальный статус
11. Способ решения волнующей лично проблемы
12. Работа по принуждению
13. Отсутствие материальной компенсации за труд
14. Доступ к дефицитным ресурсам, информации
15. Другое (*напишите, пожалуйста*) _____

2. Как Вы считаете, такое явление, как общественно полезная деятельность, насколько распространено сегодня в нашей стране? (ПОЖАЛУЙСТА, ПОДРОБНО НАПИШИТЕ СВОЙ ОТВЕТ)

3. По Вашему мнению, как, в основном, осуществляется процесс вовлечения молодежи в общественно полезную деятельность в стране?

1. Инициатива исходит от самих молодых людей
2. Процесс имеет принудительный характер
3. Другое (*подробно напишите*) _____

4. Скажите, пожалуйста, какие формы общественно полезной деятельности получили наибольшее распространение среди молодежи Казахстана?

1. Благотворительная деятельность
2. Меценатство и спонсорская деятельность
3. Волонтерская деятельность
4. Донорство
5. Другое (*напишите*) _____

5. Как Вы считаете, должно ли государство поддерживать развитие общественно полезной деятельности в Казахстане, существует ли такая необходимость или нет? (ПОЖАЛУЙСТА, ПОДРОБНО НАПИШИТЕ СВОЙ ОТВЕТ)

6. Если Вы считаете, что государство должно поддерживать общественно полезную деятельность, то каким образом должна осуществляться государственная поддержка?

1. Государственный социальный заказ
 2. Налоговые льготы для организаций, которым присвоен статус общественно полезной организации
 3. Поощрения в виде государственных наград
 4. Другое (*подробно напишите*) _____
-

7. Как Вы считаете, сегодня государство поддерживает общественно полезную деятельность?

1. Да, поддерживает
 2. Поддерживает частично
 3. Нет, не поддерживает
 4. Другое (*напишите, пожалуйста*) _____
-

8. Скажите, пожалуйста, насколько в целом эффективны мероприятия на добровольных началах, в которых молодежь принимает участие?

1. Эффективны
 2. Скорее эффективны
 3. Скорее не эффективны
 4. Не эффективны
 5. Другое (*пожалуйста, укажите*) _____
-

9. Почему Вы считаете, что мероприятия на добровольных началах с участием молодежи эффективны? В чем заключается эффективность? (ПОЖАЛУЙСТА, ПОДРОБНО НАПИШИТЕ СВОЙ ОТВЕТ)

10. Почему Вы считаете, что мероприятия на добровольных началах с участием молодежи неэффективны? (ПОЖАЛУЙСТА, ПОДРОБНО НАПИШИТЕ СВОЙ ОТВЕТ)

11. В мировой практике известно, когда страны принимают законы об общественно полезной деятельности, например, в Венгрии принято законодательство об общественно полезной деятельности в 1997 году, в Польше – в 2003 году, в Латвии парламент рассматривает закон. Как Вы считаете есть ли необходимость принять закон об общественно полезной деятельности в Казахстане?

1. Да, уже давно назрела необходимость принять Закон об общественно- полезной деятельности
2. Считаю, вполне достаточно принять Закон «О волонтерской деятельности», который будет регулировать вопросы, связанные с общественной деятельностью

3. Считают на данном этапе нет необходимости принимать Закон об общественной деятельности

4. Другое (*напишите, пожалуйста*) _____

12. Как Вы оцениваете необходимость общественных объединений и общественной деятельности для молодежи в современной жизни? Или молодежь занята другими более важными проблемами, например, трудоустройство, проблемы жилья, дорогое высшее образование (ПОЖАЛУЙСТА, ПОДРОБНО НАПИШИТЕ СВОЙ ОТВЕТ)

13. Как Вы думаете, какая категория молодежи проявляет большую активность и интерес к участию в общественно полезной деятельности?

1. Школьники
 2. Студенты, учащиеся в колледже
 3. Трудные подростки
 4. Безработные
 5. Молодые предприниматели
 6. Другое (*напишите, пожалуйста*) _____
-

7. Социальный статус не является определяющим

14. Какие структуры, службы, органы чаще выступают организаторами мероприятий в рамках общественно полезной деятельности?

1. Администрация высших учебных заведений (ВУЗы)
 2. Администрация средне образовательных учебных заведений (школы, колледжи)
 3. Молодежные организации, клубы
 4. Экологические организации
 5. Службы занятости
 6. Местные исполнительные государственные органы
 7. Международные организации
 8. Другое (*укажите, пожалуйста*) _____
-

15. По Вашему мнению, какие факторы способствуют развитию общественно полезной деятельности в Казахстане?

1. Развитие системы поощрения добровольцев
 2. Строгое соблюдение принципа добровольности
 3. Расширение информации о общественных, добровольных мероприятиях, движениях
 4. Развитие молодежных организаций
 5. Принятие закона об общественно полезной деятельности
 6. Другое (*напишите, пожалуйста*) _____
-

16. А какие факторы, наоборот, препятствуют развитию общественно полезной деятельности в Вашем населенном пункте?

1. Слабая экономическая ситуация, отсутствие средств
 2. Слабая организация общественной деятельности, мероприятий
 3. Слабая связь с молодежью, молодежными организациями
 4. Другое (*укажите, пожалуйста*) _____
-

5. Развитию общественно полезной деятельности в Казахстане ничего не препятствует

17. По Вашему мнению, в каких из областей Казахстана молодежь наиболее активная, в том числе участвует в общественной деятельности, организывает общественные мероприятия, привлекает к участию в них и т.д.?

1. Акмолинская
2. Актюбинская
3. Алматинская
4. Атырауская
5. Восточно-Казахстанская
6. Жамбылская
7. Западно-Казахстанская
8. Карагандинская
9. Костанайская
10. Кызылординская
11. Мангистауская
12. Павлодарская
13. Северо-Казахстанская
14. Южно-Казахстанская
15. г.Астана
16. г.Алматы
17. Я считаю нет определенного региона, в котором молодежь наиболее активная
18. Другое (*напишите*) _____

18. Как Вы считаете, насколько активно участвует молодежь в общественно полезной деятельности в Вашем городе? (ПОЖАЛУЙСТА, ПОДРОБНО НАПИШИТЕ СВОЙ ОТВЕТ)

19. Что, по Вашему мнению, чаще всего препятствует активному участию молодежи в общественно полезной деятельности? (ОТМЕТЬТЕ НЕ БОЛЕЕ ТРЕХ ВАРИАНТОВ ОТВЕТА)

1. Неверие в возможность оказывать влияние на принятие решения
 2. Индивидуализм, «каждый сам за себя»
 3. Недостаток времени, чрезмерная занятость
 4. Безразличие к общим делам
 5. Отсутствие организации
 6. Недостаток знаний, некомпетентность
 7. Низкий уровень доверия властям разных уровней
 8. Привычка надеяться на все готовое
 9. Низкий уровень взаимного доверия граждан
 10. Неуверенность граждан в том, что и другие жители будут принимать участие в решении вопросов местной жизни
 11. Непопулярность этой деятельности среди населения
 12. Другое (*укажите, пожалуйста*) _____
- _____
13. Ничего не препятствует

20. Как Вы считаете, что мотивирует молодых людей принимать участие в общественно полезной деятельности? (ПОЖАЛУЙСТА, ОТМЕТЬТЕ НЕ БОЛЕЕ ТРЕХ ВАРИАНТОВ ОТВЕТА)

1. Налаживание контактов, поиск новых знакомств, связей
2. Повышение своей популярности, престижа среди сверстников
3. Полезное времяпровождение

4. Возможность заработать
 5. Гарантии того, что эта деятельность принесет результаты
 6. Возможность решить волнующую лично проблему
 7. Стремление помочь людям
 8. Возможность повлиять на политику местных властей
 9. Возможность публично выразить протест местным властям
 10. Возможность публично выразить свое недовольство социальной обстановкой в городе давлению, указания со стороны руководства (городских служб, властей города, села, руководителей предприятий)
 11. Осознание того, что участие в общественной жизни - это важный элемент демократии
 12. Угроза общественного порицания со стороны соседей, коллег по работе, товарищей и близких
 13. Другое (*укажите, пожалуйста*) _____
-

21. По Вашему мнению, как сегодня влияет воспитательная работа в рамках общеобразовательной школы на процесс вовлеченности молодежи в общественно полезную деятельность?

1. Общественно полезная деятельность не учитывается в воспитательном процессе учащихся, не является обязательным компонентом воспитательного процесса
 2. Общественно полезная деятельность в общеобразовательных школах ограничена рамками классного и школьного коллектива, что деформирует ее развивающее и воспитательное воздействие
 3. Сегодня общественно полезная деятельность занимает ведущие позиции в воспитательном процессе, наравне с обучением
 4. Другое (*напишите, пожалуйста*) _____
-

22. Как Вы считаете, насколько качественно и эффективно организован молодежный досуг в Казахстане в целом?

1. Молодежный досуг организован эффективно, молодежь имеет все возможности качественно проводить свой досуг, созданы все условия
 2. Молодежный досуг организован только в крупных городах, досуг сельской молодежи никак не организован, сельская молодежь чаще проводит свободное время «неправильно», что влияет на рост алкоголизма, наркомании, преступности среди молодых людей
 3. Молодежный досуг в основном организован коммерческими структурами, что влияет на стоимость услуг и на их доступность
 4. Молодежный досуг никак не организован в Казахстане
 5. Другое (*напишите, пожалуйста*) _____
-

23. Как Вы считаете, вся ли молодежь Казахстана в равной мере вовлечена в общественно полезную деятельность? Или городская молодежь (проживающая в городах) имеет больше возможностей участвовать в общественно полезной деятельности, чем сельская?

1. В общественно полезную деятельность вовлечена только молодежь гг. Астана, Алматы и областных центров, молодежь других населенных пунктов не имеет возможности участвовать в общественных мероприятиях
 2. В общественную деятельность вовлечена только городская молодежь, в том числе молодежь малых городов, сельская молодежь, в большинстве своем, никак не задействована в общественной деятельности
 3. Другое (*напишите, пожалуйста*) _____
-

24. Как Вы считаете, что нужно делать, чтобы развивать общественно полезную деятельность в Казахстане? Что Вы можете предложить для развития общественно полезной деятельности среди молодежи Казахстана?

25. По Вашему мнению, какие мероприятия наиболее распространены, популярны среди молодежи Казахстана? В каких мероприятиях молодежь участвует часто, редко или никогда не принимает участие? (ПОЖАЛУЙСТА, ДАЙТЕ ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА ПО КАЖДОЙ СТРОКЕ)

	Часто	Редко	Никогда	Ничего не слышал (-а)	Затрудняюсь ответить
Участие в проведении избирательной кампании	1	2	3	4	5
Коллективное благоустройство подъездов, домов, детских площадок, окружающих территорий	1	2	3	4	5
Сбор средств, вещей для людей, попавших в тяжелое положение	1	2	3	4	5
Участие в митингах, демонстрациях, пикетах по поводу событий в жизни страны, региона, населенного пункта	1	2	3	4	5
Участие в деятельности общественных организаций	1	2	3	4	5
Участие в деятельности политических партий, движений, профсоюзных организаций	1	2	3	4	5
Субботник, мероприятие по уборке близлежащей территории	1	2	3	4	5
Посадка деревьев и других зеленых насаждений	1	2	3	4	5
Дворовые соревнования и другие спортивные мероприятия	1	2	3	4	5
Праздники двора, конкурсы и другие культурные мероприятия	1	2	3	4	5
Материальное обеспечение совместных мероприятий или помощь	1	2	3	4	5
Совместная ликвидация последствий чрезвычайных ситуаций	1	2	3	4	5
Совместное обеспечение порядка и безопасности	1	2	3	4	5
Формирование поисковых отрядов	1	2	3	4	5
15) Другое (укажите, пожалуйста) _____	1	2	3	4	

И еще несколько вопросов о Вас:

26. Сколько Вам полных лет? (запишите) _____

27. К какой категории экспертов Вы себя относите?

1. Представитель общественной организации
2. Представитель молодежной общественной организации
3. Завуч по воспитательной работе
4. Представитель ВУЗа, колледжа
5. Представитель государственного органа

6. Представитель Молодежного ресурсного центра
7. Представитель средств массовой информации
8. Блоггер
9. Другое (*напишите, пожалуйста*) _____

Линейные распределения (опрос молодежи)

Скажите, пожалуйста, что Вы понимаете под общественно полезной работой?

	Количество	%
Возможность принести пользу людям	1291	64,6
Общение с интересными людьми	661	33,1
Участие в общественной жизни	935	46,8
Способ улучшить свое материальное положение	212	10,6
Способ приобрести полезные связи, знакомства	335	16,8
Возможность профессионального роста и повышения квалификации	228	11,4
Моральное удовлетворение, возможность почувствовать свою нужность людям	410	20,5
Деятельность в свободное от своей основной работы время	322	16,1
Свободный выбор и добрая воля человека проявлять свою личную активность, реализация собственных идей	457	22,9
Личное ответственное участие в организованной работе на основе доверия, солидарности и сотрудничества	353	17,7
Способ повысить свой социальный статус, способ решения волнующей лично проблемы	162	8,1
Работа по принуждению	87	4,4
Отсутствие материальной компенсации за труд	162	8,1
Доступ к дефицитным ресурсам, информации	46	2,3
Затрудняюсь ответить	7	0,4

Скажите, пожалуйста, Вы когда-нибудь занимались общественной работой, за которую Вы не получали никакого вознаграждения, оплаты, например, уборка на общегородском субботнике, помощь одиноким пенсионерам или инвалидам, посадка деревьев и др.?

	Количество	%
Да, по месту работы	543	27,2
Да, во время учебы	1044	52,2
Да, по месту жительства	251	12,6
Да, во время службы в армии	27	1,4
Да, в общественной организации	60	3,0
Нет, не занимался общественно-полезной работой, не имею опыта общественно-полезных работ	298	14,9
Затрудняюсь ответить	25	1,3

Скажите, пожалуйста, в каких мероприятиях Вы участвовали за последний год?

	Количество	%
Участие в проведении избирательной кампании	248	12,4
Коллективное благоустройство подъездов, домов, детских площадок, окружающих территорий	254	12,7
Сбор средств, вещей для людей, попавших в тяжелое положение	354	17,7
Участие в митингах, демонстрациях, пикетах по поводу событий в жизни страны, региона, Вашего населенного пункта	39	2
Участие в деятельности общественных организаций	171	8,6
Участие в деятельности политических партий, движений, профсоюзных организаций	40	2
Субботник, мероприятие по уборке близлежащей территории	993	49,7
Собрание жильцов дома или подъезда	173	8,7
Посадка деревьев и других зеленых насаждений	285	14,3
Ремонт подъезда силами жильцов	79	4
Дворовые соревнования и другие спортивные мероприятия	113	5,7
Праздники двора, конкурсы и другие культурные мероприятия	179	9
Материальное обеспечение совместных мероприятий или помощь	55	2,8
Совместная ликвидация последствий чрезвычайных ситуаций	23	1,2
Совместное обеспечение порядка и безопасности	55	2,8
Организация дежурства на лестничных клетках в подъезде	29	1,5

Совместный ремонт лавочек, детских площадок и т.п. во дворах	65	3,3
Помощь детским домам	1	0,1
Сдача крови как донор	1	0,1
Помощь пожилым людям	3	0,2
Помощь бездомным животным	1	0,1
Нет, ни в чем подобном за последний год не участвовал (-а)	480	24
Затрудняюсь ответить	19	1

Скажите, пожалуйста, сколько примерно часов в месяц Вы готовы потратить на общественно полезную деятельность, в качестве добровольного участника?

	Количество	%
Пять часов и меньше	964	48,2
Около 5-10 часов	434	21,7
Более 10 часов	97	4,9
Нисколько, не могу (не хочу) тратить время на такую деятельность	344	17,2
Затрудняюсь ответить	161	8,1

В каких видах работ общественных организаций Вы согласились бы (смогли бы) участвовать?

	Количество	%
Сбор и передача вещей, продуктов, медицинских препаратов нуждающимся	890	44,5
Участие в поездках в детские дома, дома инвалидов, престарелых, в больницы	581	29,1
Сдача крови (донорство)	837	41,9
Участие в коллективных акциях	260	13,0
Помощь на дому инвалидам, пожилым людям, многодетным семьям	481	24,1
Сбор финансовых средств	288	14,4
Координационная работа в офисе общественной организации	103	5,2
Информационная работа (информирование по месту жительства, участие в коллективных собраниях в школе, по месту работы и др.)	196	9,8
Профессиональная помощь, работа специалистом	196	9,8
Участие в благоустройстве социальных учреждений	178	8,9
Не хочу принимать участие в работе общественных организаций	242	12,1
Субботники	1	0,1
Затрудняюсь ответить	58	2,9

Приходилось ли Вам за последние 2-3 года принимать участие в какой-либо общественно полезной деятельности по своей инициативе или по просьбе? (количество)

	Часто	Редко	Не приходилось	Затрудняюсь ответить
По своей инициативе	317	712	878	93
По просьбе/ под давлением начальства/университета/школы/ местных властей	409	730	750	111

Приходилось ли Вам за последние 2-3 года принимать участие в какой-либо общественно полезной деятельности по своей инициативе или по просьбе? (%)

	Часто	Редко	Не приходилось	Затрудняюсь ответить
По своей инициативе	15,9	35,6	43,9	4,7
По просьбе/ под давлением начальства/университета/школы/ местных властей	20,5	36,5	37,5	5,6

В каких из указанных общественных организациях (объединениях) Вы состоите?

	Количество	%
Экологические организации спортивные, туристические, охотничьи, автомобилистские клубы / объединения	134	6,7
Благотворительные инициативы / акции	115	5,8

Культурные, природоохранные движения, инициативные группы, клубы по интересам	69	3,5
Благотворительные организации	79	4,0
Женские организации	30	1,5
Инициативные группы, объединения родителей (дошкольников, школьников, инвалидов)	36	1,8
Профсоюзы	144	7,2
Общества защиты прав потребителей	16	0,8
Территориальное общественное самоуправление, местные инициативные группы по обустройству жилых группы, органы студенческого / школьного самоуправления	36	1,8
Правозащитные организации	38	1,9
Домовые комитеты, старшие по домам, подъездам	33	1,7
Молодежные неформальные объединения неполитического характера	25	1,3
Молодежные политические объединения	42	2,1
Религиозные общины, организации, движения	12	0,6
Профессиональные ассоциации / творческие союзы	25	1,3
Общества инвалидов	6	0,3
Движения национально-патриотического толка	7	0,4
Этнические общины, национальные диаспоры, землячества	7	0,4
Не состою ни в какой организации	1400	70,0
Затрудняюсь ответить	60	3,0

Скажите, пожалуйста, как Вы относитесь к донорству, к сдаче крови?

	Количество	%
Кому-то может понадобиться моя кровь, хочу помочь	784	39,2
Стану донором, если кровь понадобится моим родственникам	670	33,5
Это благородное доброе дело	857	42,9
Это дополнительный доход, льготы	59	3,0
Это полезно для здоровья	213	10,7
Сам медработник	31	1,6
Я не был донором, и не хочу им быть	221	11,1
Не могу по состоянию здоровья	10	0,5
Затрудняюсь ответить	20	1,0

Что может стать причиной Вашего участия в общественной жизни, в общественных мероприятиях, организованных в Вашем населенном пункте?

	Количество	%
Возможность благоустроить территорию, улучшить качество жизни местного населения	738	36,9
Возможность заработать	264	13,2
Гарантии того, что эта деятельность принесет результаты	514	25,7
Уверенность, что другие жители (села, города) тоже будут участвовать в общественной жизни	304	15,2
Возможность решить волнующую лично проблему	219	11
Понимание того, что это социально полезное и одобряемое большинством жителей дело	221	11,1
Стремление помочь людям, попавшим в тяжелую ситуацию, нуждающимся в материальной поддержке	567	28,4
Возможность повлиять на политику местных (городских/сельских) властей	86	4,3
Желание или потребность осуществлять какую-либо идею или проект, требующий коллективной поддержки	186	9,3
Возможность публично выразить протест местным властям	44	2,2
Возможность публично выразить свое недовольство социальной обстановкой в город	35	1,8
Давление, указания со стороны руководства (городских служб, властей города, села, руководителей школы, вуза, предприятия)	69	3,5
Понимание сути местного самоуправления, участие населения в	70	3,5

решении проблем, самостоятельное решение проблем дома, двора, города		
Осознание того, что участие в общественной жизни – это важный элемент демократии	197	9,9
Боязнь общественного порицания со стороны соседей, коллег по работе, товарищей и близких	35	1,8
Не принимаю участия в общественной жизни, общественных мероприятиях	263	13,2
Затрудняюсь ответить	41	2,1

Почему молодежь не принимает активного участия в решении вопросов и проблем, которые возникают в населенном пункте, на местном уровне?

	Количество	%
Неверие в возможность оказывать влияние на принятие решения	373	18,7
Индивидуализм, «каждый сам за себя»	784	39,2
Недостаток времени, чрезмерная занятость	613	30,7
Безразличие к общим делам	652	32,6
Отсутствие организации	422	21,1
Недостаток знаний, некомпетентность	237	11,9
Низкий уровень доверия властям разных уровней	245	12,3
Привычка надеяться на все готовое	279	14
Низкий уровень взаимного доверия граждан	198	9,9
Неуверенность граждан в том, что и другие жители будут принимать участие в решении вопросов местной жизни	151	7,6
Непопулярность этой деятельности среди населения	174	8,7
Причин и препятствий для решения вопросов и проблем нет	120	6
Недостаток информации об общественной работе	1	0,1
Затрудняюсь ответить	41	2,1

По Вашему мнению, какой способ привлечения добровольных помощников самый эффективный и результативный?

	Количество	%
Размещение социальной рекламы в СМИ	551	27,6
Размещение информации на радио, телевидении	409	20,5
Размещение объявления на интернет-сайте организации	415	20,8
Размещение публикации местных газетах, журналах	164	8,2
Размещение листовок, плакатов, объявлений в общественных местах	221	11,1
Распространение информации среди друзей, знакомых	266	13,3
Проведение собраний в тех аудиториях, которые необходимо привлечь (например, студенты, молодежь, пенсионеры)	285	14,3
Проведение собраний, информационных акций об организации для всех желающих	128	6,4
Ходить по домам, агитация среди жителей района/города	147	7,4
Телефон, SMS	5	0,3
Затрудняюсь ответить	102	5,1

Помогали ли Вы материально нуждающимся людям за последние 6 месяцев?

	Количество	%
Да, помогал нуждающимся (инвалидам, сиротам, больным, пенсионерам и др.)	432	21,6
Да, помогал знакомым (родственникам, соседям, друзьям)	758	37,9
Нет	782	39,1
Затрудняюсь ответить	28	1,4

Как Вы считаете, необходимо ли в Казахстане развивать волонтерскую деятельность?

	Количество	%
Да, считаю это необходимым	1225	61,3
Нет, считаю, в этом НЕТ необходимости	163	8,2
Никогда не думал (-а) об этом	556	27,8
Затрудняюсь ответить	56	2,8

Как Вы считаете, необходим ли в Казахстане Закон о волонтерстве (волонтерской деятельности)?

	Количество	%
Да, считаю это необходимым	939	47
Нет, считаю, в этом нет необходимости	272	13,6
Никогда не думал (-а) об этом	717	35,9
Затрудняюсь ответить	72	3,6

На Ваш взгляд, какими способами можно развивать волонтерскую деятельность?

	Количество	%
Освещающая деятельность волонтеров, волонтерских организаций	786	39,3
Нематериальным стимулированием (учитывать при поступлении на учебу или работу)	322	16,1
Материальным стимулированием (вознаграждением)	498	24,9
Невозможно пробудить интерес к волонтерству в нашем обществе	111	5,6
Волонтерскую деятельность развивать не надо	72	3,6
Пропаганда в школах	1	0,1
Правильное воспитание в семье	1	0,1
Затрудняюсь ответить	209	10,5

Знаете ли Вы о том, что в Казахстане существует Национальная Волонтерская Сеть?

	Количество	%
Да, знаю	364	18,2
Что-то слышал (-а)	564	28,2
Нет, не знаю	1035	51,8
Затрудняюсь ответить	37	1,9

Оцените, пожалуйста, условия для общественно полезной деятельности в Казахстане?

	Количество	%
Очень благоприятные	424	21,2
Скорее благоприятные	1154	57,7
Скорее неблагоприятные	218	10,9
Очень неблагоприятные	24	1,2
Затрудняюсь ответить	180	9

Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь политическими событиями, новостями, которые происходят в Казахстане?

	Количество	%
Да, постоянно	734	36,7
Редко, не всегда	1003	50,2
Нет, не интересуюсь	247	12,4
Затрудняюсь ответить	16	0,8

Вы интересуетесь экономической ситуацией в стране?

	Количество	%
Да, постоянно	717	35,9
Редко, не всегда	987	49,4
Нет, не интересуюсь	281	14,1
Затрудняюсь ответить	15	0,8

Скажите, пожалуйста, Вы интересуетесь новостями, которые происходят в Вашем городе, селе?

	Количество	%
Да, постоянно	971	48,6
Редко, не всегда	818	40,9
Нет, не интересуюсь	191	9,6
Затрудняюсь ответить	20	1

Вы ходили голосовать, принимали ли участие в последних выборах депутатов Мажилиса Парламента 20 марта 2016 года?

	Количество	%
Да, ходил (-а), самостоятельно принял решение голосовать	848	42,4
Да, ходил (-а), с коллективом, однокурсниками	261	13,1
Нет, я был занят (-а)	334	16,7
Нет, я не хожу голосовать	178	8,9
Нет, я не голосовал (-а), мне нет еще 18-ти лет	343	17,2
Затрудняюсь ответить	36	1,8

Считаете ли Вы себя патриотом своей страны?

	Количество	%
Да	1237	61,9
Скорее да, чем нет	651	32,6
Скорее нет, чем да	56	2,8
Нет	23	1,2
Затрудняюсь ответить	33	1,7

С какой из следующих групп людей Вы в первую очередь испытываете чувство общности (единства)?

	Количество	%
С гражданами Казахстана	1337	66,9
С людьми Вашей национальности	238	11,9
С людьми, говорящими на Вашем языке	136	6,8
С людьми Вашей профессии	42	2,1
С людьми Вашего поколения	194	9,7
С людьми Вашего вероисповедания	12	0,6
Затрудняюсь ответить	41	2,1

Что, по Вашему мнению, значит быть патриотом, что является основой казахстанского патриотизма в первую очередь?

	Количество	%
Ощущение народа Казахстана как одной большой семьи	1001	50,1
Знание своего родного края, его истории и культуры	712	35,6
Честный труд, развитие предпринимательства	482	24,1
Служба в армии	275	13,8
Общественная деятельность, общественная активность	135	6,8
Создание семьи, планирование жизни в Казахстане	452	22,6
Уважение и исполнение казахстанского законодательства	430	21,5
Знание экономического и политического вектора страны, его поддержка	76	3,8
Умения представлять государственные интересы, быть лицом страны за рубежом, перед иностранными гостями.	208	10,4
Наличие частной собственности, крепкой материальной базы	51	2,6
Ностальгия вдали от Родины	47	2,4
Любить Родину	672	33,6
Затрудняюсь ответить	22	1,1

Вы можете сказать, что большинство молодежи Казахстана являются патриотами своей страны?

	Количество	%
Да	712	35,6
Скорее да	927	46,4
Скорее нет	216	10,8
Нет	72	3,6
Затрудняюсь ответить	73	3,7

Занимаетесь ли Вы предпринимательской деятельностью на данный момент или собираетесь заняться ею в будущем?

	Количество	%
Занимаюсь предпринимательской деятельностью	108	5,4
Ранее занимался предпринимательской деятельностью, теперь нет	99	5
Собираюсь заняться предпринимательской деятельностью в будущем	470	23,5
Нет, не занимаюсь	1281	64,1
Затрудняюсь ответить	42	2,1

Принимаете ли Вы участие в спортивно-массовых мероприятиях (не в качестве зрителей) в Вашем городе, селе?

	Количество	%
Да, всегда	254	12,7
Да, когда получается	754	37,7
Нет	800	40
Нет, у нас никогда не проводят спортивно-массовые мероприятия	168	8,4
Затрудняюсь ответить	24	1,2

Скажите, пожалуйста, что дает Вам лично участие в спортивно-массовых мероприятиях?

	Количество	%
Возможность выбраться из дома, офиса	191	9,6
Возможность сблизиться с коллективом, установить новые знакомства	354	17,7
Возможность расширить свой кругозор, разнообразить досуг	385	19,3
Возможность поддерживать себя в хорошей физической форме	472	23,6
Не принимаю участие	201	10,1
Затрудняюсь ответить	397	19,9

Как Вы считаете, что мешает реализации жизненных планов молодежи в нашей стране?

	Количество	%
Дискриминация молодых людей со стороны старших поколений	419	21
Невостребованность молодежи на рынке труда	768	38,4
Менталитет современной молодежи, низкая активность	682	34,1
Общая социально-экономическая ситуация в стране	374	18,7
Недоступность качественного образования	427	21,4
Отсутствие действенной государственной политики по поддержке молодежи	371	18,6
Незнание, где и как приложить свои силы	608	30,4
Коррупция	6	0,3
Лень	1	0,1
Ничего не мешает	2	0,1
Наркотики, алкоголь	1	0,1
Затрудняюсь ответить	89	4,5

Как Вы считаете, какими средствами молодежь может повлиять на политику и принимаемые политические решения?

	Количество	%
Участием в выборах	511	25,6
Участием в демонстрациях, митингах	129	6,5
Участием в деятельности политических партий, общественных движений	280	14
Участием деятельности местных органов власти	191	9,6
Участием молодежи в органах самоуправления по месту учебы, работы	366	18,3
Участие в благотворительных мероприятиях	308	15,4
Участие в флеш-мобах	151	7,6
Молодежь не может повлиять на политические решения	299	15
Затрудняюсь ответить	134	6,7

Отметьте причины, которые вызывают у Вас стресс?

	Количество	%
Финансовые трудности	734	36,7
Проблемы в коллективе, с друзьями	161	8,1
Проблемы в семье	266	13,3
Одиночество	115	5,8
Проблемы с учебой, работой	197	9,9
У меня не бывает стрессовых ситуаций	666	33,3
Несправедливость	1	0,1
Проблемы с жильем	1	0,1
Безразличие власти к жизни человека	1	0,1
Безработица	4	0,2
Ухудшение здоровья	5	0,3
Затрудняюсь ответить	74	3,7

Уделяется ли достаточное внимание организации досуга молодежи в Вашем населенном пункте?

	Количество	%
Да, достаточно	344	17,2
Скорее достаточно	704	35,2
Скорее не достаточно	579	29
Нет, не достаточно	285	14,3
Затрудняюсь ответить	88	4,4

Удовлетворены ли Вы досуговыми мероприятиями, которые проводятся в Вашем населенном пункте?

	Количество	%
Полностью удовлетворен	368	18,4
Скорее удовлетворен, чем не удовлетворен	730	36,5
Скорее не удовлетворен, чем удовлетворен	558	27,9
Совсем не удовлетворен	220	11
Затрудняюсь ответить	124	6,2

Скажите, пожалуйста, Вы что-нибудь знаете или слышали о трудоустройстве выпускников организаций образования в рамках Молодежной практики?

	Количество	%
Знаю, лично трудоустроивался (-лась) по Молодежной практике	118	5,9
Знаю, друзья, знакомые трудоустроивались по Молодежной практике	384	19,2
Что-то слышал (-а) о Молодежной практике	745	37,3
Ничего не знаю, не слышал (-а) о Молодежной практике	696	34,8
Затрудняюсь ответить	57	2,9

Скажите, пожалуйста, Вы знаете или слышали о программе «Дорожная карта занятости-2020»?

	Количество	%
Да, знаю, участвовал в программе «Дорожная карта занятости-2020»	50	2,5
Да, знаю, в настоящий момент работаю благодаря программе «Дорожная карта занятости-2020»	101	5,1
Да, знаю, в программе «Дорожная карта занятости-2020» участвовали мои друзья, знакомые	492	24,6
Что-то слышал (-а) о программе «Дорожная карта занятости-2020»	1135	56,8
Не слышал, не знаю	96	4,8
Затрудняюсь ответить	126	6,3

Скажите, пожалуйста, Вы знаете или слышали о проекте «С дипломом – в село!»?

	Количество	%
Да, знаю, участвовал в проекте «С дипломом – в село!»	64	3,2
Да, знаю, в настоящий момент работаю благодаря проекту «С дипломом – в село!»	44	2,2
Да, знаю, в проекте «С дипломом – в село!» участвовали мои друзья, знакомые	557	27,9
Что-то слышал (-а) о проекте «С дипломом – в село!»	1054	52,7
Не слышал, не знаю	131	6,6
Затрудняюсь ответить	150	7,5

Линейные распределения (опрос экспертов)

Скажите, пожалуйста, какое определение наиболее подходит для описания общественно полезной деятельности в Казахстане?

	%
Возможность принести пользу людям	46,4
Участие в общественной жизни	50,0
Способ улучшить свое материальное положение	10,7
Способ приобрести полезные связи, знакомства	12,5
Возможность профессионального роста и повышения квалификации	35,7
Моральное удовлетворение, возможность почувствовать свою нужность людям	33,0
Деятельность в свободное от своей основной работы время	15,2
Свободный выбор и добрая воля человека проявлять свою личную активность	29,5
Реализация собственных идей	20,5
Способ повысить свой социальный статус	10,7
Способ решения волнующей лично проблемы	4,5
Работа по принуждению	3,6
Отсутствие материальной компенсации за труд	2,7
Доступ к дефицитным ресурсам, информации	4,5

Как Вы считаете, такое явление, как общественно полезная деятельность, насколько распространено сегодня в нашей стране?

	%
Хорошо распространена	42,9
Пока активность низкая, но набирает обороты	12,5
Слабо распространена	25,0
Очень слабо развита	13,4
Только формально существует	1,8
Никакой ОПД нет	2,7
Нет ответа	0,9
Затрудняюсь ответить	0,9

По Вашему мнению, как, в основном, осуществляется процесс вовлечения молодежи в общественно полезную деятельность в стране?

	%
Инициатива исходит от самих молодых людей	50,0
Процесс имеет принудительный характер	31,3
В большинстве имеет принудительный характер, но нельзя отрицать случаи, когда инициатива исходит от молодежи	13,4
Инициатива слабая, так как мало организаций в этом направлении работают	3,6
Проводятся разъяснительные работы	1,8
Инициативу проявляют родители	1,8
Затрудняюсь ответить	0,9

Скажите, пожалуйста, какие формы общественно полезной деятельности получили наибольшее распространение среди молодежи Казахстана?

	%
Благотворительная деятельность	40,2
Меценатство и спонсорская деятельность	7,1
Волонтерская деятельность	66,1
Донорство	16,1
Не распространена волонтерская деятельность	0,9
Общественные объединения	0,9
Социальные мероприятия	0,9
Затрудняюсь ответить	1,8

Как Вы считаете, должно ли государство поддерживать развитие общественно полезной деятельности в Казахстане, существует ли такая необходимость или нет?

	%
Да, надо поддерживать	84,8
Государство создает условия поддержки для НПО, ОО, МОО и т.д.	3,6
Необходима материальная поддержка, мотивация	9,8
Нужно привлекать молодежь в общественные дела	3,6
Затрудняюсь ответить	1,8

Если Вы считаете, что государство должно поддерживать общественно полезную деятельность, то каким образом должна осуществляться государственная поддержка?

	%
Государственный социальный заказ	34,8
Налоговые льготы для организаций, которым присвоен статус общественно полезной организации	40,2
Поощрения в виде государственных наград	41,1
Финансовая стимуляция	2,7
Защита прав и интересов молодежи, предусмотренных законом о молодежи	0,9
Административная поддержка	0,9
Создание условий для взаимодействия НПО и бизнеса	0,9
Затрудняюсь ответить	2,7

Как Вы считаете, сегодня государство поддерживает общественно полезную деятельность?

	%
Да, поддерживает	41,1
Поддерживает частично	47,3
Нет, не поддерживает	7,1
Поддерживает недостаточно	2,7
Очень слабо	1,8

Скажите, пожалуйста, насколько в целом эффективны мероприятия на добровольных началах, в которых молодежь принимает участие?

	%
Эффективны	36,6
Скорее эффективны	51,8
Скорее не эффективны	8,0
Не эффективны	0,9
Важен не эффект, а полезная занятость молодежи, их самореализация	1,8
Затрудняюсь ответить	0,9

Почему Вы считаете, что мероприятия на добровольных началах с участием молодежи эффективны? В чем заключается эффективность?

	%
Молодежь сейчас активно развивается с разных сторон и задействована практически во все мероприятия города	56,3
Активная молодежь показывает своим примером незанятой молодежи, как полезно заниматься общественной деятельностью	7,8
Молодежь должна быть вовлечена, т.к. является эпицентром всех событий, связанных с развитием страны	6,8
Молодежи нужно признание своей полезности, социальная удовлетворенность и авторитет среди сверстников	7,8
Потому что люди привлекаются без принуждения, а по своей инициативе	7,8
Является малозатратным мероприятием	1,0
Мероприятия неэффективны	1,9
Повышает самозанятость молодежи	1,9
Не всегда эффективны, но инициатива заразительна и других подвигает в активности	1,0
Нет ответа	1,9
Затрудняюсь ответить	6,8

Почему Вы считаете, что мероприятия на добровольных началах с участием молодежи неэффективны?

	%
Нет мотивации, студенты участвуют в мероприятиях как толпа, не понимая цели проведения мероприятия	10,6
Нет характерного направления организаций, проводящих и отвечающих за те или иные мероприятия	2,1
В случае, если они носят принудительный официальный характер и не увлекают молодежь	19,1
Низкая заинтересованность в подобных мероприятиях связана с более важными и проблемными делами	14,9
Мероприятия эффективны	25,5
Некоторая часть молодежи не патриотична, чтобы выполнять работу от души, на 100	4,3
Слабое финансирование	10,6
Нет поддержки от государства, многие считаются безработными	6,4
Очень мало информации о подобных мероприятиях, нужна стимуляция	4,3
Некачественное планирование работы, все гонятся за цифрами и показателями, а работой и творчеством уже не занимаются	2,1
Мешает учебе	6,4

В мировой практике известно, когда страны принимают законы об общественно полезной деятельности, например, в Венгрии принято законодательство об общественно полезной деятельности в 1997 году, в Польше – в 2003 году, в Латвии парламент рассматривает закон. Как Вы считаете есть ли необходимость принять закон об общественно полезной деятельности в Казахстане?

	%
Да, уже давно назрела необходимость принять Закон об общественно-полезной деятельности	42,0
Считаю, вполне достаточно принять Закон «О волонтерской деятельности», который будет регулировать вопросы	40,2
Считают на данном этапе нет необходимости принимать Закон об общественной деятельности	15,2
Надо изучать опыт передовых стран в этой области	0,9
Перед законом необходимы межведомственные договоренности и финансовое обоснование	0,9
Затрудняюсь ответить	0,9

Как Вы оцениваете необходимость общественных объединений и общественной деятельности для молодежи в современной жизни? Или молодежь занята другими более важными проблемами, например, трудоустройство, проблемы жилья, дорогое высшее образование

	%
Проблемы молодежи важны, но развитие молодежи как личности в общественных начинаниях это большой плюс	30,4
Поощрять активистов, что станет стимулом для развития общественной деятельности	4,5
Общественные объединения сплачивают людей, молодежь будет более сознательна и ответственна	12,5
У многих нет свободного времени на общественную деятельность, социальные проблемы важнее	32,1
ОПД для молодежи начинает приобретать смысл, т.к. сегодня участие в ОПД может помочь по карьере и учебе	2,7
ОПД – необходима, но молодежь не активна, потому что ничего не хочет делать	1,8
Молодежь самостоятельно должна участвовать в мероприятиях, ОПД, осознанно должна к этому прийти	0,9
Важно соблюсти баланс, чтобы и помочь молодежи в решении важных задач, и стимулировать активность среди молодежи	0,9
Нужна организация, чтобы все было понятно, организовано и в законном порядке	0,9
Нет ответа	5,4
Затрудняюсь ответить	8,0

Как Вы думаете, какая категория молодежи проявляет большую активность и интерес к участию в общественно полезной деятельности?

	%
Школьники	31,3
Студенты, учащиеся в колледже	70,5
Трудные подростки	1,8
Безработные	0,9
Молодые предприниматели	17,0
Студенты ВУЗов	5,4
Активная молодежь	1,8
Ребята, которые стремятся на государственную службу	0,9
Молодежь старше 21 года	0,9
Инвалиды	0,9
Молодежь, имеющая хорошее воспитание	0,9
Социальный статус не является определяющим	2,7

Какие структуры, службы, органы чаще выступают организаторами мероприятий в рамках общественно полезной деятельности?

	%
Администрация высших учебных заведений (ВУЗы)	35,7
Администрация средне образовательных учебных заведений	31,3
Молодежные организации, клубы	53,6
Экологические организации	10,7
Службы занятости	1,8
Местные исполнительные государственные органы	25,9
Международные организации	8,0
Все организации периодически проводят мероприятия по ОПД и молодежь равнозначно везде участвует	1,8
Школы	0,9

По Вашему мнению, какие факторы способствуют развитию общественно полезной деятельности в Казахстане?

	%
Развитие системы поощрения добровольцев	44,6
Строгое соблюдение принципа добровольности	4,5
Расширение информации об общественных, добровольных мероприятиях, движениях	32,1
Развитие молодежных организаций	42,9
Принятие закона об общественно полезной деятельности	12,5
Все в комплексе должно стимулировать ОПД в Казахстане	0,9
Условия в виде питания, развозки, экипировки, а главное реально интересные проекты	0,9
Поддержка государства идеи и инициатив волонтеров, когда человек видит, что его поддерживают, то это и есть стимул	0,9

А какие факторы, наоборот, препятствуют развитию общественно полезной деятельности в Вашем населенном пункте?

	%
Слабая экономическая ситуация, отсутствие средств	45,5
Слабая организация общественной деятельности, мероприятий	25,0
Слабая связь с молодежью, молодежными организациями	32,1
Коррупция	0,9
Отсутствие информации и пропаганды ОПД в СМИ	0,9
Отсутствие каких-либо стимуляций и льгот от государства	1,8
Незнание смысла ОПД	0,9
Отсутствие мотивации	0,9
Пассивность молодежи	1,8
Принудительный характер плохое воздействие на ОПД	0,9
Затрудняюсь ответить	0,9
Развитию общественно полезной деятельности в Казахстане ничего не препятствует	2,7

По Вашему мнению, в каких из областей Казахстана молодежь наиболее активная, в том числе участвует в общественной деятельности, организывает общественные мероприятия, привлекает к участию в них и т.д.

	%
Акмолинская	8,9
Актюбинская	3,6
Алматинская	16,1
Атырауская	2,7
Восточно-Казахстанская	4,5
Жамбылская	0,0
Западно-Казахстанская	2,7
Карагандинская	8,9
Костанайская	5,4
Кызылординская	3,6
Мангистауская	0,0
Павлодарская	8,0
Северо-Казахстанская	2,7
Южно-Казахстанская	8,0
г.Астана	29,5
г.Алматы	36,6
Я считаю нет определенного региона, в котором молодежь наиболее активная	21,4
Затрудняюсь ответить	4,5

Как Вы считаете, насколько активно участвует молодежь в общественно полезной деятельности в Вашем городе?

	%
Активно участвует	47,3
Средняя активность молодежи	16,1
Не очень активно	20,5
Есть удачные примеры, но в целом ситуация далека от совершенства	1,8
Активность только среди студентов, которые когда заканчивают учебу, забывают о ОПД	5,4
Нет ответа	2,7
Затрудняюсь ответить	7,1

Что, по Вашему мнению, чаще всего препятствует активному участию молодежи в общественно полезной деятельности?

	%
Неверие в возможность оказывать влияние на принятие решения	19,6
Индивидуализм, «каждый сам за себя»	39,3
Недостаток времени, чрезмерная занятость	31,3
Безразличие к общим делам	33,0
Отсутствие организации	23,2
Недостаток знаний, некомпетентность	17,0
Низкий уровень доверия властям разных уровней	15,2
Привычка надеяться на все готовое	26,8
Низкий уровень взаимного доверия граждан	7,1
Неуверенность граждан в том, что и другие жители будут принимать участие в решении вопросов местной жизни	17,0
Непопулярность этой деятельности среди населения	12,5
Плохая связь молодежи с молодежными организациями	0,9
Молодежь стала жертвой социальных сетей	0,9
Отсутствие патриотизма	0,9
Ничего не препятствует	1,8

Как Вы считаете, что мотивирует молодых людей принимать участие в общественно полезной деятельности?

	%
Налаживание контактов, поиск новых знакомств, связей	51,8
Повышение своей популярности, престижа среди сверстников	25,9
Полезное времяпровождение	30,4
Возможность заработать	26,8
Гарантии того, что эта деятельность принесет результаты	28,6
Возможность решить волнующую лично проблему	11,6
Стремление помочь людям	46,4
Возможность повлиять на политику местных властей	8,0
Возможность публично выразить протест местным властям	3,6
Возможность публично выразить свое недовольство социальной обстановкой в городе давлением, указания со стороны руководства (городских служб, властей города, села, руководителей предприятий)	5,4
Осознание того, что участие в общественной жизни - это важный элемент демократии	24,1
Угроза общественного порицания со стороны соседей, коллег по работе, товарищей и близких	0,9
Карьерный рост	0,9
Затрудняюсь ответить	0,9

По Вашему мнению, как сегодня влияет воспитательная работа в рамках общеобразовательной школы на процесс вовлеченности молодежи в общественно полезную деятельность?

	%
Общественно полезная деятельность не учитывается в воспитательном процессе учащихся, не является обязательным компонентом воспитательного процесса	20,5
Общественно полезная деятельность в общеобразовательных школах ограничена рамками классного и школьного коллектива, что деформирует ее развивающее и воспитательное воздействие	46,4
Сегодня общественно полезная деятельность занимает ведущие позиции в воспитательном процессе, наравне с обучением	31,3
В школе чаще всего общественная работа носит принудительный характер и не учитывает возрастных интересов	0,9
ОПД занимает ведущие позиции в воспитательном процессе, но не наравне с обучением	1,8

Как Вы считаете, насколько качественно и эффективно организован молодежный досуг в Казахстане в целом?

	%
Молодежный досуг организован эффективно, молодежь имеет все возможности качественно проводить свой досуг, созданы все условия	23,2
Молодежный досуг организован только в крупных городах, досуг сельской молодежи никак не организован, сельская молодежь чаще проводит свободное время «неправильно», что влияет на рост алкоголизма, наркомании, преступности среди молодых людей	50,0
Молодежный досуг в основном организован коммерческими структурами, что влияет на стоимость услуг и на их доступность	28,6
Молодежный досуг никак не организован в Казахстане	3,6

Как Вы считаете, вся ли молодежь Казахстана в равной мере вовлечена в общественно полезную деятельность? Или городская молодежь (проживающая в городах) имеет больше возможностей участвовать в общественно полезной деятельности, чем сельская?

	%
В общественно полезную деятельность вовлечена только молодежь гг.Астана, Алматы и областных центров, молодежь других населенных пунктов не имеет возможности участвовать в общественных мероприятиях	27,7
В общественную деятельность вовлечена только городская молодежь, в том числе молодежь малых городов, сельская молодежь, в большинстве своем, никак не задействована в общественной деятельности	52,7
Вся молодежь страны по мере возможности вовлечена в ОПД, независимо	10,7

от места проживания	
ОПД развита в тех местах, где есть люди, пытающиеся это организовать и вовлечь молодежь в такую работу	1,8
Сельская молодежь и молодежь малых городов ограничивается полезной деятельностью в рамках школы	5,4
Нет ответа	0,9
Затрудняюсь ответить	0,9

Как Вы считаете, что нужно делать, чтобы развивать общественно полезную деятельность в Казахстане? Что Вы можете предложить для развития общественно полезной деятельности среди молодежи Казахстана?

	%
Увеличить штатные единицы, отвечающие за развитие ОПД среди молодежи	3,6
Вести работу по вовлечению в ОПД адресно	2,7
Шире пропагандировать ОПД	41,1
Дать возможность молодым людям открывать свои ОО	2,7
Прислушиваться к инициативным предложениям молодежи и поддерживать их	1,8
Принять закон об общественно полезной деятельности	3,6
Поощрять молодежь материально	19,6
Нужно помогать в трудоустройстве	2,7
Помогать участвовать в государственном заказе	1,8
Нужен определенный постоянный управляющий орган, занимающийся организацией молодежи	8,0
Нужно прививать молодежи понятие ОПД в раннем возрасте, со школы	6,3
Поднимать социальный уровень, решать вопросы жилья. Только потом говорить об ОПД	4,5
Пусть чиновники покажут пример	0,9
Нужно развиваться в сторону социально культурного направления, нет условия для общественного досуга	0,9
Развивать волонтерство	3,6
Тиражировать удачный опыт в регионах Казахстана, а также зарубежный опыт, это должно стимулировать молодых казахстанцев	1,8
Создать что-то типа пионеров и комсомолов	0,9
Упростить процедуру отчетности, тормозящую любую общественную деятельность	0,9
Помогать нуждающимся	0,9
Выработать систему нематериального поощрения	0,9
Нет ответа	3,6
Затрудняюсь ответить	10,7

По Вашему мнению, какие мероприятия наиболее распространены, популярны среди молодежи Казахстана? В каких мероприятиях молодежь участвует часто, редко или никогда не принимает участие? (%)

	Часто	Редко	Никогда	Ничего не слышал (-а)	Затрудняюсь ответить
Участие в проведении избирательной кампании	56,3	36,6	2,7	3,6	0,9
Коллективное благоустройство подъездов, домов, детских площадок, окружающих территорий	24,1	52,7	15,2	6,3	1,8
Сбор средств, вещей для людей, попавших в тяжелое положение	52,7	42,0	0,9	2,7	1,8
Участие в митингах, демонстрациях, пикетах по поводу событий в жизни страны, региона, населенного пункта	11,6	30,4	24,1	21,4	12,5
Участие в деятельности общественных организаций	35,5	50,9	6,4	4,5	2,7

Участие в деятельности политических партий, движений, профсоюзных организаций	33,3	46,8	5,4	9,9	4,5
Субботник, мероприятие по уборке близлежащей территории	78,6	17,0	1,8	2,7	0,0
Посадка деревьев и других зеленых насаждений	74,1	25,0	0,0	0,9	0,0
Дворовые соревнования и другие спортивные мероприятия	49,1	41,1	6,3	3,6	0,0
Праздники двора, конкурсы и другие культурные мероприятия	34,8	43,8	7,1	12,5	1,8
Материальное обеспечение совместных мероприятий или помощь	20,0	46,4	10,9	15,5	7,3
Совместная ликвидация последствий чрезвычайных ситуаций	26,1	36,0	8,1	18,0	11,7
Совместное обеспечение порядка и безопасности	22,0	49,5	7,3	10,1	11,0
Формирование поисковых отрядов	31,8	29,1	5,5	21,8	11,8

К какой категории экспертов Вы себя относите?

	%
Представитель общественной организации	15,3
Представитель молодежной общественной организации	13,5
Завуч по воспитательной работе	15,3
Представитель ВУЗа, колледжа	11,7
Представитель государственного органа	13,5
Представитель Молодежного ресурсного центра	18,0
Представитель средств массовой информации	9,9
Блоггер	2,7